

MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI

Informacja o realizacji w roku 2012 zadań statutowych
Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji
zadań Rządu określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do
2015 roku”

Warszawa, marzec 2013 r.

Informacja o realizacji w roku 2012 zadań statutowych
Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji zadań Rządu
określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku” *

- Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, do spraw transportu, do spraw gospodarki morskiej..... 3
- Minister właściwy do spraw finansów publicznych 9
- Minister właściwy do spraw gospodarki 12
- Minister właściwy do spraw kultury fizycznej 33
- Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego 40
- Minister właściwy do spraw nauki, do spraw szkolnictwa wyższego 62
- Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania 65
- Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego 87
- Minister właściwy do spraw rozwoju wsi 124
- Minister właściwy do spraw środowiska, do spraw gospodarki wodnej 127
- Minister właściwy do spraw wewnętrznych 137
- Minister właściwy do spraw zagranicznych 154
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów 158
- Prezes Głównego Urzędu Statystycznego 160

* wg stanu na 31 grudnia 2012 r.

Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, do spraw transportu, do spraw gospodarki morskiej

1. Działania w zakresie budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa:

W 2012 roku realizowano projekt legislacyjny, polegający na opracowaniu projektu nowej ustawy – Prawo budowlane wraz z wprowadzeniem zmian w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W wyniku konsultacji społecznych oraz uzgodnień międzyresortowych zdecydowano się na ograniczenie projektu wyłącznie do zmian w zakresie prawa budowlanego. W sierpniu 2012 r. odbyły się ponowne uzgodnienia międzyresortowe projektu założeń ustawy – Prawo budowlane. Wobec dużej ilości uwag zgłoszonych w toku uzgodnień międzyresortowych oraz potrzeby wprowadzenia szybkich zmian do obowiązujących przepisów, złożono wnioski do Przewodniczącego Zespołu ds. Programowania Prac Rządu o wykreślenie ww. projektu oraz zastąpienie go projektem nowelizacji ustawy – Prawo budowlane, na co zgodę uzyskano 24 stycznia 2013 r. Obecnie procedowany jest projekt nowelizacji ustawy – Prawo budowlane.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 lipca 2012 r. została powołana Komisja Kodyfikacyjna Prawa Budowlanego. Zadaniem Komisji jest opracowanie projektu przepisów rangi ustawowej, w sposób kompleksowy regulujących proces inwestycyjno-budowlany (Kodeksu budowlanego). W 2012 roku Komisja odbyła, zgodnie z przyjętym harmonogramem, 6 posiedzeń, na których analizowała rozwiązania prawne polskie oraz zagraniczne, a także dokonała diagnozy stanu istniejącego. Na podstawie aktualnie obowiązujących ustaleń Komisji, sprawy związane z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym na poziomie lokalnym znajdują się w zakresie przedmiotowym Kodeksu budowlanego. Zgodnie z przyjętym przez Komisję Kodyfikacyjną harmonogramem działań, przedstawienie projektu Kodeksu budowlanego nastąpi w listopadzie 2014 r.

W 2012 roku, po raz ósmy, zostało wykonane badanie statystyczne „Planowanie przestrzenne w gminie”. Jest to badanie stałe, prowadzone raz do roku przez Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Dane i informacje, które są wynikiem badania, stanowią cenny materiał dla administracji rządowej, odpowiedzialnej za sprawy planowania przestrzennego, a także szerokich grup podmiotów, w tym dla inwestorów – także zagranicznych, szukających optymalnej lokalizacji dla swoich przedsięwzięć, dla samorządów wszystkich poziomów, jednostek związanych z nieruchomościami i wielu innych.

2. Działania w zakresie transportu morskiego i żeglugi śródlądowej:

Turystyka morska i nadmorska stała się w ostatnim czasie jedną z najszybciej rozwijających się i perspektywicznych gałęzi sektora morskiego oraz jednym z istotnych obszarów rozwojowych turystyki w Polsce. Bezpośredni dostęp do morza sprawia, że podejmowane

są różne działania nakierowane na tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju tej formy turystyki.

Działania podejmowane w 2012 roku w zakresie turystyki morskiej i nadmorskiej wpisują się w realizację kierunków priorytetowych polskiej polityki morskiej, zawartych w dokumencie rządowym pt.: „Założenia polityki morskiej RP do roku 2020”.

Obecnie region Morza Bałtyckiego cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony zagranicznych turystów. W ramach rejsów organizowanych do portów bałtyckich, także do głównych polskich portów morskich: Gdańsk, Gdynia oraz Szczecin i Świnoujście, w okresie letnim przyplývają zagraniczne wycieczkowce przywozące turystów z całego świata. Zainteresowanie polskimi portamiorskimi jest efektem aktywnego uczestnictwa przedstawicieli portów w międzynarodowych targach oraz spotkaniach branży turystycznej.

W ramach ciągłej współpracy z portami szwedzkimi armatorzy promowi oferują wycieczki między Polską a Szwecją. Duże znaczenie dla rozwoju turystyki promowej mają dwie trasy między Gdynia i Karlskroną oraz Świnoujściem i Ystad. W ramach turystyki promowej realizowane są także połączenia między Gdynią i Helsinkami oraz Gdańskiem i Nynashamn.

Jednym z przykładów wprowadzenia ułatwień dla turystów w ramach turystyki promowej jest Miasto Gdynia, gdzie w 2012 roku został udostępniony autobus tzw. „shuttle bus” na terminalu promowym, który dowozi turystów przyplývających z Karlskrony do miasta.

W portach morskich realizowane są inwestycje infrastrukturalne mające na celu poprawę dostępu do portu od strony morza i lądu, współfinansowane z funduszy unijnych, np. Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście w 2012 roku podpisał umowę na inwestycję pn. *„Rozbudowa infrastruktury portowej w południowej części portu w Świnoujściu. Budowa stanowiska promowego nr 1.”*

Informacje statystyczne dotyczące turystyki morskiej i żeglugi bliskiego zasięgu publikowane są co roku w roczniku statystycznym GUS w dziale „Gospodarka morska”.

Ponadto, w 2012 roku Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej objęło patronatem i współorganizowało pierwsze Międzynarodowe Targi i Konferencje Żeglugi Śródlądowej i Gospodarki Wodnej - WaterWays Expo we Wrocławiu. Trzeci dzień tego wydarzenia w całości poświęcony był turystyce wodnej.

3. Działania w zakresie lotnictwa cywilnego:

W 2012 r. kontynuowano programy inwestycyjne i operacyjne, które miały na celu zwiększenie przepustowości infrastruktury portów lotniczych w celu obsługi prognozowanego ruchu lotniczego na najbliższe 5-10 lat.

Do najważniejszych inwestycji można zaliczyć oddanie do użytku nowych lotnisk w Modlinie oraz Lublinie, jak również oddanie do użytku nowych terminali pasażerskich wraz z lotniskową infrastrukturą towarzyszącą w portach lotniczych w Gdańsku, Poznaniu, Wrocławiu, Rzeszowie oraz Łodzi.

Łączna wartość inwestycji w portach w sieci TEN realizowanych w ramach priorytetu VI – Drogowa i lotnicza sieć TEN-T, działania 6.3. *Rozwój sieci lotniczej TEN-T* Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIS), działania 8.4 POIS *Bezpieczeństwo i ochrona transportu lotniczego, Regionalnych Programów Operacyjnych oraz Funduszu TEN-T*, wynosi ok. 4 mld 757 mln zł, z tego środki przeznaczone przez Unię Europejską wynoszą 1 mld 703 mln zł w ramach POIiŚ, 362 mln zł (90,5 mln EUR) z Funduszu TEN-T oraz 855 mln zł z Regionalnych Programów Operacyjnych.

Działania zarządzających portami lotniczymi pozwoliły na zwiększenie łącznej przepustowości terminali pasażerskich całej sieci portów lotniczych z ok. 26,5 mln pasażerów w 2011 r. do ok. 39 mln pasażerów w 2012 r., umożliwiając zarządzającym na efektywną obsługę dynamicznie rosnącego ruchu lotniczego w polskich portach, a przy tym także ruchu lotniczego związanego z obsługą turystów oraz kibiców podczas Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012.

W ramach inwestycji nawigacyjnych w 2012 r. realizowany był szeroko zakrojony program inwestycyjny Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej, współfinansowany środkami UE. Inwestycje miały na celu zwiększenie przepustowości przestrzeni powietrznej, zwiększenie dostępności operacyjnej lotnisk oraz współpracę z portami lotniczymi, które obsługiwały ruch lotniczy podczas EURO 2012, w celu zwiększenia przepustowości lotnisk, a także zapewnienie bezpieczeństwa ruchu lotniczego. Inwestycje obejmowały m.in. kontynuację prac nad nowym system zarządzania ruchem lotniczym – Pegasus 21, który będzie miał na celu zwiększenie przepustowości oraz efektywności funkcjonowania przestrzeni powietrznej. Jednocześnie zainstalowano nowe urządzenia nawigacyjne, które mają na celu usprawnienie funkcjonowania służb ruchu lotniczego na lotniskach we Wrocławiu, Katowicach, Gdańsku, Poznaniu, Modlinie oraz zielonej Górze.

Zmniejszono średnie opóźnienie trasowe w polskiej przestrzeni powietrznej z 0,63 min/lot w 2011 roku do 0,5 min/lot w 2012 roku.

W ramach prac nad utworzeniem Bałtyckiego Funkcjonalnego Bloku Przestrzeni Powietrznej (Baltic FAB), polsko-litewskiej inicjatywy mającej na celu integrację zarządzania ruchem lotniczym, w dniu 17 lipca 2012 r. podpisano *umowę o ustanowieniu Bałtyckiego Funkcjonalnego Bloku Przestrzeni Powietrznej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Republiką Litewską*. Bałtycki FAB będzie elementem Jednolitej Europejskiej Przestrzeni Powietrznej i jednym z dziewięciu funkcjonalnych bloków w Europie. Celem tworzenia jednolitej przestrzeni powietrznej jest zwiększenie efektywności zarządzania ruchem lotniczym, zapewnienie niezbędnej przepustowości przestrzeni i wydajności europejskiego systemu zarządzania ruchem lotniczym.

4. Działania w zakresie rozwoju transportu kolejowego:

Uchwalone zostało *Rozporządzeniu Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 9 października 2012 r. w sprawie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich*

i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym (Dz. U. z 2012 r., poz. 1151), tzw. plan transportowy.

Dokument ten formułuje podstawowe zasady funkcjonowania międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozów pasażerskich w transporcie kolejowym wykonywanych jako przewozy o charakterze użyteczności publicznej w ramach publicznego transportu zbiorowego na rynku objętym zasadami konkurencji regulowanej, jak również ich finansowanie ze środków publicznych, sposób świadczenia, prognozowane zapotrzebowanie oraz potencjalne kierunki rozwoju.

Plan opracowany przez ministra zajmuje najwyższe miejsce w hierarchicznym systemie planów pozostałych organizatorów publicznego transportu zbiorowego wskazanych w ustawie z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 5, poz. 13 z późn. zm.).

W zakresie finansowania zadań związanych z transportem kolejowym w roku 2012 minister właściwy ds. transportu, w ramach wykonywania usług o charakterze publicznym, dofinansował:

- 50 pociągów międzynarodowych obsługiwanych przez spółki PKP Intercity SA i przez Przewozy Regionalne sp. z o.o.,
- 247 pociągów międzywojewódzkich obsługiwanych przez spółkę PKP Intercity SA
- w ramach dotacji budżetowej w 2012 r. przekazano przewoźnikom kolejowym na ten cel następujące środki:
 - 10 746 997,09 zł dla spółki Przewozy Regionalne sp. z o.o. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych, tj. 79,88% limitu określonego w umowie,
 - 63 060 938,51 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzynarodowych, tj. 100% limitu określonego w umowie,
 - 297 366 210,00 zł dla spółki PKP Intercity S.A. na dofinansowanie przewozów międzywojewódzkich, tj. 100% limitu określonego w umowie.

Łącznie wykonanie planu wynosiło 371 174 145,60 zł.

Ponadto, w budżecie Państwa na rok 2012 w części 83, poz. 45 – *Dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego* ujęto kwotę w wysokości 116.700 tys. zł, z przeznaczeniem na zakup i modernizację kolejowych pojazdów szynowych służących do przewozów pasażerskich, wykonywanych na podstawie umowy o świadczenie usług publicznych. Powyższa kwota została podzielona równo pomiędzy wszystkie województwa, tzn. każde miało do dyspozycji kwotę 7 293 750 zł.

W 2012 r. samorządy miały również do dyspozycji środki z Funduszu Kolejowego, przeznaczone na zadania w zakresie zakupu, modernizacji oraz napraw pojazdów kolejowych przeznaczonych do przewozów pasażerskich, w wysokości 130 649 145,00 zł (w tym 30 649 145,00 zł niewykorzystane w latach poprzednich, które przeszły na rok 2012). Powyższa kwota została podzielona pomiędzy województwa w następujący sposób:

1	dolnośląskie	6 250 000,00
2	kujawsko-pomorskie	22 183 750,00
3	lubelskie	6 250 000,00
4	lubuskie	6 250 000,00
5	łódzkie	6 250 000,00
6	małopolskie	18 250 000,00
7	mazowieckie	6 250 000,00
8	opolskie	6 250 000,00
9	podkarpackie	8 964 535,00
10	podlaskie	6 250 430,00
11	pomorskie	6 250 000,00
12	śląskie	6 250 000,00
13	świętokrzyskie	6 250 000,00
14	warmińsko-mazurskie	6 250 430,00
15	wielkopolskie	6 250 000,00
16	zachodniopomorskie	6 250 000,00
	RAZEM	130 649 145,00

Łącznie wypłacono województwom **94 088 142,00 zł**. Nieprzekazane w 2012 roku środki, w wysokości 36 561 003,00 zł, zostały uwzględnione w limicie na rok 2013.

Ponadto w roku 2012 na podstawie art. 3a ust. 1. ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o Funduszu Kolejowym (Dz. U. z 2006 r. Nr 12, poz. 61 z późn. zm.) w 2012 r. środki Funduszu w wysokości 150 mln zł zostały przeznaczone na współfinansowanie zadań własnych województw w zakresie organizowania regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich wykonywanych na podstawie umów o świadczenie usług publicznych, o których mowa w art. 4 pkt 19 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym. Udział województw w środkach był proporcjonalny do liczby udziałów objętych w spółce Przewozy Regionalne sp. z o.o. przez te województwa.

5. W zakresie transportu drogowego:

W dniu 25 stycznia 2011 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015”. Program zakłada stworzenie sieci sprawnych połączeń autostradowych, dróg ekspresowych i dróg krajowych, jak i remont już istniejących oraz podnoszenie ich standardu poprzez zmianę parametrów technicznych. Zasadniczym celem podejmowanych działań jest stworzenie sieci drogowej o znacznie wyższych niż obecnie parametrach użytkowych, w tym powstanie zasadniczego szkieletu dróg o dużej przepustowości, stanowiących sieć połączeń pomiędzy największymi ośrodkami gospodarczymi kraju. Na skutek realizacji planu

inwestycyjnego oraz działań prewencyjnych w znacznym stopniu wzrosnie również poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W roku 2012 realizowane były projekty z zakresu budowy dróg krajowych, w ramach zadań ujętych w przedmiotowym Programie. W wyniku tych działań w 2012 roku zrealizowanych i oddanych do ruchu zostało łącznie 665,5 km dróg krajowych, w tym:

- 298,5 km autostrad,
- 311,1 km dróg ekspresowych,
- 55,9 km obwodnic.

Program obejmuje swoim zasięgiem perspektywę do 2015 roku, a zakres finansowy w dokumencie przyjętym przez Radę Ministrów uwzględnia poziom finansowania zadań rozpoczynanych do końca 2013 roku. Aktualnie w Ministerstwie Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej trwają prace nad ustaleniem listy projektów drogowych, jakie będą planowane w kolejnej perspektywie finansowej UE. Dla Ministerstwa TBiGM priorytetami są przede wszystkim autostrady oraz drogi ekspresowe. Jednakże dokładne plany inwestycyjne na lata 2014-2020 zostaną przedstawione, gdy znane będą poziomy dofinansowania, jakie Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, jako beneficjent programów unijnych w zakresie dróg krajowych, otrzyma w kolejnej perspektywie finansowej.

Obszar 1. Kształtowanie systemu podatków i opłat lokalnych

Obowiązujące w 2012 r. przepisy ustaw:

- z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613, z późn. zm.),
- z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 969, z późn. zm.) oraz
- z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U. Nr 200, poz. 1682, z późn. zm.)

nie zawierały szczególnych rozwiązań w zakresie sprzyjającym rozwojowi turystyki. Niemniej przewidziane były następujące regulacje uniwersalne umożliwiające wprowadzenie preferencji w opodatkowaniu nieruchomości wykorzystywanych na działalność turystyczną:

- możliwość różnicowania przez radę gminy wysokości stawek podatku od nieruchomości od gruntów, budynków i budowli dla poszczególnych rodzajów przedmiotów opodatkowania ze względu na rodzaj prowadzonej działalności z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej (na podstawie art. 5 ust. 2 i 4 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych),
- możliwość wprowadzenia przez radę gminy - innych niż ustawowe zwolnień przedmiotowych w podatku od nieruchomości, w podatku rolnym i w podatku leśnym oraz ulg przedmiotowych w podatku rolnym (art. 7 ust. 3 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych, art. 13e ustawy o podatku rolnym i art. 7 ust. 3 ustawy o podatku leśnym) - z uwzględnieniem przepisów dotyczących pomocy publicznej.

Ponadto, w przypadku wynajmu turystom pokoi gościnnych w budynkach mieszkalnych znajdujących się na obszarach wiejskich przez osoby ze stałym miejscem pobytu w gminie położonej na tym terenie, jeżeli liczba pokoi przeznaczonych do wynajęcia nie przekraczała 5, stosowano niższe stawki podatku od nieruchomości niż dla nieruchomości wykorzystywanych do działalności gospodarczej (art. 1a ust. 2 pkt 2 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych).

Jednocześnie, z dniem 1 stycznia 2012 r. weszły w życie przepisy uchwalone ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług, ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz ustawy o transporcie drogowym (Dz. U. Nr 134, poz. 780) upraszczające procedurę rejestracji przy świadczeniu usług okazjonalnego przewozu osób.

Jednocześnie należy wskazać, iż podatek VAT jest podatkiem zharmonizowanym w Unii Europejskiej, zatem kwestie preferencji podatkowych wynikają w Unii Europejskiej z obowiązujących dyrektyw, w tym Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, str.1 ze zm.). Oznacza to, że państwa członkowskie są związane przepisami ww. dyrektywy i nie mają dowolności we wprowadzaniu preferencji w podatku VAT do krajowych systemów podatkowych.

Obszar 2. Tworzenie systemu udzielania gwarancji, poręczeń i pożyczek

Ministerstwo Finansów prowadzi systematyczne działania mające na celu wzmocnienie istniejącego systemu gwarancji i poręczeń dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W dniu 19 maja 2009 r. został przyjęty przez Radę Ministrów program pn.: „Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego” (zmieniony w dniu 25 listopada 2011 r.), którego celem jest poprawa dostępu, zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego systemu poręczeń i gwarancji, działającego zgodnie z obowiązującymi standardami. Program skierowany jest w szczególności do podmiotów realizujących projekty z wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, projekty infrastrukturalne, a także związane z rozwojem sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Instrumentami realizacji powyższego programu są indywidualne poręczenia oraz gwarancje Banku Gospodarstwa Krajowego, polegające na udzielaniu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów inwestycyjnych i obrotowych, Portfelowa Linia Poręczeniowa (PLP), polegająca na udzielaniu przez BGK bankom poręczeń portfela kredytowego obejmującego nowe kredyty obrotowe i inwestycyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, a także wprowadzona do oferty BGK w 2012 r., Portfelowa Linia Gwarancyjna (PLG) dla zabezpieczania kredytów obrotowych udzielanych mikroprzedsiębiorcom oraz małym i średnim przedsiębiorcom.

Ponadto, w 2012 r. została przygotowana nowelizacja ustawy z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2012 r. poz. 657), w której proponuje się wprowadzenie zmian mających na celu przede wszystkim umożliwienie Bankowi Gospodarstwa Krajowego udzielania pomocy publicznej lub pomocy de minimis w ramach realizowanych przez ten Bank programów rządowych. W oparciu o dokonane zmiany legislacyjne planuje się wprowadzenie do oferty BGK gwarancji udzielanych w ramach Portfelowej Linii Gwarancyjnej w formule de minimis (PLD). Obecnie projekt nowelizacji ww. ustawy znajduje się na etapie prac parlamentarnych.

Omawiane powyżej zmiany ram prawnych funkcjonowania ogólnopolskiego systemu poręczeń i gwarancji związane są z dążeniem do zapewnienia szerokiej podmiotowo (sektorowo) oferty instrumentów poręczeniowych, jak najlepiej dostosowanej do oczekiwań zarówno mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, jak też sektora bankowego zapewniającego finansowanie realizowanych przez MŚP przedsięwzięć.

Obszar 3. Realizacja polityki finansowej

Pragnę poinformować, iż Ministerstwo Finansów w październiku 2012 r. rozpoczęło pracę legislacyjną zmierzającą do wprowadzenia zmian do obecnie obowiązujących rozporządzeń Ministra Finansów:

- z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. Nr 238, poz. 1584),

- z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. Nr 252, poz. 1690).

Przedmiotowe zmiany zostały podyktowane zaistniałymi w 2012 r. niewypłacalnościami niektórych organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, wykonujących działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych.

Minister właściwy do spraw gospodarki

Obszar 1. Realizacja zadań dotyczących instrumentów wsparcia rozwoju gospodarczego, ich koordynacja, nadzorowanie wdrażanie oraz monitorowanie:

- zadania realizowano w ramach wszystkich obszarów opisanych poniżej.

Obszar 2. Kształtowanie warunków wspierających partnerstwo publiczno-prywatne

Ministerstwo Gospodarki przeprowadziło następujące działania w 2012 roku:

- na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki, pod adresem: <http://bazappp.mg.gov.pl/portal/>, istnieje baza informacji o planowanych bądź realizowanych projektach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Jej celem jest zebranie i usystematyzowanie informacji na temat projektów PPP w Polsce. Uaktualniana przez polskie gminy baza ma zapewnić elastyczny dostęp do danych z tego zakresu dla wszystkich zainteresowanych podmiotów. Baza jest dostępna w czterech wersjach językowych: polskiej, angielskiej, niemieckiej i chińskiej. Aktualnie zamieszczonych jest w niej 35 projektów realizowanych oraz 67 planowanych do realizacji. W celu rozwijania bazy danych o planowanych lub realizowanych projektach PPP oraz jej promocji podpisano umowę wykonawczą z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. W lutym 2012 r. rozesłano do wszystkich gmin w Polsce pisma zawierające prośbę o wprowadzanie do bazy wszelkich informacji na temat planowanych lub realizowanych projektów w formule PPP. Przygotowano materiały informacyjne, w tym kalendarze biurkowe na 2013 r. promujące bazę PPP, które zostaną rozdysponowane podczas wydarzeń promujących partnerstwo publiczno-prywatne. Na organizowanych przez MG i PARP konferencjach, seminariach i targach informowano o bazie i promowano ją jako źródło dobrych praktyk PPP. Przygotowano ogłoszenie o Bazie Projektów Partnerstwa Publiczno – Prywatnego, które ukazało się w magazynie „Teraz Polska” Nr 3. W trakcie ogólnopolskiej konferencji pn. „Gospodarka regionalna i lokalna a rozwój zrównoważony”, organizowanej przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie przeprowadzono działania informacyjno – promocyjne dotyczące bazy projektów partnerstwa publiczno – prywatnego;
- w ramach działalności szkoleniowej pod nadzorem Ministerstwa Gospodarki zostały przeprowadzone szkolenia dotyczące tematyki ppp: w Warszawie w dniach 7 i 10 grudnia 2012 r. w dwóch jednodniowych szkoleniach uczestniczyło 42 przedstawicieli z jednostek samorządu terytorialnego, które zamieściły informacje o projektach w bazie PPP, regionalnych izb obrachunkowych oraz Ministerstwa Gospodarki.
- zorganizowano misję do Portugalii w dniach 28 maja – 1 czerwca 2012 r. dla przedstawicieli gmin, które zamierzają realizować przedsięwzięcia PPP, której celem było m.in. zapoznanie uczestników z efektami realizacji projektów PPP oraz

z funkcjonowaniem i dużymi doświadczeniami instytucji zaangażowanych w ich wdrażanie w Portugalii. W misji składającej się z 17 osób uczestniczyli prezydenci miast, dyrektorzy i kierownicy wydziałów inwestycyjnych w jst (Łomża, Krosno, Kraków, Bytom, Łódź, Warszawa, Ornontowice, Solec-Zdrój), przedstawiciele Ministerstwa Finansów, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Ministerstwa Gospodarki. Delegacja spotkała się z przedstawicielami portugalskich instytucji zajmujących się tematyką PPP, m.in. z Departamentu Partnerstwa Publiczno-Prywatnego PARPÚBLICA – Participaçōes Pùblicas, Stowarzyszenia Przedsiębiorców Portugalii (AEP), Polsko-Portugalskiej Izby Gospodarczej PPCC, HPP HOSPITAL DE CASCAIS;

– opracowano i wydrukowano w 2012 roku publikacje na temat ppp:

- ✓ w miesięczniku „Forum Samorządowe” (w wydaniu czerwcowym, sierpniowym oraz wrześniowym) ukazały się trzy niżej wymienione artykuły: wywiad z Panią Iloną Antoniszyn-Klik – Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Gospodarki na temat partnerstwa publiczno – prywatnego, partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) – misja studyjna do Portugalii, informacje o Konkursie 3P na wybór przedsięwzięć planowanych do realizacji w partnerstwie publiczno-prywatnym;
- ✓ zlecono przygotowanie publikacji promującej partnerstwo publiczno – prywatne oraz zrealizowane i planowane do realizacji projekty PPP, zamieszczone w Bazie Projektów Partnerstwa Publiczno – Prywatnego;
- ✓ przygotowano obszerną relację z misji studyjnej do Portugalii, która została zamieszczona w Biuletynie nr 2/12 (2012) wydawanym przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach projektu systemowego POKL „Partnerstwo publiczno – prywatne”;
- ✓ zlecono tłumaczenie na język polski kilku publikacji Europejskiego Centrum Konsultacyjnego w zakresie Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (European PPP Expertise Centre – EPEC, www.eib.org/epec). Publikacje dotyczą następującej tematyki: wykorzystania funduszy UE w PPP, pozafinansowych korzyści PPP, udzielania zamówień w ramach PPP, efektywności energetycznej. Są to następujące tytuły: Guidance on Energy Efficiency In Public Buildings (64 strony), The Non-Financial Benefits of PPP (30 stron), Procurement of PPP and the use of Competitive Dialogue in Europe (40 stron), State Guarantees in PPPs (40 stron), Using EU Funds In PPPs – explaining the how and starting the discussion on the future (42 strony), EU funds in PPPs – Project Stocktake and Case Studies (24 strony);
- ✓ przetłumaczona przez Ministerstwo Gospodarki publikacja: “Guidance on Energy Efficiency In Public Buildings” została przekazana uczestnikom spotkania Platformy PPP, zorganizowanego 17 grudnia 2012 r. przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;

- ✓ Ministerstwo Gospodarki w dniu 7 września 2012 r. ogłosiło zapytanie ofertowe dotyczące realizacji usługi polegającej na opisanu standardowych klauzul umów o PPP (wraz z przykładami konkretnych wariantowych zapisów umowy) na budowę parkingu podziemnego oraz na budowę budynku użyteczności publicznej – urzędu;
 - ✓ podjęto działania mające na celu przetłumaczenie na język polski oraz opublikowanie tłumaczenia publikacji OECD pn. „Dedicated Public-Private Partnership Units: A Survey of Institutional and Governance Structures”. W lipcu 2012 r. MG nawiązało kontakt z OECD i uzgodniło ogólne warunki dotyczące przetłumaczenia publikacji oraz wydania i dystrybucji polskiej wersji językowej;
- w dniu 6 grudnia 2012 roku odbyło się w Ministerstwie Gospodarki posiedzenie Zespołu do spraw partnerstwa publiczno-prywatnego. Na posiedzeniu byli obecni przedstawiciele administracji publicznej, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji przedsiębiorców oraz instytucji non-profit zajmujących się tematyką PPP. Podczas spotkania zostały omówione zagadnienia konieczności ustawowego uregulowania wpływu płatności z tytułu umów o PPP i koncesji na dług jednostek samorządu terytorialnego oraz klasyfikacji wydatków na bieżące i majątkowe zgodnie z regulacjami obowiązującymi w tym zakresie po roku 2014 (art. 243 ustawy o finansach publicznych). Ponadto zaprezentowane zostały działania Ministerstwa Gospodarki oraz Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w zakresie promocji partnerstwa publiczno – prywatnego;
 - współorganizowano oraz dofinansowano organizację konferencji i seminariów na temat partnerstwa publiczno-prywatnego zarówno w kraju, jak i za granicą:
 - ✓ w dniu 30 stycznia 2012 r. w siedzibie Ministerstwa Gospodarki odbyła się konferencja pn. „Kanadyjskie doświadczenia w realizacji projektów PPP”. Spotkanie zgromadziło szeroką rzeszę środowisk publicznych i prywatnych zainteresowanych tematyką PPP (około 120 osób). Celem przedsięwzięcia było przedstawienie rozwiązań w realizacji projektów PPP i form wsparcia ze strony kanadyjskiego rządu oraz wymiana doświadczeń w tym zakresie;
 - ✓ w dniu 9 października 2012 r. Ministerstwo Gospodarki wspólnie z Instytutem Partnerstwa Publiczno – Prywatnego zorganizował konferencję pn.: „PPP w transporcie”. W konferencji uczestniczyło 80 osób, zarówno z Polski, jak i z zagranicy;
 - ✓ w dniu 5 listopada 2012 r. Ministerstwo Gospodarki wspólnie z biurem handlowym Ambasady Austrii w Warszawie zorganizowało konferencję dotyczącą realizacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego. Spotkanie było okazją do wymiany doświadczeń z dziedziny prawa finansów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań w realizacji projektów PPP. Konferencja była adresowana do przedstawicieli samorządu

terytorialnego, sektora finansowego, przedsiębiorców i wszystkich osób zainteresowanych tą tematyką. W konferencji wzięło udział około 80 osób;

- ✓ roblematyka PPP była uwzględniana w wystąpieniach na międzynarodowych konferencjach (np. Polsko-Szwajcarski Okrągły Stół w Warszawie w dniu 16.02.2012 r.) i spotkaniach z inwestorami zagranicznymi (np. 27.02.2012 r. z przedsiębiorcami włoskimi w siedzibie Włoskiego Instytutu Handlu Zagranicznego), a także na corocznych spotkaniach Wicepremiera z Polsko-Francuską Izbą Przemysłowo-Handlową w Polsce oraz firmami zrzeszonymi w Izbie Polsko-Niemieckiej i Polsko-Hiszpańskiej.

Obszar 3. Koordynowanie zadań związanych z poprawą jakości regulacji i wdrożeniem systemu nowoczesnych regulacji gospodarczych

1. Program „Lepsze Regulacje 2015”

W 2012 r. Ministerstwo Gospodarki przygotowało we współpracy z Rządowym Centrum Legislacji oraz Kancelarią Prezesa Rady Ministrów program rozwoju „Lepsze Regulacje 2015”. Program został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów w dniu 12 grudnia 2012 r. Rada Ministrów przyjęła Program w dniu 22 stycznia 2013 r.

Celem programu jest zapewnienie rozwiązań systemowych i organizacyjnych, niezbędnych dla tworzenia i oceny prawa w oparciu o dowody analityczne, nakierowanego na rozwiązywanie rzeczywistych problemów społeczno-gospodarczych, w tym zmniejszenie kosztów wykonywania działalności gospodarczej oraz podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki.

Przedstawiono w nim działania realizowane oraz planowane do wykonania do końca 2015 r., które mają wspierać proces doskonalenia obowiązujących przepisów oraz podnoszenia jakości nowych regulacji. Kierunki działań dotyczą całego cyklu kształtowania regulacji, począwszy od analizy problemu i projektu założeń aktu prawnego, aż po monitoring i późniejszą ocenę jego funkcjonowania. Program przewiduje także koordynację i monitorowanie tych procesów.

W Programie wyznaczono trzy cele szczegółowe:

1. przejrzyste tworzenie prawa skutecznie rozwiązującego rzeczywiste problemy,
2. ciągłe doskonalenie istniejącego otoczenia prawnego,
3. poprawa komunikacji z interesariuszami.

Osiągnięcie celów szczegółowych ma nastąpić poprzez realizację następujących zadań:

1. doskonalenie systemu tworzenia prawa,
2. rozwój systemu Oceny Wpływu,
3. doskonalenie systemu udziału w tworzeniu prawa unijnego i poprawa skuteczności jego implementacji,
4. redukcja barier rozwoju przedsiębiorczości,
5. usprawnienie procesu konsultacji społecznych,

6. ułatwienie dostępu do przepisów prawnych i orzecznictwa sądów.

Cele Programu są spójne z celami ujętymi przede wszystkim w Strategii „Sprawne Państwo 2020” oraz Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”. Rozwiązania w nim przedstawione zostały wypracowane m.in. w oparciu o rekomendacje OECD w obszarze jakości regulacji. Program stanowi polski odpowiednik strategii lepszego stanowienia prawa (Better/Smart Regulation), realizowanej przez Komisję Europejską w zakresie prawa unijnego i kontynuowanej przez wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej na poziomie krajowym.

Realizacja zadań ujętych w projekcie Programu powinna wpłynąć na lepszą jakość prawa i Ocen Skutków Regulacji, uwzględniających opinie interesariuszy, ograniczenie „inflacji prawa”, wzrost stabilności i przewidywalności prawnej, zmniejszenie kosztów regulacyjnych, ponoszonych w szczególności przez sektor małych i średnich przedsiębiorstw, a w konsekwencji poprawę warunków podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej kraju w perspektywie długoterminowej.

2. System konsultacji on-line

W ramach poprawy jakości regulacji były prowadzone prace w kierunku usprawnienia procesu konsultacji społecznych, który odgrywa ważną rolę w procesie stanowienia prawa.

Ministerstwo Gospodarki w ramach pilotażowego projektu utworzyło system konsultacji on-line – narzędzie informatyczne, które ma wpłynąć na zwiększenie transparentności procesu legislacyjnego i ułatwienie udziału interesariuszy w procesie konsultacji. Celem pośrednim tego narzędzia jest stworzenie platformy wymiany myśli, doświadczeń, analiz, propozycji, rekomendacji przy tworzeniu regulacji, jak i ich przechowywania i odpowiedniego archiwizowania.

Wdrożenie systemu konsultacji on-line docelowo wpłynie m.in. na skrócenie czasu obiegu dokumentów w procesie ich tworzenia i konsultowania, łatwiejszą pracę z uwagami zgłoszonymi podczas konsultacji oraz większe zaangażowanie strony społecznej w proces tworzenia aktów prawnych. System konsultacji on-line jest narzędziem, które umożliwi i ułatwi gromadzenie informacji na temat problemów społeczno-gospodarczych, rozpowszechnianie informacji o podejmowanych działaniach, a w konsekwencji wpłynie na zwiększenie akceptacji społecznej dla tworzonych rozwiązań.

Konsultacje projektów aktów prawnych Ministerstwa Gospodarki z wykorzystaniem systemu konsultacji on-line zostaną rozpoczęte w 2013 r.

3. Działania deregulacyjne

W 2012 roku zostały również przeprowadzone inicjatywy legislacyjne mające na celu ułatwienie wykonywania działalności gospodarczej dla wszystkich przedsiębiorców, a więc również tych działających w obszarze turystyki.

Ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz. U. poz. 1342) ma na celu poprawę warunków wykonywania działalności gospodarczej w Polsce, w szczególności poprawę płynności finansowej przedsiębiorców, ograniczenie zatorów płatniczych w gospodarce oraz zniesienie niektórych obciążeń administracyjnych i uproszczenie przepisów, które są barierami rozwoju przedsiębiorczości.

W 2012 roku rozpoczęto również prace nad projektem założeń projektu ustawy o ułatwieniu warunków wykonywania działalności gospodarczej, który ma wprowadzić dalsze ułatwienia w prowadzeniu działalności gospodarczej. Projekt nad którym trwają prace rządowe (etap prac: Komitet Rady Ministrów) zawiera zmiany m.in. w zakresie procedur kontrolnych w polskich portach morskich, prawa celnego, prawa podatkowego, administrowania danymi osobowymi oraz przepisów regulujących podpis elektroniczny.

4. Standaryzacja dokumentów

Ministerstwo Gospodarki stworzyło w 2012 r. projekt założeń projektu ustawy o standaryzacji niektórych wzorów pism w procedurach administracyjnych, gdzie zaproponowano zmianę ustawy o usługach turystycznych polegającą na wprowadzeniu przepisu nakładającego na ministra właściwego ds. turystyki obowiązek udostępniania wnioskodawcy wzoru pisma w postaci dokumentu elektronicznego w niektórych procedurach realizowanych w ramach ustawy, np. wzoru wniosku o zaszeregowanie obiektu hotelarskiego.

Aktualnie projekt założeń projektu ustawy znajduje się na etapie procedowania przez Radę Ministrów.

W dniu 10 marca 2011 r. Rada ds. Konkurencyjności i Wzrostu przyjęła dokument KE *“Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions : Towards a better functioning Single Market for services – building on the results of the mutual evaluation process of the Services Directive”*, który zawierał zobowiązanie do przeprowadzenia sprawdzianu skuteczności rynku wewnętrznego.

Jednym z trzech sektorów objętych sprawdzianem skuteczności jest turystyka (pozostałe to sektor budownictwa oraz usług dla biznesu). Sprawdzian skuteczności ma na celu sprawdzenie funkcjonowania prawa Unii Europejskiej regulującego ww. sektory i w efekcie ograniczenie barier w rozwoju rynku wewnętrznego UE. Sprawdzian skuteczności i zniesienie ograniczeń w tym zakresie z pewnością przyczynią się do rozwoju turystyki w Polsce.

Obszar 4. Realizacja zadań związanych z przygotowaniem i monitorowaniem średniookresowych strategii i programów rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie konkurencyjności, innowacyjności oraz przedsiębiorczości.

1. Informacja nt. stanu prac nad Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki w 2012 r.

Projekt *Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG)*, uwzględniający nowe zalecenia Komitetu Koordynacyjnego ds. Polityki Rozwoju w dniu 20 grudnia 2012 r., został przyjęty przez Stały Komitet Rady Ministrów i rekomendowany Radzie Ministrów. Ponadto w grudniu 2012 r. Minister Rozwoju Regionalnego wydał pozytywną opinię co do zgodności SIEG ze średniookresową „Strategią Rozwoju Kraju 2020”.

2. Program Rozwoju Przedsiębiorstw

W 2012 r. zostały zakończone prace wewnątrzresortowe nad projektem *Programu Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r. (PRP)*. Dokument ten, zgodnie z art. 15, ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712), stanowi program rozwoju – program wykonawczy do Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG).

PRP jest propozycją systemu wsparcia przedsiębiorstw w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia ich innowacyjności. Obejmuje on zarówno usuwanie barier i tworzenie przyjaznego otoczenia dla przedsiębiorstw, jak i aktywne działania na rzecz wzrostu ich innowacyjności i konkurencyjności. Wskazane w Programie instrumenty koncentrują się na tworzeniu bardziej przyjaznego otoczenia dla biznesu, wzmacnianiu różnorodnych form finansowania B+R i innowacji, podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego dla innowacyjności, wzmacnianiu współpracy przedsiębiorców ze światem nauki oraz samych przedsiębiorców, e-gospodarce, a także zrównoważonym rozwoju. W centrum uwagi PRP znajdują się małe i średnie przedsiębiorstwa.

Ze względu na swój szeroki charakter Program wykracza poza ramy nowych programów operacyjnych na lata 2014-2020 i będzie finansowany zarówno ze źródeł budżetu państwa, jak i środków funduszy europejskich.

Projekt PRP został w dniu 15 stycznia 2013 r. przekazany do szerokich konsultacji międzyresortowych oraz z partnerami społeczno-gospodarczymi. Zatwierdzenie PRP przez Radę Ministrów planuje się na 2013 r.

Obszar 6. Prowadzenie spraw związanych z realizacją, koordynacją i monitorowaniem programów oraz działań kierowanych bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorców, mających na celu rozwój przedsiębiorczości

1. Pełnomocnik ds. MŚP

Instytucja Pełnomocnika ds. MŚP (ang. SME Envoy) została powołana w celu skutecznego monitorowania wdrażania Small Business Act (SBA), zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Jej utworzenie zostało zaproponowane w Przeglądzie SBA. Funkcję tą o charakterze nieformalnym na poziomie europejskim pełni p. Daniel Calleja Crespo, Dyrektor Generalny Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu Komisji

Europejskiej, w Polsce sprawuje ją natomiast Pani Grażyna Henclewska, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki (jako przedstawiciel Kierownictwa Ministerstwa Gospodarki odpowiedzialny za realizację SBA w Polsce).

Pierwsze formalne spotkanie europejskiej sieci Pełnomocników ds. MŚP miało miejsce we wrześniu 2011 r. w Brukseli. Wypracowywanie szczegółowego zakresu ich prac trwało jednak aż do marca 2012 r.

W 2012 r. polski Pełnomocnik angażował się aktywnie (poprzez udział w spotkaniach sieci, konferencjach i seminariach oraz spotkaniach bilateralnych ze środowiskiem przedsiębiorców) w debatę dotyczącą problematyki rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, promując jednocześnie idę dialogu i współpracy z sektorem MŚP.

2. Foresight technologiczny

W 2011 r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki została opracowana analiza pn. *Foresight technologiczny przemysłu w Polsce–InSight2030*. Celem nadrzędnym projektu była identyfikacja kluczowych technologii oraz obszarów przemysłowych o znaczeniu strategicznym dla polskiego przemysłu, których rozwój w następnych 20 latach będzie dla polskiego przemysłu priorytetem. W ramach projektu InSight2030:

- zidentyfikowano konkurencyjne obszary przemysłowe (polskie rynki wiodące – lead markets),
- opracowano mapy drogowe technologii kluczowych,
- opracowano atlasy technologii,
- nakreślono zintegrowane scenariusze rozwoju polskiego przemysłu.

W kwietniu i maju 2012 r. Ministerstwo Gospodarki przeprowadziło konsultacje społeczne, które miały na celu m.in. weryfikację listy technologii oraz obszarów zidentyfikowanych jako kluczowe dla polskiego przemysłu oraz wskazanie wagi danej technologii dla rozwoju polskiego przemysłu.

Konsultacje zostały przeprowadzone pośród przedstawicieli administracji rządowej, instytutów naukowo-badawczych oraz izb branżowych. Informacja nt. konsultacji społecznych oraz wyniki projektu były dostępne także na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki.

3. Ułatwianie dostępu do finansowania dla MŚP

W dniu 3 lutego 2009 r. Rada Ministrów przyjęła dokument „*Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009 – 2013*” oraz dnia 22 lutego 2011 r. „*Dokument zmieniający Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009 – 2013*”. Dokumenty wskazują działania organizacyjne i ekonomiczne, które mają służyć rozwojowi funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w Polsce do 2013 r.

Celem podejmowanych działań jest dalsza poprawa dostępu, zwłaszcza mikro i małych przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania za pośrednictwem rozpoznawalnego systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, działającego zgodnie z powszechnie obowiązującymi i akceptowanymi standardami. Ujęte w dokumencie zadania mają na celu przede wszystkim systemowe dostosowanie tych instytucji finansowych i świadczonych przez nie usług do zmieniających się i zróżnicowanych, także terytorialnie, potrzeb przedsiębiorców.

Realizacja „*Kierunków ...*” wraz z działaniami podejmowanymi przez samorzady terytorialne powinna zapewnić efekt synergii i tym samym optymalne wykorzystanie potencjału funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Przewiduje się, że w wyniku realizacji „*Kierunków ...*” kapitał funduszy pożyczkowych wzrośnie z 823 mln zł w 2007 r. do ok. 1 800 mln zł w 2013 r., natomiast funduszy poręczeniowych z 589 mln zł w 2007 r. do ok. 1 000 mln zł przy jednoczesnym wzroście mnożnika kapitałowego z 1 do 3. W roku 2013 udzielonych będzie ponad 40 tys. Pożyczek i ok. 11 tys. poręczeń.

„*Kierunki ...*” adresowane są do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, które otrzymały wsparcie ze środków publicznych.

Nadzór nad realizacją działań ujętych w „*Kierunkach ...*” powierzony został Ministrowi Gospodarki, który prowadzi systematyczny monitoring i ocenia efekty ich wdrażania. Zgodnie z zaleceniami Rady Ministrów, pierwsze sprawozdanie obejmowało okres od daty przyjęcia przez Radę Ministrów tj. 3 lutego 2009 r. do 30 czerwca 2009 r. Zostało przyjęte przez Komitet Rady Ministrów w dniu 29 października 2009 r. i zgodnie z jego rekomendacją zostało przekazane do wiadomości Rady Ministrów w dniu 4 listopada 2009 r. Drugie sprawozdanie obejmowało okres od 1 lipca 2009 r. do 30 września 2009 r. Komitet Rady Ministrów przyjął je w dniu 23 listopada 2009 r. W dniu 3 grudnia 2009 r. sprawozdanie to zostało przekazane do wiadomości Rady Ministrów. Trzecie, roczne sprawozdanie obejmowało okres od 3 lutego 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. Zostało przyjęte przez Komitet Rady Ministrów 13 lipca 2010 r. W dniu 23 lipca 2010 r. zostało przesłane do wiadomości członkom Rady Ministrów. Czwarte sprawozdanie obejmowało okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. Komitet Rady Ministrów przyjął je w dniu 1 czerwca 2011 r. Piąte sprawozdanie obejmowało okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011 r.. Komitet Rady Ministrów w dniu 16 sierpnia 2012 r. przyjął sprawozdanie w trybie obiegowym i rekomendował je Radzie Ministrów. Projekt sprawozdania za 2012 r. jest w toku przygotowania.

4. Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej

Ustawa o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej ma na celu stymulację wzrostu innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Ustawa zwiększa możliwości wsparcia przedsięwzięć innowacyjnych środkami prywatnymi. Kredyt technologiczny jest udzielany firmom przez banki komercyjne współpracujące z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, a jego częściowej spłaty, w postaci premii technologicznej, dokonuje Bank Gospodarstwa

Krajowego. Premie technologiczne są wypłacane ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego, który od 2009 r. jest zasilany finansowo w ramach działania 4.3. Kredyt technologiczny Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG).

W 2011 r. weszły w życie korzystne dla przedsiębiorców zmiany do ww. ustawy polegające m.in. na uniezależnieniu spłaty kredytu technologicznego od wielkości sprzedaży towarów lub usług powstałych w wyniku inwestycji technologicznej oraz umożliwieniu obliczania premii technologicznej od wszystkich wydatków poniesionych na realizację inwestycji technologicznej (sfinansowanych z wkładu własnego oraz z kredytu technologicznego), nie zaś wyłącznie od wydatków sfinansowanych z kredytu technologicznego.

W ramach zorganizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego w październiku 2012 r. naboru wniosków, już pierwszego dnia wartość premii technologicznych w złożonych projektach przekroczyła dostępną na ten nabór alokację (400 mln zł). Spowodowało to konieczność zamknięcia naboru wniosków już po dwóch dniach od daty jego rozpoczęcia. Ogółem w ramach trwającego dwa dni naboru wpłynęło 531 wniosków na łączną wnioskowaną kwotę dofinansowania w wysokości ok. 1,55 mld zł. W 2012 roku BGK podpisał 294 umowy o dofinansowanie na kwotę ok. 727,2 mln zł.

5. Pilotażowe programy wsparcia finansowane ze środków krajowych

Przedsiębiorcy mogą również korzystać ze wsparcia oferowanego im w ramach programów pilotażowych finansowanych w całości ze środków krajowych (w ramach budżetu Ministra Gospodarki).

Takim programem wdrażanym przez PARP od 2008 roku, który cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, jest program *Bon na innowacje*. Ma on zachęcać przedsiębiorców do kontaktów ze sferą naukową. Przedsiębiorca może uzyskać wsparcie w wysokości 15 tys. zł. Wsparciem w ramach bonu na innowacje mogą być objęte usługi w zakresie innowacji - dotyczące wdrożenia lub rozwoju produktu lub technologii.

W 2012 r. wnioski złożyło 734 wnioskodawców na łączną kwotę ok. 11 mln zł. Wsparcie wypłacono 410 przedsiębiorcom na kwotę ok. 6,1 mln zł.

Od początku realizacji tego programu do końca 2012 r. PARP wypłaciła wsparcie 2053 podmiotom na łączną kwotę ok. 30,6 mln zł.

W 2012 r. kontynuowano realizację programu *Wsparcie na uzyskanie grantu* uruchomionego po raz pierwszy w 2011 roku. Jego celem jest zachęcenie przedsiębiorców do uczestnictwa w międzynarodowych programach innowacyjnych oraz do współpracy ze środowiskiem naukowym.

Przedsiębiorca, który złożył wniosek projektowy (jako koordynator albo partner) w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w ramach międzynarodowego programu innowacyjnego i otrzymał pozytywną ocenę formalną wniosku może wystąpić do PARP o wsparcie w celu pokrycia wydatków związanych z jego przygotowaniem i złożeniem. Wysokość wsparcia dla koordynatora projektu wynosi 75 tys. zł, a dla przedsiębiorcy uczestniczącego w projekcie jako partner – 35 tys. zł.

W 2012 r. wsparcie otrzymało 15 przedsiębiorców na kwotę ok. 489,4 tys. zł.

6. Wspieranie rozwoju Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości

Działające na uczelniach wyższych inkubatory przedsiębiorczości zapewniają młodym przedsiębiorcom pomoc w zakładaniu własnego biznesu. Do powstawania i rozwoju akademickich inkubatorów przedsiębiorczości przyczyniło się m.in. wsparcie udzielane od 2004 r. przez Ministerstwo Gospodarki.

Od początku realizacji tego przedsięwzięcia do końca 2012 r. podpisane zostały 103 umowy ze szkołami wyższymi (z tego 13 umów w 2012 r.) na łączną kwotę ok. 1,45 mln zł. Wsparcie trafiło do 48 inkubatorów.

Wsparcie Ministerstwa pomaga wyposażyć inkubatory w niezbędny sprzęt biurowy i komputerowy, rozszerzyć ofertę dla beneficjentów i dotrzeć z nią do szerszego grona potencjalnych odbiorców. Dzięki działalności inkubatorów powstało już wiele nowych firm, które z powodzeniem radzą sobie w rzeczywistości biznesowej.

7. Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (ang. Competitiveness and Innovation Framework Programme - CIP)

Program ma na celu promowanie konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw. Program stworzono przede wszystkim z myślą o małych i średnich przedsiębiorstwach. Jego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej (w tym innowacji ekologicznych), zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Program ma zachęcać do szerszego i lepszego wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz wspomagać rozwój społeczeństwa informacyjnego. Promuje on również wykorzystanie energii odnawialnej i efektywność energetyczną. Program będzie realizowany do 2013 r.

W dniu 31 grudnia 2007 r. uchwałą Rady Ministrów Nr 313/2007 został ustanowiony program wieloletni pod nazwą *Udział Polski w Programie ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji w latach 2008-2013*, którego koordynatorem jest Ministerstwo Gospodarki.

Program wieloletni zapewnia m.in. finansowanie dla działalności krajowych punktów kontaktowych, które mają za zadanie informowanie beneficjentów o przedsięwzięciach podejmowanych w ramach programu CIP oraz o możliwościach korzystania z oferowanych instrumentów. Punkty te są prowadzone przez następujące instytucje:

- ✓ Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A. dla programu szczegółowego: *Inteligentna Energia – Program dla Europy*,
- ✓ Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN – Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej dla programów szczegółowych: *Program na rzecz przedsiębiorczości i innowacji* (z wyłączeniem instrumentów finansowych dla MŚP), *Program na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych*,

- ✓ Związek Banków Polskich dla instrumentów finansowych dla MŚP oferowanych w ramach CIP.

Na stronie internetowej www.cip.gov.pl znajdują się informacje o działalności tych punktów.

W ramach programu wieloletniego wsparcie finansowe otrzymują również polskie konsorcja, które weszły w skład nowej sieci europejskiej Enterprise Europe Network (EEN) zbudowanej na bazie ośrodków Euro Info oraz Innovation Relay Centre. KE finansuje działalność sieci EEN w maksymalnie 60%, natomiast pozostała część środków pochodzi z budżetów krajowych. W Polsce działa 30 ośrodków sieci EEN zgrupowanych w czterech konsorcjach. Sieć EEN oferuje m.in. profesjonalną pomoc firmom i instytucjom, które szukają za granicą odbiorców dla swoich technologii i know-how lub które poszukują innowacyjnych rozwiązań niedostępnych na lokalnych rynkach. Klienci sieci EEN znajdują partnerów do współpracy technicznej, umów licencyjnych, umów joint-venture, umów produkcyjnych, współpracy techniczno-handlowej lub wspólnych dalszych badań. Dzięki europejskiemu zasięgowi sieci i ścisłej współpracy poszczególnych ośrodków informacja o ofercie lub potrzebach technologicznych dociera do firm w każdej części Europy. Kojarzeniu partnerów służą intranetowa baza ofert i poszukiwań technologii, spotkania grup tematycznych, a także organizowane przy okazji targów i innych wydarzeń branżowych rozmowy brokerskie i misje firm. Klienci sieci EEN mogą liczyć na pomoc organizacyjną, językową i doradczą w kontaktach z zainteresowanymi partnerami.

Na stronie internetowej www.een.org.pl znajdują się informacje na temat działalności sieci EEN w Polsce.

W 2012 r. kontynuowano realizację programu wieloletniego. Za pośrednictwem PARP, jego realizatora, przekazano środki do krajowych punktów kontaktowych oraz do ośrodków sieci EEN w łącznej wysokości ok. 8,9 mln zł.

W ramach Programu CIP oferowane są również instrumenty finansowe, które służą ułatwieniu MŚP dostępu do finansowania w wybranych fazach ich rozwoju: przy zakładaniu przedsiębiorstwa, w fazie startu, ekspansji oraz na etapie transferu przedsiębiorstwa. Skorzystać z nich mogą instytucje finansowe takie jak banki, fundusze podwyższonego ryzyka, fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. Dzięki tym instrumentom instytucje finansowe mogą rozwinąć ofertę dla MŚP i zapewnić bardziej atrakcyjne warunki finansowe.

Do końca 2012 r. sześć polskich instytucji – trzy banki: BPH S.A., Pekao S.A., Paribas Bank Polska S.A., dwa fundusze poręczeniowe: POLFUND S.A. i Polski Fundusz Gwarancyjny Sp. z o.o. oraz Europejski Fundusz Leasingowy S.A. skorzystało z tych instrumentów i dzięki otrzymanym poręczeniom Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego mogło złagodzić wymagania wobec przedsiębiorstw. Instytucje te zawarły umowy z EFI o łącznej wartości akcji finansowej dla MŚP w wysokości ok. 3,9 mld zł.

8. Baza wiedzy o nowych technologiach

Przedsiębiorcy mogli korzystać z **Bazy wiedzy o nowych technologiach** dostępnej pod adresem www.innowacje.gov.pl.

Baza służy gromadzeniu i udostępnianiu przedsiębiorcom ofert – technologii, urządzeń i specjalistycznych usług badawczych - przygotowanych przez instytuty badawcze oraz przez przedsiębiorców, którym Minister Gospodarki nadał status Centrum Badawczo-Rozwojowego. Jej celem jest zwiększenie transferu nowych rozwiązań do praktyki gospodarczej. Przedsiębiorcy, którzy nie znajdą oferty spełniającej ich oczekiwania mają możliwość wprowadzania do Bazy zapytań o poszukiwane technologie.

Korzystanie z Bazy i jej przeglądanie jest bezpłatne i nie wymaga zarejestrowania się. Rejestracja jest niezbędna dla tworzenia treści w Bazie – aktualności, profili, ofert, zapytań (publikowanych po akceptacji przez Redaktora portalu – pracownika Ministerstwa Gospodarki).

9. Wspieranie udziału organizacji przedsiębiorców w pracach międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Bezpośrednim celem przedsięwzięcia jest zapewnienie silniejszej i efektywniejszej reprezentacji interesów polskich małych i średnich przedsiębiorców na forum międzynarodowym oraz upowszechnianie polskich osiągnięć i doświadczeń za granicą, a także wspieranie integracji firm na rynku światowym. Dotowany jest udział organizacji zrzeszających przedsiębiorców w pracach międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Dotacja przeznaczona jest na refundację opłaconych składek członkowskich w danym roku, wynikających z przynależności do międzynarodowych grup lub organizacji branżowych.

Zgodnie z *Instrukcją dla uczestników projektu w 2012 roku* - o dotację mogły ubiegać się organizacje zrzeszające przedsiębiorców, które:

- ✓ zgodnie ze statutem nie działają w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczają zysk na cele statutowe,
- ✓ zrzeszają przedsiębiorców zaliczanych do małych lub średnich przedsiębiorstw (min. 60% członków),
- ✓ dobrze znają problematykę sektora MŚP,
- ✓ funkcjonują na rynku minimum 2 lata.

Refundacja opłaconych składek mogła być dokonywana nawet do 100% ich wysokości o ile nie przekraczała ustalonej maksymalnej kwoty dotacji.

Maksymalna kwota dotacji dla danego Beneficjenta w roku 2012 wynosiła 40 000 zł brutto.

Ponadto, dodatkowe wsparcie w kwocie nie wyższej niż 20 000 zł, mogli otrzymać ci Beneficjenci, którzy opłacili dwie lub więcej składek, i których łączne składki przekraczały maksymalną kwotę dotacji.

O wsparcie w kwocie większej - stanowiącej dwukrotność maksymalnej kwoty dotacji - mogły starać się organizacje pracodawców reprezentatywne zgodnie z Ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2001r. nr 100, poz. 1080 z późn. zm.).

W 2012 r. zawarto 61 umów o udzielenie dotacji na łączną kwotę 1 771 809 zł. Średnia kwota dotacji na jednego Beneficjenta wyniosła ok. 29 000 zł. W ramach przedmiotowego projektu wsparcie uzyskała także Polska Izba Turystyki w kwocie 40 000 zł.

Obszar 7. Prowadzenie spraw związanych z wdrażaniem instrumentów wspierających inwestycje, w tym bezpośrednio inwestycje zagraniczne

1. Poddziałanie 6.2.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 *Wsparcie dla sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów*

Celem projektu jest wzrost umiędzynarodowienia polskich przedsiębiorstw poprzez inicjowanie współpracy gospodarczej pomiędzy polskimi przedsiębiorstwami a potencjalnymi partnerami handlowymi z innych krajów, poprzez sieć jednostek zwanych Centrami Obsługi Inwestorów i Eksporterów, zlokalizowanych w regionach, w ramach tzw. usługi informacyjnej „pro-eksport”. Drugi rodzaj usługi zwany „usługą pro-biz” świadczony jest na rzecz zagranicznych inwestorów, zainteresowanych dokonywaniem inwestycji w regionie.

Ważną rolę COIE w instytucjonalnym systemie umiędzynarodowienia przedsiębiorstw jest udrożnienie przepływu informacji między przedsiębiorstwami, samorządem województwa a Ministerstwem Gospodarki, w tym Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji Ambasad i Konsulatów RP (WPHI), których jest 48 w 43 krajach (www.trade.gov.pl) i umożliwienie realnego wpływu samorządu i przedsiębiorstw z poszczególnych regionów na realizację polityki współpracy gospodarczej z zagranicą.

Każdy przedsiębiorca, który zgłosi się do COIE może otrzymać m.in.:

- ✓ **analizę branżową wybranego rynku zagranicznego** (europejskiego/pozaeuropejskiego) przygotowaną przez Ekspertów COIE, w języku angielskim, na podstawie danych zawartych w bazie Euromonitor International, zakupionej przez Ministerstwo Gospodarki dla wszystkich jednostek COIE w ramach procedury przetargowej. Analiza ma charakter branżowy i zawiera dla przedsiębiorstwa wszystkie informacje niezbędne w procesie podejmowania decyzji o charakterze eksportowym czy inwestycyjnym (polskie inwestycje za granicą).

Przykładowa analiza zawiera:

- trendy dla danej branży na wybranym rynku europejskim/pozaeuropejskim,
- kanały sprzedaży detalicznej/hurtowej produktów z wybranej branży,
- dane o poziomie sprzedaży produktów z danej branży na przestrzeni ostatnich 6 lat (2006-2011),
- nazwę firm działających w danej branży na wybranym rynku zagranicznym,
- prognozę sprzedaży produktów z branży do 2016 roku,
- szanse rozwoju danej branży w wybranym kraju,
- rządowe regulacje, wskaźniki rynkowe;
- ✓ **listę potencjalnych partnerów z wybranego rynku/ branży** – opracowaną na podstawie dostępnej w COIE bazy Dun&Bradstreet, zakupionej przez Ministerstwo

Gospodarki; lista zawiera zestawienie danych potencjalnych partnerów dla polskiego przedsiębiorstwa z wybranego rynku kraju europejskiego/pozaeuropejskiego;

- ✓ informację o **aktualnych wydarzeniach targowo-wystawienniczych** w branży, na rynkach funkcjonowania WPHI;
- ✓ listę firm zagranicznych zainteresowanych zakupem produktów z danej branży na rynku polskim – z tzw. **giełdy zagranicznych zapytań ofertowych**, tworzonej na podstawie zapytań WPHI przesyłanych do COIE;
- ✓ „szytą na miarę” 4 przedsiębiorstw, działających w podobnej branży czy grupie towarowej, niepowiązanych kapitałowo i osobowo, **analizę rynkową** zamówioną w COIE, wykonywaną przez firmę zewnętrzną, wybraną przez WPHI na danym rynku do wykonania usługi.

Strona internetowa zawierająca dane w zakresie działań podejmowanych przez poszczególne COIE to www.coie.gov.pl. Ważny jest fakt, że każde przedsiębiorstwo niezależnie od miejsca rejestracji COIE może skorzystać z usługi informacyjnej każdej jednostki. Przede wszystkim każdy przedsiębiorca może wziąć udział w organizowanych w regionach spotkaniach informacyjnych o charakterze branżowym i/lub geograficznym czy tematycznym, gdzie poruszane są zagadnienia związane z handlem zagranicznym oraz z warunkami dostępu do poszczególnych rynków zagranicznych.

W kwietniu 2012 r. odbyła się kampania informacyjno-promocyjna systemu COIE. W grudniu br. spot reklamowy COIE został wyemitowany w TVP1, TVP2 i TVP Info celem dotarcia do większej ilości polskich przedsiębiorstw z informacją o systemie COIE i bezpłatnej informacji w zakresie rynków zagranicznych.

Wyniki prac COIE w 2012 roku:

- łącznie COIE zorganizowało ponad 50 tematycznych spotkań informacyjnych, z udziałem polskich przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu; spotkania miały charakter branżowy i/lub geograficzny czy tematyczny – zagadnienia związane z handlem zagranicznym oraz z warunkami dostępu do poszczególnych rynków zagranicznych, np. Chiny, rynki wschodnie. Szczegółowe informacje na poszczególnych podstronach www.coie.gov.pl,
- usługę informacyjną pro-eksport uzyskało od początku działalności COIE (od 2010 r. do sierpnia 2012 r.) 6.484 polskich przedsiębiorstw, a usługę „pro-biz” 1.043 inwestorów zagranicznych,
- ze środków projektu sfinansowane zostało przygotowanie 34 analiz rynkowych, niezbędnych w procesie świadczenia usługi informacyjnej dla przedsiębiorców przez COIE przy współpracy z WPHI.

2. Specjalne strefy ekonomiczne

Instrument **specjalnych stref ekonomicznych** jest jednym z najważniejszych instrumentów finansowego wspierania rozwoju inwestycji bezpośrednich. Przedsiębiorcy lokujący swe inwestycje na terenie SSE mogą korzystać z pomocy publicznej, udzielanej w formie

zwolnień z podatku dochodowego, z tytułu kosztów nowej inwestycji lub tworzenia nowych miejsc pracy. Wielkość pomocy zależy od maksymalnej intensywności pomocy określonej dla obszaru, na którym realizowana jest inwestycja oraz wielkości kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą.

Według stanu na koniec grudnia 2012 r. liczba zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w strefach wyniosła 15444 i posiadało je 1242 przedsiębiorców. Do końca III kwartału 2012 r. zainwestowali oni łącznie ponad 83,8 mld zł, zapewniając ponad 246 tys. miejsc pracy, z czego ponad 186 tys. stanowiły nowe miejsca pracy stworzone przez inwestorów po uzyskaniu zezwoleń na działalność w strefie.

3. Wsparcie finansowe projektów inwestycyjnych z budżetu państwa

Od roku 2011 pomoc publiczna z budżetu państwa na realizację projektów inwestycyjnych przyznawana jest na podstawie *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020* (przyjętego przez Radę Ministrów 5 lipca 2011 r.).

Pomoc publiczna z budżetu państwa na realizację projektów inwestycyjnych, zgodnie z wcześniej obowiązującymi systemami wsparcia, przyznawana była na podstawie programów wieloletnich ustanawianych przez Radę Ministrów.

Celem *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020* jest wzrost innowacyjności oraz konkurencyjności polskiej gospodarki poprzez wspieranie nowych inwestycji realizowanych przez polskie i zagraniczne firmy.

W latach 2011-2020 na realizację *Programu* zostanie przeznaczony ok. 727 mln zł z budżetu państwa. O wsparcie mogą ubiegać się przedsiębiorcy planujący inwestycje w następujących sektorach priorytetowych:

- sektor motoryzacyjny - w szczególności produkcja: pojazdów samochodowych nadwozi, przyczep i naczep, części i akcesoriów do pojazdów samochodowych i ich silników,
- sektor elektroniczny - w szczególności produkcja: komputerów, sprzętu oraz aparatury radiowej, telewizyjnej i telekomunikacyjnej, układów i podzespołów (w szczególności dla przemysłu motoryzacyjnego, energetycznego, AGD i wojskowego),
- sektor lotniczy – w szczególności produkcja: statków powietrznych, części i akcesoriów do statków powietrznych i ich silników, działalność usługowa w zakresie naprawy, konserwacji oraz remontów statków powietrznych i silników lotniczych,
- sektor biotechnologii - w szczególności produkcja: w zakresie biotechnologii białej mającej zastosowanie w procesach przemysłowych i czerwonej związanej z medycyną i ochroną zdrowia (np. tworzenie nowych produktów leczniczych),
- sektor nowoczesnych usług,
- sektor badawczo-rozwojowy,

a także planujący nowe inwestycje produkcyjne w innych niż ww. sektorach o minimalnych kosztach kwalifikowanych 1 mld zł i tworzące co najmniej 500 nowych miejsc pracy.

Do ubiegania się o wsparcie z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy uprawnia:

- realizacja nowej inwestycji produkcyjnej w sektorach priorytetowych, tworzącej co najmniej 250 nowych miejsc pracy o minimalnych całkowitych kosztach kwalifikowanych inwestycji 40 mln zł,
- realizacja znaczącej nowej inwestycji, tworzącej co najmniej 500 nowych miejsc pracy o minimalnych kosztach kwalifikowanych inwestycji 1 mld zł,
- realizacja nowej inwestycji w sektorze nowoczesnych usług, tworzącej co najmniej 250 nowych miejsc pracy, przy minimalnych nakładach inwestycyjnych w wysokości 2 mln zł,
- realizacja nowej inwestycji w dziedzinie działalności badawczo-rozwojowej, tworzącej co najmniej 35 nowych miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem o minimalnych całkowitych kosztach inwestycji 3 mln zł. Wsparcie będzie udzielane wyłącznie na tworzenie miejsc pracy dla osób z wyższym wykształceniem.

Wartość inwestycji będących podstawą tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze nowoczesnych usług i sektorze badawczym powinna być co najmniej 2 razy wyższa od przyznanego wsparcia.

Do ubiegania się o wsparcie z tytułu nowej inwestycji uprawnia:

- realizacja nowej inwestycji w sektorach priorytetowych o kosztach nowej inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą wynoszących co najmniej 160 mln zł i tworzącej co najmniej 50 nowych miejsc pracy,
- realizacja znaczącej nowej inwestycji produkcyjnej o kosztach nowej inwestycji kwalifikujących się do objęcia pomocą wynoszących co najmniej 1 mld zł i tworzącej co najmniej 500 nowych miejsc pracy.

W roku 2012 r. wsparciem z budżetu państwa w formule programu wieloletniego objęte były 23 projekty inwestycyjne. W wyniku ich realizacji przewiduje się utworzenie do końca 2016 r. prawie 17 tys. nowych miejsc pracy oraz poniesienie nakładów inwestycyjnych o wartości 5,7 mld zł. Łączna wartość wsparcia wyniesie 423,6 mln zł (w tym 78,8 mln zł w 2012 r.). W 2012 r. zakończyła się realizacja 7 programów, w związku z czym w roku 2013 kontynuowana jest realizacja 16 programów wieloletnich.

W 2012 r. obciążenie budżetu *Programu* w związku z podpisaniem 11 umów dotyczących wsparcia wyniosło 21,4 mln zł. Na podpisanie oczekuje kolejnych 11 umów. 22 projekty objęte wsparciem z *Programu* przewidują poniesienie docelowo 1,4 mld zł nakładów oraz utworzenie ponad 7,5 tys. miejsc pracy. Łączna wartość wsparcia wyniesie 80 mln zł.

W 2013 r. ustawa budżetowa przewiduje 99 mln zł na wsparcie projektów inwestycyjnych w tym:

- 70 mln zł na *Program wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020*,
- 29 mln zł na 16 programów wieloletnich.

Obszar 8. Prowadzenie spraw związanych z wdrażaniem instrumentów polityki eksportowej

1. Działania PO IG 2007-2013

Działanie 6.5 *Promocja polskiej gospodarki*

- Poddziałanie 6.5.1 – promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych,
- Poddziałanie 6.5.2 – wsparcie udziału przedsiębiorców w programach promocji.

W lipcu 2010 r. Minister Gospodarki podpisał decyzję Nr 3 w sprawie przyznania dofinansowania dla projektu systemowego pt. ***Promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych*** realizowanego w ramach poddziałania 6.5.1 ***Promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych*** Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013. Umożliwiło to uruchomienie realizacji poddziałania 6.5.1.

Celem działania 6.5 PO IG ***Promocja polskiej gospodarki*** jest poprawa wizerunku polskiej gospodarki wśród partnerów międzynarodowych, poprawa dostępu do informacji zarówno o Polsce jak i warunkach prowadzenia działalności gospodarczej poza granicami Polski, a także rozwój branż polskiej gospodarki priorytetowych z punktu widzenia realizacji projektu. Proces tworzenia pozytywnego wizerunku Polski i umacniania pozycji naszego kraju na arenie międzynarodowej realizowany był poprzez:

- przeprowadzone w 2011 r. badania wizerunkowe w 9 krajach uznawanych jako kraje docelowe dla lokowania polskich markowych produktów i usług oraz posiadających największy potencjał do inwestowania w Polsce (Niemcy, Włochy, Francja, Niderlandy, Rosja, Czechy, Stany Zjednoczone, Chiny, Ukraina). Na podstawie wyników badań wizerunkowych opracowana została koncepcja wizualizacji programu promocji polskiej gospodarki, w ramach której stworzono Księgę Marki Polskiej Gospodarki. Program ***Marka Polskiej Gospodarki***, zwany dalej ***Marką***, skupia się na wprowadzaniu w życie koncepcji ***Marki*** poprzez konkretne działania marketingowe wdrażane na poziomie krajowym i międzynarodowym. Celem jest, aby idea przewodnia ***Marki*** stała się rzeczywistością akceptowaną przez szerokie grono interesariuszy, którzy będą się z nią utożsamiali, co w konsekwencji przyczyni się do stworzenia pozytywnego wizerunku Polski w sferze gospodarczej,
- organizację branżowych programów promocji, które przyczynią się do wykreowania kilkunastu polskich specjalności eksportowych (opracowanie koncepcji zawierających różnorodne formy promocji dostosowanych do specyfiki poszczególnych branż). We wrześniu 2010 r. wybrano 15 branż/grup produktowych/usługowych, które następnie objęte zostały wsparciem w ramach realizowanego projektu. Projekt zakłada wyłonienie w procedurze przetargowej koncepcji branżowych programów promocji.

Koncepcje te określać mają harmonogram przedsięwzięć promujących daną branżę, które będą dostosowane do jej specyfiki oraz zaplanowane do realizacji przez najbliższe kilka lat. Wyłonione koncepcje branżowych programów promocji stanowiąc będą podstawę do udzielania przedsiębiorcom w ramach poddziałania 6.5.2 pomocy finansowej na ich udział w przedsięwzięciach promujących, zaplanowanych w branżowych programach promocji. Ponadto, w ramach poddziałania 6.5.1 PO IG przewidziano także pomoc finansową, która przeznaczona będzie na działania promujące dotyczące branży jako całości. W 2011 r. uruchomione zostały postępowania przetargowe mające na celu wyłonienie wykonawców branżowych programów promocji. W 2012 r. podpisano umowy ze wszystkimi wykonawcami programów oraz rozpoczęto ich realizację,

- udział w kluczowych wydarzeniach promocyjnych na świecie (organizacja w ramach tego komponentu różnego rodzaju przedsięwzięć promocyjnych). W ramach projektu możliwe było dofinansowanie udziału przedsiębiorstw w programach promocji o charakterze ogólnym w dużych imprezach promocyjnych, innych niż te, na których promowane będą programy branżowe. W 2011 r. lista przedsięwzięć rekomendowanych do udzielenia wsparcia zawierała 40 wydarzeń targowo-wystawienniczych. W tym okresie zostały również zorganizowane w Polsce i za granicą 4 konferencje prezentujące Polskę jako kraj o dużych możliwościach inwestycyjnych, posiadający innowacyjny potencjał produkcyjny oraz przedsiębiorstwa charakteryzujące się dużym potencjałem eksportowym,
- organizację systemu usług doradczych dla przedsiębiorców oraz instytucji współpracujących. W IV kw. 2010 r. zatrudniono w wybranych Wydziałach Promocji Handlu i Inwestycji dodatkowych ekspertów do zasilania w informację **Portalu Promocji Eksportu**. W 2011 r. zespoły eksperckie były systematycznie powiększane. Poza zasilaniem Portalu, zespoły eksperckie świadczyły również usługi doradcze na rzecz polskich przedsiębiorców działających lub zainteresowanych podjęciem działań za granicą. W tym czasie zlecano również przygotowywanie i zakup opracowań, analiz, badań, opinii prawnych, ekspertyz rynkowych oraz specjalistycznych opracowań sektorowych,
- rozbudowę interaktywnego **Portalu Promocji Eksportu**, który skupia usługi dotyczące promocji eksportu i nawiązywania kontaktów biznesowych z kontrahentami zagranicznymi.

Przewidziana alokacja na realizację Działania 6.5 PO IG wynosi 78,04 mln euro, w rozbiciu na poszczególne poddziałania:

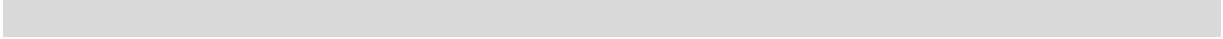
- **6.5.1** - promocja polskiej gospodarki na rynkach międzynarodowych, budżet 198.507.840,00 zł,
- **6.5.2** - wsparcie udziału przedsiębiorców w programach promocji, budżet 167.968.000,00 zł.

2. Instrumenty wspierania eksportu finansowane z budżetu państwa

- ✓ Organizacyjne i finansowe wspieranie projektów regionalnej współpracy sektora MŚP i organizacji pozarządowych Dolnego Śląska z Saksonią i Bawarią (Polsko-Saksońskie Forum Gospodarcze, Forum Kobiet Biznesu w Zgorzelcu), województwa zachodniopomorskiego z Meklemburgią i krajami skandynawskimi, Podkarpacia i Małopolski z Czechami oraz Słowacją.
- ✓ Prowadzenie stałego dialogu gospodarczego z partnerami zagranicznymi w ramach bilateralnych międzyrządowych komisji gospodarczych. Dialog ukierunkowany jest na wspieranie polskich przedsiębiorców we współpracy gospodarczej z zagranicą – zwiększanie możliwości eksportowych oraz intensyfikację współpracy inwestycyjnej. Spotkaniom na szczeblu Kierownictwa MG towarzyszą fora i seminaria biznesowo – gospodarcze. Przykładowo, w 2012 r. w relacjach z krajami wschodnimi (WNP+Gruzja) odbyło się 8 posiedzeń międzyrządowych komisji gospodarczych, a w przedsięwzięciach towarzyszących tym spotkaniom uczestniczyło łącznie ok. 800 polskich podmiotów gospodarczych.
- ✓ Udział w pracach i obsłudze organizacyjnej posiedzeń Komisji Międzyrządowych ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej (Niemcy, Czechy, Słowacja, Litwa, Okręg Kaliningradzki) i realizacja wynikających z tych spotkań postanowień. Jednym z ważnych tematów posiedzeń komisji były sprawy usprawnień w lokalnych połączeniach komunikacyjnych i wspierania regionalnych projektów gospodarczych oraz targowych, przyczyniających się do zwiększenia turystyki transgranicznej.
- ✓ Ważnym ogniwem działań sprzyjających współpracy inwestycyjnej są podległe Ministrowi Gospodarki WPHI. 48 placówek, funkcjonujących w 43 krajach, organizuje setki przedsięwzięć promocyjno – informacyjnych, misji gospodarczych, spotkań biznesowych, seminariów, konferencji prasowych itp. WPHI zorganizowały w 2012 roku łącznie 585 konferencji i seminariów, 473 stoiska promocyjno – informacyjne na targach i wystawach, obsłużyły 217 misji gospodarczych oraz 772 wizyty polskich przedsiębiorców, a także udzieliły ok. 47 tysięcy odpowiedzi na zapytania polskich i zagranicznych firm.
- ✓ Zorganizowanie w listopadzie 2012 r. II Polsko-Austriackiej Konferencji dotyczącej promocji projektów publiczno-prywatnych z udziałem firm i banków austriackich, ambasady Austrii w Polsce oraz przedstawicieli polskich przedsiębiorców, samorządów lokalnych i instytucji zainteresowanych PPP, inicjowanie projektów promocji PPP przez Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji m.in. w Portugalii, Włoszech, Hiszpanii, Wlk. Brytanii, Francji, Kanadzie, Chinach i RPA.
- ✓ Finansowanie i prowadzenie (kontynuacja) portalu internetowego dla przedsiębiorców polskich i ich organizacji poszukujących partnerów zagranicznych, z możliwością zamieszczania ofert współpracy i akwizycji sprzedaży towarów i usług.
- ✓ Wspieranie polskich inwestorów za granicą, zorganizowanie w Ministerstwie Gospodarki konferencji promocyjno-informacyjnej w grudniu 2012 r. na ten temat z udziałem przedsiębiorców, naukowców (Uniwersytet Toruński) i innych instytucji,

zebranie postulatów zmierzających do usprawnienia procedur wsparcia inwestorów ze środków publicznych.

- ✓ Finansowanie składek strony polskiej w Międzynarodowym Biurze Wystaw Światowych w Paryżu.

PRIORYTET 1. Popularyzacja sportu dla wszystkich

1. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży:

W ramach programu Sport Wszystkich Dzieci, w 2012 r. akcja *Sportowe Wakacje* realizowana była w mniejszym zakresie (zmniejszone środki finansowe), a organizatorami były polskie związki sportowe, które wdrażały program sportowy właściwy dla swojej dyscypliny sportu. Utrzymano obecność testów sprawności fizycznej w programach Zawodów dla Domów Dziecka i Ośrodków Szkolno-Wychowawczych w grach i zabawach, które przygotowane zostały przez Zarząd Główny Szkolnego Związku Sportowego. Zawody zostały przeprowadzone dla 30 placówek. Na tę działalność zostało przeznaczone 36 tys. zł pochodzących z budżetu.

Od roku 2010 wdrażana jest Ogólnopolska Kampania Promująca Sprawność Fizyczną „**Test Coopera dla wszystkich**”. Celem przedsięwzięcia jest promocja szeroko rozumianej kultury fizycznej, w szczególności zdrowego i aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz uświadomienie wpływu aktywności fizycznej na stan zdrowia i samopoczucie. W 2012 r. możliwość sprawdzenia się w teście Coopera podjęło ponad 8,5 tys. chętnych, z czego 70 % przypada na dzieci i młodzież. Wystartowali w dwóch terminach: wiosennym 15 maja oraz jesiennym 13 i 14 października, na 25 stadionach na terenie całego kraju. W 12 minutowym sprawdzianie biegowym uczestnicy pokonali łącznie ponad 11 tys. kilometrów. Na całość zostało przeznaczone z budżetu 370 tys. zł. Kampania została również wprowadzona do budżetu na 2013 r.

Kolejnym działaniem w ramach sprawności fizycznej dzieci i młodzieży było doskonalenie szkolnego systemu współzawodnictwa młodzieży, w tym poszerzenie zakresu systemowego rozgrywek (w 2012 r. został wprowadzony do systemu rozgrywek tenis jako dyscyplina pokazowa), wprowadzenie nowych zasad rozgrywek w poszczególnych dyscyplinach sportowych (zgodnie z wytycznymi pzs), wprowadzenie elektronicznego systemu obsługi rozgrywek oraz doskonalenia formy współpracy z bezpośrednimi organizatorami imprez na wszystkich szczeblach, pozyskanie dodatkowych środków na organizację rozgrywek ujętych w systemie współzawodnictwa od jednostek samorządowych, innych podmiotów oraz od sponsorów (w 2012 r. Grupa Energa na rzecz Mini koszykówka), wykorzystanie bazy sportowej ORLIK – 2012 do rozgrywek szkolnych w ramach systemu współzawodnictwa oraz organizacji dodatkowych imprez dla dziewcząt i chłopców takich jak: Turniej Orlika w piłce nożnej, Basketmania, Voleymania i Szczypiorniak, włączenie animatorów w programie Animator Sportu Dzieci i Młodzieży do udziału w systemie współzawodnictwa, by ich podopieczni w większym zakresie brali udział w zawodach należących do systemu.

W ramach Funduszu Zajęć Sportowo-Rekreacyjnych dla Uczniów (8.736 tys. zł) zostało zrealizowane zadanie: Promocja umiejętności pływania „*umiem pływać*”, którego głównym

celem jest wyrównywanie szans dostępu do kultury fizycznej, szczególnie dzieci i młodzieży zamieszkałej na terenach najuboższych. Jest to kontynuacja działań rozpoczętych w 2009 r. Dzięki podpisaniu 431 umów, w zajęciach uczestniczyło łącznie 208 429 uczniów. W roku 2012 środki Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów przeznaczone zostały na dofinansowanie realizacji 2 zadań:

- zajęcia sportowe dla uczniów, ukierunkowane na upowszechnianie sportów zimowych,
- zajęcia sportowe dla uczniów, ukierunkowane na realizację programu „Powszechnej nauki pływania”.

W 2012 r. program „Sport Wszystkich Dzieci”, który skierowany jest do organizacji pozarządowych, prowadzących działalność z zakresu upowszechniania i rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży, został rozszerzony o następujące działania:

Program „Animator – Moje Boisko ORLIK 2012”, którego celem jest wspomaganie samorządów terytorialnych w zapewnieniu systematycznej działalności sportowo-rekreacyjnej na obiektach „Moje Boisko ORLIK 2012. Projekt polega na udziale finansowym Ministerstwa Sportu i Turystyki w pokryciu kosztów zatrudnienia *animatorów* – osób organizujących i prowadzących zajęcia sportowe, na obiektach powstałych w ramach programu „Moje Boisko ORLIK 2012” przy współudziale środków finansowych samorządów. W roku 2012 w programie uczestniczyło 2 993 animatorów pracujących na 2008 obiektach sportowych wybudowanych w ramach programu inwestycyjnego Ministerstwa.

Program pn. „Przeciwdziałanie poprzez sport agresji i przestępczości wśród dzieci i młodzieży” realizowany jest w formie ogólnopolskiej od roku 2009, na mocy porozumienia z dnia 5 listopada 2008 r. pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Zdrowia, Ministrem Edukacji Narodowej oraz Ministrem Sportu i Turystyki, a od 2009 r., na mocy podpisanego porozumienia, do programu włączyło się Ministerstwo Sprawiedliwości. W 2012 r. Ministerstwo Sportu i Turystyki wspierało realizację programu w podobnym zakresie jak dotychczas. W ramach akcji letniego wypoczynku „Sportowe Wakacje” realizowanej w 2012 r. dofinansowano organizację 2 obozów sportowych dla dzieci i młodzieży, zawierających elementy programu „przeciwdziałania poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży”. Organizatorem przedsięwzięcia był Policijny Klub Sportowy „Gwardia” Szczytno, a uczestnikami dzieci i młodzież szkolna oraz podopieczni z zakładów poprawczych z województw objętych programem, łącznie 53 osoby. Ponadto, w ramach środków z Budżetu Państwa dofinansowano akcję promocyjną realizowaną przez Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Agresji i Patologii Wśród Dzieci i Młodzieży, polegającą na rozbudowie portalu internetowego pn. „Sięgnij po Medal” zawierającego szereg informacji dotyczących uprawiania różnych sportów przez dzieci i młodzież oraz prezentację kampanii społecznej promującej aktywność fizyczną.

W IV kwartale 2012 r. zorganizowano w 18 zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich cykl spotkań/imprez sportowych promujących idee programowe. W tegorocznej edycji łącznie udział wzięło 545 osób, z których 430 wystartowało w zawodach na

ergometrach wioślarskich. W dniu 11 grudnia 2012 r. w Centrum Olimpijskim im. Jana Pawła II w Warszawie, odbyło się podsumowanie realizacji programu jak i rywalizacji sportowej, w którym udział wzięło 6 najlepszych zespołów męskich oraz 3 zespoły kobiece.

Przedsięwzięcia sportowe realizowane w oparciu o bazę obiektów „Moje Boisko – Orlik 2012”

- trzecia edycja Turnieju Orlika o Puchar Premiera Donalda Tuska, która zgromadziła na boiskach Orlik ponad 180000 uczestników. Rozegrano 3442 mecze na 1219 Orlikach w 16 województwach. W dniach 10-13 października 2012 r. odbył się finał ogólnopolski turnieju na warszawskim Torwarze, podczas którego wystąpiły 64 najlepsze zespoły, które zajęły pierwsze miejsca w swoich kategoriach wiekowych na szczeblu finałów wojewódzkich,
- ogólnopolski turniej w piłkę ręczną dla dzieci i młodzieży pn. „**I Turniej Piłki Ręcznej Szczypiorniak na Orlikach**”. Na wszystkich szczeblach rozgrywek w turnieju udział wzięło 4500 uczestników,
- w dniach 28-30 września w Zielonej Górze został rozegrany ogólnopolski finał drugiej edycji turnieju „**Orlik Basketmania**”, w którym łącznie udział wzięły 32 drużyny z 8 województw. Na wszystkich szczeblach eliminacji udział wzięło 7100 uczestników,
- **Orlik Volleymania** – drugą edycję turnieju przeprowadzono w szerszym zakresie, obejmując swoim zasięgiem 16 województw (w roku 2011 w 4 woj.). Zawodnicy rywalizowali podczas 512 turniejów rozgrywanych na 128 Orlikach. Na wszystkich szczeblach eliminacji udział wzięło 19679 uczestników. W dniach 6-7 października w Sopocie został rozegrany ogólnopolski finał drugiej edycji turnieju „Orlik Volleymania”.

Celem promocji programów sportowo-rekreacyjnych i zajęć pozalekcyjnych jest zwiększenie uczestnictwa dzieci i młodzieży w pozalekcyjnych i pozaszkolnych formach sportu i rekreacji oraz zachęcenie jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury fizycznej i sportu do rozszerzenia oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych. Zadanie realizowane jest przy wsparciu ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów.

Dodatkowo, w ramach promocji autorskich programów wychowania fizycznego, odbył się, dofinansowany przez MSiT, we Wrocławiu VIII Sejmik Szkolnej Kultury Fizycznej pn. **Szkoła - Zdrowie – Sport**. Został on przeprowadzony przez Dolnośląski SZS w dniach 29-30.10.2012 r. Wydarzenie to zgromadziło ponad 120 uczestników: nauczycieli wychowania fizycznego, dyrektorów szkół, metodyków wychowania fizycznego, pracowników oświatowych, działaczy Szkolnego Związku Sportowego oraz pracowników naukowych uczelni wychowania fizycznego, reprezentujących środowiska szkolnej kultury fizycznej z całego kraju. Zarówno ten Sejmik, jak i poprzedni – z 2010 r., potwierdził zainteresowanie i potrzebę przygotowywania takich spotkań, dających okazję do poszukiwania nowych rozwiązań w organizacji zajęć wychowania fizycznego w dążeniu do poprawy jakości

wychowania fizycznego dającego w efekcie poprawę sprawności i zdrowia młodego pokolenia.

2. Aktywność fizyczna społeczeństwa

W 2012 r. przeprowadzona została kolejna edycja organizowanej od wielu lat Ogólnopolskiej Kampanii Prozdrowotnej "Miesiąc dla Zdrowia - Aktywni w każdym wieku", integrującej na terenie 72 miast polskich działania prozdrowotne w obszarze sportu, edukacji i promocji zdrowia oraz upowszechniającej sportowy styl życia i prozdrowotne zachowania z nim związane. W 2012 roku nastawiona była szczególnie na aktywność seniorów 50+, w związku z Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej.

Zadania z tego zakresu realizowały takie organizacje pozarządowe jak: Zarząd Główny Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, Europejskie Stowarzyszenie Aktywności Ruchowej 50+, Towarzystwo Olimpijczyków Polskich, a także Uniwersytety III wieku. W ramach obchodów Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej zorganizowano dwie duże imprezy. „Warmia Mazury Senior Games 2012” przygotowana przez Organizację Środowiskową AZS Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Jest to cykliczna, międzynarodowa impreza powierzona w 2012 Polsce. Drugą imprezą dającą możliwość podjęcia aktywności fizycznej i promująca tę aktywność wśród seniorów był FESTIWAL AKTYWNOŚCI RUCHOWEJ podczas Międzypokoleniowych Dni Aktywności w ramach Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej przygotowany i przeprowadzony przez Akademicki Związek Sportowy Środowisko Warszawa. Ponadto, jak co roku, przeprowadzono liczne imprezy dla weteranów np.: Grand Prix Polski Weteranów 2011/2012 w Lekkiej Atletyce i w Tenisie Stołowym.

Z możliwości podjęcia aktywności ruchowej skorzystali również olimpijczycy polscy w starszym wieku, którzy cierpią na rozmaite schorzenia będące efektem długotrwałej kariery sportowej. Towarzystwo Olimpijczyków Polskich zorganizowało dla nich systematyczne zajęcia sportowo-rekreacyjne, a także poradnictwo medyczne i specjalistyczne zabiegi rehabilitacyjne.

Europejskie Stowarzyszenie Aktywności Ruchowej ESPAR 50+ przeprowadziło zadania: „Szkolenie Liderów Aktywności 50+” promocja wolontariatu sportowego w ramach programu PRO Kobieta 50+”, „Ogólnopolski Prozdrowotny Program Aktywności Seniorów Ja! (PAS-Ja!)”, „Ogólnopolski Program PRO Mężczyzna 50+ zmiana nawyków prozdrowotnych” i jako podsumowanie systematycznej pracy na zajęciach imprezę „Seniorada – ogólnopolski międzypokoleniowy piknik rekreacyjno-sportowy”.

Kolejnym zadaniem w tym obszarze było inicjowanie i wspieranie realizacji programów upowszechniania aktywności fizycznej w różnych środowiskach i grupach społecznych, które dotyczyło dofinansowania inicjatyw pozarządowych (priorytetowo traktowane były: upowszechnianie sportu w środowisku wiejskim, upowszechnianie sportu w rodzinie, w różnych grupach zawodowych i społecznych, program współpracy z Polonią i Polakami za granicą) w ramach otwartego konkursu ofert, w wyniku którego zawarte zostały 94 umowy,

które objęły 3 330 tys. uczestników. Zostało na to przeznaczone 14 334 tys zł z budżetu państwa.

W ramach promocji turystyki aktywnej, w 2012 r. zawarto 15 umów na kwotę 763 tys. zł, które objęły 13,3 tys. uczestników, którzy wzięli udział w spływach kajakowych, rajdach rowerowych, żeglarskich oraz w imprezach związanych z turystyką narciarską i górską.

W ramach zadania 1.2.4 Rozszerzenie systemu rekreacji jako formy rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w 2012 r. w cyklicznych zajęciach sportowych uczestniczyło około 186 osób niepełnosprawnych w starszym wieku, odbyło się 14 imprez, w których udział wzięło 3401 osób niepełnosprawnych w starszym wieku oraz zorganizowano 4 obozy sportowe dla 633 osób niepełnosprawnych w starszym wieku. Przeznaczono na to z Funduszy Rozwoju Kultury Fizycznej (FRKF) kwotę 571087 zł.

PRIORYTET 2. Wzrost poziomu wyników sportowych

1. Sport kwalifikowany

W zakresie sportu kwalifikowanego w 2012r. realizowano zadania w zakresie:

- *przygotowań olimpijskich i startu w Igrzyskach Olimpijskich Londyn 2012*: celem strategicznym zadania było stworzenie optymalnych warunków organizacyjno-finansowych przygotowań i startu w IO Londyn 2012 oraz włączenie się w walkę o olimpijskie medale. Programem *Klub Polska Londyn 2012* (programy i ścieżki indywidualne) objętych zostało w 2012 roku 113 zawodników i zawodniczek z 17 sportów. Do dnia 31.12.2012 roku przekazano beneficjentom dotacje w wysokości **11 721 544,55 zł**,
- *przygotowań olimpijskich Soczi 2014*: celem strategicznym zadania jest przygotowanie i monitoring procesu szkolenia poprzez zabezpieczenie finansowe realizacji programu szkoleniowego do Igrzysk XXII Olimpiady Soczi 2014. Dofinansowanie było przyznawane w ramach *Programu przygotowań kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, mistrzostwach świata lub mistrzostwach Europy w 2012 roku*. Programem *Klub Polska Soczi 2014* (programy i ścieżki indywidualne) objętych zostało w sezonie 2011/2012 - 21 zawodników i zawodniczek z 3 sportów. Do dnia 31.12.2012 roku przekazano beneficjentom dotacje w wysokości **3 012 124,38 zł**,
- *przygotowań do mistrzostw świata lub Europy w sportach olimpijskich*: celem strategicznym zadania jest zapewnienie realizacji cyklu szkolenia członków kadry narodowej polskich związków sportowych z perspektywą włączenia ich do projektu przygotowań olimpijskich pn. „Klub Polska Londyn 2012” oraz „Klub Polska Soczi 2014”. Do dnia 31.12.2012 roku przekazano beneficjentom dotacje w wysokości **131 882 902,60 zł**,
- *przygotowań do mistrzostw świata lub Europy w sportach nieolimpijskich*: celem strategicznym zadania jest zapewnienie udziału zawodników – członków kadry narodowej w zawodach mistrzowskich i we współzawodnictwie międzynarodowym. Do dnia 30.11.2012 roku przekazano beneficjentom dotacje w wysokości **16 644 000,00 zł**.

Ponadto realizowano „Program szkolenia i współzawodnictwa sportowego młodzieży uzdolnionej” poprzez m.in. zwiększenie liczby ośrodków o 6 (OSSM, wzrost z 90 do 96), doskonalenie i modyfikację programów, zwiększenie nakładów finansowych na sport dzieci i młodzieży o 7,88% w stosunku do wydatków w 2009r. oraz zwiększenie liczby szkolonych zawodników o 24 % w stosunku do 2009r. Na zadania 2.1.1, 2.1.2, 2.1.3 wydano 132537283 zł z FRKF.

W ramach zadania 2.1.9 *Opracowanie programów przygotowań do igrzysk paraolimpijskich* w Ministerstwie Sportu i Turystyki opracowany został „Program dofinansowania zadań związanych z przygotowywaniem kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, igrzyskach paraolimpijskich, igrzyskach głuchych, mistrzostwach świata lub mistrzostwach Europy w 2012 r.” wprowadzony zarządzeniem Ministra Sportu i Turystyki nr 24 z dnia 16 listopada 2011 r. oraz „Założenia organizacyjne i finansowe zadań z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej dotyczące sportu młodzieżowego oraz sportu osób niepełnosprawnych prowadzonych przez Departament Sportu Wyczynowego w 2012 r. wprowadzony zarządzeniem nr 23 Ministra Sportu i Turystyki z dnia 16 listopada 2012 r. Ich celem było zabezpieczenie realizacji cyklu szkoleniowego zawodników do udziału w imprezach mistrzowskich rangi krajowej i międzynarodowej. Ostatecznym celem zadania było uzyskanie maksymalnej liczby kwalifikacji do Igrzysk Paraolimpijskich Londyn’2012 oraz awans reprezentacji Polski w rankingach medalowych.

Na realizację programu przygotowań do letnich i zimowych igrzysk paraolimpijskich zawarto 11 umów z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej z w/w organizacjami. Ponadto, zawarto 2 umowy z budżetu państwa z Polskim Komitetem Paraolimpijskim i Polskim Związkiem Jeździeckim, obejmujące realizację zgrupowań i konsultacji zawodników biorących udział w przygotowaniach do startu w Igrzyskach Paraolimpijskich Londyn 2012.

PRIORYTET 3. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

W ramach obszaru zadania *Infrastruktura sportowa*, jako kontynuacja programu inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu, w 2012 r. realizowane były umowy o dofinansowanie 21 nowych zadań inwestycyjnych oraz 42 zadań kontynuowanych na podstawie umów zawartych w latach 2004 – 2011. Łącznie realizowano umowy dotacji dla 63 zadań.

W ramach kolejnego programu, dotyczącego rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w województwach: „Wojewódzkie wieloletnie programy rozwoju bazy sportowej”, w 2012 roku realizowane były umowy o dofinansowanie 241 nowych zadań inwestycyjnych oraz 195 zadań kontynuowanych na podstawie umów zawartych w latach 2004 – 2011. Łącznie wykorzystano środki w wysokości 165 695 tys. zł na realizację 436 zadań.

Jeśli chodzi o budowę wielofunkcyjnych boisk sportowych ogólnie dostępnych dla dzieci i młodzieży, to z uwagi na duże nasycenie infrastruktury sportowej boiskami sportowymi oraz ze względu na realizację tego typu obiektów w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” i „Wojewódzkich wieloletnich programów rozwoju bazy sportowej” w roku 2012 nie ogłoszono nowego naboru wniosków do programu, a jedynie kontynuowano realizację

zadań rozpoczętych w latach poprzednich. W związku z powyższym realizowano 2 zadania kontynuowane z lat 2008 i 2009. Wykorzystano środki w wysokości 200 tys. zł na realizację 1 zadania.

Natomiast w przypadku zadań: *budowa sali gimnastycznej w każdej gminie* oraz *budowa pływalni w każdym powiecie* należy podkreślić, że działania o charakterze ciągłym, nie funkcjonują one jako odrębne programy – jednakże mieszczą się funkcjonalnie i rzeczowo w ramach realizacji zadania 3 (program tzw. sportowej bazy wojewódzkiej). Przy tym decyzje o przyjęciu poszczególnych zadań do programu zapadają w urzędach marszałkowskich poszczególnych województw, jako właściwych podmiotów, zorientowanych nie tylko w miarodajnych potrzebach i możliwościach finansowych lokalnych społeczności, ale zarazem świadomych stopnia nasycenia mapy województwa obiektami infrastruktury sportowej.

W roku 2012 kontynuowano równolegle zainicjowany w 2008 r. rządowy program budowy kompleksów boisk sportowych *Moje Boisko - Orlik 2012*, dofinansowywanych z dotacji celowej budżetu państwa, z planowaną na jego realizację w ubiegłym roku kwotą 250 000 tys. zł. (170 000 tys. zł po zmianach).

W ramach V edycji programu realizowanej w 2012 roku, wypłacone zostały 333 dotacje w zakresie programu *Moje Boisko - Orlik 2012*. Dzięki temu wsparto inwestycje łączną kwotą 157 235 tys. zł, a ponadto uruchomiono dodatkowe przedsięwzięcia, wspomagające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie budowy i napraw infrastruktury sportowej:

- wdrożono III edycję pilotażowego programu budowy składanych lodowisk sezonowych oraz lodowisk stałych *Biały Orlik*, dzięki któremu dofinansowano budowę 19 lodowisk. Realizacja programu *Biały Orlik* pozwoliła wykorzystać ponad 3 867 tys. zł z puli środków, które stanowiły oszczędność wobec środków zaplanowanych na realizację programu *Moje Boisko-Orlik 2012*,
- dofinansowano naprawę 1 kompleksu *Moje Boisko-Orlik 2012* (uszkodzonego wskutek klęski żywiołowej) ogólną kwotą 180 tys. zł,
- dodatkowo mając na uwadze harmonijny rozwój programu na terenie całego kraju oraz chcąc przeciwdziałać wykluczeniu obszarów najbiedniejszych, zwiększono wysokość dofinansowania dla beneficjentów realizujących inwestycje zlokalizowane na terenie gmin, których ”wskaźnik G” (podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy) jest niższy od 1 000 zł,
- ponadto, zwiększono dofinansowanie tym jednostkom samorządu terytorialnego, które aplikując do programu nie posiadały jeszcze na swym terenie „Orlika”, a dofinansowanie ich inwestycji przez samorząd województwa było mniejsze, niż przewidziane założeniami programowymi.

Łącznie w ramach Programu wykorzystano kwotę 161 282 tys. zł.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego

1. Wykonywanie i koordynacja realizacji zadań w zakresie ochrony zabytków

W roku 2012 całokształt działań wynikających z polityki rządu w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego koordynował, tak jak w latach poprzednich, Generalny Konserwator Zabytków – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadania związane z ochroną zabytków wykonywał on przy pomocy Departamentu Ochrony Zabytków. Istotnym wsparciem dla działań Generalnego Konserwatora Zabytków w tym zakresie była działalność Narodowego Instytutu Dziedzictwa i jego oddziałów terenowych oraz Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Również wojewódzcy konserwatorzy zabytków (i kierowane przez nich wojewódzkie urzędy ochrony zabytków) wspierali działania Generalnego Konserwatora Zabytków. Zadania specjalistyczne dotyczące ochrony konserwatorskiej własnych obiektów realizowali także dyrektorzy wybranych muzeów, jak np. Zamek Królewski na Wawelu, Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu czy Muzeum Zamkowe w Malborku.

Zadania związane z ochroną zabytków realizowano ze środków budżetu państwa, przydzielanych w ramach Programów MKiDN, a także budżetów wojewodów oraz jednostek samorządu terytorialnego. Podstawowe cele, na które przeznaczane są te środki, to ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja, restauracja i rewaloryzacja zabytków oraz ich udostępnianie dla potrzeb społecznych.

✓ „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”

W roku 2012 nadal trwały prace nad „Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, w którym zostaną określone kluczowe zagadnienia związane z ochroną zabytków, w tym: cele i kierunki działań w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań oraz harmonogram ich realizacji.

✓ Regulacje prawne

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2012 r. nie weszły w życie nowe regulacje prawne dotyczące ochrony zabytków. Trwały natomiast prace nad założeniami do zmiany systemu ochrony zabytków w Polsce oraz prace legislacyjne mające na celu nowelizację niektórych aktów prawnych, w kierunku usprawnienia systemu opieki nad zabytkami.

✓ Realizacja zadań wynikających z „Koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju”

Nie ulega wątpliwości, że działania związane z ochroną zabytków stymulują rozwój turystyki. W działaniach podejmowanych przez organy administracji państwowej, samorządy terytorialne czy organizacje społeczne działające w sferze kultury, w tym w sferze ochrony zabytków, uwzględnia się możliwość ekonomicznego wykorzystania zagospodarowywanych zabytków dla celów turystycznych, z jednoczesnym poszanowaniem ich wartości

zabytkowych. Coraz większy nacisk kładzie się na społeczny wymiar sprawowanej właściwie ochrony zabytków i opieki nad nimi tj. możliwość codziennej ludzkiej egzystencji w zabytkach i ich otoczeniu. Czynnikiem motywującym do tego typu działań są m. in. budowanie więzi międzyludzkich, kształtowanie poczucia tożsamości, duma z przynależności do „małych ojczyzn”, lokalny patriotyzm. Wiele przykładów dowodzi, że umiejętnie użytkowany i zarządzany zabytek może przysporzyć społecznościom lokalnym określonych korzyści, w tym także wynikających z rozwoju turystyki.

Zainteresowanie zarządów gmin, miast czy powiatów zabytkami na swoim terenie wynika również z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami, która nakłada na samorządy określone obowiązki w sprawowaniu opieki nad zabytkami. Należą do nich m.in. :

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Jednostki samorządu terytorialnego (miasta, gminy, powiaty) – poza nielicznymi wyjątkami - są żywotnie zainteresowane zachowaniem i odpowiednim wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, gdyż przynosi to wymierne korzyści chociażby w postaci tzw. turystyki kulturowej (kulturalnej), co stanowi przesłankę do ubiegania się o środki finansowe pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Samorządy, wspierane przez lokalne organizacje społeczne (np. regionalne towarzystwa kulturalne), najlepiej dostrzegają potrzebę zagospodarowania zabytków i zarządzania nimi. Zespoły zabytkowej zabudowy staromiejskiej lub pojedyncze zabytki, będące nośnikami wartości historycznych, kulturowych, patriotycznych bądź emocjonalnych, mogą przysporzyć także wymiernych korzyści finansowych (jako tzw. „produkt turystyczny”). Zabytek staje się wówczas elementem promującym środowisko lokalne, wizytówką regionu, miasta czy wsi, ale także (a może przede wszystkim) zapewnia miejsca pracy. Mechanizmy te docierają również do świadomości prywatnych właścicieli zabytków, którzy coraz częściej udostępniają je zwiedzającym.

Przed władzami wielu miast stoją duże wyzwania - jak wykorzystać substancję zabytkową tak, by harmonijnie połączyć funkcje gospodarcze i społeczne miasta z codziennymi potrzebami mieszkańców. Wieloletnie doświadczenia w tej mierze dowodzą, że tylko skupienie w obrębie zespołu staromiejskiego funkcji zarówno publicznych, jak i mieszkalnych, pozwala na właściwe funkcjonowanie organizmu miejskiego. Wyprowadzenie mieszkańców poza obręb starówki pozbawia życia tę najbardziej nasyconą kulturowo tkankę miejską.

W studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego dla różnych jednostek terytorialnych (gmin, powiatów) umieszcza się zapisy dotyczące wykorzystania zabytków dla celów turystycznych. Plany te realizuje się chociażby przez projektowanie, wyznaczenie oraz znakowanie tras turystycznych i szlaków historycznych, głównie spacerowych, ale także

szlaków rowerowych, wodnych, kolejowych (w tym wąskotorowych), czy atrakcyjnych tras podziemnych, w których zachowała się substancja zabytkowa. Gwarantem powodzenia tych przedsięwzięć jest ścisła współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organami ochrony zabytków i instytucjami kultury działającymi w tej sferze oraz Polską Organizacją Turystyczną; coraz większego znaczenia nabiera współpraca z władzami kościelnymi przy tworzeniu turystycznych szlaków pielgrzymkowych (np. Szlak Cysterski w Polsce, będący częścią sieci Europejskich Szlaków Cysterskich). W ramach tej współpracy wykorzystywana jest dokumentacja konserwatorska i wyniki badań historycznych, archeologicznych, architektonicznych, etc.

✓ **Pomniki historii**

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w art. 7 ustanawia formy ochrony zabytków. Jedną z nich jest uznanie zabytku przez Prezydenta RP za pomnik historii. Tego zaszczytne miano może dostąpić zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury narodowej. Pomniki historii o wyjątkowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego mogą być wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO.

Uznanie za pomnik historii czy wpis na Listę UNESCO ma dla właścicieli uhonorowanych w ten sposób obiektów wielkie prestiżowe znaczenie, jednakże nakłada również obowiązek szczególnej i stałej dbałości o te zabytki. Istnieją bowiem procedury umożliwiające skreślenie zabytków z tych list w przypadku stwierdzenia zaniedbań w utrzymaniu i zarządzaniu. Wprawdzie uhonorowanie zabytku mianem pomnika historii nie przekłada się wprost na określone korzyści finansowe (nie płyną na te zabytki dodatkowe środki budżetowe), jednakże bezsprzecznie jest to istotny atut przy ubiegania się o dotacje na rewaloryzację i konserwację, w tym także ze środków unijnych.

W roku 2012 następujące obiekty zabytkowe zostały uznane przez Prezydenta RP za pomnik historii:

- Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary;
- Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego;
- Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny;
- Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji;
- Strzegom - kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła;
- Sulejów – zespół opactwa cystersów;

Uroczystość wręczenia właścicielom zabytków aktów nadania (rozporządzeń Prezydenta RP o uznaniu za pomnik historii) tytułu pomnika historii odbyła się w Pałacu Prezydenckim w dniu 28 listopada 2012 r. z udziałem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Bronisława Komorowskiego.

W końcu 2012 r. na liście pomników historii znajdowały się 54 obiekty.

✓ **Lista Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO**

Kontynuowano prace związane z procedurą wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO zespołu cerkwi drewnianych z polsko-ukraińskiego regionu Karpat (z terenu woj. podkarpackiego - cerkwie w Radrużu, Chotyńcu, Turzańsku, Smolniku). Projekt ma charakter transgraniczny.

Trwały również prace nad rozszerzeniem wpisu Kopalni Soli „Wieliczka” na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO o Kopalnię Soli w Bochni.

Zależność pomiędzy uznaniem zabytku za pomnik historii czy wpisaniem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, a atrakcyjnością turystyczną wydaje się oczywista. Wyróżnione w ten sposób zabytki powinny powodować wzrost turystycznej koniunktury, zachęcać władze samorządowe do dbałości o ich stan zachowania, inwestowania w infrastrukturę i usługi (budowa hoteli różnych kategorii, gastronomia, sklepy, planowanie ruchu kołowego lokalnego i tranzytowego). Stwarza to dogodne warunki do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia poziomu życia mieszkańców, wzrostu świadomości wartości kulturowych środowiska lokalnego.

✓ **Zabytki a turystyka**

Rozwój turystyki kulturalnej nadaje turystyce kwalifikowanej nową, wyższą jakość, polegającą na harmonijnym połączeniu wysiłku fizycznego (wędrówki piesze, rajdy rowerowe), kontaktu z przyrodą (różne formy krajobrazowe, siedliska fauny i flory) z estetyczno - intelektualnym przeżyciem (poznawanie zabytków i miejsc historycznych wg ustalonego klucza). W związku z tym wytyczane są liczne szlaki tematyczne. Wskazać tu można na szlaki archeologiczne, szlaki zabytków architektury (np. romańskiej czy gotyckiej), a także szlaki architektury drewnianej.

W 2012 roku odnotowano nadal duże zainteresowanie władz lokalnych możliwościami wykorzystania zabytków do promocji turystyki. Można wymienić tu kilka najciekawszych przykładów realizacji na terenie kraju. Śląskie Centrum Dziedzictwa Kulturowego w Katowicach kontynuuje, we współpracy z miejscową terenową służbą konserwatorską, prace nad tworzeniem szlaków zabytków techniki w województwie śląskim. Duże nasycenie zabytkami dziedzictwa przemysłowego na Górnym Śląsku sprzyja wytyczaniu szlaków turystycznych. Wytypowano około 150 zabytków techniki i obiektów z różnych dziedzin przemysłu, które mogą stanowić dużą atrakcję turystyczną wybranej miejscowości, bądź regionu. Znalazły się na tej liście m.in. zespoły dawnych kopalń, podziemne wyrobiska górnicze, sztolnie, hałdy, zabytki hutnictwa, włókiennictwa, browarnictwa, wodociągów, radiofonii, kolejki wąskotorowe, wodne szlaki transportowe czy reprezentatywne osiedla robotnicze. W województwie lubelskim realizowany był projekt "Śladami przeszłości. Odnowa i promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego środkowo-wschodniej Lubelszczyzny", zaś w województwie świętokrzyskim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – „Promocja gospodarcza i turystyczna regionu świętokrzyskiego” przeprowadzono prace remontowo konserwatorskie w kościołach „na szlaku architektury drewnianej i „na szlaku architektury średniowiecznej”.

Zabytki techniki w Polsce, począwszy od największej w Europie neolitycznej kopalni krzemienia w Krzemionkach Opatowskich (woj. świętokrzyskie), kopalnie soli w Wieliczce i Bochni, najstarszy szyb wydobywania ropy naftowej w Bóbrce (woj. podkarpackie), zespół architektury przemysłowej „Księży Młyn” w Łodzi, jak i cenne obiekty związane z rozwojem np. Centralnego Okręgu Przemysłowego czy wspomniane przykłady z Górnego Śląska, z każdym rokiem stają się coraz większą atrakcją turystyczną w skali ponadregionalnej, a nawet międzynarodowej.

Dużą atrakcją turystyczną są również dawne twierdze i inne ruiny konstrukcji militarno - obronnych z czasów wojen światowych w Europie (przykładowo Srebrna Góra, Kłodzko, Przemyśl, Kętrzyn, Międzyrzecki Rejon Umocniony). W Przemyślu np. realizuje się przedsięwzięcie - ścieżkę turystyczną o nazwie „Szlakiem cmentarzy z I wojny światowej”. Jednym z elementów tego przedsięwzięcia jest kompleksowa rewaloryzacja twierdzy przewidziana w latach 2013-2014. W roku 2012 trwały prace przygotowawcze do realizacji tego projektu.

Innym ważnym zadaniem realizowanym przez służby konserwatorskie jest wsparcie finansowe dla najważniejszych obiektów zabytkowych rewaloryzowanych dla potrzeb turystyki. Dotyczy to głównie siedzib instytucji kultury, ale także obiektów sakralnych, zabytkowych zespołów pałacowo-parkowych, zespołów historycznej zabudowy miejskiej (urbanistycznej) i wiejskiej (ruralistycznej) oraz innych zabytków mogących pełnić różnorodne funkcje związane z turystyką (hotele, pensjonaty, ośrodki odnowy biologicznej (SPA), restauracje, etc.).

Aby działania w zakresie wykorzystania zabytków dla rozwoju turystyki były skuteczne, mechanizmy temu towarzyszące muszą być ciągle doskonałe, modernizowane i wzbogacane, zgodnie z europejskimi normami, muszą być dostosowane do wymogów współczesnego turysty i zaspokajać ambicje wszystkich kreatorów i odbiorców rządowego dokumentu „Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku”. Wymagania nowoczesnej turystyki nie mogą wszakże degradować bądź deprecjonować wartości historycznych, artystycznych czy kulturowych zabytków. Harmonia między tradycją a nowoczesnością jest warunkiem podstawowym utrzymania równowagi między ochroną zabytków a rozwojem turystyki.

✓ **Narodowy Instytut Dziedzictwa**

Do podstawowych zadań Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) w 2012 roku należały:

- Koordynacja i promocja ogólnopolska Europejskich Dni Dziedzictwa (EDD). Narodowy Instytut Dziedzictwa działaniami popularyzującymi EDD (informowanie o wydarzeniu, współpraca z regionami, organizowanie dorocznego konkursu dla dzieci i młodzieży) promuje aktywne uczestnictwo wszystkich grup społecznych w poznawaniu dziedzictwa materialnego i niematerialnego. EDD z założenia mają zachęcać do aktywnego poznawania dziedzictwa, głównie poprzez zwiedzanie i interaktywny kontakt z zabytkami.
- Zarządzanie polską częścią transgranicznego Parku Mużakowskiego / Muskauer Park, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zapewniając bieżące utrzymanie tego obiektu i realizując zaawansowany program rewaloryzacji NID

przyczynia się do rozwoju turystyki w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej. Wspomnieć należy także uruchomienie strony internetowej Parku: <http://www.park-muzakowski.pl/>, oraz popularyzację obiektu m.in. poprzez różnorodne imprezy organizowane przez NID na jego terenie (Święto Parku, program promocyjno-edukacyjny), a także współudział w imprezach regionalnych).

- Patronat nad konkursem „Wiki Lubi Zabytki” - konkurs fotograficzny odbył się w dniach 1-30 września 2012 r. Organizatorem jest Stowarzyszenie Wikimedia Polska. Celem konkursu jest sfotografowanie wszystkich obiektów posiadających status zabytku nieruchomego i wpisanych do rejestru zabytków. Konkurs jest częścią światowej inicjatywy „Wiki Loves Monuments 2012” i promuje aktywne, osobiste poznawanie zabytków poprzez ich fotograficzne dokumentowanie, co ma zachęcać do zwiedzania nie tylko uczestników konkursu, ale całe społeczeństwo, korzystając z mechanizmów rządzących społecznością internetową, takich jak osobiste polecenie czy recenzja.
- Uruchomienie aplikacji na urządzenia mobilne „Zabytki w Polsce”, dokładnie określającej umiejscowienie obiektów zabytkowych w najbliższej okolicy użytkownika. Udostępnia ona również najważniejsze informacje na temat danego zabytku, opracowane przez ekspertów NID. Darmową aplikację w wersji na system operacyjny Android można pobrać bezpłatnie na stronie Google Play, wpisując hasło „Zabytki w Polsce Narodowy Instytut Dziedzictwa”. „Zabytki w Polsce” dedykowane są nie tylko miłośnikom zabytków, lecz wszystkim osobom, które nie chcą brać ze sobą ciężkich przewodników na wyjazd, a mają w planach zwiedzanie. „Zabytki w Polsce” oprócz podania dokładnej lokalizacji, oszacowują również odległość dzielącą użytkownika od wybranego obiektu. Osoby, które chcą dowiedzieć się więcej na temat danego zabytku, czy też miejsca, mają do swojej dyspozycji współczesne oraz archiwalne zdjęcia, a także szczegółowe opisy przygotowane przez ekspertów na co dzień zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego w Polsce. Dostępna jest aplikacja pilotażowa. Przedsięwzięcie ma na celu ułatwienie dostępu do informacji o pobliskich zabytkach, godzinach otwarcia, sposobach dojazdów - a w ten sposób zachęcenie do ich zwiedzania.
- Uruchomienie portalu <http://e-zabytek.nid.pl/>. Jest to pierwsza w Polsce platforma informatyczna udostępniająca wszystkim zainteresowanym możliwość przeglądania w jednym miejscu różnorodnych informacji o polskich zabytkach. Za pośrednictwem Portalu będzie możliwe wyszukiwanie i przeglądanie zdjęć, modeli 3D, filmów oraz dokumentacji na temat zabytków. Dzięki platformie możliwe będzie analizowanie danych przestrzennych dotyczących zabytków wpisanych do rejestru, obiektów uznanych przez Prezydenta RP za pomniki historii oraz polskich miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dane przestrzenne są prezentowane zgodnie z wymogami oraz przy wykorzystaniu usług danych przestrzennych określonych w ramach europejskiej dyrektywy INSPIRE. Portal jest narzędziem dedykowanym także turystom, osobom planującym, bądź rozważającym zwiedzanie – umożliwi pozyskanie szczegółowych informacji na temat zabytków.

- Patronat nad projektem pt.: „MAŁOPOLSKIE DREWNOGRAJE” promującym WYCIECZKI Z PRZYGODĄ w ramach rozwijania turystyki tematycznej. Głównym celem projektu jest zachęcenie do poznawania zabytków i tajemnic różnych regionów Małopolski ze szczególnym uwrażliwieniem na walory krajobrazowe i kulturowe Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej oraz wywołanie pozytywnego i żywego stosunku do dziedzictwa kulturowego zarówno na płaszczyźnie refleksji jak i emocji; wyzwolenie ciekawości poznawczej; wypracowanie nowych sposobów zwrócenia uwagi na zabytki dzięki różnorodnym formom ich "animacji", wywołanie chęci aktywnego spędzania czasu w trakcie wycieczek oraz umożliwienie zdobycia wiedzy z różnych dziedzin (np. historia, geografia, sztuka, j. polski, wiedza o społeczeństwie, preorientacja zawodowa) poprzez przeżycie, przygodę i zabawę.
- Patronat i wsparcie merytoryczne pierwszego ogólnopolskiego Cyfrowego Czynu Społecznego, koordynowanego przez Centrum Cyfrowe Projekt: Polska. Celem jest zachęcenie Polaków do współtworzenia obywatelskiej bazy zabytków. W ubiegłym roku wydarzenie objęło jedynie województwo mazowieckie, natomiast w tym całą Polskę. Podobnie jak w roku 2011, NID postanowił zaangażować się w akcję, udzielając wsparcia merytorycznego w zakresie wykorzystania danych pochodzących z rejestru zabytków. Inicjatywa inicjuje i wspiera aktywne i szczegółowe poznawanie zabytków przez obywateli, poprzez włączenie samodzielnej pracy uczestnika do ogólnopolskiej bazy danych.

✓ **Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów**

Rok 2012 był pierwszym pełnym rokiem działalności Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zabytków (NIMOZ). Do zrealizowanych w tym roku ważnych projektów można zaliczyć m.in.:

- Organizację i przygotowanie merytoryczne szkoleń dla pracowników muzeów.
- „Organizacja wystaw w muzeum” (4 edycje szkoleń), „Tworzenie audiodeskrypcji dzieł plastycznych” we współpracy z Fundacją Audiodeskrypcja oraz Muzeum Historycznym Miasta Stołecznego Warszawy – oddział Muzeum Woli.
- Zorganizowanie wyjazdu studyjnego do muzeów na otwartym powietrzu (Niemcy, Holandia, Dania).
- Udział w Międzynarodowych Branżowych Targach Techniki Muzealniczych i Wystawienniczych MUTEK. Organizatorzy targów dużą uwagę przykładają do nowoczesnych form prezentacji medialnej, mających podnieść atrakcyjność wystaw.
- Utworzenie dwóch nowych stron internetowych – www.muzealnictwo.com i www.architektura.nimoz.pl. Uruchomiono serwis internetowy „Salon Książki Muzealnej”, www.salonksiazkimuzealnej.pl.
- Podjęto prace nad przebudową i komputeryzacją biblioteki NIMOZ.

2. Fundusze europejskie wsparciem dla rozwoju infrastruktury instytucji kulturalnych

Departament Funduszy Europejskich MKiDN realizuje zadania z zakresu wdrażania XI priorytetu Kultura i dziedzictwo kulturowe Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, którego głównym celem jest wzrost atrakcyjności Polski, osiągnięty dzięki inwestycjom w obszarze kultury. W ramach priorytetu wspierane są projekty z zakresu ochrony i zachowania zabytków o znaczeniu ponadregionalnym (w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO), wsparcia rozwoju infrastruktury kultury, tj. budowy, rozbudowy i przebudowy instytucji kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz rozwoju infrastruktury szkolnictwa artystycznego. Dofinansowane projekty (m.in. Budowa Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, Dziedzictwo Chopina na szlaku Traktu Królewskiego w Zamku Ostrogskich w Warszawie, Galicyjski Rynek - budowa sektora miejskiego w Parku Etnograficznym w Sanoku) przyczyniają się do urozmaicenia oferty kulturalnej, co wpływa na wzrost liczby turystów krajowych i zagranicznych (z informacji uzyskanych od Beneficjentów wynika, że Centrum Nauki Kopernik od chwili powstania odwiedziło już ponad 2 mln zwiedzających, natomiast Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie ponad 360 tys. turystów) oraz sposób postrzegania Polski jako kraju atrakcyjnego dla przyszłych inwestorów.

3. Podejmowanie i wspieranie działań na rzecz promocji kultury polskiej za granicą

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego promocja kultury polskiej poza granicami kraju pozostaje w kompetencjach Departamentu Współpracy z Zagranicą (DWZ). Głównymi zadaniami DWZ są: koordynowanie całokształtu współpracy międzynarodowej w obszarze promowania kultury polskiej na arenie międzynarodowej oraz promowanie Polski przez kulturę, a także zapewnienie trwałej i znaczącej obecności kultury polskiej w procesach integracji europejskiej i dialogu międzynarodowego prowadzonego zarówno w ramach Unii Europejskiej, jak i na płaszczyźnie Unia Europejska – Kraje Trzecie.

W zakresie kompetencji Departamentu Współpracy z Zagranicą znajduje się również bezpośredni nadzór nad instytucjami podległymi Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego: Instytutem Adama Mickiewicza (IAM) i Międzynarodowym Centrum Kultury (MCK). Od czerwca 2010 r. sprawuje także nadzór nad ukonstytuowaniem się oraz funkcjonowaniem Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia.

Działania w roku 2012:

Instytut Adama Mickiewicza

✓ „Klopsztanga. Polska bez granic NRW”

„Klopsztanga. Polska bez granic NRW” to polski program kulturalny w Nadrenii-Westfalii, w ramach którego od kwietnia do grudnia 2012 r. w dwudziestu miastach regionu odbywało

się ponad siedemdziesiąt wydarzeń. Projekt był rewizytą polskich artystów w Niemczech. Rok wcześniej, w trzynastu polskich miastach, zaprezentowano kulturę Nadrenii, wzbudzając zainteresowanie i skupiając uwagę Polaków na Niemczech jako sąsiadach i partnerach. Klopsztanga to motyw przewodni i zarazem logo projektu – symbol wymiany doświadczeń kulturowych, dialogu z instytucjami kultury, organizacjami społecznymi i artystami z Nadrenii. Organizatorem projektu był Instytut Adama Mickiewicza.

Projekt był udaną próbą wyjścia poza ramy historycznych relacji polsko – niemieckich oraz zaznaczeniem obecności polskiej kultury w Nadrenii Północnej-Westfalii, miejscu niegdyś będącym sercem jednoczącego się wokół Wspólnoty Węgla i Stali kontynentu, dziś terenu niezwyklej europejskiej transformacji, której głównym motorem jest kultura. Do najważniejszych wydarzeń projektu należały:

- inauguracja 15 kwietnia 2012 r. w Schauspiel w Kolonii - 12 godzinny minifestiwal polskiej sztuki FEST MIT POLEN;
- wystawa Pamięć pracy/Erinnerung an Arbeit w Zollverein Essen, - tylko ostatniego dnia wystawę odwiedziło 2500 osób;
- wystawa Stacha Szblowskiego w Temporary Gallery Cologne, prezentacja dorobku najmłodszego pokolenia artystów z Polski;
- festiwal c/o pop Yula/Kamp/Julia Marcell - obecność na jednym z najważniejszych showcase'ów w Niemczech, kontynuacja długofalowej współpracy z festiwalem;
- "Retrospektywa" Cezarego Bodzianowskiego i współpraca pomiędzy Instytutem Adama Mickiewicza - Muzeum w Łodzi - Museum Abteiberg Moenchengladbach.

✓ **Polski październik w Republice Korei**

We wrześniu i październiku 2012 roku, po raz pierwszy, polska kultura była promowana na bardzo szeroką skalę w Korei w ramach specjalnie przygotowanego programu. Obejmował on prezentację polskiego kina, teatru, tańca, designu, muzyki klasycznej, aktualnej i jazzowej oraz sztuk wizualnych. Uzupełnieniem prezentacji były warsztaty i spotkania z wybitnymi polskimi artystami. Do najważniejszych wydarzeń programu należały, m.in.:

- specjalny pokaz polskich filmów dokumentalnych pod tytułem „Polish Docs Special” podczas festiwalu DMZ Docs w Koreańskiej Strefie Zdemilitaryzowanej,
- program „Poland In Close-Up” na jednym z najważniejszych festiwali filmowych w Azji - Busan International Film Festival z udziałem Krzysztofa Zanussiego, Agnieszki Holland i Doroty Kędzierskiej,
- otwarcie festiwalu Seoul Performing Arts Festival spektaklem „(A)pollonia” Krzysztofa Warlikowskiego i Nowego Teatru oraz prezentacja „Odysei” Krzysztofa Garbaczewskiego z Teatrem im. Jana Kochanowskiego z Opola,
- udział w targach sztuk performatywnych Performing Arts Market In Seoul oraz na największym azjatyckim festiwalu tańca nowoczesnego - Seoul International Dance Festival,

- polskie koncerty w ramach Jarasum International Jazz Festival (z udziałem m.in. Tomasza Stańki, Nikoli Kołodziejczyka i Macieja Obary),
- wystawa “Unpolished” w Korea Foundation Gallery.

✓ **Polska Arts in Edinburgh 2012**

Program został przygotowany przez Instytut Adama Mickiewicza w ramach Olimpiady Kulturalnej i odbył się w dn. 23 lipca-2 września 2012 roku. Tegoroczna prezentacja polskiej kultury była największą w Edynburgu, odbyła się w ramach 4 festiwali i obejmowała ponad 180 wydarzeń promowanych podczas 5 tygodni. Program obejmował koncerty muzyki poważnej, jazzowej i aktualnej, spektakle teatralne, performance, taniec współczesny, pokazy filmowe, spotkania, wystawy, instalacje. Do najważniejszych wydarzeń projektu należały:

- występy London Symphony Orchestra pod batutą Valerego Gergieva z programem czterech koncertów muzyki Karola Szymanowskiego,
- otwarcie Edinburgh International Festival spektaklem „2008: Macbeth” Grzegorza Jarzyny i TR Warszawa (transmitowanym na żywo na stronie Guardian dla ponad 10000 widzów). Spektakl został pokazany siedem razy – na wszystkie przedstawienia bilety sprzedano do ostatniego miejsca,
- prezentacja polskiej sztuki teatralnej w Summerhall (m.in. nagrody Total Theatre Awards, The Bank of Scotland Herald Angel Awards dla spektaklu Teatru ZAE oraz The Scotsman Fringe First Awards, The Bank of Scotland Herald Angel Awards dla spektaklu Teatru Pieśń Kozła),
- pokazy retrospektywne Teatru Biuro Podróży oraz spektakl Teatru KTO na Old College Quad,
- wystawa polskich artystów w Royal Scottish Academy.

✓ **Tournee I, Culture Orchestra po krajach Partnerstwa Wschodniego**

I, CULTURE Orchestra jest projektem stworzonym w 2011 roku przez Instytut Adama Mickiewicza jako jeden z kluczowych elementów Programu Kulturalnego Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Orkiestra wystąpiła dotychczas w prestiżowych salach koncertowych, takich jak Berlińska Filharmonia, Konserwatorium Królewskie w Brukseli, Royal Festival Hall w Londynie czy Teatro Real w Madrycie. Nawiązując do założeń Partnerstwa Wschodniego I, CULTURE Orchestra stała się szczególnym miejscem spotkania młodych utalentowanych muzyków z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Polski i Ukrainy. Tegoroczne tournee orkiestry poprowadził znakomity dyrygent młodego pokolenia z Wenezueli - maestro Ilyich Rivas. Trasa koncertowa objęła następujące miasta: Lublin (24.08), Warszawa (26.08), Mińsk (27.08), Kijów (28.08), Kiszyniów (29.08), Tbilisi (1.09) i zakończyła się sympozjum na temat roli i przyszłości orkiestry w Brukseli (27.11).

Inne projekty IAM (wybór): VII Dni Filmu Polskiego na Ukrainie (11-18.04.2012 r.), Focus Polska w czasie Sibiu International Theatre Festival (25.05-03.06.2012 r.), Koprodukcja spektaklu Krystiana Lupy „Miasto Snu” z Teatrem de la Ville oraz TR Warszawa (5-9.10.2012 r.), Prezentacja Nosferatu z TR Warszawa w Barbican Centre (31.10-4.11.2012 r.), Teatr Biuro Podróży w Indiach ze spektaklem „Makbet – Kim jest ten człowiek we krwi?” (26.11-21.12.2012 r.), Wystawa "Za żelazną kurtyną. Sztuka oficjalna i niezależna w Związku Radzieckim i w Polsce. 1945-1989" (21.08-8.11.2012 r.), Prezentacja „Króla Rogera” w Santa Fe Opera (21.07-14.08.2012 r.), Jazz in Polish - Jazz Po Polsku: Copenhagen International Jazz Festival 2012 (12-14.07.2012 r.), itd.

Portal Culture.pl: Portal jest bogatym źródłem wiedzy o polskiej kulturze, tworzonym przez specjalistów. Zawiera materiały podzielone według dziedzin: muzyka, sztuki wizualne, film, teatr i literatura. W bazie serwisu znajdują się tysiące biogramów, artykułów na temat dzieł, prezentacje instytucji kultury - muzeów, galerii, filharmonii, teatrów i uczelni artystycznych. Portal dostarcza także informacje na temat bieżących wydarzeń kulturalnych w kraju i obecności kultury polskiej za granicą. Do 31.12.2012 r. portal odwiedziło 1869384 unikalnych użytkowników ze 189 krajów. Na ten dzień portal zawierał ponad 34 tysiące artykułów, z czego prawie 9 tysięcy w języku angielskim.

Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia

Jednym z priorytetów MKiDN, realizowanych w ramach współpracy kulturalnej z zagranicą są działania na rzecz rozwoju i pogłębiania polsko-rosyjskich relacji dwustronnych. Istotną rolę odgrywają tu Centra Polsko-Rosyjskiego i Rosyjsko-Polskiego Dialogu i Porozumienia, podległe bezpośrednio ministrom kultury. Powołanie obu Centrów stanowi ważny krok na drodze kształtowania nowego typu wzajemnych stosunków polsko-rosyjskich.

Rok 2012 był pierwszym pełnym rokiem działalności Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, do którego zadań należą m.in. prowadzenie badań naukowych, upowszechnianie w społeczeństwie polskim i rosyjskim wiedzy o wzajemnych stosunkach, historii, kulturze i dziedzictwie obu narodów, prowadzenie działalności edukacyjnej w Polsce i w Rosji, inicjowanie dialogu polsko-rosyjskiego przez organizowanie konferencji, wykładów, seminariów i dyskusji. Zadaniem Centrum jest także utrzymywanie kontaktów z ośrodkami szkoleniowymi, naukowymi i politycznymi w Polsce i Rosji, wspieranie wymiany młodzieży i studentów, wspieranie środowisk naukowych, akademickich, organizacji pozarządowych, samorządowych i gospodarczych.

W 2012 roku Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia uruchomiło **program wymiany polsko-rosyjskiej młodzieży**. Na podstawie opinii Komisji Konkursowej i decyzji dyrektora Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia udzielono dotacji 17 wnioskodawcom na łączną kwotę 900 000 zł - dzięki dodatkowym środkom przyznanych przez Bogdana Zdrojewskiego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dofinansowania zakładają wymianę 550 uczniów i studentów z Polski i Rosji. CPRDiP uruchomiło także **Pierwszy Otwarty Konkurs na Dofinansowanie Przedsięwzięć Podejmowanych na Rzecz Dialogu i Porozumienia w Stosunkach Polsko-Rosyjskich**. Na wsparcie 8 projektów przeznaczono ponad 160 000 złotych.

✓ „Polska-Rosja. Portret Wzajemny. Między historią a współczesnością”

Wspólny cykl Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia oraz Zamku Królewskiego w Warszawie realizowany był od czerwca 2012 r. - pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdana Zdrojewskiego. Jego celem jest przybliżenie wydarzeń, procesów i interpretacji łączących i różniących obie strony, ale niezmiennie wzbudzających ogromne emocje. Do tej pory odbyły się spotkania, m.in. z Iriną Prochorową, prof. Adamem Danielem Rotfeldem, szefem Rosyjskich Archiwów Państwowych Andriejem Artizowem, prof. Aleksiejem Millerem. W dyskusjach, do tej pory, wzięło udział łącznie ponad 1500 osób.

✓ „Polska i Rosja w Powiększeniu”

Realizowane od 2011 roku spotkania poświęcone są, w głównej mierze, szerokopojętym relacjom między Polską a Rosją - analizie zachodzących w obu społeczeństwach zmian, procesów i zjawisk społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturalnych. Spotkania mają na celu zainteresowanie tematyką polsko-rosyjską zwłaszcza ludzi młodych. Dotychczas rozmawiano, m.in. o blogosferze - alternatywnej opinii publicznej, oczekiwaniach Polaków i Rosjan wobec władzy, języku polityki, micie Polaków na Kremlu.

Międzynarodowe Centrum Kultury

Ośrodek Edukacji MCK realizował zajęcia VI i VII edycji studiów podyplomowych Akademia Dziedzictwa oraz przygotował VII edycję programu stypendialnego Thesaurus Poloniae. Thesaurus Poloniae to trzymiesięczny program stypendialny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, realizowany od jesieni 2009 roku. Program adresowany jest do zagranicznych naukowców, prowadzących badania poświęcone kulturze, historii i wielokulturowemu dziedzictwu Rzeczypospolitej oraz Europie Środkowej. Do udziału w programie zapraszamy zarówno badaczy zajmujących się zarządzaniem i ochroną dziedzictwa kulturowego, jak i teoretycznymi badaniami z zakresu historii, socjologii, etnografii, antropologii itp. Thesaurus Poloniae realizowany jest w dwóch kategoriach: **Program Senior** dla profesorów i wykładowców akademickich posiadających tytuł doktora oraz **Program Junior** dla doktorantów. Dotychczas odbyło się 7 edycji, w których wzięło udział 37 naukowców z 22 krajów (Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Chiny, Czechy, Francja, Gruzja, Hiszpania, Iran, Japonia, Kanada, Mołdawia, Niemcy, Rosja, Rumunia, Serbia, Słowacja, Ukraina, USA, Węgry, Wielka Brytania, Włochy).

Międzynarodowe Centrum Kultury zorganizowało także *Szkolenie dla kadr instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego* **Management of UNESCO World Heritage Cultural Sites in Visegrad Countries**, które odbyło się w dn. 9-16 lipca 2012 r. Dotychczas odbyły się 3 edycje poświęcone problematyce zarządzania miejscami z Listy UNESCO w Polsce, w Republice Czeskiej i na Słowacji. Edycja w 2012r., poświęcona była obiektom z Listy węgierskiej, a jej przewodnim tematem była ochrona krajobrazu kulturowego. Kurs realizowany jest przez MCK w ramach współpracy stałego Panelu Ekspertów ds. Dziedzictwa Kulturowego reprezentujących Ministrów Kultury Państw

Wyszegradzkich. Stałymi partnerami projektu są Ministerstwo Kultury Republiki Czeskiej (Ministerstvo kultury České republiky), Rada Ochrony Zabytków Republiki Słowackiej (Pamiatkový úrad Slovenskej republiky) oraz Państwowy Urząd Dziedzictwa Kulturowego w Budapeszcie (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal).

Inne projekty:

✓ Programy grantowe (IAM):

W ramach Programu Ministra „**Promocja kultury polskiej za granicą 2012**”, 78 projektów realizowanych za granicą otrzymało wsparcie z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o łącznej wysokości 5,08 miliona złotych. Oprócz tego, IAM realizuje program „**Kultura Polska na Świecie**”, który ma na celu wspieranie udziału polskich artystów, twórców i przedstawicieli kultury w projektach międzynarodowych i na zagranicznych konferencjach, głównie w zakresie wsparcia kosztów podróży i zakwaterowania. W 2012 roku do programu zostało zgłoszonych 97 wniosków, z czego liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie wynosi 70 (w tym 12 rezygnacji). Na wsparcie artystów wydano prawie 700 tysięcy złotych.

✓ Spotkania i konferencje na forum UE:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2012 roku podjęło także szereg działań zmierzających do uwidocznienia i zwiększenia roli kultury w relacjach zewnętrznych Unii Europejskiej. Głównym priorytetem działań był rozwój Partnerstwa Wschodniego. W dniu 19 listopada 2012 r. w warszawskim Centrum Nauki Kopernik odbyła się „**Konferencja „More Europe**”. Debata była częścią ogólnoeuropejskiej kampanii społecznej na rzecz większego udziału kultury w kształtowaniu relacji zewnętrznych Unii Europejskiej. 26 listopada w Brukseli odbył się **Okrągły Stół „Białoruś i Europa: kultura bez granic**”. W spotkaniu w Domu Polski Wschodniej, w którym wzięło udział ponad 50 osób, o białoruskim kinie, muzyce, literaturze, filozofii opowiedzieli najwybitniejsi artyści, reżyserzy i filozofowie: Artur Klinau, Zmicier Vaitsiushkevich, Aliaksandr Antsipenka, Valiantsin Akudovich, Volha Dashuk i Viktor Asliuk. Spotkanie odbyło się w ramach „Dni Partnerstwa Wschodniego w Brukseli”. W dn. 4-5 grudnia 2012 r. w Łazienkach Królewskich odbyło się **“Forum Kulturalne „Discussing financial possibilities for Cultural and Creative Industries in the Northern Dimension Area”** poświęcone tematyce finansowania rozwoju przemysłów kultury i kreatywnych w obszarze objętym Wymiarem Północnym UE.

Rok 2012 był dla MKiDN rekordowy pod względem zawartych umów dotyczących szeroko rozumianego obszaru kultury. Sfinalizowano negocjacje aż 6 umów.

W 2012 r. podpisano **3 rządowe umowy międzynarodowe**, dwie z nich dotyczyły obszaru koprodukcji, a jedna ochrony grobów:

1. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Francuskiej o koprodukcji filmowej podpisana w Paryżu dnia 5 marca 2012. Nowa umowa o koprodukcji filmowej z Francją zastąpiła wcześniejszą umowę o współpracy w dziedzinie kinematografii z 1970 r. Oprócz niej Rzeczpospolita Polska zawarła

wcześniej umowy w tym obszarze z Kanadą i Izraelem (ta ostatnia nie weszła w życie), więc dysponujemy niewielkim doświadczeniem w tym zakresie. Umowa pozwala na zwiększenie realizacji koprodukcji dwustronnych (należy pamiętać, że Francja złożyła zastrzeżenie, iż do koprodukcji dwustronnych nie będzie stosować postanowień Europejskiej Konwencji o koprodukcji filmowej sporządzonej w Strasburgu dnia 2 października 1992 r.). Umowa wprowadza korzystniejsze rozwiązania dla koproducentów umożliwiające staranie się o wsparcie produkcji ze środków publicznych. Umowę podpisali ministrowie kultury obu państw - Bogdan Zdrojewski i Frederic Mitterrand.

2. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Włoskiej o grobach wojennych podpisana w Rzymie dnia 30 marca 2012. Umowa ta ze strony polskiej została podpisana przez sekretarza Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Umowa reguluje zagadnienia związane z utrzymaniem i opieką nad wojennymi cmentarzami polskimi we Włoszech i włoskimi w Polsce, co jest szczególnie istotne w kontekście istnienia na terytorium Republiki Włoskiej cmentarzy żołnierzy II Korpusu poległych w walkach w 1944 r., w tym pod Monte Cassino.
3. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Indii o koprodukcji audiowizualnej podpisana w Warszawie dnia 4 lipca 2012. Umowa została podpisana podczas wizyty w Polsce indyjskiej minister Informacji, Radiofonii i Telewizji Ambiki Soni. Kinematografia indyjska to obecnie największy na świecie potentat w produkcji filmów skierowanych do największej widowni. Umowa reguluje kwestie koprodukcji dwustronnych przeznaczonych do wyświetlania nie tylko w kinach, ale i w telewizji.

Ponadto, w 2012 r. podpisano **3 programy współpracy stanowiące resortowe umowy międzynarodowe:**

1. Protokół o współpracy kulturalnej między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Kultury Chińskiej Republiki Ludowej na lata 2012-2015 podpisany w Warszawie dnia 25 kwietnia 2012. Protokół został podpisany przez Ministra Bogdana Zdrojewskiego podczas wizyty premiera Wena Jiabao w Polsce. Obejmuje szereg postanowień dotyczących wymiany kulturalnej i akcentuje wolę rozwijania współpracy w zakresie dziedzictwa kulturowego.
2. Program współpracy między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Kultury Republiki Słowackiej na lata 2012-2014 podpisany w Pradze dnia 1 czerwca 2012. Podpisany przez ministrów kultury obu krajów, Bogdana Zdrojewskiego i Marka Mad'ariča, przy okazji spotkania Grupy Wyszehradzkiej w Pradze, program wyznacza ramy krótkookresowej współpracy polsko-słowackiej w dziedzinie kultury na kolejne lata.
3. Program współpracy między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Kultury Republiki Białorusi na lata 2012

-2014 podpisany w Mińsku dnia 19 listopada 2012. Program został podpisany w imieniu Ministra przez Ambasadora RP w Republice Białorusi Leszka Szerepkę. Umożliwia współpracę instytucji kultury i wymianę kulturalną, która przyczyni się do rozwoju kontaktów społeczeństw obu krajów.

4. Realizacja i koordynacja resortowych i międzyresortowych programów edukacji kulturalnej, w tym edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży i działań mających na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu kulturalnym.

Wśród zadań wspomaganych finansowo przez resort kultury poprzez ww. programy były także te wzbogacające ofertę turystyczną i wypoczynkową skierowaną do dzieci i młodzieży. Interdyscyplinarny charakter działań zrealizowanych w ramach tych przedsięwzięć pozwalał na łączenie szeroko pojętej edukacji twórczej z elementami aktywnego wypoczynku. Projekty te stanowiły atrakcyjną poznawczo formę spędzania wolnego czasu, wspomagając rozwój twórczy uczestników, zwiększając wiedzę na temat szeroko pojętej kultury, zarówno polskiej, jak i europejskiej.

Podjęmowane inicjatywy były niekiedy integralną częścią imprez o charakterze turystyczno-rekreacyjnym, a tym samym przyczyniły się do podniesienia atrakcyjności oferty turystycznej regionów. Celem priorytetu „Edukacja kulturalna” w roku 2012 było rozwijanie ekspresji twórczej i kreatywności oraz kompetencji medialnych.

Beneficjentami środków finansowych w roku ubiegłym były: organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury (galerie, domy i ośrodki kultury, biblioteki, centra kultury, muzea), kościoły i związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze działające w sferze kultury.

Do wydarzeń o charakterze turystyczno-edukacyjnym wspieranych finansowo w ramach wymienionego programu należą min. interdyscyplinarne warsztaty twórcze, pokazy, występy artystyczne, spektakle, wystawy, instalacje, happeningi etc. Są one często połączone z dużymi wydarzeniami artystycznymi o charakterze festiwalowym.

Przedsięwzięcia edukacyjne często odbywały się w okresie wakacyjnym i stanowiły ciekawą ofertę spędzenia czasu, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży niewyjeżdżających poza miejsce zamieszkania. Wśród dofinansowanych w ramach programu wydarzeń są także te o charakterze ludycznym, skierowane do dużego grona odbiorców, uwzględniające potrzeby turystyki rodzinnej, nakierowanej na aktywność i edukację poprzez zabawę.

Wśród zadań edukacyjnych dofinansowanych w roku 2012 ważną grupę stanowią również skierowane do osób z niepełnosprawnościami. Mają one często charakter integracyjny. Osobną grupę projektów tworzą działania adresowane do osób starszych także o charakterze integracyjnym, łączące przedstawicieli różnych pokoleń (np. dziadków i wnuki).

Przykłady przedsięwzięć edukacyjnych dofinansowanych w ramach priorytetu „Edukacja kulturalna” w roku 2012, które urozmaicają ofertę turystyczną regionów, poprzez aktywizację działalności twórczej zawiera następująca tabela:

Lp.	ORGANIZATOR	NAZWA ZADANIA
1	Europejskie Centrum Bajki im. Koziółka Matołka w Pacanowie	<i>10. Festiwal Kultury Dziecięcej Pacanów 2012</i>
2	Fundacja ARTica, Kraków	<i>Festiwal Graffiti i Sztuk Młodzieżowych</i>
3	Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego	<i>Design.pl Europejskie Lato Artystyczne Krzyżowa 2012</i>
4	Fundacja Przystanek Twórczość, Warszawa	<i>MIASTO przestrzeń działań twórczych</i>
5	Fundacja Salony, Zielona Góra	<i>Park wyobrażony. Twórcze zaangażowanie mieszkańców Zielonej Góry w tworzenie wizerunku Parku Tysiąclecia</i>
6	Łódzki Dom Kultury	<i>Graffiti – sztuka miasta – 3 edycja</i>
7	Łódzkie Stowarzyszenie Inicjatyw Miejskich TOPOGRAFIE, Łódź	<i>Mediokracja – warsztaty i gra z zakresu edukacji medialnej w Łodzi</i>
8	Stowarzyszenie Kultury Teatralnej „Pieśń Kozła”, Wrocław	<i>Brave Kids 2012</i>
9	Towarzystwo Kultury Dawnej Serenissima Wratislavia	<i>IX Międzynarodowy Festiwal Tańca Dawnego Pawana 2012</i>
10	Stowarzyszenie Filmowe CineEuropa, Lublin	<i>Warsztaty Kultury Filmowej</i>
11	Dom Kultury Praga w dzielnicy Praga Północ m.st. Warszawy	<i>EtnoPraga – Muzyka od Kuchni</i>
12	Fundacja „Pro Arte 2002”, Wrocław	<i>XIV Festiwal Kultury Żydowskiej SIMCHA</i>

Eksperti zewnątrzni oceniający aplikacje uznali, że pomoc finansową powinny uzyskać przedsięwzięcia artystyczno-edukacyjne o otwartej formule, wykorzystujące aktywne formy pracy z uczestnikami. Ponadto dofinansowano instytucje i organizacje działające na rzecz małych społeczności lokalnych, które poprzez działania artystyczne wspierają rozwój, nie tylko w sferze kultury. Wspierane działania skupiają się na propagowaniu idei edukacji wspomaganą interaktywnymi działaniami animacyjnymi. Priorytet „Edukacja kulturalna” wspiera wypracowanie i promowanie modelu edukacji polegającej na tworzeniu projektów prowadzonych w formule „z uczestnikami”, nie zaś szkolnym „dla uczestników”. Efektywność prowadzonych działań edukacyjno-animacyjnych wyraża się w aktywności potencjalnych odbiorców oraz zbudowaniu partnerstwa w działaniu artystycznym, które sprzyja procesowi edukacyjnemu. Edukacja kulturalna odbywająca się poprzez działania animacyjne przyczynia się do budowania więzi społecznych, rozumienia inności, akceptacji różnorodności i budowania zaufania, co ma fundamentalne znaczenie dla zaistnienia spójności społecznej oraz zwiększania kapitału społecznego. Niezwykle ważny jest fakt zachęcenia do uczestnictwa w działaniach różnych grup społecznych: dzieci i młodzieży szkolnej, także dotkniętej niepełnosprawnościami lub zagrożonych wykluczeniem.

4. Informacja na temat cyklicznych imprez organizowanych w kraju w 2012 r., realizowanych przez Narodowe Centrum Kultury

✓ Europejski Stadion Kultury

Europejski Stadion Kultury to wspólny program polsko-ukraiński, realizowany w związku z organizacją EURO 2012. Ideą Europejskiego Stadionu Kultury jest promowanie kultur obu państw, podkreślając znaczenie ich wspólnego dziedzictwa kulturowego i wspierając ich wzajemną współpracę, która powinna koncentrować się na pogłębianiu znajomości oraz upowszechnianiu kultury, a także na tworzeniu wspólnych projektów artystycznych. Wszystkie te działania realizowane były poprzez wzmacnianie współpracy animatorów kultury z sektora prywatnego i publicznego, sieci kulturalnych oraz innych partnerów, a także instytucji kulturalnych obu państw i miast, uczestniczących w projekcie Europejskiego Stadionu Kultury. Głównym celem programu jest ustanowienie wspólnej przestrzeni kulturowej, umożliwienie realizacji wspólnych projektów w dziedzinie kultury oraz promowanie poczucia wspólnoty pomiędzy obywatelami.

W edycji 2012, Europejski Stadion Kultury rozpoczął się w przeddzień Mistrzostw w dniach 2 – 3 czerwca specjalną edycją Nocy Kultury „Lublin w dialogu z Ukrainą”, a zakończył się w Rzeszowie w dniach 29 – 1 lipca tuż przed meczem finałowym mistrzostw. Ten polsko-ukraiński projekt kulturalny, zainicjowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a realizowany przez Narodowe Centrum Kultury, Estradę Rzeszowską i Miasto Lublin, przyczynił się do wzmocnienia wizerunku Polski i Ukrainy przez promowanie bogactwa kulturowego obu krajów oraz do wsparcia kooperacji międzynarodowej sektorów kultury Polski i Ukrainy. W bogatej ofercie wydarzeń artystyczno - kulturalnych, znalazły się m. in.: występy zespołów polskiej i ukraińskiej sceny muzycznej, koncerty orkiestr filharmonicznych, ekspozycje fotograficzne, projekcje filmów, pokazy multimedialne, spektakle teatralne, warsztaty, wizualizacje, spotkania literackie oraz konferencje, na których poruszano tematy związane z szeroko pojętą kulturą Polski i Ukrainy. Wszystko to w towarzystwie przedsięwzięć o charakterze rekreacyjno-sportowym oraz rozrywkowym, m.in. cyklicznych imprez tanecznych. Na dwuletni program złożyło się łącznie ponad 450 wydarzeń, w których uczestniczyła 250-tysięczna publiczność. Transmisję z Europejskiego Stadionu Kultury obejrzało ponad 5 mln widzów. W projekcie wzięło udział blisko 4000 artystów z Polski i Ukrainy.

Należy podkreślić, że w tym roku do działań, realizowanych w ramach Europejskiego Stadionu Kultury, poza Rzeszowem, zaangażowany został również Lublin, od sześciu lat organizujący „Noc Kultury”. Miasto aktywnie wspiera współpracę polsko-ukraińską, a hasło przewodnie tegorocznej edycji projektu „Lublin – Brama Wschodu” podkreśla współdziałanie środowisk w celu inspirowania obiegu kultury ponad granicami, i wymiany artystycznej. Współpraca, zakrojona na tak szeroką skalę, jest elementem działań Centrum Kompetencji Wschodnich, think-tanku powołanego przez Prezydenta Miasta Lublina, Marszałka Województwa Lubelskiego oraz Biuro Projektowe UNDP w Polsce, pracującego na rzecz wzajemnego zaufania i wspierania inicjatyw demokratycznych pomiędzy Wschodem i Zachodem Europy.

Na początku roku podpisano porozumienie pomiędzy Narodowym Centrum Kultury a Prezydentem Miasta Rzeszowa, w którym strony zadeklarowały chęć współorganizacji Europejskiego Stadionu Kultury w czerwcu. W ślad za tym opracowano program Europejskiego Stadionu Kultury – trzydniowego polsko-ukraińskiego festiwalu, który odbył się w dniach 29 czerwca–1 lipca 2012 roku.

Punktem kulminacyjnym był koncert finałowy „Zwycięzcy 1960-2008” transmitowany przez TVP Kultura, TVP 1 oraz Narodową Telewizję Ukrainy, a także program projektów artystycznych, społecznych i edukacyjnych w przestrzeni miejskiej, przygotowanych przez artystów z Polski i Ukrainy. Koncert odbył się 30 czerwca 2012 r. o godz. 20.20 na Stadionie Miejskim w Rzeszowie. W widowisku wzięła udział czołówka gwiazd polskiej i ukraińskiej sceny muzycznej. Polskę reprezentowali m.in. Ania Dąbrowska, Kasia Kowalska, Tatiana Okupnik, Czesław Śpiewa, zespół Raz Dwa Trzy, stronę ukraińską natomiast TNMK, Gouache czy S.K.A.Y. Koncert składał się z 13 części, nawiązujących tematycznie do trzynastu Mistrzostw Europy, które zostały rozegrane na przestrzeni lat 1960 – 2008. Publiczność miała okazję usłyszeć największe muzyczne hity z lat, w których odbywały się Mistrzostwa.

✓ **Kampania „Polacy 2012. Wszyscy jesteśmy gospodarzami”**

W związku z realizacją kampanii społeczno-edukacyjnej pn.: „Polacy 2012. Wszyscy jesteśmy gospodarzami”, koordynowanej przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Narodowe Centrum Kultury (NCK) powierzyło spółce CAM MEDIA stworzenie kreacji artystycznej ww. kampanii, na którą składały się projekty graficzne, m.in.: banery, siatki, outdoor, tablice, materiały BTL zamieszczane na wielu polach eksploatacji (nośniki partnerów, Internet, TV). Partnerami projektu byli: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, spółka PL.2012. Ponadto NCK zleciło realizację wystawy pod nazwą „EURO 2012 – zobacz, jak zmieniła się Polska”. W Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie stworzona została profesjonalna wielkoformatowa instalacja o wymiarach 20x10 metrów, ukazująca skalę zmian w zakresie inwestycji, jakie miały miejsce w związku z organizacją Mistrzostw Europy EURO 2012. Partnerami projektu byli: Ministerstwo Sportu i Turystyki, Miasto Stołeczne Warszawy, Polska Organizacja Turystyczna, spółka PL.2012.

✓ **Polsko-Ukraińska Wymiana Młodzieży**

Celem Programu Polsko – Ukraińska Wymiana Młodzieży jest przyczynienie się do zmiany w nastawieniu wobec siebie obu społeczeństw poprzez wytworzenie poczucia wspólnoty historycznej oraz wspólnoty współczesnych celów i zadań, jakie stoją przed Polską i Ukrainą.

W ramach Programu możliwe jest współfinansowanie projektów obejmujących pobyt grup polsko – ukraińskich w Polsce i na Ukrainie.

O dofinansowanie projektów mogą ubiegać się organizacje pozarządowe prowadzące działalność kulturalną oraz samorządowe instytucje kultury.

Szczegółowy program projektów samodzielnie kształtują polscy organizatorzy w porozumieniu z partnerami ukraińskimi, niemniej warunkiem otrzymania wsparcia jest włączenie do programu następujących komponentów:

- ✓ historia lokalna,
- ✓ kultura regionu,
- ✓ poznajemy język sąsiada.

W ramach Programu współfinansowane są następujące rodzaje kosztów: transport, zakwaterowanie i wyżywienie, kieszonkowe oraz honorarium tłumacza.

W 2012 r. dofinansowano 51 projektów tym: 32 w Polsce i 19 na Ukrainie. W wymianie brało udział 2276 osób, w tym 1122 z Polski i 1154 z Ukrainy

✓ **Rocznica Bitwy pod Grunwaldem**

Piętnasta już Inscenizacja Bitwy Grunwaldzkiej odbyła się w tym roku 14 lipca. W bitwie wzięło udział 1000 rycerzy z Polski i zagranicy. W dniach 13-15 lipca w obozie rycerskim zamieszkało około 4000 odtwórców historycznych. Głównym organizatorem projektu była Gmina Grunwald i powołana przez nią Fundacja Grunwald. Wśród współorganizatorów znaleźli się: Narodowe Centrum Kultury, Muzeum Bitwy pod Grunwaldem, Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, Chorągiew Komturstwa Gniewskiego, Wojsko Polskie, Chorągiew Warmińsko-Mazurska ZHP w Olsztynie.

5. Prowadzenie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kultury ludowej

Jednym z działań Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w tym zakresie jest realizacja programu „Dziedzictwo Kulturowe”, priorytet 3. Kultura ludowa, ogłaszanego corocznie począwszy od 2005 r., w ramach którego wspierane są inicjatywy dotyczące szeroko pojętej kultury ludowej. Program skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców obszarów wiejskich, społeczności lokalnych, jak również do mieszkańców dużych miast. Jego celem jest wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej poprzez zachowanie, dokumentowanie, przekaz elementów kultury ludowej oraz popularyzację różnorodnych zjawisk związanych z tradycjami regionalnymi. Przedsięwzięcia dofinansowywane w ramach powyższego programu w dużym stopniu związane są z rozwojem turystyki. Społeczności lokalne wykorzystują bowiem zasoby ludowego dziedzictwa kulturowego w promocji turystycznej własnych regionów. Lokalni twórcy ludowi, zespoły folklorystyczne, miejscowi poeci i gawędziarze, ale także produkty i marki regionalne stają się częścią oferty kulturalnej i turystycznej regionów. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowuje między innymi przedsięwzięcia, których celem jest popularyzacja tradycji regionalnych, jak i żywych zjawisk kultury ludowej. Należą do nich przede wszystkim wystawy, festiwale, przeglądy, koncerty prezentujące muzykę, taniec, obrzędy, zwyczaje, sztukę ludową i gwarę różnych regionów Polski, Europy i świata. Niezwykle popularne i atrakcyjne dla turystów są także kiermasze, jarmarki, pokazy rękodzieła ludowego oraz warsztaty tradycyjnych rzemiosł i tzw. szkoły tradycji. Większość powyższych inicjatyw już na stałe wpisało się w ofertę promocji regionów i miejscowości, stanowiąc jeden z elementów szeroko pojmowanej

turystyki kulturowej. Skierowane do dużego grona odbiorców, poprzez swój interdyscyplinarny charakter, uwzględniają wymagania różnych grup odbiorców. Stwarzają możliwość aktywnego wypoczynku, przyciągają liczną grupę turystów i wczasowiczów, przyczyniając się do zachowania i promowania dorobku kulturowego poszczególnych miejscowości i regionów.

W ramach priorytetu *Kultura Ludowa* MKiDN wspierało następujące rodzaje zadań:

- zadania edukacyjne, w tym warsztaty, kursy, szkolenia dotyczące zagadnień szeroko pojętej kultury ludowej, w tym niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- zadania animacyjne wspomagające lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji;
- publikacje książkowe z zakresu dziedzictwa kultury ludowej;
- zadania dotyczące dokumentacji, archiwizacji i udostępniania unikalnych zjawisk z zakresu dziedzictwa kultury ludowej, w tym sztuki i rękodzieła ludowego, gwary, muzyki, tańca, śpiewu, obrzędowości, obyczajowości;
- zadania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultury ludowej, w tym konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego;
- zadania dotyczące ochrony architektury regionalnej;
- zadania o charakterze artystycznym inspirowane sztuką i twórczością ludową;
- zakup obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej do zbiorów muzealnych;
- projekty badawcze i popularyzatorskie z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i etnografii.

Poniżej podajemy przykłady zadań wspieranych w 2012 r. przez MKiDN w ramach priorytetu 3. *Kultura Ludowa* programu „Dziedzictwo Kulturowe”, które wzbogacają ofertę turystyczną różnych regionów naszego kraju:

LP	NAZWA BENEFICJENTA	NAZWA ZADANIA
1.	Wojewódzki Ośrodek Kultury w Lublinie	46 Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych
2.	Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej	49. Tydzień Kultury Beskidzkiej, 43 Festiwal Folkloru Górali Polskich, 23. Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne
3.	Gminny Ośrodek Kultury w Wojciechowie	XVIII Ogólnopolskie Warsztaty Kowalskie, XIV Ogólnopolskie Spotkania Kowali
4.	Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu	ŚWIĘTO DZIECI GÓR
5.	Gminny Dom Kultury w Lipnicy Murowanej	"Z tradycją Ojców" - 54 Konkurs Lipnickich Palm i Rękodzieła Artystycznego im. Józefa Piotrowskiego
6.	Bukowiańskie Centrum Kultury DOM LUDOWY	Festiwal Folkloru Polskiego 46. "Sabałowe Bajania" Konkurs Gawędziarzy, Instrumentalistów, Śpiewaków, Drużbów i Starostów Weselnych
7.	Zbąszyńskie Centrum Kultury	Festiwal muzyki dud i kozła - XXXVIII Biesiada Kozłarska
8.	Zjednoczenie Łemków	"Łemkowska Watra"

9.	Fundacja Wszystkie Mazurki Świata	Szkoła Tradycji
10.	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa	Szopka krakowska wczoraj i dziś – od gwiazdy betlejemskiej do mapingu
11.	Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu	XXXII Konkurs Gry na Instrumentach Pasterskich im. Kazimierza Uszyńskiego
12.	Muzeum w Przeworsku Zespół Pałacowo-Parkowy	Turki – strażę grobowe w powiecie przeworskim, dokumentacja zwyczaju
13.	Regionalny Ośrodek kultury i Sztuki	Suwalski Jarmark Folkloru
14.	Towarzystwo Kulturalne im. Oskara Kolberga w Przysusze	XIII Mazowiecki Przegląd Folkloru – 53. Dni Kolbergowskie
15.	Centrum Kultury Kurpiowskiej	„Wesele Kurpiowskie” Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny
16.	Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej	XVII Festiwal Wielu Kultur i Narodów: Z wiejskiego podwórza
17.	Stowarzyszenie „Unia Nadwarciańska”	VIII Ogólnopolski Festiwal Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie nad Wartą
18.	Regionalny Ośrodek Kultury w Łomży	XIX Ogólnopolskie Dni Kultury Kurpiowskiej – Nowogród 2012
19.	Gminne Centrum Kultury w Dusznikach	Ogólnopolskie Konfrontacje Folklorystyczne Duszniki 2012
20.	Lidzbarski Dom Kultury	XXVIII Kaziuki Wilniuki – festiwal kultury wileńskiej
21.	Muzeum Regionalne w Janowie Lubelskim	VI Ogólnopolskie Spotkania Garncarskie
22.	Regionalne Centrum Kultury w Zielonej Górze	FOLKLOWA GÓRA
23.	Stowarzyszenie Krusznia	VII Festiwal Kultury Tradycyjnej – „Oj Wiosna Ty Wiosna”

Ponadto, w zakres założeń „Kierunków rozwoju turystyki do 2015 roku” – uczynienia z Polski kraju atrakcyjnego dla turystów krajowych i zagranicznych – wpisuje się nowy, realizowany od 2012 roku, Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. *Kolekcje*, w tym dwa jego priorytety, realizowane przez Departament Narodowych Instytucji Kultury: *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej* i *Regionalne kolekcje sztuki współczesnej*. Priorytet *Narodowe kolekcje sztuki współczesnej* został uruchomiony jako jednorodny instrument umożliwiający tworzenie i rozwój reprezentatywnych, międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej o randze narodowej. Głównym celem priorytetu jest zatem zbudowanie w kraju, w miastach, w których powstały muzea sztuki nowoczesnej i współczesnej, strategicznych kolekcji, warunkujących wzmocnienie systemu wystawienniczego i obszaru sztuk wizualnych w Polsce. Drugi priorytet Programu, został pomyślany jako narzędzie służące rozbudowie już istniejących kolekcji sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym, ukazujących jednak zjawiska zachodzące w sztuce polskiej w szerszym, ponadregionalnym, a nawet międzynarodowym kontekście. Potencjał tworzonych w kraju kolekcji sztuki współczesnej, przy pomocy obu priorytetów jest ogromny, może i powinien być wykorzystywany jako element nowoczesnego kształtowania wizerunku oraz promocji kraju, regionów i miast, w których kolekcje są ulokowane i udostępniane. Ważnym bowiem i nieodłącznym aspektem tworzonych kolekcji powinna być ich stała obecność w przestrzeni publicznej oraz dostępność dla szerokiego grona odbiorców,

w tym turystów krajowych i zagranicznych. Realizacja założeń Programu, możliwych do osiągnięcia w stosunkowo nieodległej perspektywie, ma szansę spowodować istotną zmianę jakościową w skali kraju. Po roku realizacji Programu nie można jeszcze mówić o szerokich jego efektach, niemniej są one wymierne. Beneficjentami priorytetu 1. posiadającymi ambicje stworzenia w Polsce reprezentatywnych kolekcji sztuki nowoczesnej i współczesnej o znaczeniu narodowym, są cztery muzea ulokowane w Warszawie, Łodzi, Krakowie i Wrocławiu. Beneficjentami 2. priorytetu są podmioty tworzące mniejsze kolekcje sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym, ale także ogólnopolskim, w tym te, dla których sztuka współczesna jest istotna, ale nie stanowi domeny zainteresowań, jak np. muzea narodowe, m.in. w Szczecinie, Gdańsku, Wrocławiu. Ważną rolę w tworzeniu regionalnych kolekcji sztuki przy pomocy Programu odgrywają także działania podejmowane przez organizacje pozarządowe, tzw. regionalne „Zachęty” sztuki m.in. w województwach: podlaskim, zachodniopomorskim, dolnośląskim.

6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest koordynatorem Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, jednej z 9 strategii zintegrowanych, której celem jest „wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski”.

W ramach Strategii przewidziano szereg działań, mających wpływ rozwój turystyki krajowej i zagranicznej. W ramach kierunku działania *1.1.3. Wzmocnienie edukacji obywatelskiej, medialnej i kulturalnej w procesach kształcenia* przewiduje się wspieranie projektów skierowanych zarówno do nauczycieli jak i uczniów, których celem jest przygotowanie do odbioru kultury, w tym obcowania ze sztuką. Kierunek działania *4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu* przewiduje m.in. działania służące ochronie i zachowaniu dziedzictwa kulturowego realizowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i pozarządowe, osoby prywatne oraz wykorzystanie unikatowych zasobów wewnętrznych, rozwój lokalnych produktów i usług oraz specjalizację regionów. Strategia wskazuje również na konieczność uzupełnienia edukacji urzędników publicznych o wiedzę i metody wykorzystania zasobów kulturowych regionu.

Ważnym instrumentem z punktu widzenia rozwoju turystyki jest również wzmocnianie nowego wizerunku Polski jako kraju innowacyjnego, kreatywnego, o bogatych zasobach kulturowych (kierunek działania *4.2.5 Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą*), w tym poprzez wewnętrzną ofertę edukacyjną kierowaną do służb ochrony zabytków, nauczycieli, samorządowców, opiekunów miejsc pamięci i wszystkich pozostałych osób, które pośrednio promują polską kulturę i polskie dziedzictwo narodowe.

Minister do spraw nauki, do spraw szkolnictwa wyższego

Studia przygotowujące kadre dla gospodarki turystycznej, które rozpoczęły się do roku akademickiego 2012/2013, prowadzone są przeważnie na kierunku *Turystyka i rekreacja*, którego nazwę określiło rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów (Dz. U. Nr 121, poz. 838). Standardy kształcenia na ww. kierunku studiów reguluje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166).

Znowelizowane przepisy ustawy - *Prawo o szkolnictwie wyższym* - zobowiązały uczelnie do opracowania, począwszy od roku akademickiego 2012/2013, programów kształcenia opartych na Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Tym samym, w obecnym systemie nie przewiduje się określenia standardów kształcenia dla kierunków studiów innych niż dla tych, co do których istnieje zobowiązanie prawne wynikające z przepisów Unii Europejskiej (kierunek studiów: lekarski, lekarsko-dentystyczny, farmacja, pielęgniarstwo i położnictwo, weterynaria oraz architektura).

Dlatego też nie standaryzuje się procesu kształcenia dla kierunków studiów, w tym dla kierunków studiów przygotowujących kadre dla gospodarki turystycznej, które rozpoczęły się od roku akademickiego 2012/2013. Polskim uczelniom przywrócono autonomię w zakresie kształtowania oferty edukacyjnej. Szczegółowe informacje odnośnie kształtu przepisów ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym* zostały przedstawione w *Informacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do opracowania przez Ministerstwo Sportu i Turystyki sprawozdania dla Prezesa Rady Ministrów o działalności w 2011 r. Międzyresortowego Zespołu ds. koordynacji zadań Rządu określonych w Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 r.*

W roku akademickim 2012/2013, poza funkcjonującym dotychczas kierunkiem studiów *Turystyka i rekreacja*, rozpoczęto kształcenie także na takich kierunkach jak:

1. *Krajoznawstwo i Turystyka Historyczna* – Uniwersytet Gdański; Wydział Historyczny.
2. *Krajoznawstwo i turystyka kulturowa* – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie; Wydział Nauk Humanistycznych.
3. *Turystyka historyczna* – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; Wydział Humanistyczny.

Zgodnie z informacją wygenerowaną z Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on w dniu 6 lutego 2013 r. kształcenie na kierunkach związanych z przygotowaniem kadry dla gospodarki turystycznej prowadzone jest obecnie w następującej strukturze organizacyjnej:

1. Uczelnie publiczne

1) Studia stacjonarne – 125 kierunki

studia pierwszego stopnia – 84

- a) profil praktyczny* – 13
- b) profil ogólnoakademicki* – 29
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 47

studia drugiego stopnia – 39

- a) profil praktyczny* – 4
- b) profil ogólnoakademicki* – 16
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 19

jednolite magisterskie – 2

- a) profil praktyczny – 0
- b) profil ogólnoakademicki – 0

2) Studia niestacjonarne – 94

studia pierwszego stopnia – 59

- a) profil praktyczny* – 9
- b) profil ogólnoakademicki* – 16
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 34

studia drugiego stopnia – 33

- a) profil praktyczny* – 3
- b) profil ogólnoakademicki* – 12
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 18

2. Uczelnie niepubliczne

1) Studia stacjonarne - 84

studia pierwszego stopnia – 64

- a) profil praktyczny* – 12
- b) profil ogólnoakademicki* – 9
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 43

studia drugiego stopnia – 20

- a) profil praktyczny* – 3
- b) profil ogólnoakademicki* – 4
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 13

2) Studia niestacjonarne - 108

studia pierwszego stopnia – 82

- a) profil praktyczny* – 16
- b) profil ogólnoakademicki* – 15
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 51

studia drugiego stopnia – 26

- a) profil praktyczny* – 4
- b) profil ogólnoakademicki* – 8
- c) studia prowadzone na podstawie standardu kształcenia – 14

Zgodnie z *Informacją o wynikach rekrutacji na studia na rok akademicki 2012/2013 w uczelniach nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* wśród najpopularniejszych kierunków studiów na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i jednolitych studiach magisterskich według ogólnej liczby zgłoszeń kandydatów (10 tys. I więcej) znalazł się kierunek *Turystyka i rekreacja* – na 15 miejscu, z liczbą 13439 kandydatów. Dodatkowo z powyższej *Informacji* wynika, że na kierunek *Krajoznawstwo i turystyka historyczna* przypadło średnio 3,5 kandydatów na jedno miejsce.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania

Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadziło działania w określonym poniżej zakresie:

1. Określanie podstaw programowych kształcenia ogólnego

Od roku szkolnego 2009/2010 sukcesywnie jest wprowadzana nowa podstawa programowa określona rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).

W roku szkolnym 2012/2013 nowa podstawa programowa obejmuje kl. I-IV szkoły podstawowej, gimnazjum i pierwszą klasę szkoły ponadgimnazjalnej (liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa).

Podstawa programowa uwzględnia cele wychowawcze i treści kształcenia w zakresie m.in. kształtowania tożsamości kulturowej, regionalnej i europejskiej oraz edukacji zdrowotnej.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- program wychowawczy szkoły obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej. Ich przygotowanie i realizacja są zadaniem zarówno całej szkoły, jak i każdego nauczyciela.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła kształtuje u uczniów postawy obywatelskie, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także innych narodów. Ważnym zadaniem szkół jest także edukacja zdrowotna, której celem jest kształtowanie u uczniów nawyku dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.

Problematyka ochrony zdrowia i zachowań prozdrowotnych uwzględniona jest w odpowiednim zakresie w podstawie programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół na każdym etapie edukacyjnym. Treści edukacji zdrowotnej ujęte są w wielu obszarach kształcenia zintegrowanego w klasach I-III szkoły podstawowej, np. w obszarze wychowania fizycznego, edukacji przyrodniczej i edukacji społecznej oraz na kolejnych etapach kształcenia w szkole podstawowej, gimnazjum i w szkołach ponadgimnazjalnych w przedmiotach: *przyroda*, *biologia*, *wychowanie fizyczne* w dziale dotyczącym edukacji zdrowotnej.

I etap edukacyjny

W klasach I-III (edukacja wczesnoszkolna) w szkole podstawowej w zakresie:

- a) edukacji społecznej - uczeń poznaje najbliższą okolicę, jej ważne obiekty, tradycje; region, w którym mieszka; uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność;
- b) edukacji przyrodniczej – uczeń wykazuje dbałość o zdrowie i bezpieczeństwo własne i innych ludzi;
- c) wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej – uczeń realizuje się w sprawności fizycznej i treningu zdrowotnym; bierze udział w sportach całego życia i wypoczynku; poznaje zasady bezpieczeństwa i edukacji zdrowotnej.

Podstawa programowa zaleca realizację edukacji przyrodniczej także poza szkołą w środowisku naturalnym.

II etap edukacyjny

W II etapie edukacyjnym w szkole podstawowej w klasach IV-VI szczególnie w zakresie przedmiotu *przyroda i wychowanie fizyczne* uczniowie poznają krajobraz najbliższej okolicy, prowadzą orientację w terenie, opracowują szkice, plany, mapy, poznają podstawowe formy rekreacji, turystyki oraz podstawowe zasady uprawiania wybranych przez uczniów dyscyplin sportowych.

W 2012 roku w klasach V-VI obowiązywała dotychczasowa podstawa programowa z 2002 roku, która uwzględniała tzw. ścieżki edukacyjne: edukacji ekologicznej, prozdrowotnej i w ramach ścieżki edukacyjnej wychowanie do życia w rodzinie odrębny moduł edukacji regionalnej – dziedzictwo kulturowe w regionie i moduł wychowania patriotycznego i obywatelskiego.

III etap edukacyjny

W gimnazjum w ramach przedmiotów:

- a) *wiedza o społeczeństwie* – uczeń poznaje życie społeczne, przykłady zbiorowości grup, społeczności, wspólnot, gminę jako wspólnotę mieszkańców; integrację europejską; Polskę w Unii Europejskiej;
- b) *geografia* – uczeń dokonuje obserwacji i pomiarów w terenie; korzysta z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu gromadzenia, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych; uczeń rozwija w sobie ciekawość świata poprzez zainteresowanie własnym regionem, Polską, Europą, i światem; świadomość wartości i poczucie odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze i kulturowe własnego regionu i Polski; patriotyzm i poczucie tożsamości (lokalnej, regionalnej, narodowej) przy jednoczesnym poszanowaniu innych narodów i społeczności – ich systemów wartości i sposobów życia;

- c) *wychowanie fizyczne* – uczeń dba o sprawność fizyczną, prawidłowy rozwój, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne oraz rozumie związek aktywności fizycznej ze zdrowiem;
- d) w zakresie edukacji zdrowotnej uczeń wyjaśnia czym jest zdrowie, poznaje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na zdrowie, zachowania sprzyjające i zagrażające zdrowiu, dokonuje wyborów korzystnych dla zdrowia.

IV etap edukacyjny

W roku szkolnym 2012/2013 nowa podstawa programowa zaczęła obowiązywać w klasach pierwszych szkół ponadgimnazjalnych. Natomiast w klasach II, III, zsz, liceum i technikum oraz IV klasie technikum obowiązywała jeszcze podstawa programowa z 2002 roku, która określa w ramach przedmiotów:

- a) *wiedza o społeczeństwie* – m.in. pogłębienie tożsamości kulturowej i narodowej;
- b) *biologia* – kształtowanie postawy odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych, rozwijanie poczucia odpowiedzialności za działania podejmowane w najbliższym środowisku;
- c) *geografia* – rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, krajowej, (geografia Polski), wielkich regionów i świata; przekonanie o potrzebie uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski oraz podejmowanie działań na rzecz zachowania ich dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego; prowadzenie obserwacji terenowych;
- d) *wiedza o kulturze* – umożliwienie uczniom aktywnego udziału w różnorodnych formach życia kulturalnego; rozbudzenie zainteresowania kulturą regionu i lokalnym życiem kulturalnym; wyzwalanie inicjatywy uczniów w animowaniu społecznej aktywności kulturalnej;
- e) *wychowanie fizyczne* – poznanie zasad racjonalnej troski o zdrowie i sprawność fizyczną, uwarunkowanych systematycznym uprawianiem różnych form aktywności sportowej, rekreacyjnej i turystycznej; stosowanie różnorodnych form relaksacji po pracy umysłowej i fizycznej; przyjęcie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych;
- f) ścieżki edukacyjne – edukacja ekologiczna, edukacja europejska, edukacja prozdrowotna, edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie.

2. Określanie podstawy programowej kształcenia w zawodach

Od 1 września 2012 r. w szkołach ponadgimnazjalnych kształcących w zawodach, poczynając od klas pierwszych, wdrażana jest nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia z dnia 7 lutego 2012 r. *w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz. U. poz. 184). Po raz pierwszy opisy kształcenia we wszystkich zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego określone zostały w jednym akcie prawnym.

Zgodnie z definicją, w brzmieniu nadanym w art. 1 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 205, poz. 1206), przez podstawę programową kształcenia w zawodach należy rozumieć obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym zalecane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego.

Treści nauczania, opisane w formie oczekiwanych efektów kształcenia obejmują:

- efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, w tym kompetencje personalne i społeczne,
- efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów,
- efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach.

Zostały one ujęte w załączniku do rozporządzenia, który składa się z trzech części:

- ✓ część I określa ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego oraz zawiera tabelę z wykazem kwalifikacji i ich powiązaniem z zawodami i efektami kształcenia;
- ✓ część II określa: efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów oraz efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach;
- ✓ część III określa opis kształcenia w poszczególnych zawodach, zawierający: nazwy i symbole zawodów, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, cele kształcenia w zawodach, nazwy kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, warunki realizacji kształcenia w zawodach, minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego oraz możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji w zawodach w ramach obszaru kształcenia określonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Wyodrębnienie w podstawie programowej efektów kształcenia wspólnych dla wszystkich zawodów oraz efektów kształcenia wspólnych dla zawodów w ramach obszaru kształcenia, pozwala uniknąć powtarzania w procesie kształcenia tych samych treści, co ma istotne znaczenie w przypadku zawodowego przekwalifikowywania się lub uzyskiwania dodatkowych kwalifikacji w zawodach w ramach obszaru kształcenia.

W podstawie programowej kształcenia w zawodach, zawody sektora turystycznego, tak jak w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, ujęte zostały w obszarze turystyczno-gastronomicznym (T). Efekty kształcenia wspólne dla zawodów stanowiące podbudowę do kształcenia w zawodzie lub grupie zawodów określone zostały w 7 grupach umiejętności oznaczonych kodami: PKZ(T.a), PKZ(T.c), PKZ(T.d), PKZ(T.e), PKZ(T.f), PKZ(T.g) i PKZ(T.h).

W obszarze tym opisano także efekty kształcenia właściwe dla 11 kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach tego sektora:

- T.1 Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie,
- T.6 Sporządzanie potraw i napojów,
- T.7 Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich,
- T.8 Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego,
- T.9 Wykonywanie usług kelnerskich,
- T.10 Organizacja usług gastronomicznych ,
- T.11 Planowanie i realizacja usług w recepcji,
- T.12 Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- T.13 Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych,
- T.14 Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych,
- T.15 Organizacja żywienia i usług gastronomicznych.

Nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach ma istotne znaczenie dla rozwoju ustawicznej edukacji zawodowej osób dorosłych, zainteresowanych uzyskaniem dodatkowych kwalifikacji lub zmianą zawodu. Efekty kształcenia określone dla poszczególnych kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie są bowiem uwzględniane w procesie kształcenia realizowanego w formach kształcenia ustawicznego – na kwalifikacyjnych kursach zawodowych oraz kursach umiejętności zawodowych.

Kwalifikacyjny kurs zawodowy to kurs prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie jednej kwalifikacji. Minimalna liczba godzin kształcenia na tym kursie jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji. Podmiot prowadzący kwalifikacyjny kurs zawodowy jest obowiązany uwzględnić w realizowanym na kursie programie nauczania wszystkie wskazane w podstawie programowej kształcenia w zawodach komponenty właściwe dla danej kwalifikacji. Ukończenie tego kursu umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, w zakresie danej kwalifikacji, przeprowadzanego przez okręgową komisję egzaminacyjną. Nowa podstawa programowa kształcenia w zawodach jest także punktem odniesienia w przygotowywaniu zadań na egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, zastępując tym samym dotychczasowe standardy egzaminacyjne.

Sformułowanie podstawy programowej kształcenia w zawodach w języku efektów kształcenia stanowi wypełnienie zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE C 111 z 06.05.2008, str. 1). Podstawa programowa kształcenia w zawodach wpisuje się również w realizację założeń Strategii Lizbońskiej w obszarze edukacji, takich jak: poprawa efektywności i jakości kształcenia, poprawa dostępności edukacji dla wszystkich, zbliżenie kształcenia do życia, podniesienie poziomu umiejętności kluczowych, co będzie realizowane poprzez korelowanie i integrowanie kształcenia zawodowego i ogólnego, położenie nacisku na kształcenie w kierunkach technicznych, ścisłych i przyrodniczych. Prezentowana tabela przedstawia (według danych z Systemu Informacji Oświatowej na dzień

30 września 2012 r.) liczbę uczniów (słuchaczy), którzy rozpoczęli kształcenie zawodowe przed 1 września 2012 r. oraz liczbę absolwentów z 2012 r.

	ZSZ	T	TU	SP	Absolwenci
Technik obsługi turystycznej	-	14 590	-	2 191	3 352
Technik hotelarstwa	-	30 020	-	8 235	11 172
Technik organizacji usług gastronomicznych	-	12 814	-	1 504	4 066
Technik turystyki wiejskiej	-	348	-	1 466	54
Kelner	-	4 805	-	290	1 319
Kucharz	-	3 467	1 993	661	4 011
Kucharz małej gastronomii	15 148	-	-	-	12 135
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	1 154	-	-	-	252

W następnym tabeli ujęte zostały liczby uczniów, którzy 1 września 2012 r. rozpoczęli kształcenie w klasie/semestrze programowo pierwszym:

- w nowym zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych,
- w innym niż dotychczas typie szkoły - zasadniczej szkole zawodowej – w zawodzie kucharz.

	ZSZ	T
Technik żywienia i usług gastronomicznych	-	15 518
Kucharz	19 285	-

3. Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego

Kształcenie zawodowe w systemie oświaty jest prowadzone w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, określonej rozporządzeniem ministra do spraw oświaty i wychowania, wydanym na podstawie art. 24 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.). Stosownie do przepisu art. 24 ust. 1 ustawy, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na wniosek ministra właściwego w zakresie zawodu, określa w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. System szkolnictwa zawodowego dotychczas przygotowywał przyszłych pracowników sektora turystycznego w następujących zawodach:

1. Technik obsługi turystycznej,
2. Technik hotelarstwa,
3. Technik organizacji usług gastronomicznych,
4. Technik turystyki wiejskiej,
5. Kelner,
6. Kucharz,

7. Kucharz małej gastronomii,
8. Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.

Z dniem 1 września 2012 r. weszła w życie nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego, ustalona rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2012 r., poz. 7). Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego wskazuje zawody nauczane w systemie oświaty, typy szkół ponadgimnazjalnych, w których może odbywać się kształcenie w danym zawodzie, kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie, zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji, wnioskodawcę oraz obszary kształcenia, do których są przypisane zawody, a także kwalifikacje w zawodzie, których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego została oparta na filozofii wyodrębniania w zawodzie kwalifikacji, w zakresie których będzie można prowadzić kształcenie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych oraz które będą sprawdzane w drodze zewnętrznego egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i dokumentowane państwowym świadectwem potwierdzającym kwalifikację w zawodzie. Idea wyodrębnienia kwalifikacji w poszczególnych zawodach została ukierunkowana na dostosowanie procesu kształcenia zawodowego do indywidualnych potrzeb i możliwości uczących się oraz uwarunkowań branżowych i lokalnych, a także ułatwienie reagowania szkolnictwa zawodowego na zmieniające się potrzeby rynku pracy.

W odniesieniu do zawodów, dla których ministrem właściwym lub współwłaściwym jest minister do spraw turystyki, nowa klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego obejmuje następujące zawody:

1) na poziomie kwalifikacji **technika**:

- a) *technik żywienia i usług gastronomicznych* (minister współwłaściwy – minister do spraw rozwoju wsi) – nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- b) *technik obsługi turystycznej* – nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- c) *technik hotelarstwa* – nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- d) *kelner* – nauczany w technikum i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- e) *technik turystyki wiejskiej* (minister współwłaściwy – minister do spraw rozwoju wsi) – nauczany w technikum, dwuletniej szkole policealnej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;

2) na poziomie zasadniczej **szkoły zawodowej**:

- a) *kucharz* (minister współwłaściwy – minister do spraw rozwoju wsi) – nauczany w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;

- b) *pracownik pomocniczy obsługi hotelowej* – nauczany w trzyletniej zasadniczej szkole zawodowej i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych; zawód dedykowany wyłącznie osobom upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim.

W stosunku do dotychczas obowiązującej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego określonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 124, poz. 860, ze zm.), zmiany w zakresie zawodów, dla których minister do spraw turystyki jest właściwy lub współwłaściwy, obejmują zniesienie możliwości kształcenia w dwuletniej szkole policealnej w zawodach: *technik obsługi turystycznej*, *technik hotelarstwa*, *kelner* oraz wprowadzenie w to miejsce możliwości kształcenia w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w powyższych zawodach. Możliwość prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych została zapewniona w odniesieniu do kwalifikacji wyodrębnionych we wszystkich zawodach z branży HOGATUR. Na wspólny wniosek ministra do spraw turystyki i ministra do spraw rozwoju wsi wprowadzono do klasyfikacji nowy zawód *technik żywienia i usług gastronomicznych* powstały z połączenia trzech dotychczasowych zawodów: *kucharz* (nauczanego dotychczas w technikum), *technik żywienia i gospodarstwa domowego* oraz *technik organizacji usług gastronomicznych*. Jednocześnie z klasyfikacji wykreślono dotychczasowy zawód *kucharz małej gastronomii* (nauczany w dwuletniej zasadniczej szkole zawodowej), a w zawodzie *kucharz* kształcenie przeniesiono na poziom trzyletniej zasadniczej szkoły zawodowej.

4. Tworzenie zasad przeprowadzania egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe

Absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe, którzy rozpoczęli naukę przed 1 września 2012 r. oraz absolwenci technikum uzupełniającego dla dorosłych, którzy rozpoczęli kształcenie w roku szkolnym 2012/2013 przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Zdający, którzy uzyskają pozytywny wynik tego egzaminu otrzymują dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe w wyuczonym zawodzie. Poniżej przedstawiona jest zdawalność wymienionego egzaminu w roku 2012 w zawodach, których wykonawcy mogą poszukiwać zatrudnienia w sektorze turystycznym:

Nazwa zawodu	Sesja zimowa 2012 r.			Sesja letnia 2012 r.		
	Liczba absolwentów przystępujących do egzaminu	Liczba Absolwentów, którzy otrzymali dyplom	Zdawalność [%]	Liczba absolwentów przystępujących do egzaminu	Liczba Absolwentów, którzy otrzymali dyplom	Zdawalność [%]
Technik obsługi turystycznej	85	83	97,6	2 520	1 784	70,8
Technik hotelarstwa	67	35	52,2	9 891	5 838	59,0
Technik turystyki wiejskiej	-	-	-	41	14	34,1
Technik organizacji usług gastronomicznych	5	3	60,0	3 915	2958	75,6

Kelner	-	-	-	1 113	935	84,0
Kucharz	26	11	42,3	3 547	2 461	69,4
Kucharz małej gastronomii	31	31	96,8	10 197	7 294	71,5
Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	-	-	-	196	171	87,2
Technik turystyki morskiej (zawód spoza klasyfikacji, objęty eksperymentem pedagogicznym)	-	-	-	38	27	71,1

*Powyższe dane dotyczą absolwentów, którzy przystąpili do obu etapów egzaminu, pisemnego i praktycznego.

Absolwenci szkół zawodowych, którzy rozpoczęli kształcenie po 1 września 2012 r. oraz uczestnicy kwalifikacyjnych kursów zawodowych przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji. Zmiany wdrażane od 1 września 2012 r. wprowadziły oddzielne potwierdzanie przez ucznia w procesie kształcenia każdej wyodrębnionej w zawodzie kwalifikacji. Po zdaniu egzaminu w zakresie danej kwalifikacji zdający otrzyma świadectwo potwierdzające tę kwalifikację. Egzamin w wszystkich wyodrębnionych w zawodach kwalifikacjach będą obejmowały wykonanie testu praktycznego. Ocenie będzie podlegać efekt końcowy tego testu – wyrób, usługa lub dokumentacja, w zależności od zawodu i kwalifikacji.

System zewnętrznych egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie obejmuje również osoby, które będą potwierdzały kwalifikacje w zawodzie w trybie eksternistycznym.

Dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w określonym zawodzie będzie mogła otrzymać osoba, która posiada poziom wykształcenia wymagany dla danego zawodu (odpowiednio wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie) oraz zda egzamin z zakresu wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie, czyli posiada świadectwa potwierdzające uzyskanie kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie. Tak jak dotychczas do dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wydawany będzie suplement Europass.

5. Ustalanie warunków i trybu organizowania oraz realizowania przez uczniów praktycznej nauki zawodu

Warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu (w tym prawa i obowiązki podmiotów, w których odbywa się PNZ, a także kwalifikacje wymagane od osób prowadzących PNZ i przysługujące im uprawnienia) określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626), wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 70 ust. 4 ustawy o systemie oświaty. Zmiany, które rozpoczęły się w kształceniu zawodowym od 1 września 2012 r., nie dotyczą zasad prowadzenia praktycznej nauki zawodu w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe – w dalszym ciągu obowiązuje w tym zakresie powołane wcześniej rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu.

Należy jednak zauważyć, że w nowych ramowych planach nauczania dla szkół prowadzących kształcenie zawodowe, określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 22 lutego 2012 r. poz. 204) określono minimalny wymiar godzin obowiązkowych zajęć w cyklu nauczania odrębnie w zakresie kształcenia zawodowego teoretycznego oraz kształcenia zawodowego praktycznego, w taki sposób, że w zasadniczej szkole zawodowej liczba godzin zajęć kształcenia zawodowego praktycznego wynosi co najmniej 60% ogólnej puli godzin zajęć przeznaczonych na kształcenie zawodowe (Zał. nr 6 do ww. rozporządzenia), a w technikum i w szkole policealnej – 50% (Zał. Nr 8 i 9). W ramowym planie nauczania dla technikum zastrzeżono ponadto, iż w przypadku praktyk zawodowych realizowanych dłużej niż przez 4 tygodnie, dalsze tygodnie ich trwania dyrektor technikum przelicza na godziny i organizuje w ramach godzin przeznaczonych na kształcenie zawodowe (jedna godzina zegarowa praktyki zawodowej odpowiada jednej godzinie lekcyjnej).

6. Ustalanie zasad kształcenia nauczycieli, a także założeń organizacyjnych i programowych

Wymagania kwalifikacyjne niezbędne do zajmowania stanowiska nauczyciela określono przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 50, poz. 400, z późn. zm.).

W myśl art. 9 ust. 1 ww. ustawy stanowisko może zajmować osoba, która:

- posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje,
- przestrzega podstawowych zasad moralnych,
- spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

Kształcenie nauczycieli prowadzą szkoły wyższe oraz zakłady kształcenia nauczycieli, tj. kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych. Większość nauczycieli jest przygotowywana do zawodu w uczelniach, kolegia zaś pełnią funkcję uzupełniającą. Mając na uwadze jakość kształcenia nauczycieli, szkoły wyższe począwszy od roku akademickiego 2003/2004 prowadzą studia przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych z uwzględnieniem standardów kształcenia nauczycieli. Do 2003 r. kształcenie nauczycieli w szkołach wyższych odbywało się na ogólnych zasadach dotyczących organizacji kształcenia, zaś do roku akademickiego 2011/2012 kształcenie nauczycieli było prowadzone na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. Nr 207, poz. 2110).

Od roku akademickiego 2012/2013 uczelnie prowadzą studia oraz studia podyplomowe w ramach modułów kształcenia na podstawie przepisów określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. poz. 131), które zostało wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012, poz. 572, z późn. zm.), w myśl którego minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, mając na uwadze wymagania rynku pracy, standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, uwzględniając:

1) efekty kształcenia w zakresie:

- ✓ wiedzy merytorycznej i metodycznej,
- ✓ wiedzy pedagogicznej i psychologicznej, w tym w zakresie wychowania, z uwzględnieniem przygotowania do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- ✓ przygotowania w zakresie stosowania technologii informacyjnej,
- ✓ poziomu znajomości języka obcego,

2) czas trwania studiów oraz studiów podyplomowych, wymiar i sposób organizacji praktyk.

Szkoła wyższa podejmująca się kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela musi uwzględniać standardy kształcenia nauczycieli określone w ww. rozporządzeniu i tym samym osiągnąć m.in. ogólne efekty kształcenia zakładające, iż absolwent:

- ✓ posiada wiedzę psychologiczną i pedagogiczną pozwalającą na rozumienie procesów rozwoju, socjalizacji, wychowania i nauczania – uczenia się,
- ✓ posiada wiedzę z zakresu dydaktyki i szczegółowej metodyki działalności pedagogicznej, popartą doświadczeniem w jej praktycznym wykorzystywaniu,
- ✓ posiada umiejętności i kompetencje niezbędne do kompleksowej realizacji dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zadań szkoły, w tym do samodzielnego przygotowania i dostosowania programu nauczania do potrzeb i możliwości uczniów,
- ✓ wykazuje umiejętność uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów,
- ✓ umiejętnie komunikuje się przy użyciu różnych technik, zarówno z osobami będącymi podmiotami działalności pedagogicznej, jak i z innymi osobami współdziałającymi w procesie dydaktyczno-wychowawczym oraz specjalistami wspierającymi ten proces,
- ✓ charakteryzuje się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, refleksyjnością oraz postawami prospołecznymi i poczuciem odpowiedzialności,

- ✓ jest praktycznie przygotowany do realizowania zadań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) wynikających z roli nauczyciela,

Rozporządzenie, o którym mowa, zawiera także opisy: szczegółowych efektów kształcenia, procesu i organizacji kształcenia, modułów kształcenia, tj.

- przygotowania w zakresie merytorycznym do nauczania pierwszego przedmiotu (prowadzenia zajęć),
- przygotowania w zakresie psychologiczno-pedagogicznym,
- przygotowania w zakresie dydaktycznym,
- przygotowania do nauczania kolejnego przedmiotu,
- przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej, i organizacji praktyk będących nieodzownym elementem przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela.

W przypadku zakładów kształcenia nauczycieli w planach i programach nauczania specjalności prowadzonych w kolegiach nauczycielskich i nauczycielskich kolegiach języków obcych uwzględnia się wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli w kolegiach nauczycielskich i nauczycielskich kolegiach języków obcych (Dz.U. Nr 128, poz. 897), tak aby absolwent kolegium, równocześnie z wiedzą merytoryczną w zakresie określonej specjalności, uzyskał przygotowanie do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) oraz realizowania zadań wychowawczych i opiekuńczych szkoły i placówki.

Wszystkie działania odnoszące się do tworzenia prawa w zakresie wymagań kwalifikacyjnych, jak również standardów kształcenia nauczycieli mają na celu pozyskanie do zawodu najlepszych absolwentów szkół wyższych, kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych. Nauczyciele mają możliwość doskonalenia własnego warsztatu pracy bądź uzyskiwania nowych kwalifikacji odpowiadających potrzebom szkoły lub placówki. Nabywanie dodatkowych kompetencji ubogaca warsztat pracy nauczycieli, a tym samym sprzyja efektywnej realizacji opiekuńczych i wychowawczych zadań szkoły oraz lepszemu dostosowaniu kwalifikacji nauczycieli do lokalnych potrzeb.

7. Określanie polityki wzajemnego uznawania wykształcenia, w szczególności zasad i trybu nostryfikacji świadectw uzyskanych za granicą

Obywateli polskich powracających z zagranicy przyjmuje się do szkół publicznych na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednego typu szkół do innego (Dz. U. Nr 26, poz.232).

Oznacza to, że obywatele polskich, którzy ukończyli szkołę za granicą (klasę, dany etap edukacji w szkole za granicą) lub szkołę dla dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, przyjmuje się na podstawie świadectwa (zaświadczenia)

wydanego przez szkołę za granicą i ostatniego świadectwa szkolnego wydanego w Polsce, jeżeli uczeń takie posiada.

Kandydat będący obywatelem polskim nie musi nostryfikować świadectwa uzyskanego za granicą, czyli posiadać zaświadczenia o uznaniu świadectwa zagranicznego za równorzędne odpowiedniemu świadectwu polskiej szkoły publicznej, wydanego przez kuratora oświaty zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 6 kwietnia 2006 r. w sprawie nostryfikacji świadectw szkolnych i świadectw maturalnych uzyskanych za granicą (Dz. U., Nr 63, poz. 443). Podstawą przyjęcia obywatela polskiego do polskiej szkoły publicznej jest wyłącznie świadectwo (zaświadczenie) wydane przez szkołę za granicą. Ponadto, należy zadbać o przywiezienie świadectwa lub zaświadczenia wydanego przez szkołę zagraniczną. Wówczas dyrektor polskiej szkoły przyjmie dziecko w każdym momencie, na podstawie sumy lat nauki szkolnej. Warto też zaplanować powrót do kraju w terminie pozwalającym dziecku rozpoczęcie nauki w szkole w Polsce od początku roku szkolnego, tj. we wrześniu.

Rodzice, którzy składają do dyrektora szkoły podanie o przyjęcie dziecka do szkoły, są zobowiązani dołączyć świadectwo lub zaświadczenie o ukończeniu szkoły /klasy za granicą. Dokumenty te powinny być przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego (w praktyce jednak dokonują tego często nauczyciele języków obcych). Przyjmując dziecko do placówki oświatowej, jej dyrektor bierze pod uwagę wiek, liczbę lat uczęszczania do szkoły (w tym w Polsce) i klasę, którą ukończył kandydat.

W przypadku wątpliwości dotyczących złożonych dokumentów dyrektor może się zwrócić do pełnomocnika do spraw uznawalności świadectw i dyplomów w kuratorium oświaty. Nie oznacza to jednak, że szkoła może odmówić przyjęcia dziecka objętego obowiązkiem szkolnym.

Dyrektor szkoły po zebraniu niezbędnych dokumentów przeprowadza tzw. diagnozę wstępną, która umożliwi ocenę umiejętności i wiadomości dziecka i pozwoli przyjąć dziecko na podstawie świadectwa i wstępnej rozmowy. W jej trakcie uczeń i rodzice mogą przedstawić dodatkowe dokumenty o jego umiejętnościach i osiągnięciach w nauce.

W dalszej części informacji przedstawione są działania z zakresu wspierania wychowawczej funkcji szkoły i placówki, a także promocji zdrowia oraz wspierania krajoznawstwa i turystyki dzieci oraz zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży.

8. Wspieranie zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży, krajoznawstwa oraz turystyki dzieci i młodzieży

Wypoczynek dzieci i młodzieży szkolnej organizowany jest zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 12 poz. 67 z 1997 r. z późn. zm.)*. § 5 niniejszego rozporządzenia mówi, iż przy rekrutacji uczestników priorytetowo traktowane są dzieci:

- będące sierotami, wychowankowie domów dziecka oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także rodzin zastępczych,

- z rodzin wielodzietnych, żyjących w trudnych warunkach materialnych,
- z zaburzeniami somatycznymi potwierdzonymi zaświadczeniem lekarskim i zamieszkujące w środowisku ekologicznie zagrożonym.

Od 2009 roku środki finansowe przeznaczone na wypoczynek dzieci i młodzieży znajdują się w budżetach wojewodów. W roku 2012 na ten cel w budżecie państwa zaplanowano 29 591 tys zł. Środki te rozdysponowywane są przez kuratoria oświaty. Na podstawie decyzji poszczególnych kuratorów oświaty organizatorzy wypoczynku wyłaniany są w otwartych konkursach ofert, ogłaszanych na podstawie przepisów *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. nr 96 poz. 873 z późn. zm.)* lub *Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. nr 19 poz. 177 z późn. zm.)*. konkursów ofert. Przede

Kuratorzy oświaty ustalają kryteria oceny merytorycznej otwartych wszystkim są to: atrakcyjność miejsca realizacji wypoczynku, rozumiana w szczególności jako położenie geograficzne, walory wypoczynkowe i krajoznawcze oraz dostosowanie miejsca wypoczynku do oferty programowej, warunki sanitarne i socjalne, czas trwania turnusu, kwalifikacje i doświadczenie organizatora/kadry w zakresie organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej. Oceniano również atrakcyjność oferty programowej rozumianej jako: różnorodność zajęć, dostosowanie zajęć do adresata wypoczynku, jego wieku, potrzeb rozwojowych, pochodzenia i środowiska rodzinnego, wartość edukacyjną zajęć.

W przypadku zastosowania procedur przetargowych, poza kryterium ceny, kuratoria oświaty stosują również kryteria oceniające następujące założenia organizacyjne: atrakcyjność i standard obiektu, w tym położenie geograficzne, usytuowanie nad morzem, w górach lub nad jeziorem, atrakcyjność oferty programowej, dysponowanie wykwalifikowaną kadrą, zakwaterowanie w ośrodku wypoczynkowym, znajdującym się na ogrodzonym i oświetlonym terenie, w budynku murowanym, w domkach campingowych lub pod namiotami. W tych procedurach również uczestniczą organizacje pozarządowe.

Dodatkowo, w roku 2012 Minister Edukacji Narodowej rekomendował, by przy podejmowaniu decyzji dotyczących finansowania bądź dofinansowania wypoczynku dla dzieci i młodzieży priorytetowo traktować formy wypoczynku, które:

- przewidują udział w wypoczynku dzieci z niepełnosprawnością,
- nawiązują do pedagogiki Janusza Korczaka,
- są związane z rozwijaniem pasji dzieci i młodzieży,
- są związane z wychowaniem ku bezpieczeństwu.

Z informacji przekazanych przez kuratoria oświaty nabór dzieci na wypoczynek odbywał się przy współpracy z powiatowymi centrami pomocy rodzinie, gminnymi ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi organizacjami pożytku publicznego działającymi lokalnie.

Wypoczynek finansowany lub dofinansowywany przez kuratoria oświaty organizowany był w formie półkolonii, kolonii i obozów i miały one charakter sportowy, rekreacyjny, edukacyjny. Zajęcia sportowo – rekreacyjne obejmowały szkółki piłkarskie, naukę pływania,

piłkę wodną, aquaerobik, warsztaty taneczne, zawody sportowe na wesoło, zwiady terenowe, podchody, paintball, wycieczki rowerowe. Organizatorzy zadbali o to, by wypoczynek dzieci i młodzieży promował aktywność jako element zdrowego stylu życia.

Wiele działań koncentrowało się również wokół tematyki ekologii i krajoznawstwa. Formy wypoczynku o tej tematyce zakładały: propagowanie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zachowań chroniących otaczający nas świat (pogadanki, spotkania ze specjalistami, zajęcia w terenie), wykorzystywanie wiedzy i umiejętności z zakresu ekologii, konkursy tematyczne, imprezy kolonijne promujące postawy ekologiczne, humanitarne postawy wobec zwierząt, wycieczki po najbliższej okolicy uwzględniające specyficzne warunki lokalnego ekosystemu i krajobrazu.

W ramach wypoczynku realizowane były również programy z elementami aktywności twórczej z różnych dziedzin: plastyka, technika, muzyka, kabaret, teatr, taniec, sport, dziennikarstwo. Dzieci i młodzież miała okazję do sprawdzenia swoich umiejętności i predyspozycji w różnych formach twórczych. Podczas kolonii dbano o integrację dzieci, rozwijanie umiejętności pracy w zespole. W programach znalazły się także elementy wiedzy o kulturze krajów europejskich oraz zajęcia z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Wiele programów, zwłaszcza w trakcie wypoczynku odbywającego się w miejscowościach uzdrowiskowych zawierało elementy promocji zdrowia, rehabilitacyjne, zawierające zajęcia będące częścią całorocznego programu szkoleniowego, elementy profilaktyki.

Wyjazdy były organizowane w obiektach o stałej infrastrukturze, spełniających wymogi dotyczące bezpieczeństwa, ochrony przeciwpożarowej i warunków higieniczno-sanitarnych oraz ochrony środowiska.

Jak wynika z danych przekazanych przez kuratoria oświaty wysokość środków finansowych wydatkowanych na wypoczynek oraz liczba uczestników wypoczynku przedstawia się następująco:

Województwo	Wysokość środków wydatkowanych na wypoczynek dzieci i młodzieży	Liczba uczestników wypoczynku
Dolnośląskie	2 040 747 zł	11472
Kujawsko - Pomorskie	1 222 305 zł	2158
Lubelskie	2 220 799 zł	6725
Lubuskie	1 980 356 zł	5028
Łódzkie	2 195 948 zł	8200
Małopolskie	1 776 220 zł	3568
Mazowieckie	2 468 000 zł	5407
Opolskie	1 151 994 zł	2122
Podkarpackie	1 670 000 zł	3890
Podlaskie	436 050 zł	2129
Pomorskie	2 304 036 zł	7361
Śląskie	1 731 329 zł	1714
Świętokrzyskie	909 000 zł	2510

Warmińsko - Mazurskie	1 779 353 zł	5289
Wielkopolskie	3 100 000 zł	9428
Zachodniopomorskie	2 146 000 zł	2749
Razem	29 132 137 zł	79750

Kuratoria oświaty rozliczają jeszcze przyznane dotacje, dlatego kwoty wydatkowane na wypoczynek oraz liczba uczestników wypoczynku mogą ulec zmianie.

W roku 2012 Ministerstwo Edukacji Narodowej, wzorem lat poprzednich, finansowało 14-dniowe wakacyjne wyjazdy edukacyjno-terapeutyczne dla dzieci i młodzieży – uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z terenów dotkniętych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi.

Środki przeznaczone na organizację wyjazdów zostały uruchomione z rezerwy celowej Nr 26 „Dofinansowanie Narodowego Programu Stypendialnego, w tym wyprawka szkolna” i były przekazane na podstawie umów organizacjom pozarządowym.

Dofinansowanie zostało przekazane w wysokości 1,2 tys. zł na każde dziecko. Na podstawie podpisanych umów organizacjom pozarządowym przekazano środki finansowe **w wysokości 666 000 zł**, a z wyjazdów skorzystało **555 dzieci** i młodzieży z województw: dolnośląskiego, kujawsko – pomorskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, podlaskiego, śląskiego, warmińsko - mazurskiego.

Finansowanie obejmowało transport dzieci, wynagrodzenie kadry pedagogicznej i psychologicznej, realizację programu, ubezpieczenie, w razie wystąpienia takiej potrzeby – zakup lub uzupełnienie podstawowego ekwipunku osobistego dzieci (w tym odzieży, obuwia, bielizny osobistej, środków higieny, torby lub plecaka). Organizatorzy wyjazdów musieli zapewnić dzieciom opiekę psychologiczną oraz atrakcyjny program rekreacyjno-wypoczynkowy.

9. Promowanie zdrowia i zachowań prozdrowotnych

✓ Edukacja zdrowotna w szkołach

Ministerstwo Edukacji Narodowej realizowało zadania w zakresie promowania zachowań poprzez tworzenie warunków umożliwiających szkołom i placówkom systemu oświaty prowadzenie działalności wychowawczej, skierowanej na kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród dzieci i młodzieży.

Edukacja zdrowotna w polskim systemie oświaty jest realizowana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz.977).

Przepisy podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego nadają wysoką rangę wśród zadań szkoły edukacji zdrowotnej, jako ważnej składowej

szkolnego programu dydaktycznego, wychowawczego i profilaktyki. W ww. rozporządzeniu w podstawie programowej dla szkół podstawowych oraz gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zapisano: „Ważnym zadaniem szkoły jest także edukacja zdrowotna, realizowana przez nauczycieli wielu przedmiotów, której celem jest kształtowanie u uczniów umiejętności dbałości o zdrowie własne i innych ludzi”. Zgodnie z tymi zapisami, treści z zakresu edukacji zdrowotnej zostały uwzględnione w wielu przedmiotach: w wychowaniu fizycznym, biologii, wychowaniu do życia w rodzinie, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa, przedsiębiorczości, religii, etyce. Wychowanie fizyczne pełni wiodącą rolę w realizacji edukacji zdrowotnej w szkole.

Zakres edukacji zdrowotnej rozszerzono o zagadnienia zdrowia psychospołecznego, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności życiowych (osobistych i społecznych). Należy podkreślić, że zachowania sprzyjające zdrowiu kształtowane i rozwijane są na wszystkich etapach edukacyjnych.

✓ Program Wychowawczy Szkoły i Szkolny Program Profilaktyki

Zgodnie z prawem oświatowym, szkoła ma obowiązek realizacji programu wychowawczego i programu profilaktyki. Każda szkoła, mając na względzie oczekiwaną sylwetkę absolwenta, tworzy program wychowawczy szkoły, uwzględniający wartości ważne dla społeczności szkolnej oraz zagadnienia lub problemy, których rozwiązanie jest ważne z punktu widzenia środowiska uczniów, rodziców i nauczycieli. Szkoła ma obowiązek okresowego diagnozowania problemów, podejmowania działań profilaktycznych i korekcyjnych, adekwatnych do występujących na jej terenie niekorzystnych zjawisk, również problemów zdrowotnych.

Przy realizacji działań wychowawczych dyrektorzy szkół i nauczyciele mają możliwość korzystania z materiałów edukacyjnych, opracowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), placówkę podległą Ministrowi Edukacji Narodowej. Na stronie internetowej ORE utworzono *Bank Dobrych Praktyk*, w którym zamieszczane są doświadczenia szkół w zakresie promocji zdrowia, upowszechniające różne strategie w zakresie promowania zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkołach. Bank Dobrych Praktyk, poprzez konkretne przykłady w nim zamieszczane, stanowi inspirację oraz wsparcie dla wszystkich zainteresowanych placówek w podejmowaniu systemowych działań w zakresie zdrowego odżywiania oraz zwiększania aktywności fizycznej.

✓ Szkoły promujące zdrowie

Ministerstwo Edukacji Narodowej podejmuje działania mające na celu dalszy rozwój idei szkoły promującej zdrowie, realizowanej w Polsce przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) - jednostkę podległą resortowi edukacji, w ramach Europejskiej Sieci Szkół dla Zdrowia w Europie – SHE.

Szkoły promujące zdrowie tworzą warunki, które sprzyjają podejmowaniu działań na rzecz zdrowia przez wszystkich członków społeczności szkolnej. Sieć szkół promujących zdrowie w Polsce zrzesza ok. 2 tys. placówek. Są one zorganizowane w rejonowe i wojewódzkie sieci.

Pracę szkół wspierają wojewódzcy koordynatorzy, z którymi współpracuje krajowy koordynator.

Programy promocji zdrowia są przygotowywane przez szkoły, dzięki czemu odpowiadają na konkretne potrzeby społeczności szkolnej. Dzięki podjętym inicjatywom, przedstawiciele kolejnych szkół otrzymują Krajowy Certyfikat Szkoła Promująca Zdrowie, powiększając grono szkół, które są inicjatorem zmian w systemie edukacji. Należy podkreślić, że szkoły te przywiązują dużą wagę do zagadnień z zakresu zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, m.in. dbają, by dobór asortymentu produktów żywnościowych i napojów w sklepikach szkolnych był zgodny z zasadami zdrowego żywienia. Szkoły promujące zdrowie podejmują ponadto współpracę z rodzicami uczniów. Edukacja w zakresie promowania postaw prozdrowotnych rodziców jest niezwykle istotna, gdyż postawy dzieci kształtowane są w dużej mierze poprzez wybory dokonywane przez rodziców.

✓ **Program HEPS (Healthy Eating and Physical Activity in Schools) „Zdrowie żywienie i aktywność fizyczna w szkole**

Na koncepcji szkoły promującej zdrowie opiera się Program HEPS (*Healthy Eating and Physical Activity in Schools*) „Zdrowie żywienie i aktywność fizyczna w szkole”, upowszechniany przez Ministra Edukacji Narodowej w ramach realizacji projektu pilotażowego *„Ruch i zdrowie żywienie w szkole”*. Zgodnie z założeniami projektu, cała szkoła powinna włączać się w działania na rzecz promocji zdrowia, a zdrowie powinno być wkomponowane we wszystkie aspekty życia zarówno uczniów, jak i nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły.

Głównym celem projektu HEPS jest:

- tworzenie, realizacja i ewaluacja skutecznej polityki krajowej oraz praktyki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej w szkołach we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej.
- wspieranie tworzenia i wdrażania w krajach członkowskich programów zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, opracowanych na podstawie potwierdzonych faktów (dowodów), z wykorzystaniem podejścia stosowanego w szkole promującej zdrowie.

Preferuje się formy współpracy szkół z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami oparte na dialogu, służące rozwojowi szkolnej społeczności i budowaniu wzajemnego zaufania.

✓ **Rada Programowa ds. Promocji Zdrowia i Profilaktyki Problemów Dzieci i Młodzieży**

Rada Programowa, powołana 1 marca 2010 r., opracowała *Kierunki działania w zakresie promocji zdrowia w szkole i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży w Polsce w latach 2010-2014*. Działania Rady Programowej, planowane w latach 2012-2014, obejmują wspieranie realizacji edukacji zdrowotnej w szkołach wszystkich typów, wspieranie realizacji w szkołach programów promocji zdrowia i profilaktyki, w tym szczególnie:

- wspieranie rozwoju sieci i działań szkół promujących zdrowie,

- wdrażanie w szkołach polityki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej jako elementu profilaktyki otyłości u dzieci i młodzieży,
- wspieranie realizacji programów profilaktyki zachowań ryzykownych u dzieci i młodzieży.

✓ **Działania wspierające szkoły i placówki przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i inne resorty.**

- Porozumienie o współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Zdrowia oraz Ministrem Sportu i Turystyki w sprawie promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży. W celu stworzenia warunków do dalszego rozwoju ww. programu Minister Edukacji Narodowej, zainicjował zawarcie w dniu 23 listopada 2009 r. *Porozumienia o współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Zdrowia oraz Ministrem Sportu i Turystyki sprawie promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży*. Współpraca między stronami ma na celu m.in. wspieranie działań z zakresu edukacji zdrowotnej oraz profilaktyki problemów dzieci i młodzieży w szkołach, placówkach i środowiskach lokalnych. Powołanie przez Ministra Edukacji Narodowej wspomnianej powyżej Rady Programowej, jest efektem realizacji tego międzyresortowego porozumienia.
- Program „Owoce w szkole” oraz „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” (tzw. „Szkłanka Mleka”). Minister Edukacji Narodowej promuje założenia i upowszechnia wśród uczniów i nauczycieli wiedzę na temat programów ustanowionych przez Komisję Europejską w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, realizowanych przez Agencję Rynku Rolnego: „Owoce w szkole” oraz „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” (tzw. „Szkłanka Mleka”). Celem ww. programów jest zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw oraz mleka w ich codziennej diecie, a także propagowanie zdrowego odżywiania poprzez działania towarzyszące o charakterze edukacyjnym. Na stronie internetowej resortu edukacji zamieszczono linki do stron internetowych: programu „Owoce w szkole” oraz Agencji Rynku Rolnego. Również wspomniane wcześniej Stanowisko Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie działań podejmowanych przez szkoły w zakresie zdrowego żywienia zachęca szkoły do uczestnictwa w w/w programach oraz do realizacji różnorodnych działań edukacyjnych towarzyszących skutecznej realizacji programu „Owoce w szkole”.
- Stanowisko Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie działań podejmowanych przez szkoły w zakresie zdrowego żywienia. Minister Edukacji Narodowej, kierując się chęcią upowszechniania w szkołach wiedzy na temat zdrowego żywienia, zainicjował opracowanie dokumentu pn. Stanowisko Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie działań podejmowanych przez szkoły w zakresie zdrowego żywienia. W treści Stanowiska zapisano, że szkoła powinna odgrywać ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży oraz w kształtowaniu właściwych zachowań w tym zakresie. Dla realizacji tych zadań niezbędne jest

podjęcie przez szkoły wszystkich typów działań w zakresie wspierania zdrowego żywienia uczniów, w tym szczególnie umożliwienie uczniom dostępu do produktów i napojów, sprzedawanych w sklepikach szkolnych, o najwyższych walorach zdrowotnych (ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia produktów i napojów o dużej zawartości cukru, soli i tłuszczów) oraz właściwa organizacja posiłków spożywanych w szkole. Przedmiotowe stanowisko zostało zamieszczone na stronie internetowej resortu edukacji w zakładce Rok Bezpiecznej Szkoły.

✓ **Inne działania MEN upowszechniające wiedzę z zakresu zasad prawidłowego żywienia i zdrowia wśród dzieci i młodzieży:**

- Ministerstwo Edukacji Narodowej w maju br. ogłosiło otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn.: *„ŻyjMy z PASJĄ Projekty wspierające rozwijanie aktywności własnej dziecka, wychowanie w partnerstwie, wzajemny szacunek i akceptację upowszechniającego idee wychowawcze Janusza Korczaka*. Celem Konkursu jest wyłonienie najkorzystniejszych ofert wnioskodawców, którzy zaplanują oraz wdrożą w szkołach lub/i w placówkach oświatowo-wychowawczych projekty obejmujące działania m.in. w zakresie promowania zdrowego stylu życia, w szczególności prawidłowego odżywiania i aktywności fizycznej oraz kształtowania zachowań korzystnych dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej popularyzuje przedsięwzięcia upowszechniające wiedzę z zakresu zasad prawidłowego żywienia, w tym m.in. kampanię społeczną *„Wiem, co jem”*, której celem jest edukacja prozdrowotna dzieci i młodzieży oraz popularyzowanie organizacji prawidłowego żywienia dzieci w placówkach oświatowych. W ramach kampanii zaplanowano m.in. podjęcie działań w zakresie edukacji żywieniowej dzieci i ich rodziców, a także podnoszenia kwalifikacji osób odpowiedzialnych za planowanie i przygotowanie posiłków. Na stronie internetowej kampanii zamieszczono wersję elektroniczną publikacji *„Sklepik szkolny”*, która zawiera m.in. listę produktów spożywczych polecanych do sklepiku szkolnego i tych, które warto wycofać z asortymentu sklepiku szkolnego, a także propozycję zapisu do statutu szkolnego w zakresie organizacji żywienia oraz wzór umowy z ajentem sklepiku.
- Minister Edukacji Narodowej objął honorowym patronatem oraz upowszechnia poprzez stronę internetową, ogólnopolski program edukacyjny *„Trzymaj Formę!”*, realizowany przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz Stowarzyszenie *„Polska Federacja Producentów Żywności”*, w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin, poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Program jest realizowany w szkołach gimnazjalnych oraz w szkołach podstawowych w klasach V-VI. W ramach realizacji programu, do szkół przekazywane są materiały dla szkolnych koordynatorów programu, nauczycieli, pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania oraz młodzieży i ich rodziców. Uruchomiono ponadto stronę internetową programu, na której zamieszczono m.in.

wersje elektroniczne tych materiałów. Dzięki popularyzowaniu wśród uczniów, nauczycieli i rodziców założeń Programu, działaniami z obszaru edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania prawidłowych nawyków żywieniowych oraz promocji aktywności fizycznej, objętych zostało już ok. 3 780 000 uczniów w Polsce.

- Przedstawiciel Ministerstwa Edukacji Narodowej uczestniczy w pracach Rady ds. Diety, Aktywności Fizycznej i Zdrowia, powołanej przez Ministra Zdrowia jako organ opiniotawczo-doradczy, działający na rzecz zwalczania nadwagi i otyłości.
- ✓ **Kształtowanie tożsamości kulturowej (regionalnej i europejskiej) a także umiejętności spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży**

Jednym z priorytetów wprowadzanej od roku 2009 reformy programowej Ministerstwa Edukacji Narodowej jest zapewnienie harmonijnego rozwoju każdego ucznia poprzez umożliwienie mu uzupełnienia obowiązkowych zajęć o zajęcia rozwijające indywidualne pasje, zainteresowania i umiejętności dopełniające wiedzę szkolną. Zadanie to realizowane jest w systemie oświaty wielopłaszczyznowo. Istotną rolę w tym zakresie spełniają placówki wychowania pozaszkolnego, realizując systemowo zadania edukacyjne, wychowawcze, kulturalne, profilaktyczne, opiekuńcze, prozdrowotne, sportowe i rekreacyjne.

Według danych Systemu Informacji Oświatowej na dzień 30.09.2012 r. działa w kraju 510 placówek wychowania pozaszkolnego, w tym 302 publiczne placówki wychowania pozaszkolnego. Są to pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i pozaszkolne placówki specjalistyczne.

W zajęciach organizowanych w roku szkolnym 2011/2012 przez publiczne placówki wychowania pozaszkolnego wzięło udział około 1.204 445 dzieci i młodzieży, uczestnicząc w stałych i okresowych formach zajęć, w tym m.in. w kołach turystyczno- krajoznawczych (26 711 uczestników), sportowych (272 073 uczestników), przedmiotowych (71 955 uczestników) oraz kołach artystycznych, kształtujących m.in. tożsamość kulturową, regionalną i europejską młodego pokolenia (483 879 uczestników).

Realizując priorytety reformy programowej Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera programy rozwijające kompetencje kulturowe, kształtujące zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz kształtujące umiejętność spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży organizując otwarte konkursy ofert.

W roku 2012, w ramach Rządowego programu na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” zorganizowane zostały dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych:

- „ŻyjMy z Pasją - projekty wspierające rozwijanie aktywności własnej dziecka, wychowanie w partnerstwie, wzajemny szacunek i akceptację”,
- „Z Pasją na Ty” – projekty wspierające rozwijanie kompetencji kulturowych dzieci i młodzieży”.

Dofinansowanie otrzymało łącznie 57 podmiotów na kwotę **1 910 000 zł.**

Dzięki realizacji konkursów uczniowie, rodzice, nauczyciele szkół i placówek oświatowo – wychowawczych wzięli udział w różnych formach działań, takich jak: warsztaty, spektakle artystyczne, konkursy, kampanie informacyjne, konferencje, których głównym celem było:

- ✓ podnoszenie kompetencji kulturowych dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie zainteresowań, pasji, uzdolnień, talentów, ekspresji kulturalnej, doskonalenie umiejętności i pogłębianie wiedzy,
- ✓ upowszechnianie dorobku dzieci i młodzieży oraz dobrych praktyk w zakresie rozwijania kompetencji kulturowych młodego pokolenia,
- ✓ rozwijanie różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych twórczo angażujących dzieci i młodzież w zagospodarowywanie swego czasu wolnego,
- ✓ promowanie zdrowego stylu życia, w szczególności prawidłowego odżywiania i aktywności fizycznej oraz kształtowanie zachowań korzystnych dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
- ✓ budowanie sieci współpracy na rzecz rozwijania kompetencji kulturowych młodego pokolenia, opartej na relacjach szkoła/placówka-rodzina-środowisko lokalne.

Przedstawione informacje świadczą o realizacji przez Ministerstwo Edukacji Narodowej założeń określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 r.”

Minister do spraw rozwoju regionalnego

1. WPROWADZENIE

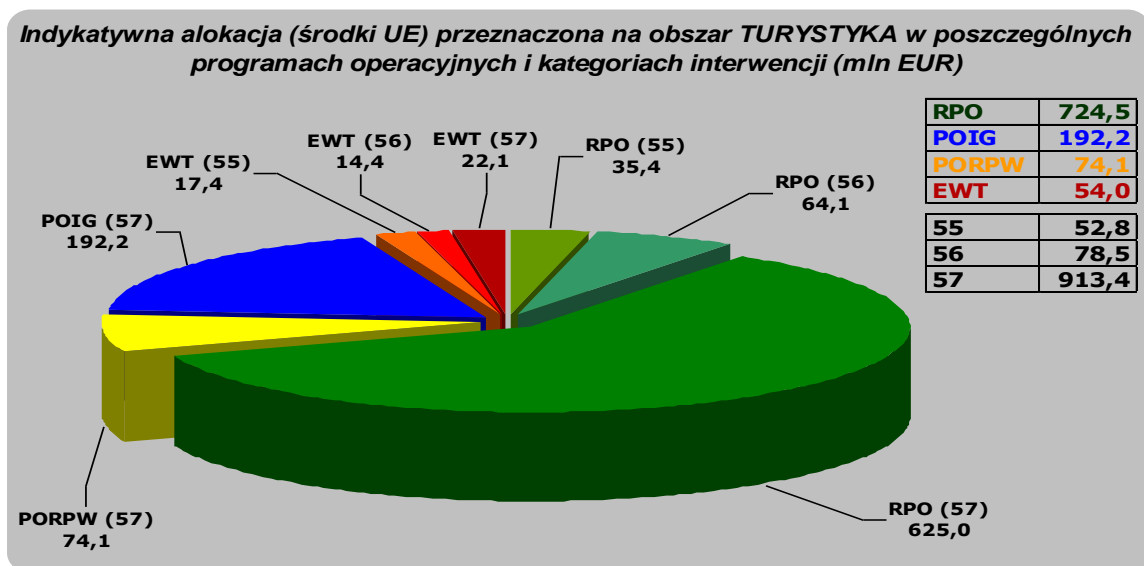
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przedstawia poniżej postęp wdrażania projektów w ramach komponentu turystyka za 2012 r. w ramach perspektywy finansowej 2007-2013, które realizowane były w 16 Regionalnych Programach Operacyjnych (dalej: „RPO”), Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej (dalej: „PO RPW”), Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (dalej: „PO IG”), Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki (dalej: „PO KL”) oraz w ramach Programów Operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej (dalej: „EWT”) oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa 2007-2013 (dalej: EISP). Przygotowując niniejsze opracowanie, oparto się na wygenerowanych danych z Krajowego Systemu Informatycznego KSI (SIMIK 2007-2013) zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2012 r. wg kategorii interwencji z obszaru turystyka. Są to następujące **kategorie 55** „Promowanie walorów przyrodniczych”, **56** „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego” oraz **57** „Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych”.

W związku z tym, opisując projekty z ww. kategorii, wzięto pod uwagę wyłącznie te projekty, w ramach których w umowie o dofinansowanie w punkcie „temat projektu”, beneficjent wybrał jedną z wymienionych kategorii jako wiodącą. Należy zaznaczyć, iż w przypadku programów EISP dane dotyczące projektów turystycznych zostały przedstawione według działań.

Alokację na kody interwencji, wykorzystywaną do ujęcia procentowego zakontraktowanych lub wykorzystanych środków, przeliczono z EUR na zł wg średniego kursu Europejskiego Banku Centralnego za rok 2012 r. tj. 4,2116 zł.

Poniższy wykres prezentuje podział kategorii w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

Wykres 1. Podział kategorii interwencji przeznaczanej na obszar Turystyka w poszczególnych programach

Źródło: MRR na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

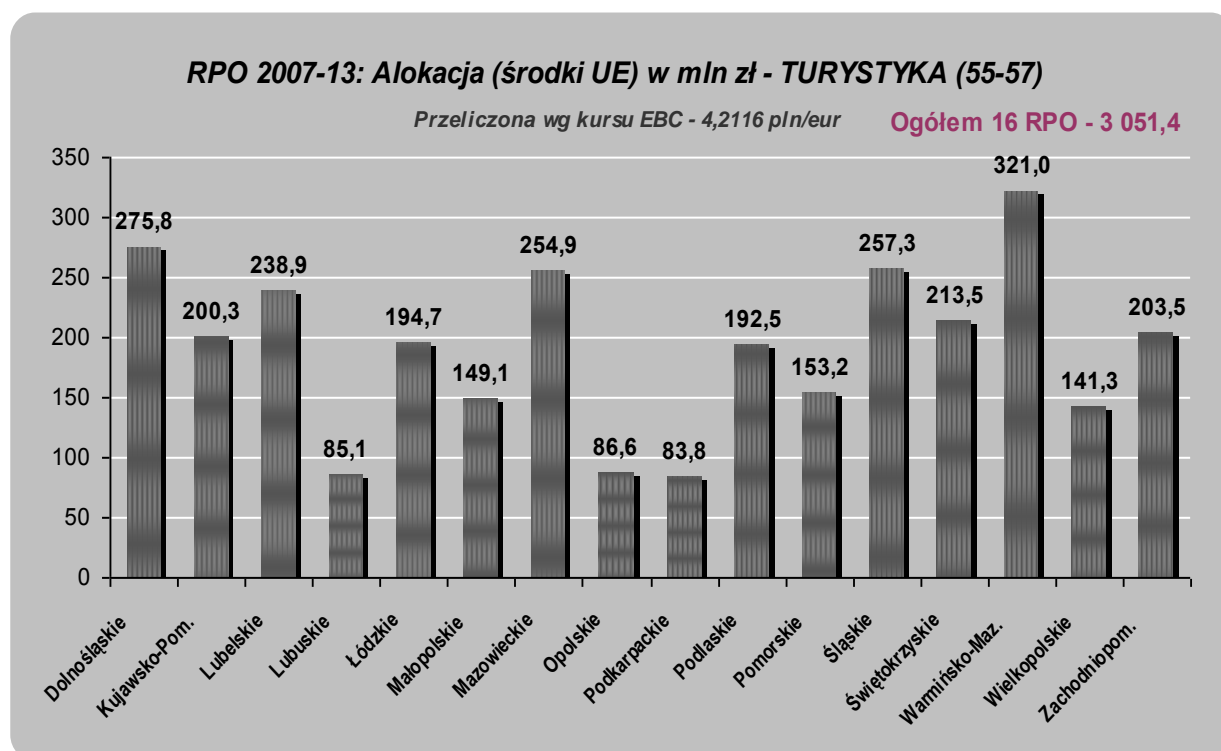
Należy zwrócić uwagę, że wszystkie kategorie odnoszące się do turystyki tzn. 55, 56, 57 występują jedynie w ramach RPO i EWT. Natomiast w ramach POIG i PORPW występuje tylko kategoria 57. Najwięcej środków UE z komponentu turystyka przeznaczono na kategorię 57 (913,4 mln EUR), następnie na 56 – 78,5 mln EUR natomiast najmniej na 55 – 52,8 mln EUR. Analizując wielkość środków UE przypadających na poszczególne kategorie w ramach ww. programów, należy stwierdzić, iż najwięcej środków UE na wszystkie kategorie interwencji dotyczące turystyki przypada na RPO.

2. REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE

W ramach perspektywy finansowej 2007–2013 Departament Koordynacji Programów Regionalnych i Cyfryzacji w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego pełni rolę Instytucji Koordynującej Regionalne Programy Operacyjne (dalej „IK RPO”), a Zarządy Województw pełnią rolę Instytucji Zarządzających poszczególnymi programami (dalej „IZ”). W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem **724,5 mln EUR** (środki UE), co stanowi ok. **3,1 mld zł** i odpowiada 4,2 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację RPO.

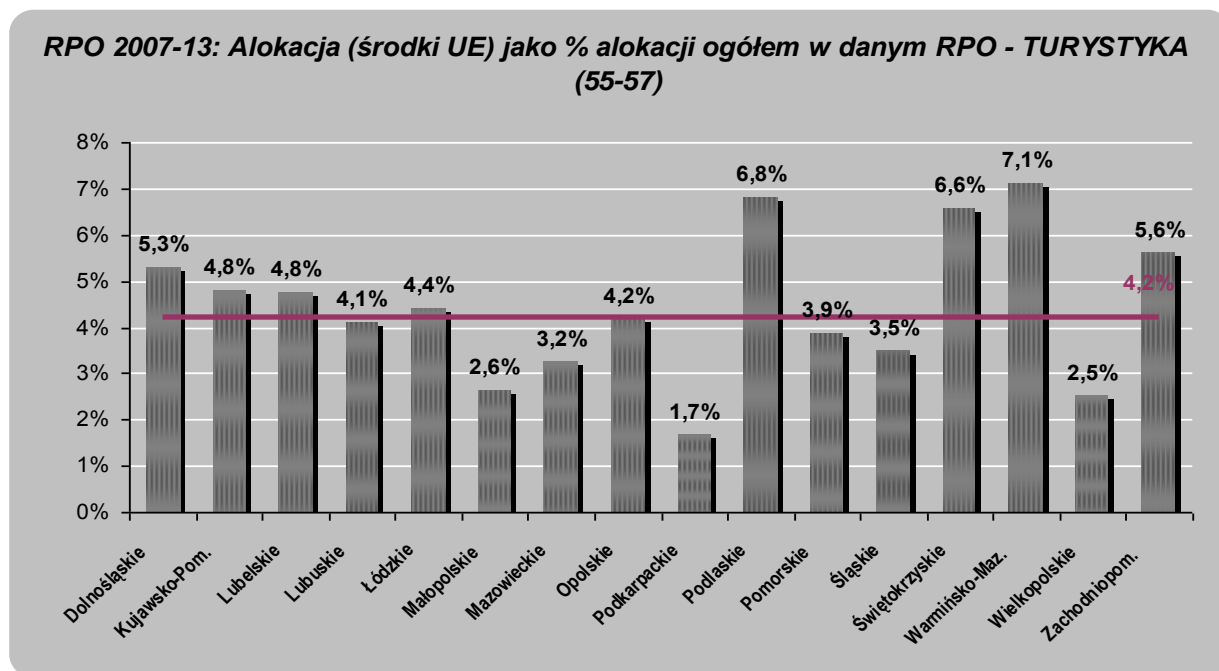
Poniżej zaprezentowano podział środków dostępnych na turystykę w poszczególnych województwach.

Wykres 2. Podział alokacji w ramach RPO w mln PLN – środki UE w obszarze turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

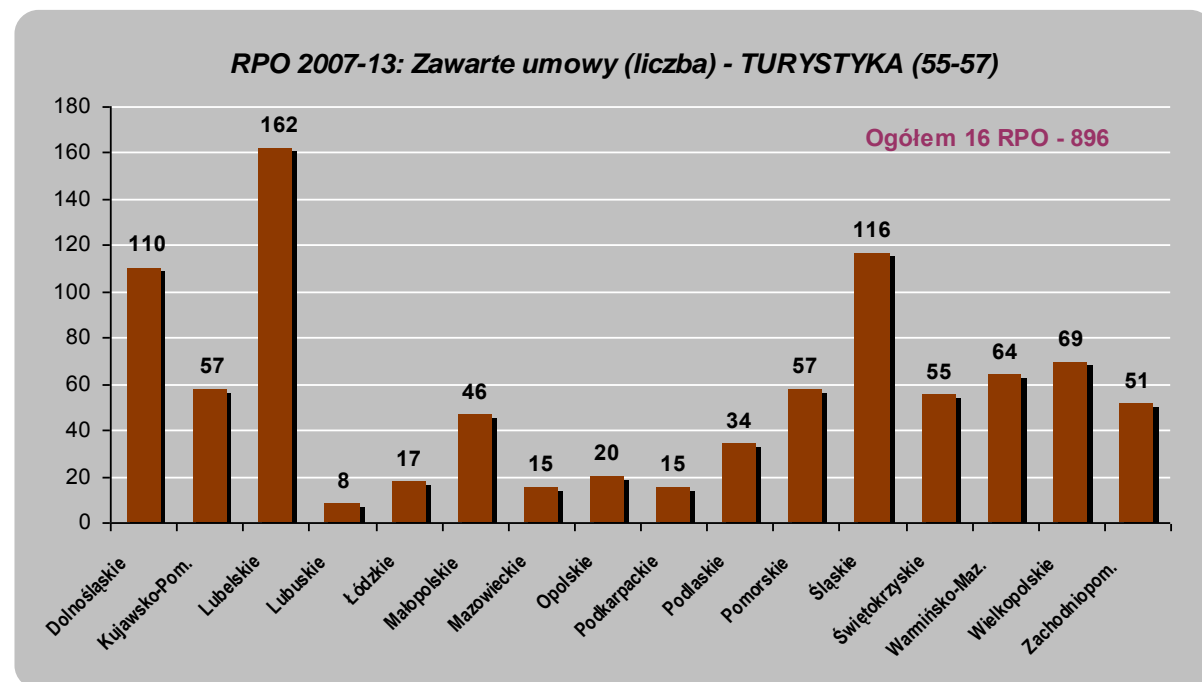
Wykres 3. Procentowy udział alokacji przewidzianej na realizację projektów w zakresie turystyki w danym województwie w stosunku do całej dostępnej alokacji dla danego województwa (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Najwięcej środków na realizację projektów z zakresu turystyki przeznaczono w województwie warmińsko-mazurskim (7,1% całej alokacji dostępnej dla tego województwa w ramach RPO w latach 2007-2013 – 321,0 mln zł). Natomiast najmniej środków na realizację projektów z obszaru turystyka przeznaczono w województwie podkarpackim (1,7 % dostępnej alokacji na realizację RPO w tym województwie – 83,8 mln zł).

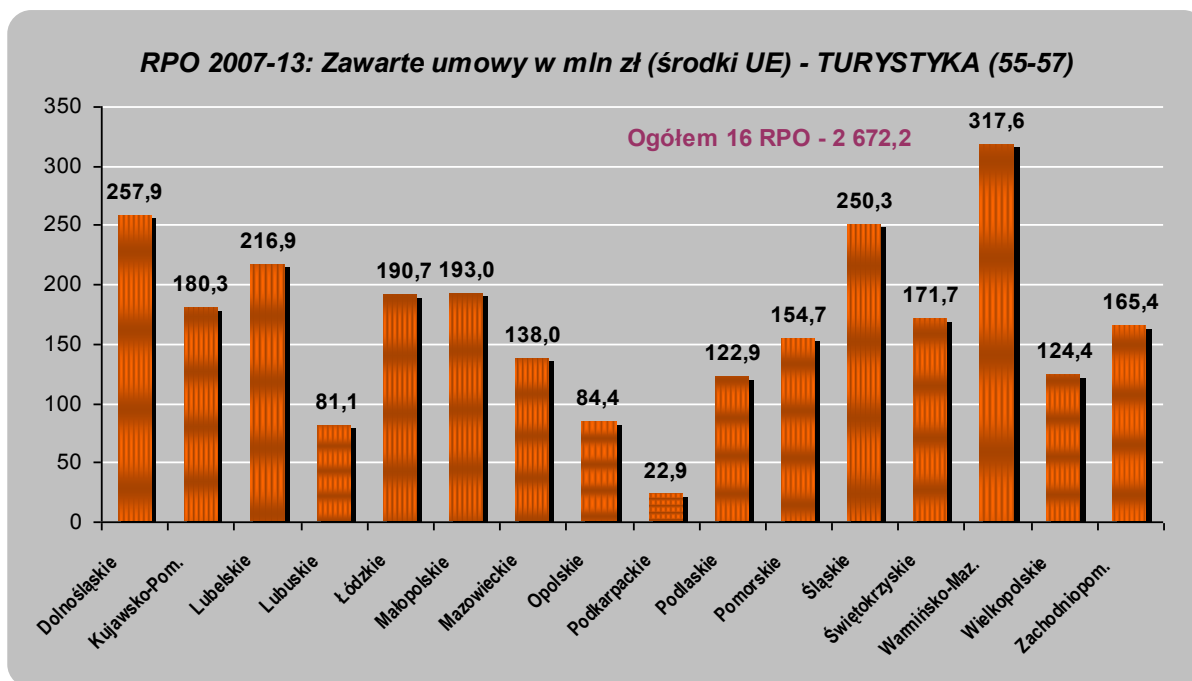
Wykres 4. Liczba zawartych umów w obszarze turystyka w ramach RPO

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Na koniec 2012 r. liczba podpisanych umów w zakresie turystyki wzrosła o 106 (wobec 790 umów podpisanych na koniec 2011 r.). Najwięcej projektów realizowanych jest w województwach: lubelskim – 162 oraz w śląskim –116. Najmniej natomiast w województwach: lubuskim – 8, następnie w mazowieckim oraz w podkarpackim – 15.

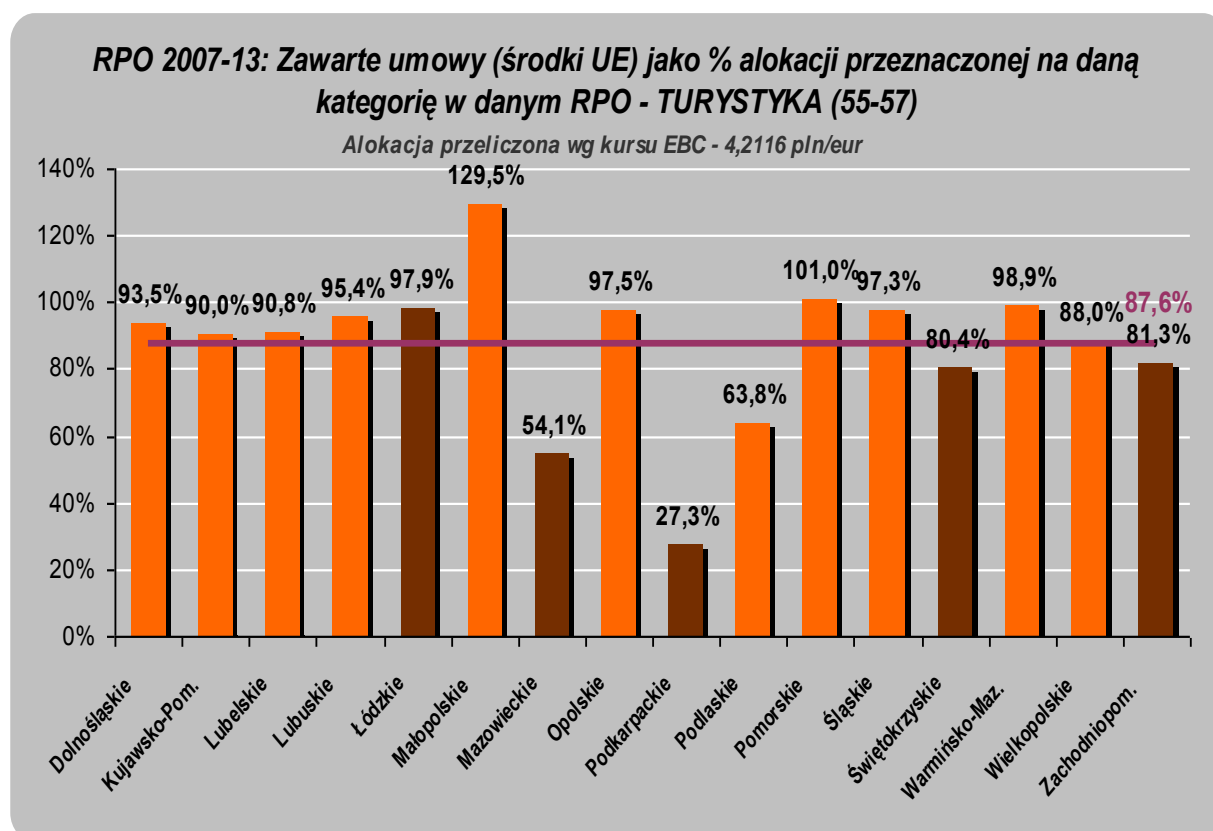
Wykres 2a. Wartość podpisanych umów – środki UE w ramach RPO

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Na koniec 2012 r. łączna ogólna wartość podpisanych umów w ramach komponentu turystyka wyniosła 6 285,5 mln zł, w tym łączna wartość dofinansowania (środki UE) – 2 672,2 mln zł, co w stosunku danych na koniec 2011 r. stanowi wzrost o 180 mln zł. Narastająco umowy o największej wartości (środki UE) w tym obszarze są realizowane w województwach: warmińsko-mazurskim – 317,6 mln zł i w dolnośląskim – 257,9 mln zł. Natomiast umowy odpowiadające najmniejszej wartości (środki UE) są realizowane w województwach podkarpackim – 22,9 mln zł następnie w lubuskim 81,1 mln zł.

Wykres 3. Procentowy udział zawartych umów w ramach komponentu turystyka w RPO w stosunku do dostępnej alokacji w ramach tego komponentu RPO)

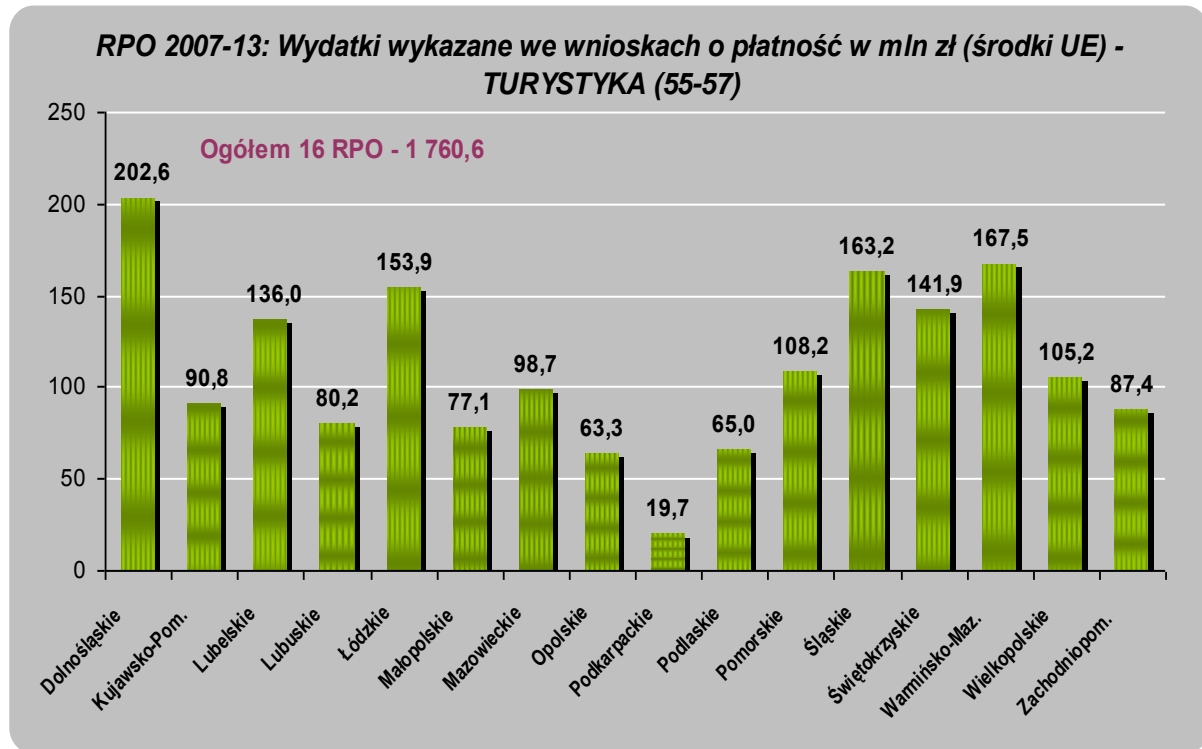

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Analiza poziomu wykorzystania alokacji dostępnej na turystykę w ramach RPO według zawartych na koniec 2012 i 2011 r. umów, pozwala stwierdzić, że w 2012 r. poziom kontraktacji wzrósł niemal o 5 punktów procentowych i wynosi 87,6% alokacji (wobec 83% na koniec 2011 r.). Najwięcej, w stosunku do środków dostępnych na realizację komponentu turystyka, zakontraktowano w województwie małopolskim (129,5% indykatywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie¹), co odpowiada 46 podpisanym umowom o wartości dofinansowania ze środków UE wynoszącej 193,0 mln zł oraz pomorskim (101,0% indyktywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 57 podpisanym umowom o wartości dofinansowania – środki UE 154,7mln zł). Natomiast względem alokacji najmniej środków z zakresu turystyki zakontraktowano w województwie podkarpackim (27,3% indyktywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 15 podpisanym umowom o wartości dofinansowania ze środków UE – 22,9 mln zł) oraz w mazowieckim (54,1% indyktywnej alokacji przyznanej na obszar turystyka w tym województwie, co odpowiada 15 podpisanym umowom o wartości dofinansowania ze środków UE wynoszącej 138,0 mln zł).

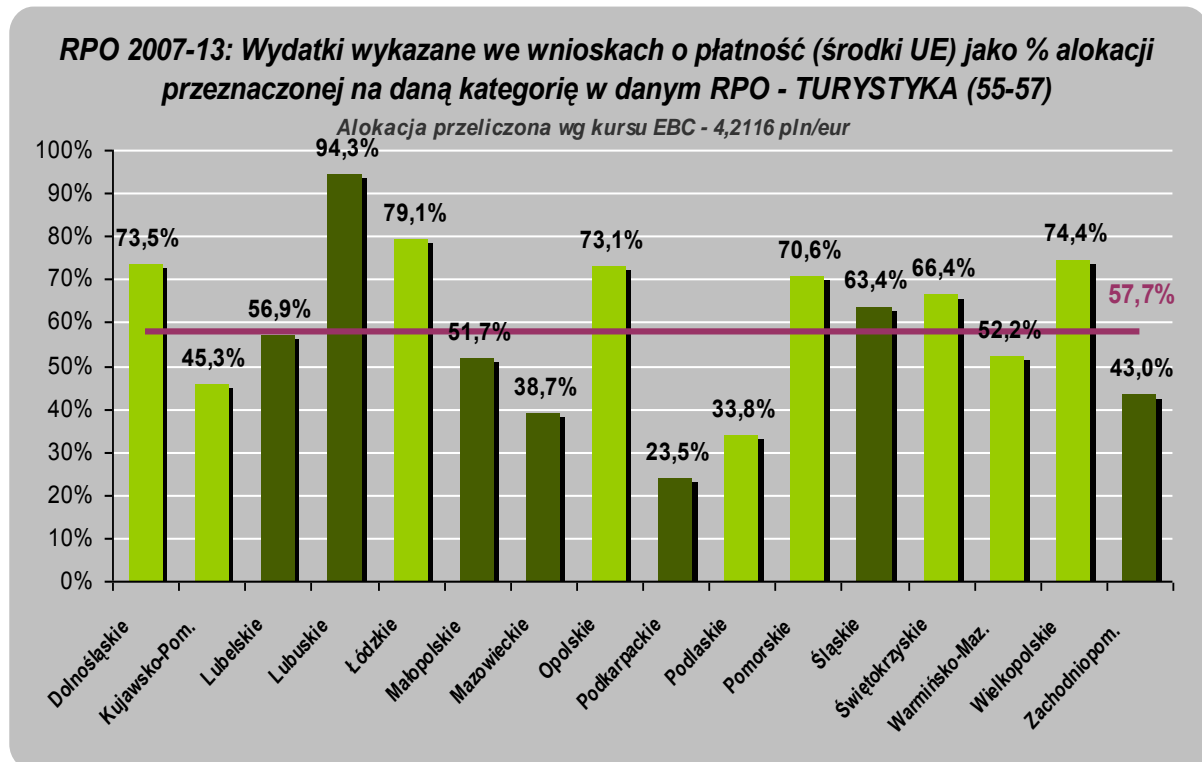
¹ Indyktywność tabel finansowych w podziale na kategorie interwencji powoduje możliwość przekraczania poziomu 100% alokacji. Wartości te nie muszą w każdym cyklu sprawozdawczym być dostosowywane do poziomu zakontraktowania projektów.

Wykres 4. Wartość złożonych wniosków w ramach obszaru turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

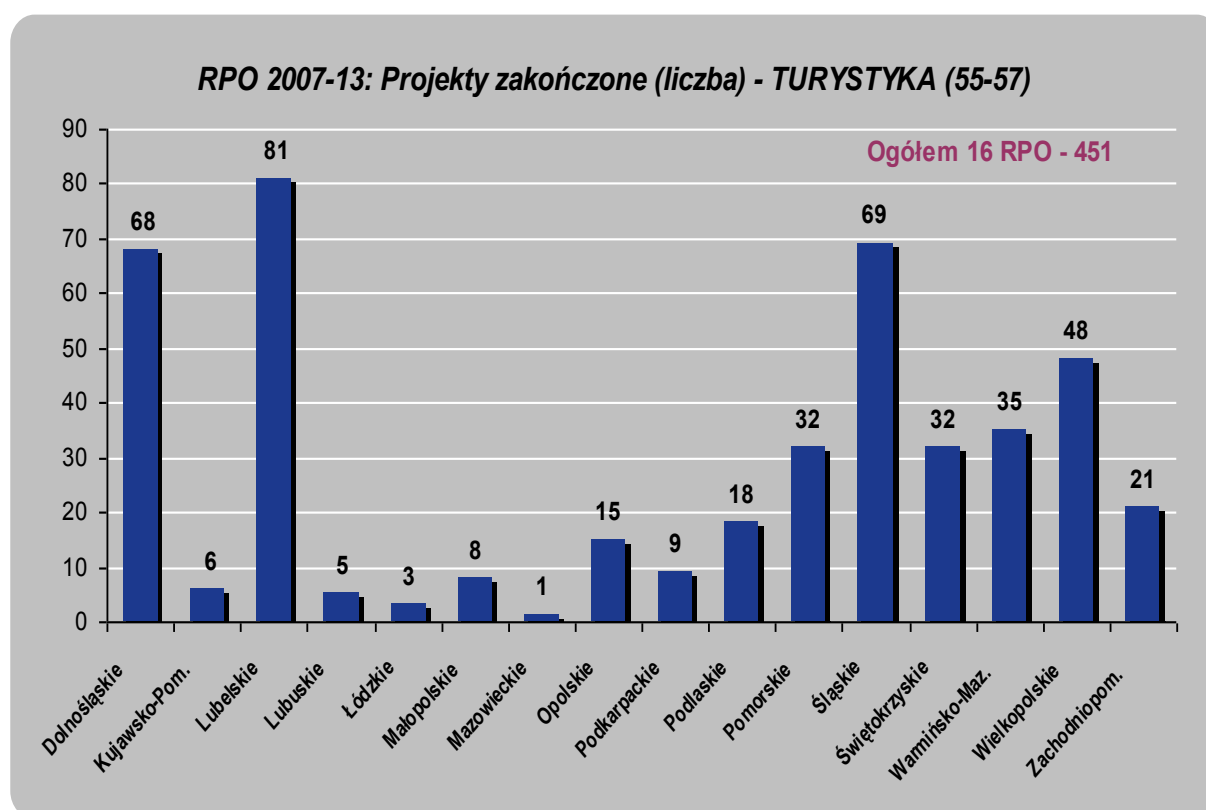
Wykres 5. Procentowy udział złożonych wniosków o płatność z obszaru turystyka do alokacji dostępnej w obszarze turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

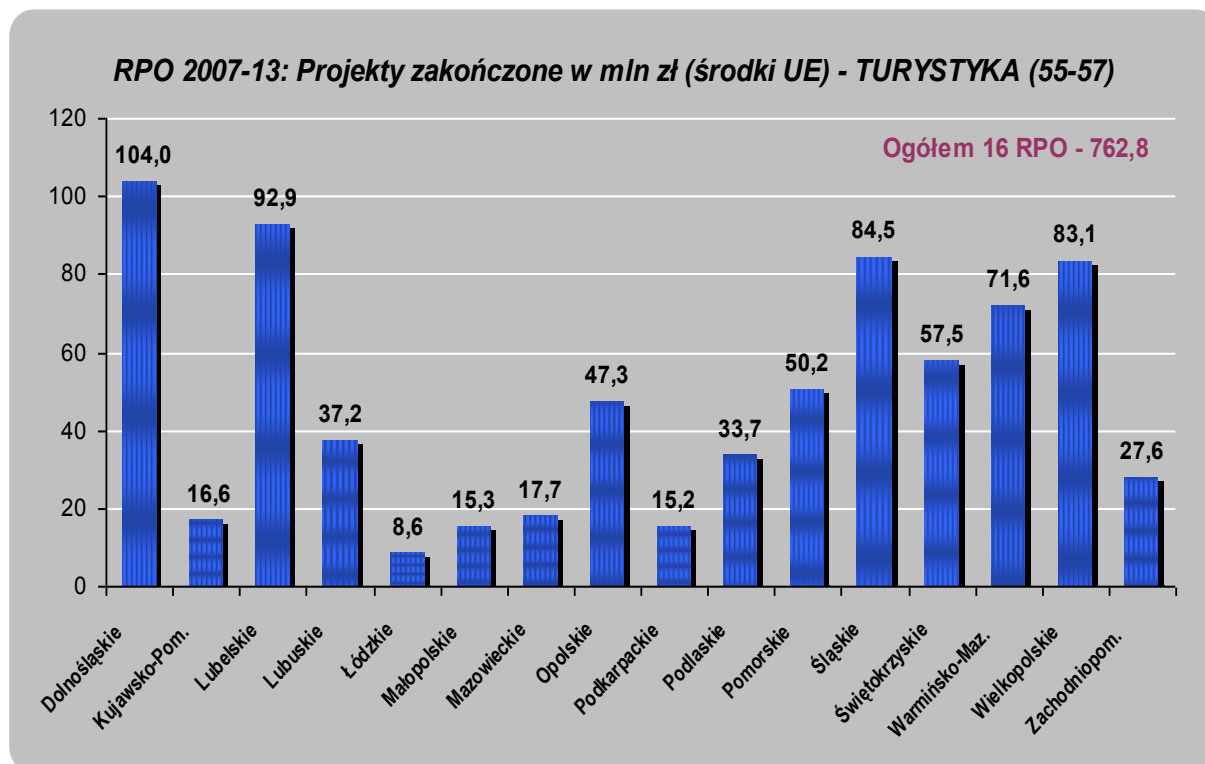
Analizując wartości z wykresów 7 oraz 8 należy stwierdzić, iż łączna wartość złożonych wniosków o płatność (środki UE) w obszarze turystyka wyniosła 1 760,6 mln PLN. W 2012 r. odnotowano wzrost wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność, w porównaniu do stanu na koniec 2011 r. o prawie 17 punktów procentowych i wynosi on obecnie 57,7 % alokacji. Analizując poziom wykorzystania alokacji na podstawie wartości wniosków beneficjentów o płatność w poszczególnych województwach, na uwagę zasługuje wysoki poziom wykorzystania alokacji w województwie lubuskim (94,3%, co odpowiada 80,2 mln zł) oraz w województwie łódzkim (79,1%, co odpowiada wartości 153,9 mln zł). Najniższy poziom wykorzystania alokacji w ramach wydatków wykazanych przez beneficjentów we wnioskach o płatność (obok najniższej kwoty) wystąpił w województwie podkarpackim (23,5%, co stanowi 19,7 mln zł) oraz w województwie podlaskim (33,8%, co stanowi 65,0 mln zł).

Wykres 6. Projekty zakończone, dla których zatwierdzono wniosek o płatność końcową (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

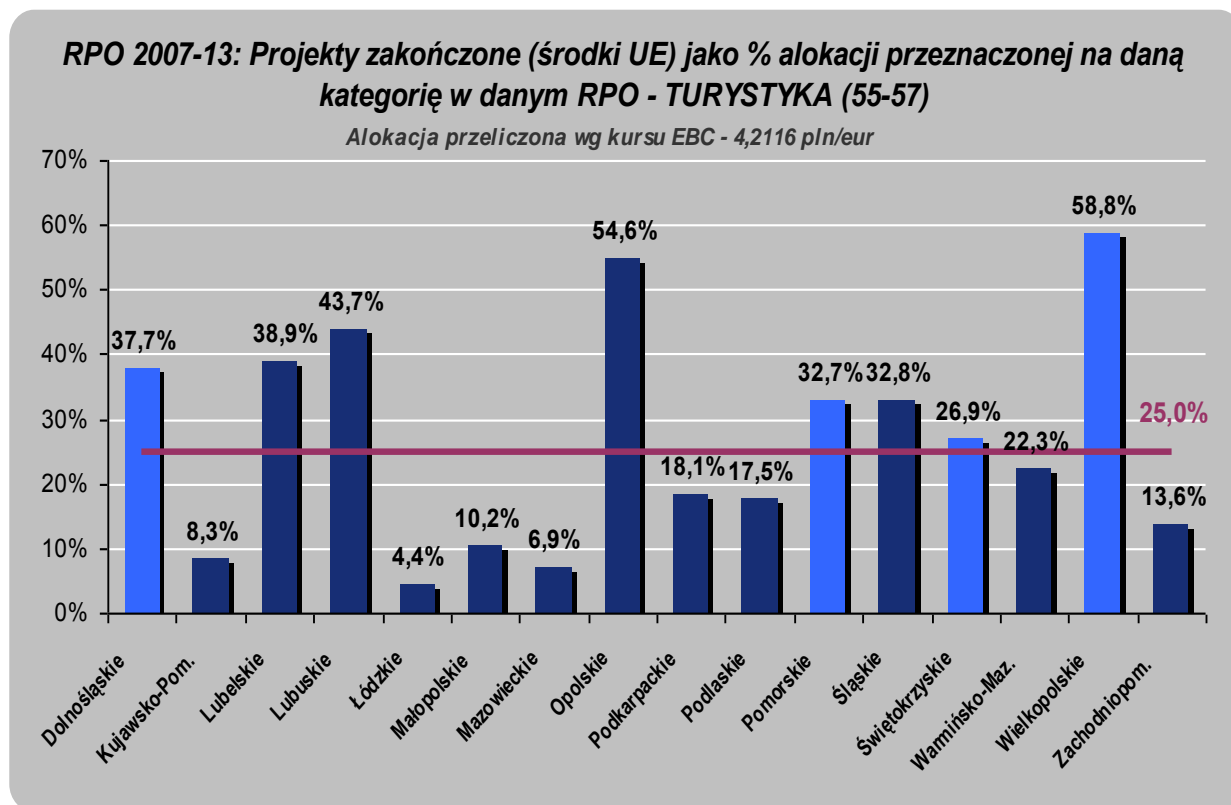
Wykres 7. Wartość projektów zakończonych, dla których zatwierdzono wnioski o płatność końcową (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

Analizując projekty turystyczne w ramach RPO pod względem ilości zakończonych projektów należy podkreślić, iż do końca 2012 r. rozliczono aż 451 projektów. Stanowi to wzrost o 212 projektów w stosunku do stanu na koniec 2011 r. (wynoszącego 239 projektów). Wartość tych projektów (środki UE) wynosi 762,8 mln zł, co stanowi 25,0 % alokacji przeznaczonej na obszar turystyka.. Najwięcej projektów rozliczono w województwie lubelskim – 81 następnie w śląskim – 69 oraz w dolnośląskim – 68. Natomiast najmniej w województwie mazowieckim – 1 następnie w województwie łódzkim – 3. Analizując zakończone projekty pod kątem wartości umów (środki UE) należy stwierdzić, iż projekty odpowiadające największej wartości zrealizowano dotychczas w województwie dolnośląskim 104,0 mln zł oraz w województwie lubelskim 92,9 mln zł. Natomiast projekty odpowiadające najniższej wartości zakończono w województwie łódzkim – 8,6 mln zł następnie w podkarpackim – 15,2 mln zł oraz w małopolskim – 15,3 mln zł.

Wykres 8. Zakończone projekty jako procent alokacji przeznaczony na kategorię turystyka (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

W województwie łódzkim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim czy małopolskim nadal większość projektów będzie finalizowanych w latach 2013-2015, natomiast w województwie wielkopolskim czy opolskim już zrealizowano projekty na ponad połowę dostępnej na ten obszar alokacji.

Projekty indywidualne

Projekty kluczowe (indywidualne) stanowią przedsięwzięcia inwestycyjne o strategicznym charakterze dla realizacji programu operacyjnego, których wdrożenie jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, danego sektora bądź województwa. Projekty te w znaczący sposób przyczyniają się do realizacji założeń zawartych w Strategii Rozwoju Kraju, politykach sektorowych czy strategiach rozwoju województw.

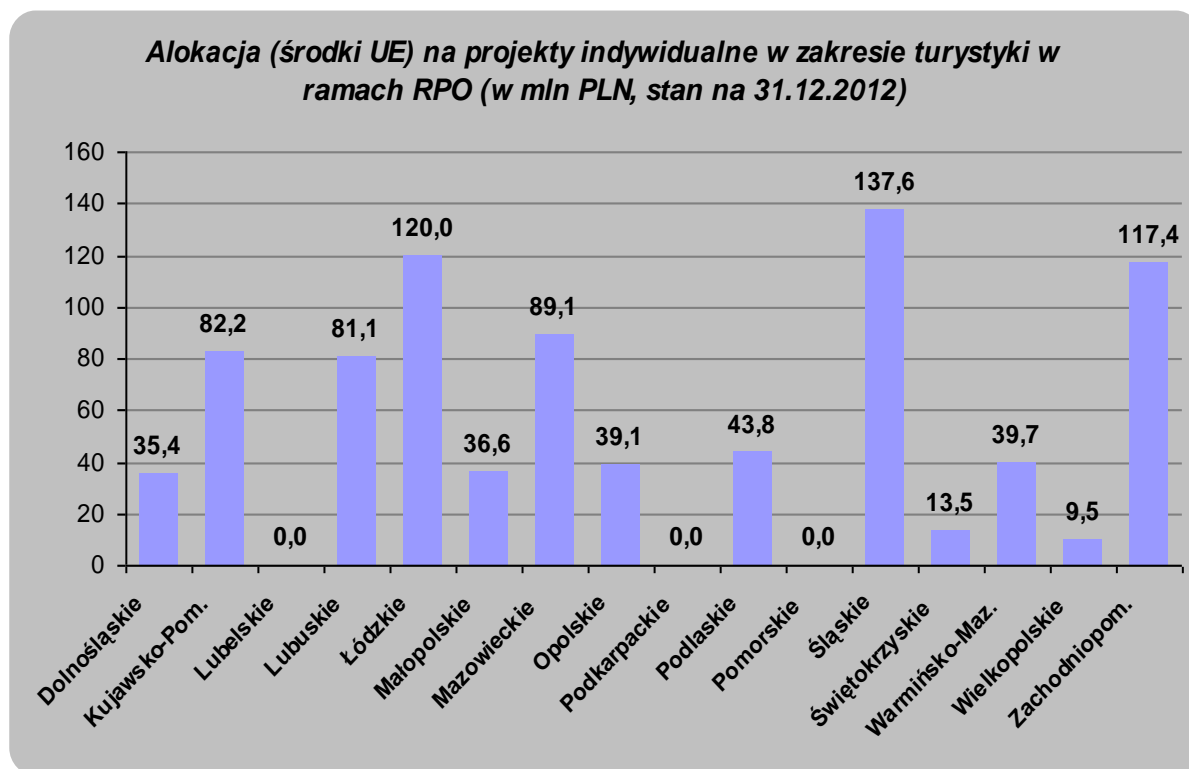
Zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2012 roku na listach projektów indywidualnych w obszarze turystyki (kategorie interwencji 55-57) w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych znajdowało się 95 projektów o wartości całkowitej wynoszącej 2 159,4 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło około 845 mln zł. Na podpisanie umów oczekiwało 10 projektów o wartości dofinansowania UE 89,8 mln zł. Poziom kontraktacji dla dofinansowania UE wyniósł zatem 89,4 % planowanych na ten cel środków. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność wyniosły ogółem 1 243,6 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 578,5 mln zł. W rezultacie do rozliczenia przedstawiono 58 % całkowitej wartości projektów oraz 68 % w odniesieniu do dofinansowania UE.

Tabela 1. Projekty indywidualne w obszarze turystyki w ramach RPO (stan na 31.12.2012)

Województwo	Liczba projektów	Umowy o dofin.	Wartość ogółem (mln zł)	Wartość dofinansowania UE (mln zł)	Wydatki wykazane we wnioskach o płatność ogółem (mln zł)	Wydatki wykazane we wnioskach o płatność UE (mln zł)
Dolnośląskie	4	3	104,0	35,4	89,8	27,8
Kujawsko-Pomorskie	11	11	147,9	82,2	100,1	60,7
Lubelskie	brak	brak	brak	brak	brak	0,0
Lubuskie	8	8	267,3	81,1	266,0	80,2
Łódzkie	3	3	334,4	120,0	262,8	108,5
Małopolskie	4	4	87,9	36,6	21,2	9,8
Mazowieckie	7	4	166,1	89,1	45,6	26,9
Opolskie	4	4	93,6	39,1	46,2	22,4
Podkarpackie	brak	brak	brak	brak	0,0	0,0
Podlaskie	4	3	318,4	43,8	48,2	25,8
Pomorskie	brak	brak	brak	brak	0,0	0,0
Śląskie	27	27	206,4	137,6	183,8	124,0
Świętokrzyskie	2	2	19,4	13,5	11,2	6,8
Warmińsko-Mazurskie	5	5	49,1	39,7	45,1	36,9
Wielkopolskie	2	0	14,6	9,5	0,0	0,0
Zachodniopomorskie	14	11	350,3	117,4	123,5	48,8
SUMA	95	85	2159,3	845,0	1243,6	578,5

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Wykres 9. Alokacja (środki UE) na projekty indywidualne dot. turystyki (RPO)

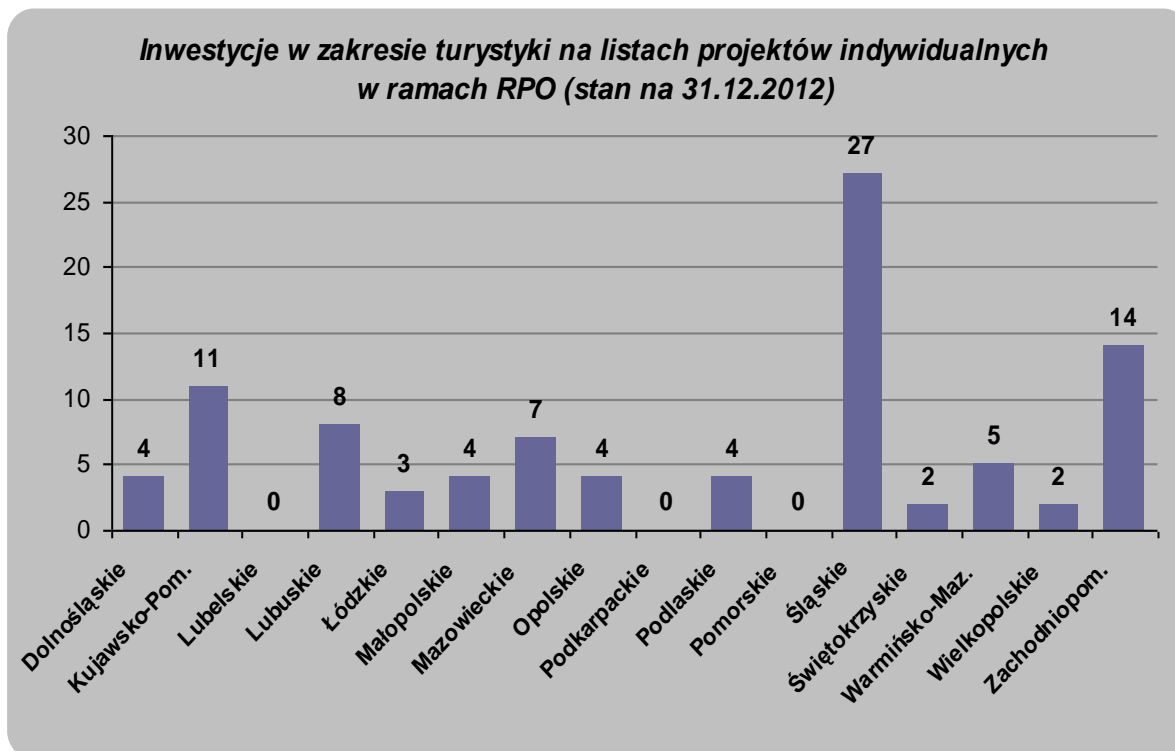

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Największa wartość dofinansowania na projekty indywidualne w obszarze turystyki jest przeznaczona w RPO woj. śląskiego (137,6 mln zł), łódzkiego (120,0 mln zł) oraz zachodniopomorskiego (117,4 mln zł). Najmniejsza wartość projektów w zakresie turystyki (wśród województw realizujących tego typu projekty w trybie indywidualnym) dotyczy woj. wielkopolskiego – 9,50 mln zł.

Poniższy wykres dotyczy liczby inwestycji z turystyki znajdujących się na liście projektów indywidualnych.

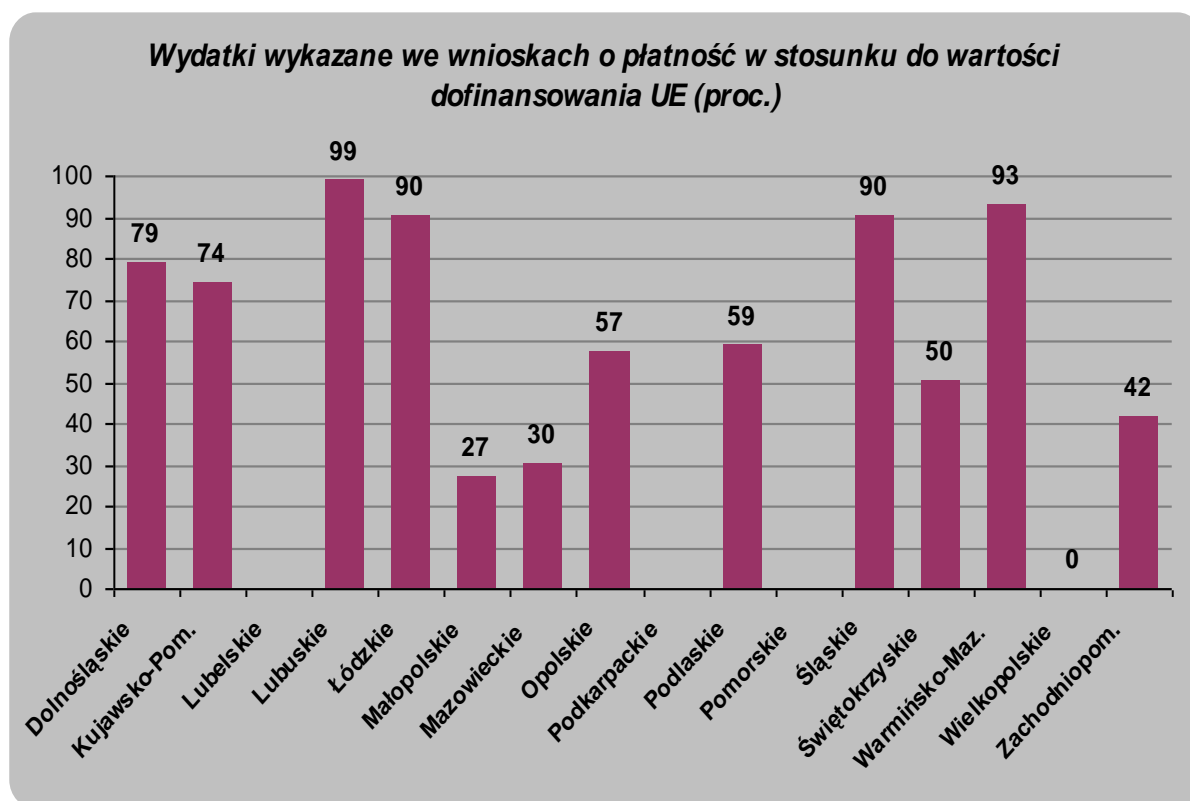
Wykres 10. Liczba inwestycji z turystyki na listach projektów indywidualnych (RPO)

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Najwięcej projektów indywidualnych w obszarze turystyki jest realizowanych w ramach RPO woj. Śląskiego – 27. Przedsięwzięcia te stanowią część szerszego projektu pod nazwą „Rozwój infrastruktury turystycznej Subregionu Południowego”, przez co wsparcie zostało ukierunkowane na najbardziej atrakcyjne turystycznie obszary regionu (Beskidy oraz Śląsk Cieszyński). W dalszej kolejności najwięcej projektów znajdowało się w woj. zachodniopomorskim (14) oraz kujawsko-pomorskim (11). W 2012 r. województwo lubelskie i podkarpackie nie posiadało na listach projektów indywidualnych przedsięwzięć w obszarze turystyki, z kolei województwo pomorskie nie realizuje w obecnej perspektywie projektów w trybie indywidualnym.

Wykres 11. Wydatki wykazane we wnioskach o płatność w stosunku do wartości dofinansowania UE

Źródło: Instytucja Koordynująca RPO na podstawie danych z województw

Biorąc pod uwagę wydatki wykazane we wnioskach o płatność dla dofinansowania UE w stosunku do wartości UE wszystkich projektów indywidualnych w obszarze turystyki w danym województwie, największy stopień realizacji projektów na koniec 2012 roku osiągnięto w woj. lubuskim (99 %), warmińsko- mazurskim (93 %), łódzkim oraz śląskim (po 90 %). Z kolei najniższy stopień realizacji projektów zanotowano w województwie wielkopolskim (0%), małopolskim (27 %) oraz mazowieckim (30 %).

Postęp rzeczowy w 16 RPO

Dane odnośnie wskaźników produktu i rezultatu zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informatycznego KSI (SIMIK 2007-2013) z podpisanych umów i złożonych wniosków o płatność końcową według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. wg kodów interwencji o numerach: 55, 56 i 57 (kategorie z obszaru turystyka). Osiągnięte wartości odnoszą się do projektów, w ramach których wpłynął wniosek o płatność końcową, natomiast dane dotyczące szacowanych wartości dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie.

W 2012 r. nastąpił znaczny wzrost wartości większości wskaźników monitorowanych w obszarze „Turystyka” w stosunku do poprzednich lat. Ten stan wynika z zatwierdzenia w 2012 r. znacznej liczby wniosków o płatność końcową, ale także nowo podpisanych umów.

Szlaki turystyczne

Szlak turystyczny to wytyczona, oznakowana trasa, wzdłuż której znajdują się obiekty uznane jako atrakcyjne turystycznie. Szlaki zostały podzielone na: piesze, rowerowe, wodne (żeglarskie i kajakowe), jeździeckie, narciarskie, historyczne, przyrodnicze, motorowe, pielgrzymkowe i inne.

Do 31 grudnia 2012 r. w ramach projektów zrealizowanych w obszarze turystyka **wybudowano** 1 390 km szlaków turystycznych (z czego w samym 2012 r. zakończono 1 050 km), w tym najwięcej w woj. wielkopolskim (629 km) oraz śląskim (514 km). Zrealizowane projekty dotyczyły najczęściej wytyczania lub oznakowania ciągów pieszo-rowerowych w celu ułatwienia dotarcia do ciekawych miejsc w regionie. W woj. wielkopolskim, najdłuższe odcinki szlaków powstały w wyniku realizacji projektów „Zintegrowany system informacji wizualnej – szlaki i obiekty turystyczne w Powiecie Gnieźnieńskim” oraz „Rowerem w głąb dziejów Południowej Wielkopolski. Romantyczne trasy rowerowe Ziemi Kościańskiej”. W pierwszym z projektów celem była budowa systemu informacji wizualnej o szlakach i obiektach turystycznych. Informacja została zaprezentowana w formie wizualnej, w trzech językach. Na tablicach umieszczono: mapę powiatu z zaznaczeniem, gdzie obecnie znajduje się turysta; krótki opis danego obiektu oraz najważniejsze dla zwiedzającego dane teledadresowe. Realizacja zadania polegała m.in. na ustawieniu tablic informacyjnych na wjazdach do powiatu powiadamiających o jego turystycznych atrakcjach². W woj. śląskim najwięcej kilometrów szlaków turystycznych utworzono w wyniku realizacji projektu pn. „Regionalny Obszar Rekreacyjno-Turystyczny - trasy rowerowe drogą do rozwoju turystyki aktywnej w Subregionie Centralnym - Miasto Jaworzno”, który polegał na wytyczeniu i oznakowaniu turystycznych szlaków rowerowych na terenie miasta Jaworzna wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury. Cele szczegółowe zrealizowanego projektu to zwiększenie dostępu do krajoznawczych i rekreacyjnych szlaków rowerowych, ułatwienie orientacji w terenie korzystającym z infrastruktury rowerowej, zapewnienie wygodnego użytkowania szlaków oraz podniesienie wiedzy na temat walorów kulturowych i rekreacyjnych sieci szlaków rowerowych w Jaworznie i regionie³.

Ponadto, do końca 2012 r. **przebudowano** 447 km szlaków turystycznych, w tym najwięcej także w woj. wielkopolskim, tj. 195 km oraz w woj. śląskim, tj. 193 km. Znaczny wzrost długości przebudowanych szlaków nastąpił w 2012 r. tj. 374 km w porównaniu ze stanem na koniec 2011 r.

Zgodnie z podpisanymi do 31 grudnia 2012 r. **umowami** o dofinansowanie w obszarze „Turystyka”, wybudowane zostaną 3 642 km szlaków turystycznych (najwięcej w woj. śląskim, tj. 1 051 km). Przebudowanych natomiast zostanie 2 251 km szlaków, w tym najwięcej w woj. kujawsko-pomorskim (695 km) oraz małopolskim (672 km).

² Na podstawie informacji zawartej pod adresem: http://www.wrpo.wielkopolskie.pl/gwiazdy-wielkopolskie/index.php?option=com_content&view=article&id=4:oznakuj-szlaki-turystyczne-gniezno&catid=6:ogolna-kategoria-projektow&Itemid=4.

³ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: <http://www.um.jaworzno.pl/gospodarka/aktualnosci-gospodarcze/projekty-i-programy/trasy-rowerowe>.

Produkty turystyczne

Przez produkt turystyczny rozumie się komplementarną ofertę turystyczną cechującą się rozpoznawalnością, utworzoną w celu wypromowania miejsca, w którym powstała, a w konsekwencji - zwiększenia atrakcyjności turystycznej tego miejsca. Pojęcie produktu turystycznego jest kategorią złożoną, a w jej skład wchodzi duża liczba elementów wzajemnie ze sobą powiązanych. Przykłady produktu turystycznego to np. festiwal, spektakl, widowisko, wystawy, obchody dni, tworzenie szlaków kulturowo-turystycznych, przebudowa/ modernizacja/ restauracja obiektów kulturowych, sakralnych.

Do 31 grudnia 2012 r. **powstało** 330 produktów turystycznych (wzrost w skali roku o 242 szt.), przy czym najwięcej w woj. podlaskim. W ramach zrealizowanego już projektu pn. „Ocalić od zapomnienia. Bogactwo kulturowe Podlasia sposobem na promocję regionu oraz rozwój turystyki - organizacja festynów etnograficznych w Białostockim Muzeum Wsi w Osowiczach” utworzono 6 produktów turystycznych. Przedmiotem niniejszego projektu była organizacja 6 festynów etnograficznych na terenie Białostockiego Muzeum Wsi w Osowiczach. Cele bezpośrednie projektu to utworzenie produktów turystycznych jakim są festyny etnograficzne, promocja produktów turystycznych w oparciu o kuchnię regionalną, sztukę i wytwórczość ludową oraz różnorodność kulturowo-etniczną, promocja miejsca – Białostockiego Muzeum Wsi w Osowiczach, przyciągnięcie możliwie dużej liczby turystów do Białostockiego Muzeum Wsi oraz promocja szeroko pojętej kultury Podlasia⁴.

Ponadto, w tym okresie **zmodyfikowano** 46 produktów turystycznych (o 19 więcej niż w analogicznym okresie 2011 r.), w tym najwięcej w woj. pomorskim – 12 i dolnośląskim – 10. Projekty polegały m.in. na przebudowie, modernizacji istniejących obiektów kulturowych, turystycznych lub rekreacyjnych, których celem było dodatkowe wypromowanie istniejącej oferty.

Z utworzonych bądź zmodyfikowanych produktów turystycznych **skorzystało** rocznie łącznie 7,44 mln osób, w tym najwięcej w woj. świętokrzyskim, tj. 6,41 mln osób. Znaczącą wartość generowała realizacja w tym województwie dwóch projektów pn.: „Kampania Promocyjna Województwa Świętokrzyskiego” i „Turystyczna i gospodarcza kampania promocyjna Powiatu Kieleckiego”. W pierwszym z projektów utworzono Zintegrowany System Informacji Turystycznej, na który składa się internetowy portal turystyczny z podportalami lokalnymi, sieć Centrów i Punktów Informacji Turystycznej⁵. W wyniku realizacji drugiego projektu utworzono specjalną stronę internetową, dzięki której można odbyć „wirtualny spacer” po powiecie kieleckim. Kolejnym efektem realizacji projektu było wydanie przewodnika turystycznego „Powiat kielecki zawsze po drodze”. Zawiera on najważniejsze informacje na temat atrakcji powiatu kieleckiego, przykładowe trasy wycieczek, są tu także adresy m.in. bazy noclegowej, wyciągów narciarskich czy schronisk młodzieżowych.

Na podstawie podpisanych do 31 grudnia 2012 r. umów, **utworzonych zostanie** 506 produktów turystycznych, a zmodyfikowanych – 179 (w obu przypadkach najwięcej

⁴ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: http://www.podlaskiedotacje.pl/index.php?pid=wasilkow_&idPrj=2361.

⁵ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: http://rot.swietokrzyskie.travel/s.16,Kampania_promocyjna_woj_swietokrzyskiego.html.

w woj. warmińsko-mazurskim, tj. odpowiednio 153 szt. i 66 szt.). Skorzysta z nich ok. 14,7 mln osób.

Obiekty turystyczno-rekreacyjne

Przez obiekty infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej rozumie się urządzenia, obiekty lub siedziby instytucji o charakterze turystycznym lub rekreacyjnym służące do świadczenia usług i zaspokojenia potrzeb związanych z bierną i aktywną turystyką (m.in. baza noclegowa, baza gastronomiczna itp.) lub rekreacją (m.in. obiekty sportowe, stadiony, hale sportowe). Przebudowa obiektu ma na celu podniesienie jego standardu bez zmiany charakteru funkcjonalnego.

Do 31 grudnia 2012 r. **wybudowano** 425 obiektów turystyczno-rekreacyjnych (najwięcej w woj. śląskim – 118 i pomorskim - 106), tj. o 79 szt. więcej w porównaniu z analogicznym okresem 2011 r. Na znaczną liczbę wybudowanych obiektów w woj. pomorskim wpływ miał m.in. projekt pn. „Zrównoważone, edukacyjne i turystyczne udostępnienie obszarów cennych przyrodniczo na terenie pojezierza bytowskiego”, który dotyczył wyposażenia w infrastrukturę 21 szlaków turystycznych na obszarach cennych przyrodniczo. Wykonano m.in. tablice edukacyjne i informacyjne, drogowskazy kierunkowe i witacze, stoły z ławami z bali drewnianych, ławki i wiaty wypoczynkowe. Ponadto, opracowano i wydano mapę przyrodniczą w wersji papierowej oraz interaktywnej, a także - przewodnik turystyczny dotyczący ścieżek⁶.

Do końca 2012 r. **przebudowano** 154 obiekty turystyczno-rekreacyjne (najwięcej w woj. wielkopolskim, 36), tj. o 71 szt. więcej niż w analogicznym okresie 2011 r. Projekty polegały m.in. na podniesieniu atrakcyjności lub standardu obiektów turystycznych, rekreacyjnych, sportowych takich jak ośrodki wypoczynkowe, sportu i rekreacji, plaże, promenady.

Z obiektów turystycznych **skorzystało** rocznie 3,84 mln osób, w tym najwięcej w woj. wielkopolskim – 1,67 mln osób. W woj. wielkopolskim wpływ na dużą liczbę osób odwiedzających przedmiotowe obiekty miała m.in. realizacja projektu pn. „Rozbudowa ogólnodostępnej infrastruktury w Nowym ZOO w Poznaniu a przez to wzrost efektywności wykorzystania istniejących walorów turystycznych”. Przedmiotem projektu było utworzenie nowego szlaku na terenie Nowego ZOO i budowa systemu komunikacji zbiorowej umożliwiającego sprawniejsze, bardziej komfortowe i atrakcyjniejsze przemieszczanie się zwiedzających po rozległym terenie Nowego ZOO⁷.

Zgodnie z podpisanymi do końca grudnia 2012 r. **umowami**, powstanie 1 229 obiektów turystycznych, natomiast przebudowanych zostanie – 440 szt. (w obu przypadkach najwięcej w woj. śląskim, tj. odpowiednio 492 szt. i 91 szt.). Z obiektów turystycznych skorzysta ok. 29,3 mln osób (najwięcej w woj. zachodniopomorskim, tj. ok. 15 mln osób).

⁶ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: <http://www.bytow.com.pl/articles/220/n/109>.

⁷ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: <http://www.poznan.pl/mim/fundusze/wielkopolski-regionalny-program-operacyjny.p.13631.13649.17718.html>.

Punkty informacji turystycznej

Punkty informacji turystycznej to systemy, centra informacji, w tym nowoczesna, interaktywna sieć informacji internetowej.

Do końca 2012 r. **utworzono** 208 punktów informacji turystycznej, w tym najwięcej w woj. wielkopolskim, tj. 140. W 2012 r. przybyło 206 punktów informacji. W woj. wielkopolskim zrealizowano projekt pn. „System informacji turystycznej w Wielkopolsce”, w ramach którego powstało 136 infokiosków, które zapewniają szybki dostęp do bogatego zasobu wiedzy o ofercie turystycznej regionu - bazie noclegowej i gastronomicznej, zabytkach, szlakach turystycznych, zbliżających się imprezach. Informacje są dostępne w polskiej, angielskiej i niemieckiej wersji językowej. Dzięki zintegrowaniu wszystkich urządzeń poprzez System Informacji Turystycznej (SIT) użytkownik np. w Kaliszu zyska dostęp zarówno do bazy obiektów z najbliższej okolicy, jak również z całej Wielkopolski⁸. Z punktów informacji turystycznej skorzystało ogółem 4,64 mln osób.

W efekcie zawartych do końca 2012 r. umów, **utworzonych zostanie** 259 punktów informacji turystycznej (najwięcej w woj. wielkopolskim, tj. 141). Z systemu rezerwacji i informacji turystycznej skorzysta ok. 14,3 mln osób, najwięcej w woj. pomorskim, tj. 8,1 mln osób.

Turystyczne portale informacyjne

Dopiero w 2012 r. zakończono realizację projektów, których efektem było **utworzenie** 3 turystycznych portali informacyjnych, 2 w woj. lubelskim („Promocja powiatu lubartowskiego jako atrakcyjnego miejsca turystyki weekendowej” oraz „Promocja markowego produktu turystycznego Lubelszczyzny. Kajakiem po Bystrzycy i Wieprzu”), a 1 w woj. podlaskim („Kampania promocyjna Suwalszczyzny, jako jednej z marek turystycznych Województwa Podlaskiego”).

Na podstawie zawartych w tym okresie **umów** o dofinansowanie, powstanie 13 turystycznych portali informacyjnych (najwięcej w woj. wielkopolskim, tj. 7).

Miejsca pracy w turystyce

W obszarze „Turystyka” do 31 grudnia 2012 r. utworzono 972 stałe miejsca pracy, najwięcej w woj. lubelskim – 260 szt., warmińsko-mazurskim – 164 szt. oraz dolnośląskim – 118 szt. W 2012 r. utworzono 627 miejsc pracy. Łączna liczba miejsc pracy, jakie planuje się stworzyć w turystyce na podstawie zawartych do tego okresu umów, wyniosła 2 822 szt. (wzrost w skali roku o 307 szt.). Zgodnie z deklaracjami, najwięcej miejsc pracy planuje się utworzyć w woj. lubelskim – 587 szt., warmińsko-mazurskim – 344 szt., dolnośląskim – 248 szt. oraz wielkopolskim – 244 szt.

⁸ Na podstawie informacji zawartej pod adresem: <http://www.wielkopolska.travel/aktualnosci/208/>.

3. PROGRAM OPERACYJNY Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

Województwa Polski Wschodniej dysponują znaczącymi w skali europejskiej walorami turystyczno-przyrodniczymi, zarówno naturalnymi, jak lasy, jeziora, góry, czyste środowisko naturalne, jak i antropogenicznymi, tj. zabytki architektury i kultury, stanowiska archeologiczne i miejsca historyczne. Silną stroną Polski Wschodniej, obok dużej bioróżnorodności jest duże bogactwo kulturowe i różnorodność narodowościowa. Wszystko to stanowi ogromny potencjał dla rozwoju sektora turystycznego na obszarze Polski Wschodniej.

W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (dalej PO RPW) na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem **74,1 mln EUR** (środki UE), co po przeliczeniu na zł daje kwotę ok. **311,9 mln zł**, co stanowi 3,1 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację tego Programu.

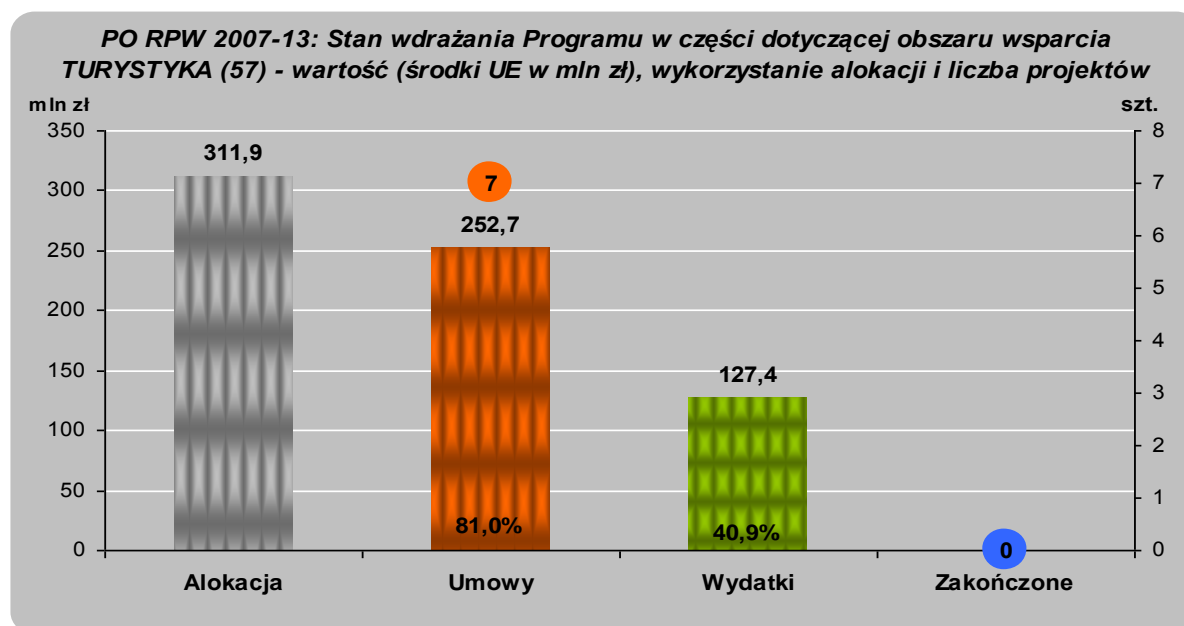
Poniższa tabela prezentuje działania, w ramach których realizowane są projekty z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 57⁹.

Tabela 2. Działania w PO RPW dot. kategorii 57

Kategoria interwencji	Działania
57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: – Działania III.2 <i>Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej</i> – 6 umów (projekty indywidualne); – Działania V.1 – 1 umowa dot. projektu indywidualnego

Poniższy wykres prezentuje stan zaawansowania PO RPW.

Wykres 12. Stan wdrażania PORPW (alokacja, umowy, wydatki, projekty zakończone)

Źródło: IZ PO RPW na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

⁹ W ramach PO RPW nie występują kategorie 55,56.

Na koniec 2012 r. podpisano łącznie 7 umów na ogólną wartość 619,1 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 252,7 mln zł, co stanowi 81% alokacji przewidzianej na realizację projektów z kategorii interwencji 57 w ramach PO RPW. W 2012 r. poziom kontraktacji wzrósł o 26 punktów procentowych w porównaniu do stanu na koniec 2011 r. Należy nadmienić, iż wszystkie projekty znajdują się na indykatywnej liście projektów kluczowych. Na koniec 2012 r. wartość ogółem wydatków wykazanych we wnioskach o płatność wyniosła 178,0 mln zł, w tym dofinansowanie UE – 127,4 mln zł. Do końca 2012 r. żaden z projektów nie został rozliczony.

Celem Działania III.2 jest stworzenie warunków dla dynamicznego rozwoju turystyki kongresowej i targowej. Profesjonalnie zorganizowane centra targowe, wystawiennicze, kongresowe i konferencyjne są doskonałym miejscem na promowanie regionu oraz kraju, zarówno pod względem gospodarczym jak i turystycznym. W ramach tego działania przewidziano wsparcie dla inwestycji infrastrukturalnych związanych z budową i innymi robotami budowlanymi oraz wyposażeniem obiektów: wystawienniczych i targowych; kongresowych i konferencyjnych (również na terenie miast powiatowych), umożliwiających organizację imprez o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym.

W ramach Dz. III.2 do końca 2012 r. zakontraktowano 6 umów na ogólną wartość 596,2 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 233,3 mln zł.

Beneficjenci tych inwestycji wykazali we wnioskach o płatność wydatki opiewające na kwotę ogółem 155,7 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 108,5 mln zł. W 2012 r. poziom wydatków wykazanych przez beneficjentów wzrósł o 19 punktów procentowych w porównaniu do stanu na koniec 2011 r.

W ramach Działania III.2 realizowane są następujące projekty:

- „*Lubelskie Centrum Konferencyjne*” (beneficjent: *Województwo Lubelskie*),
- *Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo-Wystawienniczego w Lublinie* (Beneficjent: *Targi Lublin S.A.*),
- *Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Targów Kielce jako Międzynarodowego Ośrodka Wystawienniczo-Kongresowego* (Beneficjent: *Targi Kielce S.A.*),
- *Budowa Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnego Województwa Podkarpackiego* (Beneficjent: *Województwo Podkarpackie*),
- *Arena Ostróda Centrum Targowo Konferencyjne Warmii i Mazur* (**dwa projekty** obejmujące pierwszy i drugi etap) – Beneficjent *Demuth Alfa sp. z o.o. Ostróda S.K.A.*

W związku z zakończeniem rzeczowym realizacji projektu pn. *Realizacja II etapu budowy Regionalnego Centrum Targowo-Wystawienniczego w Lublinie* wskaźniki realizacji działania kształtują się następująco:

Powierzchnia uruchomionych/zmodernizowanych obiektów wystawienniczych i konferencyjnych na koniec 2012 r. wyniosła 16 335,53 m² (na podstawie wniosku o płatność końcową projektu). Liczba zorganizowanych imprez wystawienniczych w ramach projektu to 17.

W związku z zaawansowaną realizacją rzeczową na koniec 2012 r. projektu pn. *ARENA OSTRÓDA Centrum Targowo Konferencyjne Warmii i Mazur* można oszacować, że powierzchnia obiektu wyniosła na koniec 2012 r. 25 590 m². Ponadto w centrum targowo-konferencyjnym została zorganizowana pierwsza impreza (targi meblowe 09. 2012 r.).

Realizacja pozostałych projektów realizowanych w działaniu zakończy się w 2014 i 2015 roku, stąd ich postęp rzeczowy jest na obecnym etapie niewielki.

Celem Działania V.1 jest wzrost zainteresowania ofertą turystyczną Polski Wschodniej.

W ramach działania przewidziano realizację jednego kompleksowego projektu *Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki*. Beneficjentem projektu jest Polska Organizacja Turystyczna. Rzeczowa realizacja projektu zakończyła się w grudniu 2012 r. Projekt składał się z dwóch komponentów: opracowania studium uwarunkowań atrakcyjności turystycznej oraz przeprowadzenia kampanii promocyjnej Polski Wschodniej jako miejsca aktywnego wypoczynku.

Ogólna wartość projektu wyniosła 22,9 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE 19,4 mln zł. Na koniec 2012 r. beneficjent projektu poniósł wydatki ogółem opiewające na kwotę 22,2 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 18,8 mln zł.

Cel projektu stanowi wzrost zainteresowania ofertą turystyczną pięciu województw Polski Wschodniej poprzez dotarcie z przekazem promocyjnym prezentującym walory Polski Wschodniej do jak najszerszej grupy odbiorców.

Projekt był realizowany przy współpracy z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi pięciu województw Polski Wschodniej w latach 2008-2012. Umowę zawarto 15.02.2010 r. a dofinansowanie projektu wyniosło blisko 24 mln zł.

Projekt obejmował

- Prowadzenie kampanii promocyjnej pn. „Piękny Wschód” – działania promujące Polskę Wschodnią jako miejsce aktywnego wypoczynku (realizacja w latach 2010-2012),
- Stworzenie strony internetowej www.pieknywschod.pl (portal został uruchomiony w lipcu 2010 r.), która stanowi bazę atrakcji turystycznych Polski Wschodniej. Strona posiada angielską, niemiecką i ukraińską wersję językową. Portal jest aktualizowany po zakończeniu projektu,
- Prowadzenie kampanii multimedialnej wykorzystującej prasę, radio, telewizję, Internet, reklamę zewnętrzną (89% budżetu),
- Prowadzenie kampanii PR i BTL (*below the line* – działania reklamowe skierowane do konkretnego klienta nie będące reklamą w środkach masowego przekazu) - realizowana równoległe z kampanią multimedialną, a obejmującą między innymi wizyty studyjne, konkursy, imprezy promocyjne.

Według stanu na koniec 2012 r. zakończyła się realizacja rzeczowa projektu. Zakładane wartości wskaźników produktu i rezultatu zostały osiągnięte. W ramach projektu opracowano

studium wykonalności, zrealizowano 4 kampanie telewizyjne, 5 kampanii radiowych oraz 6 kampanii radiowych. Ponadto przeprowadzono 6 kampanii outdoor. Produktem projektu jest także przeprowadzona kampania internetowa.

W zakresie najważniejszych wskaźników rezultatu wartości wskaźników takich jak liczba odbiorców kampanii: telewizyjnej, radiowej i prasowej oraz liczba odbiorców serwisu internetowego przewyższyły zakładane wartości docelowe. Odzwierciedla to poniższa tabela.

Tabela 3. Postęp rzeczowy projektu Promocja zrównoważonego rozwoju turystyki (PO RPW)

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary wskaźnika	Wartość bazowa mierzona przed rozpoczęciem realizacji projektu	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość wskaźnika osiągnięta w wyniku zrealizowania projektu	Stopień realizacji wskaźnika (%)
1. Liczba osób - odbiorców kampanii telewizyjnej (gross impressions)	szt.	0	483 850 920	531 792 140	109,91
2. Liczba osób - odbiorców kampanii radiowej (gross impressions)	szt.	0	508 300 810	512 969 650	100,92
3. Liczba odbiorców kampanii prasowej - liczba sprzedanych nakładów	szt.	0	26 505 504	27 863 008	105,12
4. Liczba odbiorców kampanii internetowej - liczba odsłon	szt.	0	6 575 620 266	7 480 600 149	113,76

Źródło: IZ PO RPW

W ramach projektu zostały zorganizowane ponadto wizyty studyjne, imprezy promocyjne, konferencje prasowe oraz konferencje promujące projekt. W ww. imprezach wzięło udział 25 104 osoby, z czego aż 24 683 uczestniczyło w zorganizowanych imprezach promocyjnych.

4. PROGRAM OPERACYJNY Innowacyjna Gospodarka 2007-2013

W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (dalej POIG) na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem **192,2 mln EUR** (środek UE), co po przeliczeniu na zł daje kwotę **809,5 mln zł**, co stanowi 2,2 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację tego Programu.

Tabela 4. prezentuje działania, w ramach których realizowane są projekty z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 57¹⁰.

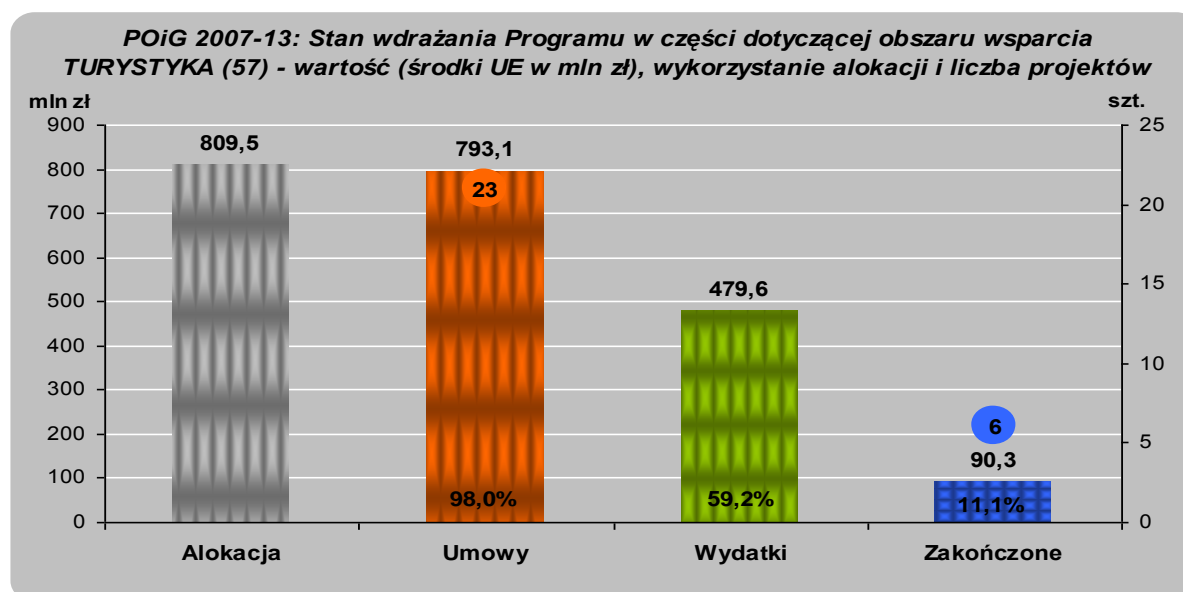
¹⁰ W ramach PO IG nie występują kategorie 55,56.

Tabela 4. Działania w PO IG dot. kategorii 57

Kategoria interwencji	Działania
57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: 5. Działanie 6.3 <i>Promocja turystycznych walorów Polski</i> – 2 umowy, 6. Działanie 6.4 <i>Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym</i> – 21 umów (projekty indywidualne)

Poniższy wykres prezentuje stan zaawansowania PO IG.

Wykres 13. Stan wdrażania PO IG (alokacja, umowy, wydatki, projekty zakończone)

Źródło: IZ PO IG na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013.

Zgodnie z informacjami z wykresu 16 na koniec 2012 r. podpisano łącznie 23 umowy na ogólną wartość 1,4 mld zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 793,1 mln zł, co stanowi 98% alokacji przewidzianej na realizację projektów z kategorii interwencji 57 w ramach PO IG. W 2012 r. poziom kontraktacji wzrósł o 13,6 punktów procentowych w porównaniu do stanu na koniec 2011 r. Należy nadmienić, iż wszystkie umowy podpisane w ramach Dz.6.4 znajdują się na liście projektów indywidualnych. Na koniec 2012 r. wartość ogółem wydatków wykazanych we wnioskach o płatność wyniosła 840,2 mln zł, w tym dofinansowanie UE – 479,6 mln zł. Do końca 2012 r. zakończono realizację 6 projektów na ogólną wartość 200,9 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE wyniosło 90,3 mln zł, co stanowi 11,1% alokacji przewidzianej na realizację projektów z kategorii interwencji 57 w ramach PO IG. Celem działania 6.3 jest wzmocnienie konkurencyjności gospodarki poprzez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie.

Od początku realizacji Programu w ramach Dz. 6.3 zakontraktowano 2 umowy na wartość ogólną oraz wartość dofinansowania ze środków UE w wysokości 211,8 mln zł. W 2012 r. poziom kontraktacji wzrósł o 30,7% w porównaniu do stanu na koniec 2011 r. Beneficjentem projektów jest Polska Organizacja Turystyczna.

Zgodnie ze stanem na koniec 2012 r. w ramach tego działania złożono wnioski o płatność opiewające na kwotę ogółem 153,1 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 129,1 mln zł. W 2012 r. poziom wydatków wykazanych przez beneficjentów wzrósł o 20,2% w porównaniu do stanu na koniec 2011 r.

Na szczególną uwagę zasługuje projekt *Promujemy Polskę Razem*. W 2012 roku działania w ramach tej inwestycji skierowane zostały przede wszystkim do potencjalnych turystów, którzy zamierzali przyjechać do Polski na mistrzostwa – UEFA EURO 2012, którego Polska była współgospodarzem. W ramach projektu uruchomiono kampanię outdoorową pod hasłem „Futbol to jeszcze jeden powód, aby odwiedzić Polskę”, która została zainaugurowana na targach turystyki w Berlinie. Ponadto realizowana była także na rynkach: francuskim, brytyjskim, belgijskim, holenderskim i w Skandynawii. Dodatkowo organizowano „venty” i kampanie telewizyjne, związane z turniejem piłkarskim.

Należy nadmienić, że w ramach projektu Polska Organizacja Turystyczna wyposażyła w sprzęt komputerowy i urządzenia prezentacyjne dla turystów prawie sto certyfikowanych punktów oraz centrów informacji turystycznej w całej Polsce. Ponadto w drugiej połowie 2012 r. zorganizowano kampanię pod hasłem „Wróć, nie widziałeś jeszcze wszystkiego” skierowanych do kibiców, którzy gościli w Polsce.

Nadrzędnym celem Działania 6.4 PO IG jest wsparcie inwestycji dla stworzenia konkurencyjnych i innowacyjnych produktów turystycznych o charakterze unikatowym i ponadregionalnym. W wyniku realizacji projektów przewiduje się powstanie produktów turystycznych, które docelowo staną się flagowymi atrakcjami kraju, konsekwentnie wykorzystywanymi w akcjach promocyjnych Polski. Przyczyni się to do zwiększenia atrakcyjności Polski wśród turystów krajowych i zagranicznych

W ramach Dz. 6.4 w 2012 r. zakończono kontraktację wszystkich projektów znajdujących się na liście projektów indywidualnych. Łącznie podpisano 21 umów na wartość ogólną 1,1 mld zł, w tym dofinansowanie ze środków UE 581,3 mln zł. Na koniec 2012 r. beneficjenci ponieśli wydatki ogółem w wysokości 687,2 mln zł, w tym dofinansowanie UE wyniosło 350,5 mln zł. W 2012 r. poziom wydatków wykazanych przez beneficjentów wzrósł o 36,5% w porównaniu do stanu na koniec 2011 r.

W 2012 r. odnotowano duży postęp w rzeczowej realizacji projektów. Zdecydowana większość przedsięwzięć była w końcowej fazie realizacji przewidzianych w projektach zadań i rozliczenia finansowego lub na zaawansowanym etapie wdrażania.

Do końca 2012 r. zakończono realizację 6 projektów, z czego w 2012 r. rozliczono 3 inwestycje. W wyniku rzeczowej realizacji projektu z zakresu turystyki w ramach PO IG przebudowano 8 obiektów turystycznych i rekreacyjnych oraz wybudowano 16 nowych.

Krótką charakterystyką zakończonych inwestycji pod kątem postępu rzeczowego wygląda następująco:

- *Toruń Hanza nad Wisłą* (Beneficjent: Gmina Miasta Toruń)

W wyniku realizacji projektu zmodernizowano Ratusz Staromiejski, zagospodarowano ul. Szeroką jako przestrzeń publiczną oraz oś łączącą Stare i Nowe Miasto. Ponadto zmodernizowano Dom Eskenów oraz dokonano konserwacji, rewitalizacji i zagospodarowania turystycznego Zamku Krzyżackiego.

- *Centrum Dziedzictwa Szklarskiego w Krośnie* (Beneficjent: Gmina Krosno)

Efektom przedsięwzięcia było utworzenie Centrum Dziedzictwa Szklarskiego, gdzie prezentowana jest historia przemysłu szklarskiego poprzez wystawy, warsztaty, pokazy rzemiosła. Ponadto dokonano adaptacji i wyposażenia zabytkowych piwnic przedprożnych krośnieńskiego Rynku oraz sal ekspozycyjnych Muzeum Podkarpackiego oraz Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza. W wyniku rzeczowej realizacji projektu powstało 13 nowych obiektów turystycznych i rekreacyjnych.

- *Bug - rajem dla turysty* (Beneficjent: Gmina Drohiczyn)

W realizacji projektu uczestniczyło ośmiu partnerów. Projekt był realizowany w województwach: lubelskim, mazowieckim oraz podlaskim. Celem projektu było m.in. wykonanie trzech przepraw promowych, wykonanie 7 marin na polskim odcinku Bugu, zagospodarowanie do celów turystycznych Góry Zamkowej oraz stworzenie Nadbużańskiego Parku Historyczno-Kulturowego.

- *Międzynarodowy turystyczny produkt markowy „Uzdrowiska Kłodzkie”* (Beneficjent: Zespół Uzdrowisk Kłodzkich S.A.)

Projekt zakładał m.in. budowę centrum rehabilitacyjnego i SPA, rozbudowę Zakładu Przyrodoleczniczego w Szpitalu Uzdrowiskowym Wielka Pieniawa w Polanicy Zdrój oraz stworzenie Centrum Zabiegów przy Szpitalu Uzdrowiskowym Jan Kazimierz w Dusznikach Zdrój. Dodatkowo utworzono internetową platformę obsługi i informowania klientów.

- *Hala Stulecia we Wrocławiu – Centrum Innowacyjności w Architekturze i Budownictwie* (Beneficjent: Wrocławskie Przedsiębiorstwo Hala Stulecia Sp. z o.o.)

W ramach projektu wykonano roboty budowlane w budynku Hali oraz zainstalowano wyposażenie niezbędne do uruchomienia multimedialnego programu zwiedzania. Przeprowadzono m.in.: modernizację Sali Cesarskiej i jej zaplecza, wymianę widowni dającą możliwość prostego i szybkiego jej przekształcania stosownie do potrzeb. Ponadto stworzony został multimedialny, interaktywny program zwiedzania, w tym ścieżka edukacyjna, składająca się z trzech części: poznawczo-edukacyjnej, komunikacyjnej oraz rekreacyjnej, prezentująca w sposób kompleksowy architektoniczny i historyczny rys Hali Stulecia, Wrocławia, regionu oraz innych obiektów z listy UNESCO.

Śladem europejskiej tożsamości Krakowa – szlak turystyczny po podziemiach Rynku Głównego (Beneficjent: Gmina Miejska Kraków) Ideą projektu było pokazanie roli i wagi Krakowa w okresie średniowiecza jako jednego z najważniejszych centrów handlowych, gospodarczych, finansowych i kulturalnych ówczesnego świata. Inwestycja polegała na stworzeniu podziemnej trasy turystycznej w podziemiach Rynku Głównego w Krakowie,

będącej jednocześnie rodzajem rezerwatu archeologiczno-architektonicznego. Dodatkowo, w ramach przedsięwzięcia zostało utworzone centrum informacji turystycznej.

5. PROGRAMY OPERACYJNE w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2007-2017 oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa 2007-2013

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym jest realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Cel Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Programy operacyjne w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej mają charakter międzynarodowy, w którym udział biorą co najmniej dwa państwa. Programy Współpracy Transgranicznej są częścią Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej na lata 2007-2013, która zastąpiła Inicjatywę Wspólnotową Interreg III 2004-2006. Głównym celem jest promowanie współpracy i bezpośrednich kontaktów wspierających rozwój gospodarczy i społeczny oraz ochronę środowiska w obszarach przygranicznych, charakteryzujących się zwykle niższym poziomem rozwoju w porównaniu do średniej krajowej.

W niniejszym rozdziale skoncentrowano się na tych Programach, dla których Ministerstwo Rozwoju Regionalnego pełni funkcję Instytucji Zarządzającej.

Są to następujące Programy:

- ✓ Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2007-2017 (EWT)
- ✓ Polska–Słowacja
- ✓ Polska–Brandenburgia
- ✓ Południowy Bałtyk
- ✓ Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa 2007-2013 (EISP)
- ✓ Polska–Białoruś–Ukraina
- ✓ Polska–Litwa –Rosja

Należy zaznaczyć, iż podział na kategorie interwencji występuje w programach EWT, natomiast w przypadku programów EISP dane dotyczące projektów turystycznych zostały przedstawione według działań.

W ramach Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej zarządzanych przez Polskę na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki (kategorie 55-57) przewidziano ogółem około **54 mln EUR** (środki UE), co po przeliczeniu na złotówki daje kwotę ok. **227,3 mln zł**, co stanowi 7,4 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację Programów współpracy transgranicznej w ramach EWT i EISP. Natomiast w ramach dwóch Programów Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa na dofinansowanie projektów w zakresie turystyki przewidziano ogółem **108,7 mln EUR** (środki UE), co po przeliczeniu na złotówki daje kwotę ok. **458,3 mln zł**, co stanowi 14,9 % ogólnej alokacji dostępnej na realizację Programów współpracy transgranicznej w ramach EWT i EISP.

Poniższa tabela prezentuje działania w programach EWT, w ramach których realizowane są projekty z zakresu turystyki wpisujące się w kategorię 55-57.

Tabela 5. Działania w PO EWT dot. kategorii 55-57

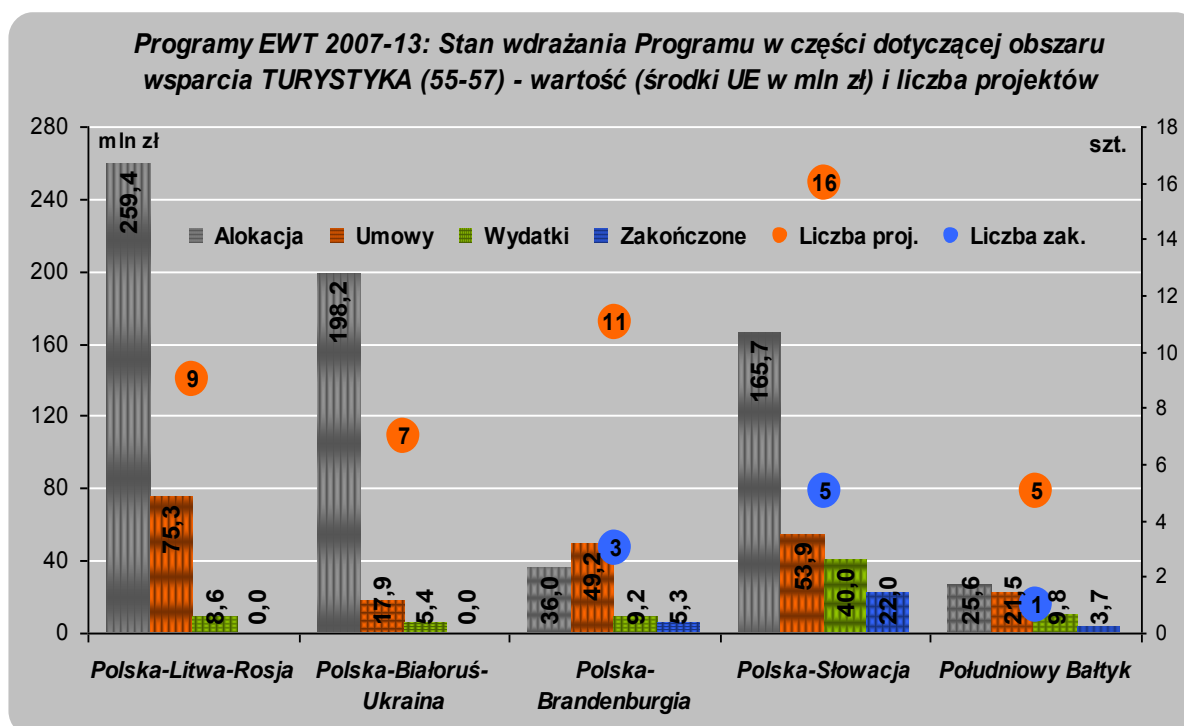
Kategorie interwencji	Działania
55 – „Promowanie walorów przyrodniczych” 56 – „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego” 57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska–Republika Słowacka 2007–2013 Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: 6. Działanie 2.1 <i>Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki</i> – 14 umów, 7. Działanie 2.2. <i>Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego</i> – 2 umowy
55 – „Promowanie walorów przyrodniczych” 57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska– (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007–2013 Do kategorii interwencji przypisane są projekty realizowane w ramach następujących działań: 8. Działanie 1.1 <i>Budowa i poprawa infrastruktury</i> – 6 umów, 9. Działanie 1.3 <i>Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój między jednostkami samorządu terytorialnego</i> – 2 umowy 10. Działanie 2.2 <i>Regionalny i lokalny marketing</i> – 2 umowy, 11. Działanie 3.1 <i>Wspieranie projektów z zakresu kształcenia oraz tworzenia nowych miejsc pracy</i> – 1 umowa
55 – „Promowanie walorów przyrodniczych” 56 – „Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego” 57 – Inne wsparcie na rzecz wzmocnienia usług turystycznych	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007–2013 Działanie 2.3 <i>Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego w celu rozwoju regionalnego</i> – 5 umów

Poniższa tabela prezentuje zestawienie działań w ramach EISP, w ramach których przewidziano realizację projektów związanych z turystyką.

Tabela 6. Działania w PO dot. EISP

Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Litwa – Polska – Rosja
Działanie 2.1 <i>Rozwój turystyki</i> – 9 umów
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina
Działanie 1.2 <i>Rozwój turystyki</i> – 7 umów

Wykres 14. Stan wdrażania programów operacyjnych zarządzanych przez MRR w ramach EWT i EISP (alokacja, umowy, wydatki, projekty zakończone)

Źródło: IZ PO w ramach EWT i EISP na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013

W ramach programów współpracy transgranicznej EWT i EISP w obszarze turystyka do końca 2012 r. podpisano łącznie 48 umów opiewających na kwotę ogółem 257,4 mln zł, w tym dofinansowanie (środki UE) wyniosło 217,8 mln zł. Beneficjenci wykazali we wnioskach o płatność wydatki na kwotę dofinansowania (środki UE) 72,9 mln zł. Ponadto, w ramach obszaru turystyka zakończono 9 projektów, których wartość dofinansowania (środki UE) wynosi prawie 31 mln zł.

W przypadku Programów EWT najwięcej środków w zakresie turystyki przeznaczono na Program Polska–Słowacja 39,4 mln EUR (środki UE), co stanowi ok. 165,7 mln zł. Natomiast w przypadku EISP najwięcej środków UE w tym zakresie przewidziano na Program Polska–Litwa–Rosja (61,6 mln EUR, co stanowi ok. 259,4 mln zł). Analizując wartość podpisanych umów w ramach obszaru turystyka należy stwierdzić, iż w ramach Programu Polska–Litwa–Rosja zakontraktowano umowy na największą wartość (środki UE) - opiewającą na kwotę 75,3 mln zł. W przypadku zakończonych projektów z zakresu turystyki, w ramach Programu Polska–Słowacja do końca 2012 r. rozliczono projekty na największą wartość (środki UE), co odpowiada kwocie 22 mln zł.

✓ **Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 - 2013**

W ramach ww. Programu projekty z zakresu turystyki realizowane są w ramach II Osi Priorytetowej Rozwój społeczno-gospodarczy temat 2.1 *Rozwój współpracy transgranicznej* w zakresie turystyki oraz temat 2.2 *Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*.

Do dnia 31 grudnia 2011 r. zakończono realizację 1 projektu turystycznego, podczas gdy w 2012 r. zakończono wdrażanie zaplanowanych działań w 5 projektach. Wskaźnik dla II Osi Priorytetowej *Liczba wspólnych projektów* do końca 2012 r. osiągnął wartość 16. Jest to o jeden więcej niż w roku poprzedzającym. Wskaźnik *Liczba produktów turystycznych* do końca 2011 r. wynosił 3, podczas gdy w 2012 r. osiągnął wartość 63. Do końca 2012 r. odnowiono 2 obiekty historyczne.

W 2011 r. zorganizowano 29 konferencji/wydarzeń/impres kulturalnych/akcji promocyjnych, podczas gdy do końca 2012 r. było już tych wydarzeń 42. W 2012 r. wydano 84 000 broszur, ulotek i plakatów, w roku poprzedzającym było to 72 600 sztuk.

Do końca 2012 r. wyznaczono, zmodernizowano lub odnowiono 71,3 km tras turystycznych oraz 73,9 km tras rowerowych. W 2011 r. opracowano 8 analiz/strategii turystycznych, w 2012 r. było ich już 13. Ponadto, do końca 2012 r. liczba nowych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów wynosiła 29, podczas gdy w 2011 r. tylko 16.

Wśród zakończonych inwestycji na uwagę zasługuje projekt *Rozwój infrastruktury turystyki aktywnej poprzez utworzenie transgranicznej sieci produktów turystycznych w Krośnie, Svidniku i Presowie*.

Partner Wiodący: Gmina Krosno

Projekt polegał na wspólnym utworzeniu transgranicznej sieci produktów turystyki aktywnej RITA poprzez budowę nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, organizację całorocznej oferty turystycznej, przeszkolenie kadry merytorycznej. W ramach projektu w starym parku w Krośnie powstał Linowy Park Przygody. To, nie licząc trasy treningowej, 4 różne trasy o różnym stopniu trudności rozciągnięte między drzewami na różnych wysokościach. Dodatkowo w parku powstała ścieżka zdrowia Vita Park, z trzynastoma stanowiskami do ćwiczeń, o różnym stopniu trudności. Z kolei w Czarnorzekach, niedaleko Krosna, zmodernizowany został wyciąg narciarski. Trasa dawnego wyciągu została nieco wydłużona, wymieniono urządzenia wyciągu i zainstalowano system naśnieżania stoku. Po słowackiej stronie granicy, w Svidniku przebudowane zostało tamtejsze lodowisko. Otoczone zostało specjalną bandą ochronną, zmodernizowana została sama płyta lodowiska i zakupiono system chłodzenia. Z kolei w Preszowie powstało centrum linowe.

Osiągnięte wskaźniki: liczba nowej/zmodernizowanej infrastruktury turystycznej – 4; liczba osób korzystających z infrastruktury sieci RITA w roku jej utworzenia – 19 189; liczba uczestników zorganizowanych Zimowych i Letnich Igrzysk – 180 (w raporcie końcowym rozbite na dwa wskaźniki – osobno zimowe osobno letnie).

✓ **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia 2007–2013**

W ramach przedmiotowego Programu wsparcie projektów z zakresu turystyki przewidziano w ramach czterech działań 1.1, 1.3, 2.2 oraz 3.1.

Celem Działania 1.1 Budowa i poprawa infrastruktury jest poprawa infrastruktury transgranicznej jako istotnego warunku dla transgranicznej współpracy i spotkań wszelkiego rodzaju. Szczególnie w infrastrukturze turystycznej i społecznej w obu częściach regionu istnieją wciąż różnice. Możliwe rodzaje wsparcia to szczególnie projekty z zakresu turystyki wodnej i rowerowej, jak również sieci szlaków pieszych i konnych, a także dotyczące dalszego poszerzania oferty turystycznej.

W ramach Działania 1.3 Rozwój regionalny i planowanie regionalne oraz rozwój współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego wsparcie mogą otrzymać m.in. projekty dotyczące ścieżek rowerowych, ogólnie pojętej infrastruktury turystycznej.

W ramach Działania 2.2 Regionalny i lokalny marketing finansowane wsparte mogą być aktywności związane z marketingiem turystycznym.

Celem Działania 3.1 Wspieranie projektów z zakresu kształcenia oraz zatrudnienia jest między innymi wspieranie modelowych projektów z zakresu praktycznej nauki zawodu w dziedzinie turystyki we współpracy z instytucjami polskimi i niemieckimi.

Wśród beneficjentów Programu projekty z zakresu turystyki cieszyły się znacznym zainteresowaniem.

Do końca 2011 r. zostało podpisanych 6 umów o dofinansowanie. Natomiast do końca 2012 r. wartość ta wzrosła do 11 umów. Do końca 2012 r. zakończono realizację pięciu spośród ww. projektów (w tym dla trzech zatwierdzono wnioski o płatność końcową).

Beneficjenci do końca 2011 r. wykazali we wnioskach o płatność kwotę 6,1 mln PLN EFRR, co stanowi ponad 12% kwoty wniosków zakontraktowanych. W 2012 r. kwota ta wzrosła do 9,1 mln PLN EFRR, zwiększając tym samym wydatkowanie w stosunku do kwot zakontraktowanych do ok. 18,5%.

Poniżej zaprezentowano **krótką charakterystykę zakończonych projektów** pod kątem ich efektów rzeczowych.

1) *Podniesienie jakości infrastruktury na terenie Centrum Spotkań Polsko – Niemieckich w Przylepie k. Zielonej Góry*

W wyniku realizacji projektu przeprowadzono szereg działań inwestycyjnych polegających m. in. na adaptacji poddasza oraz parteru budynku na mieszkanie, biuro i szatnie, modernizacji dróg wewnętrznych i parkingów na terenie Aeroklubu Ziemi Lubuskiej, zmianie nawierzchni boiska oraz wykonaniu przyłącza: kanalizacyjnego i energetycznego. Ponadto została zakupiona i zamontowana siłownia zewnętrzna.

2) *Drogi św. Jakuba na pograniczu polsko-niemieckim – stworzenie transgranicznego systemu oznakowania i informacji*

Projekt polegał na opracowaniu i utworzeniu systemu oznakowania i informacji (ok. 212 km po stronie niemieckiej i 120 km po stronie polskiej), w tym:

- wspólnym opracowaniu związanych z lokalizacją tablic informacyjnych i ich ustawieniu,
- produkcji i wydaniu mapy dla pielgrzymów i turystów,
- wykonaniu wspólnego folderu informacyjnego,
- wyposażeniu szlaku św. Jakuba w wiaty (altanki), siedziska (ławki ze stołami), ławki i stele św. Jakuba.

3) *Zagospodarowanie krajobrazu nabrzeża Nysy w Euromieście Gubin/Guben. Zakres częściowy Gubin: Turystyczne zagospodarowanie "Wyspy Teatralnej" Euromiasta Gubin-Guben.*

Efektom projektu jest zrewitalizowany obszar na granicy polsko-niemieckiej na terenie „Wyspy Teatralnej” – m. in. ścieżki rowerowe, mała architektura, uzbrojenie terenu, odtworzenie terenów zielonych.

✓ **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007–2013**

Projekty turystyczne wdrażane w ramach Programu Południowy Bałtyk realizowane są głównie w ramach *Działania 2.3 Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego dla rozwoju regionalnego*. Mając na uwadze specyficzny, morski charakter Programu, a także nieprzeciętne walory naturalne regionu, projekty skupiają swoje działania wokół tematów związanych z turystyką morską, ochroną i promocją dziedzictwa naturalnego i kulturowego. W ramach Programu realizowane są projekty, których celem jest stworzenie wspólnych (międzynarodowych) sieci współpracy, koncepcji rozwoju regionów, strategii promocji, a także stworzenie i promocja wspólnych produktów turystycznych, ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Wśród najczęściej występujących produktów wymienia się głównie strategie rozwoju i promocji regionu, rozwój usług turystycznych on-line, platformy internetowe, tematyczne sieci współpracy (przykład projektu: *Utworzenie wspólnych produktów turystycznych przez muzea oceanograficzne w regionie Południowego Bałtyku*). W ramach Programu wdrażany jest także projekt (*Enjoy South Baltic ! Joint actions promoting the South Baltic area as a tourist destination*), będący częścią projektu flagowego Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego: 12.9 „*Promote the cultural heritage and the unique landscapes*”. Dzięki szeroko zakrojonej współpracy partnerzy dążą do stworzenia spójnej strategii rozwoju całego regionu Morza Bałtyckiego, jako obszaru atrakcyjnego turystycznie. Pierwsze rezultaty widoczne będą w 2014 r.

Na uwagę zasługuje wspomniany projekt *pn. Utworzenie wspólnych produktów turystycznych przez muzea oceanograficzne w regionie Południowego Bałtyku*, którego rzeczowa realizacja zakończyła się w 2012 r., jednak wniosek o płatność końcową nie został rozliczony w 2012 r.

Celem projektu było wzmocnienie współpracy muzeów i instytutów oceanograficznych działających na tym terenie. Partnerzy projektu dążyli także do podniesienia dostępności oraz atrakcyjności tych instytucji poprzez wykorzystanie internetu oraz nowoczesnych technologii. Z myślą o turystach stworzono **wielojęzyczną internetową platformę informacyjną**, a także **internetowy system rezerwacji biletów**. Ponadto, utworzony został **testowy system e-przewodnika**. System e-przewodnik ma zostać dopracowany i wprowadzony w wybranych muzeach i centrach oceanograficznych w regionie w ramach innego projektu Programu Południowy Bałtyk do końca 2013 r. W ramach projektu zacieśniono współpracę pomiędzy instytucjami morskimi oraz stworzono trwałą sieć współpracy. Zgodnie z założeniami projektu rezultaty projektu widoczne będą po 3 latach od zakończenia działań.

✓ **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Litwa – Polska – Rosja 2007–2013**

W Programie Współpracy Transgranicznej Litwa-Polska-Rosja 2007-2013 projekty z zakresu turystyki realizowane są w ramach priorytetu 2 Wspieranie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego, Działania 2.1 Rozwój turystyki. Do końca 2012 roku zostało zakontraktowanych 9 projektów z zakresu turystyki, żaden nie został rozliczony.

Projekty te dotyczą zarówno przedsięwzięć infrastrukturalnych jak i działań „miękkich”. Cztery z realizowanych projektów dotyczą budowy nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej – 2 stadiony sportowe, boisko oraz kompleks rekreacyjno-sportowy, w celu zwiększenia aktywności sportowej społeczności pogranicza polsko-litewsko-rosyjskiego. Dwa projekty skupiają się na infrastrukturze dziedzictwa kulturowego tj. budowie i modernizacji muzeów. Innymi przedsięwzięciami realizowanymi w ramach podpisanych projektów jest budowa parków linowych, sieci informacji turystycznej czy też tworzenie nowych szlaków turystycznych. Działaniom infrastrukturalnym wdrażanych projektów towarzyszą również tzw. „działania miękkie” tj. organizacja festiwali, spotkań młodzieży, wystaw zwiększających świadomość kulturową społeczeństw, tworzenie „produktów turystycznych” mających na celu wzrost atrakcyjności regionów pogranicza oraz działania skupiające się na ochronie dziedzictwa kulturowego.

✓ **Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007–2013**

W zakresie przedmiotowego Programu rozwój turystyki wspierany jest w ramach Priorytetu 1 Wzrost konkurencyjności obszaru przygranicznego, Działania 1.2 Rozwój Turystyki. Celem Działania 1.2 jest poprawa i pełne wykorzystanie potencjału turystycznego obszaru przygranicznego. Wsparcie skoncentruje się na rozwoju infrastruktury i usług turystycznych.

W 2012 r. trwała realizacja działań w ramach 7 podpisanych umów, pierwsze z projektów zostaną zakończone w 2013 r. W ramach Działania 1.2. Rozwój Turystyki w 2011 r. podpisano 2 umowy o dofinansowanie, a w 2012 r. kolejne 5 umów. Wśród tych projektów są 4 projekty z polskim, 2 z ukraińskim i 1 z białoruskim partnerem wiodącym.

Każdy z realizowanych projektów służy promocji turystyki na obszarze przygranicznym. Tematyka projektów jest zróżnicowana. Cztery projekty poświęcone są stworzeniu transgranicznych ścieżek turystycznych. Są to ścieżki rowerowe („Ścieżka rowerowa szlakiem nadbużańskich tajemnic”), górskie (polsko-ukraińska ścieżka w rejonie Karpat), a także ścieżka szlakiem atrakcji etnograficznych polsko-białoruskiego pogranicza. W ramach projektów opracowywane i wytyczane są nowe trasy oraz modernizowane i oznaczane już istniejące, wydawane są przewodniki i mapy turystyczne. Ciekawą inicjatywą jest stworzenie polsko-ukraińskiej ścieżki tras podziemnych, obejmującej m.in. podziemia we Lwowie, Rzeszowie i Lublinie. W ramach kolejnego zakontraktowanego projektu przeprowadzana jest renowacja rynków w Jaworowie i Lubaczowie, co sprzyjać ma podniesieniu atrakcyjności turystycznej regionu. Dodatkowo, stworzony zostanie system informacji turystycznej w obu miastach partnerskich. Kolejny realizowany projekt służy promocji turystyki poprzez tworzenie nowych centrów sportu i rekreacji dla młodzieży na pograniczu polsko-ukraińskim. Ostatni z podpisanych projektów dotyczy podniesienia bezpieczeństwa turystów w regionie Karpat. W jego ramach zostaną oznakowane ścieżki górskie, zakupione wyposażenie dla służb ratowniczych i przeprowadzone szkolenia dla ratowników górskich.

Opisane powyżej, dotychczas zakontraktowane projekty zostały wybrane podczas I naboru wniosków.

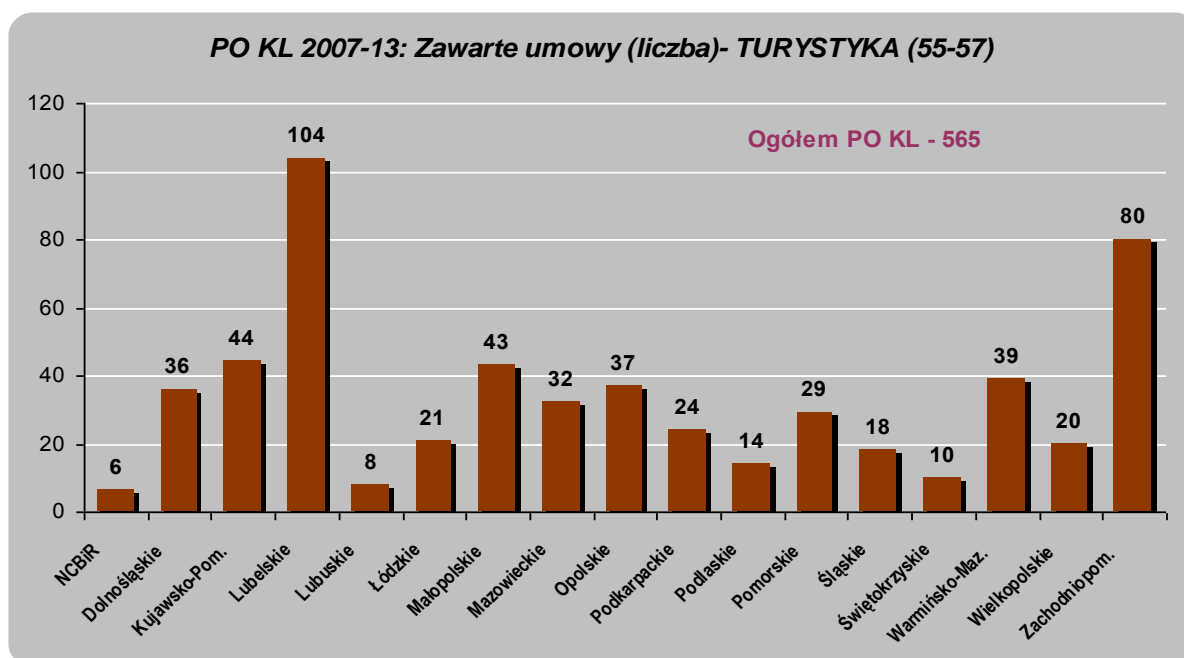
Podczas II naboru wniosków, do realizacji wybrano kolejne 12 projektów w ramach działania 1.2. Rozwój Turystyki. Wśród tych projektów jest 11 z polskim i 1 z ukraińskim partnerem wiodącym. Projekty dotyczą m.in. modernizacji ogrodów zoologicznych w Zamościu i Łucku, ochrony żydowskiego dziedzictwa kulturowego, tworzenia centrów polsko-ukraińskiego dialogu międzykulturowego, promocji turystycznej Bieszczad.

6. PROGRAM OPERACYJNY Kapitał Ludzki

W związku z tym, iż w ramach PO KL nie wyodrębniono alokacji na realizację projektów związanych z turystyką, nie jest możliwe podanie kwoty dostępnych środków na dofinansowanie przedmiotowych projektów. Projekty dotyczące turystyki zostały wyodrębnione przez Instytucje Pośredniczące we wdrażaniu PO KL. Z uwagi na brak narzędzi umożliwiających agregację danych dotyczących wskaźników monitorowania według obszarów tematycznych (w tym przypadku: turystyki) w materiale nie zawarto informacji na temat postępu rzeczowego. W związku z faktem, iż w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki nie ma wyodrębnionego wsparcia w obszarze turystyki w analizie nie zawarto podziału na projekty bezpośrednio związane z turystyką.

Na wykresie 17. przedstawiono postęp finansowy dotyczący projektów turystycznych.

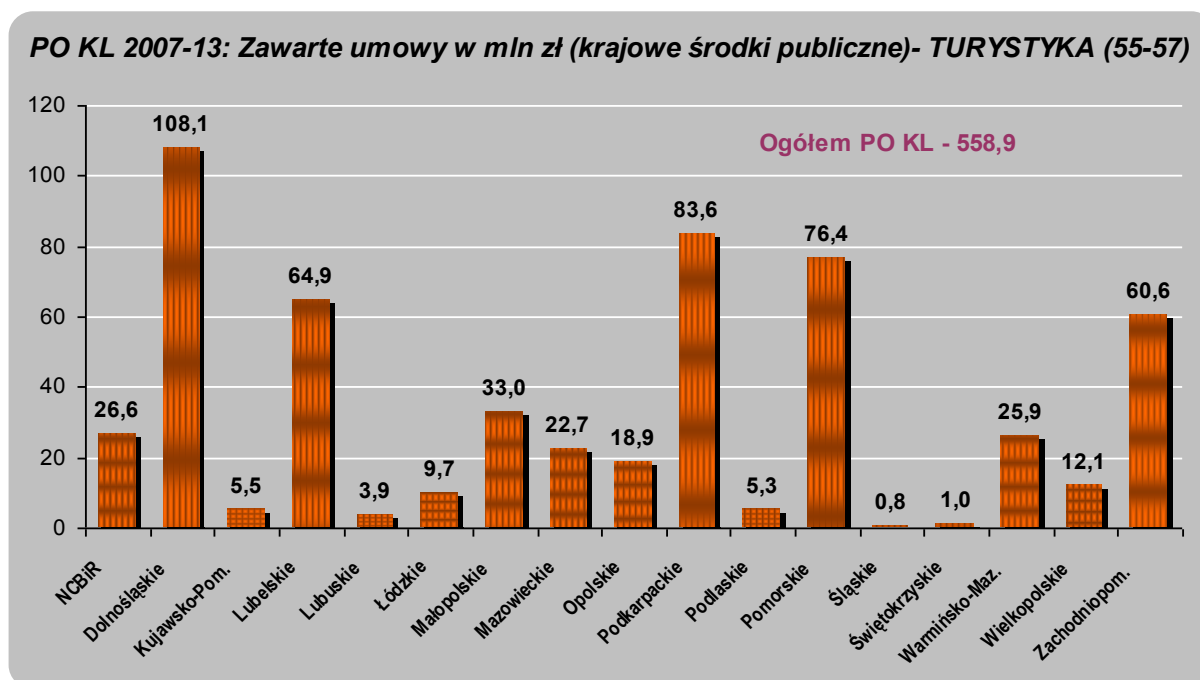
Wykres 15. Liczba zawartych umów w obszarze turystyka w ramach PO KL

Źródło: IZ PO KL na podstawie informacji przekazanych przez Instytucje Pośredniczące PO KL

Na koniec 2012 r. łącznie w ramach PO KL podpisano 565 umów o dofinansowanie projektów z zakresu turystyki. W porównaniu do 2011 roku w 2012 r. liczba umów zwiększyła się o 182 (wobec 383 podpisanych na koniec 2011 r.). Najwyższą liczbę umów związanych z turystyką podpisano w województwie lubelskim – 104 następnie w województwie zachodniopomorskim – 80. Najniższą liczbę umów zakontraktowało NCBiR – 6 oraz województwo lubuskie – 8 umów.

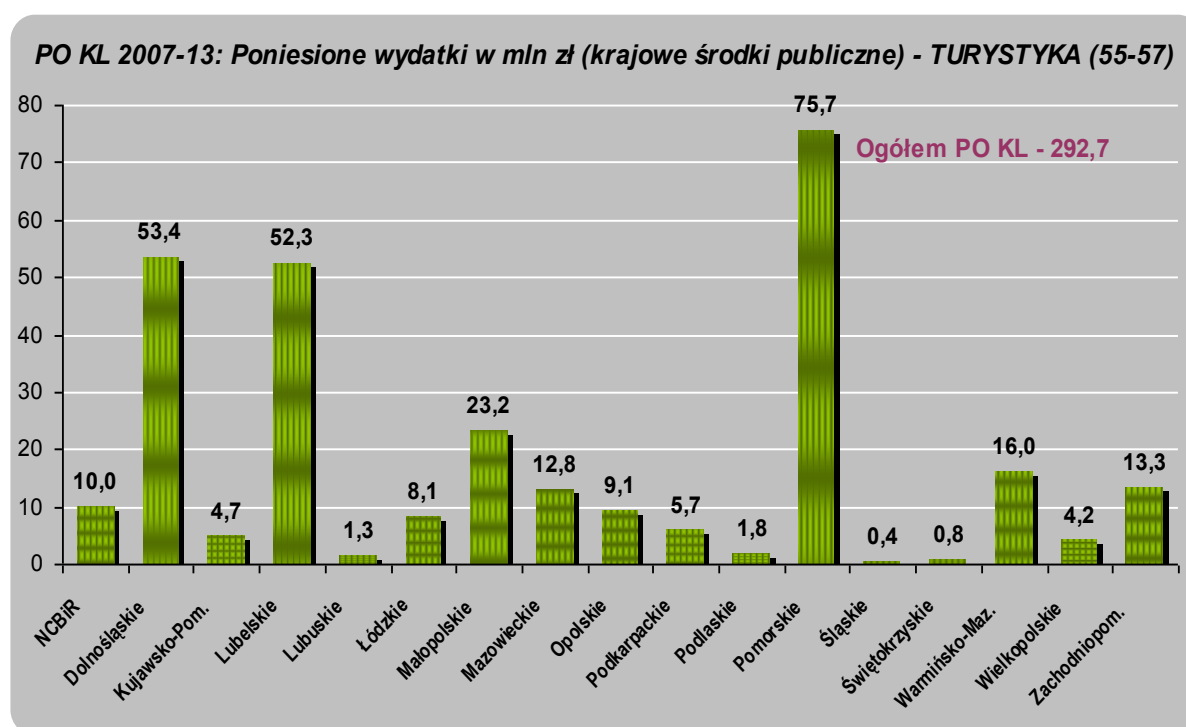
Wykres 16. Wartość podpisanych umów w obszarze turystyka w ramach PO KL

Źródło: IZ PO KL na podstawie informacji przekazanych przez Instytucje Pośredniczące PO KL

Na koniec 2012 r. łączna wartość środków zakontraktowanych w PO KL (krajowe środki publiczne) w ramach projektów związanych z turystyką ukształtowała się na poziomie 558,9 mln zł. W stosunku do roku 2011 r. nastąpił wzrost o około 170 mln zł. Jednocześnie w województwie dolnośląskim zakontraktowano najwyższą kwotę na realizację projektów dotyczących turystyki – ponad 108 mln zł. Na tle pozostałych regionów wyróżniało się również województwo podkarpackie, gdzie w ramach projektów realizowanych w obszarze turystyki zakontraktowano 83,6 mln zł oraz województwo lubelskie, gdzie zakontraktowano prawie 65 mln zł. Natomiast najniższą kwotę zakontraktowano w województwie śląskim – 0,8 mln zł oraz w województwie świętokrzyskim – 1 mln zł.

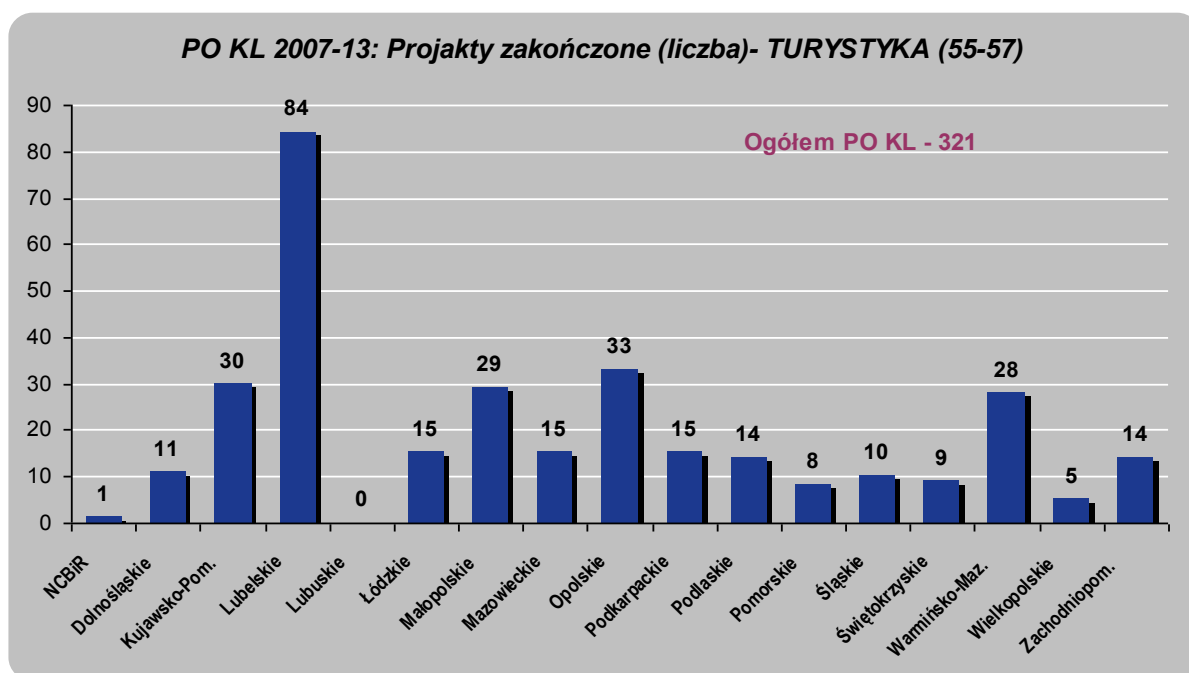
Wykres 17. Wartość złożonych wniosków w ramach obszaru turystyka (PO KL)

Źródło: IZ PO KL na podstawie informacji przekazanych przez Instytucje Pośredniczące PO KL

Analizując wartości na wykresie 20 należy stwierdzić, iż na koniec 2012 r. beneficjenci realizujący projekty z zakresu turystyki łącznie ponieśli wydatki (krajowe środki publiczne) odpowiadające kwocie 292,3 mln zł. Na uwagę zasługuje wysoki poziom wydatków w województwach dolnośląskim – 53,4 mln zł oraz w lubelskim 52,3 mln zł. Najniższy poziom wydatków występuje w województwie śląskim – 0,4 mln zł oraz w świętokrzyskim – 0,8 mln zł.

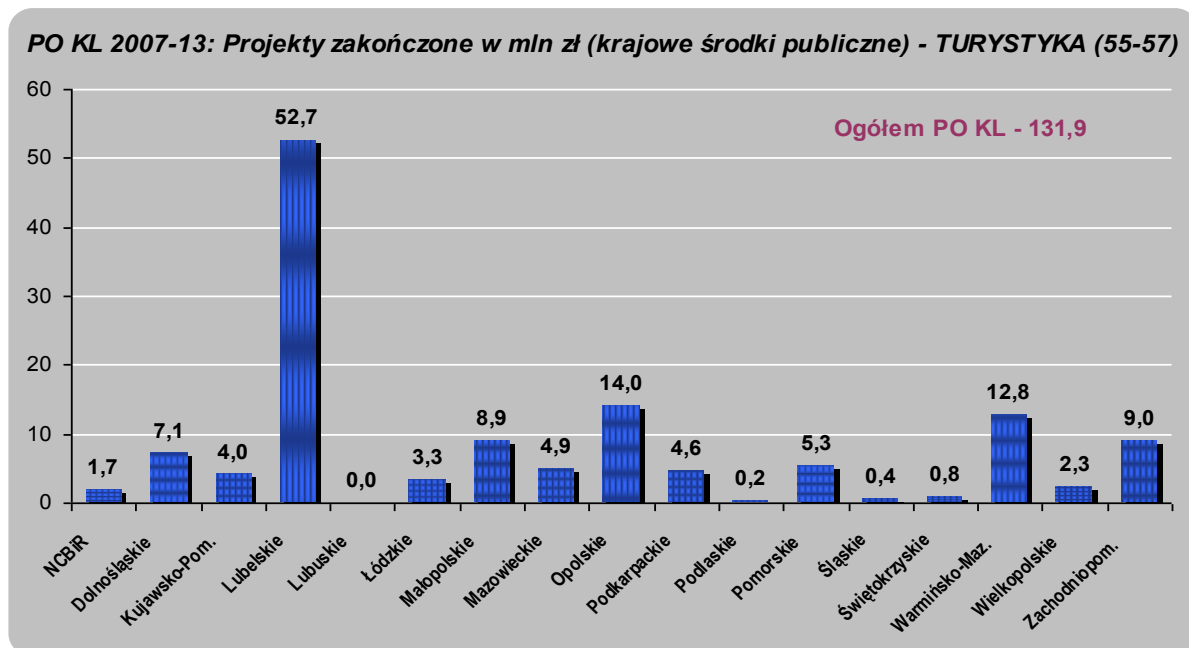
Wykres 18. Liczba zakończonych projektów z turystyki w ramach PO KL

Źródło: IZ PO KL na podstawie informacji przekazanych przez Instytucje Pośredniczące PO KL

Zgodnie z informacjami z wykresu, na koniec 2012 r. zrealizowano 321 projektów dotyczących obszaru turystyka. W stosunku do danych na koniec 2011 r. nastąpił wzrost o 59 projektów (wobec 262 projektów). Należy zaznaczyć, że województwie lubuskim dotychczas nie zakończono żadnego projektu dot. turystyki. Najwięcej projektów zakończono w województwie lubuskim – 84 następnie w województwie opolskim – 33. Najmniej projektów rozliczył NCBiR – 1, następnie województwo wielkopolskie gdzie zakończono 5 projektów.

Wykres 19. Wartość zakończonych projektów z turystyki w ramach PO KL

Źródło: IZ PO KL na podstawie informacji przekazanych przez Instytucje Pośredniczące PO KL

Zgodnie z wykresem 22 łączna wartość rozliczonych projektów wyniosła 131,9 mln zł. W stosunku do danych na koniec 2011 r. nastąpił wzrost w tym zakresie o 39,8 mln zł (wobec 92,1 mln zł na koniec 2011 r.). Odnosząc się do najwyższej wartości zakończonych projektów (krajowe środki publiczne) z zakresu turystyki, na pierwszym miejscu znalazło się województwo lubelskie (52,7 mln zł) a następnie opolskie (14,0 mln zł). Natomiast projekty o najniższej wartości rozliczono w województwie podlaskim (0,2 mln zł) oraz w śląskim (0,4 mln zł). W województwie lubuskim nie rozliczono żadnego projektu.

7. DZIAŁALNOŚĆ PROMOCYJNA MRR W ZAKRESIE TURYSTYKI

Konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”

Od pięciu lat Ministerstwo Rozwoju Regionalnego organizuje konkurs „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. Nagradza w nim wyróżniające się przedsięwzięcia współfinansowane z Funduszy Europejskich w obszarze turystyki, kultury i rekreacji. Konkurs promuje projekty wpływające na rozwój Polski pokazując przy tym pozytywny wpływ dotacji unijnych na zachodzące w niej zmiany.

Nagrody główne przyznawane są w siedmiu kategoriach:

- ✓ Rewitalizacja (obszary miejskie, przemysłowe i powojenne, przestrzeń użytkowa)
- ✓ Zabytek
- ✓ Produkt promocyjny (wydawnictwo, portal, kampania promocyjna)
- ✓ Turystyka aktywna (ścieżki rowerowe, szlaki wodne, szlaki turystyczne, parki rekreacyjne, obiekty sportowo-rekreacyjne)
- ✓ Turystyka transgraniczna i międzynarodowa
- ✓ Miejsce przyjazne dzieciom (parki tematyczne, ogródki jordanowskie, kompleksy rekreacji dziecięcej itp.).

Zainteresowanie konkursem stale rośnie. Wpływa na to nie tylko coraz większa liczba zrealizowanych projektów, ale także marka i prestiż konkursu. Do tej pory wybranych zostało 35 zwycięskich projektów spośród 108 nominowanych. W ciągu trwania konkursu przyznano też osiem wyróżnień specjalnych. Konkurs, od dwóch lat, ma również swoje wydania internetowe, w którym swoich zwycięzców wybierają internauci.

Nagrodą w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” jest statuetka oraz specjalnie zaprojektowana tablica pamiątkowa. Dodatkowo wszyscy nominowani oraz laureaci objęci są działaniami promocyjnymi w formie filmów, audycji radiowych, kampanii prasowych oraz wydawnictw.

Wśród dotychczasowych laureatów konkursu znalazły się projekty, które mają istotny wpływ na rozwój polskiej turystyki zarówno w Polsce jak i zagranicą. Wystarczy wspomnieć o świętolińskich wieczorach muzycznych, podczas których słuchacze zachwycają się dźwiękiem wydobywającym się z wyremontowanych organów czy krakowskim Lotniczym Parku Kulturowym, który swoimi eksponatami zadziwia pasjonatów lotnictwa. W roku 2012 laureatami V edycji konkursu zostali:

Kategoria „Rewitalizacja”

- ✓ Projekt „Rewitalizacja Bulwaru Nadwarciańskiego Wschodniego w Gorzowie Wlkp. poprzez adaptację infrastruktury technicznej na cele kulturowe, rekreacyjne i turystyczne” - Beneficjent: Miasto Gorzów Wlkp.

Kategoria „Zabytek”

- ✓ Projekt „Ginący Zabytek – ratowanie Sanktuarium w Świętej Lipce” - Beneficjent: Dom Zakonny Towarzystwa Jezusowego w Świętej Lipce.

Kategoria „Produkt promocyjny”

- ✓ Projekt: „Kampania promocyjna Suwalszczyzny jako jednej z marek turystycznych Województwa Podlaskiego” - Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna wraz z partnerami.

Kategoria „Obiekt turystyczny”

- ✓ Projekt „Budowa Lotniczego Parku Kulturowego w Krakowie, w tym Gmachu Głównego Muzeum Lotnictwa Polskiego” - Beneficjent: Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie.

Kategoria „Turystyka aktywna”

- ✓ Projekt: „Budowa tras do narciarstwa biegowego w partiach szczytowych Magurki Wilkowieckiej” - Beneficjent: Gmina Wilkowice Lider Projektu wraz z partnerem.

Kategoria „Turystyka transgraniczna i międzynarodowa”

- ✓ Projekt: „Via Fabrilis – szlak tradycji rzemieślniczych” - Beneficjent: Muzeum Ceramiki w Bolesławcu wraz z partnerem.

Kategoria: „Miejsce przyjazne dzieciom”

- ✓ Projekt: „Budowa obiektu turystycznego oraz ścieżki edukacyjnej na terenie odkryć paleontologicznych (Jura Parku) w Krasiejowie” - Beneficjent: Stowarzyszenie Delta.

Wyróżnienie specjalne:

- ✓ „Kampania Move Your Imagination” promująca polską turystykę na rynku niemieckim podczas Międzynarodowych Targów Turystycznych ITB Berlin 2011” - Beneficjent: Polska Organizacja Turystyczna.

Przewodnik Turystyczny

W ramach promocji laureatów konkursu „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” Departament Informacji Promocji i Szkoleń przygotował „Przewodnik turystyczny. Śladem Funduszy Europejskich”.

Przewodnik promuje projekty, które są laureatami konkursu „Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich” jako miejsca atrakcyjne turystycznie oraz zachęcające różne grupy odbiorców do ich odwiedzenia w trakcie odbywanych podróży. Przewodnik adresowany jest do osób chcących poznać i odwiedzić nowe, ciekawe miejsca na terenie Polski. Szczególnie ważną grupę docelową, do której skierowany jest przewodnik stanowią będą obcokrajowcy odwiedzający Polskę, dlatego przewodnik został przygotowany także w angielskiej wersji językowej. Przewodnik zawiera podstawowe informacje o każdym projekcie ale również ciekawe trasy piesze i rowerowe, atrakcje dla dzieci i wydarzenia kulturalne, które są organizowane w jego pobliżu. Z przewodnikiem można zaplanować ciekawy weekendowy wyjazd i poznać z nim ciekawe miejsc na mapie Polski. Publikacja została wydana w nakładzie 14 500 egzemplarzy. Była ona dystrybuowana w trakcie konferencji (także związanych z polską prezydencją w UE) i w sieci Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. Ogromną popularnością cieszyła się również w czasie pikników europejskich, które w okresie wakacji organizowane były w miejscach atrakcyjnych turystycznie w całej Polsce.

Trwają prace nad drugą edycją przewodnika poszerzoną o laureatów kolejnej, V edycji konkursu „Polska Pięknieje - 7 Cudów Funduszy Europejskich”.

Minister właściwy do spraw rozwoju wsi

Wśród priorytetów działań resortu rolnictwa szczególnie ważne jest różnicowanie działalności gospodarczej, w tym rolniczej na obszarach wiejskich. Zagadnienie to ma swoje odzwierciedlenie w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013).

Podstawę realizacji Krajowego Planu Strategicznego, stanowi koncepcja wielofunkcyjności rolnictwa i obszarów wiejskich. Zakłada ona wzmocnienie ekonomiczne gospodarstw rolnych i wzrost konkurencyjności sektora rolno-spożywczego oraz zapewnienie instrumentów na rzecz różnicowania działalności gospodarczej w kierunku pozyskania i stworzenia alternatywnych źródeł dochodów mieszkańców wsi. Przyczyni się ona do polepszenia jakości życia na obszarach wiejskich, jak również będzie stanowić alternatywę dla obecnie dominującej roli obszarów wiejskich, jaką jest produkcja żywności. Ważnym aspektem obszarów wiejskich w Polsce jest ich rola w zachowaniu i odtwarzaniu walorów krajobrazowych oraz zasobów przyrody. Jedną z działalności gospodarczych, która rozwinęła się najbardziej na obszarach wiejskich jest działalność agroturystyczna.

Cele i priorytety określone w Krajowym Planie Strategicznym dla obszarów wiejskich są realizowane w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Łączna kwota środków na Program w latach 2007-2013 wyniesie ponad 17 mld euro, z czego ponad 13 mld euro będzie pochodzić z budżetu UE (Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich).

W ramach PROW 2007-2013 przewidziano do realizacji dwa działania osi 3 *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej* bezpośrednio skierowane na rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem:

- ✓ *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* zostało uruchomione w 2008 roku. Od 2008 r. do 2010 r. ogłoszono po jednym naborze wniosków w danym roku. W 2011 roku były ogłoszone dwa nabory. Od początku realizacji działania (według danych na dzień 31 grudnia 2012 r.) złożono ogółem 28 999 wniosków, zawarto 14 120 umów, zrealizowano 10 395 płatności. Realizacja działania ma stworzyć warunki dla zrównoważonego rozwoju ekonomiczno-społecznego obszarów wiejskich przez udzielanie pomocy na podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników, dodatkowej działalności pozarolniczej w zakresie produkcji lub usług. Pomoc przyznaje się m.in. na inwestycje związane z wynajmowaniem pokoi w budynku mieszkalnym oraz sprzedażą posiłków domowych lub świadczeniem innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym. Budżet działania na cały okres programowania 2007-2013 wynosi ponad 345 mln euro.
- ✓ *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* – pierwsze wnioski można było składać w maju 2009 r. Kolejne nabory były w 2010 r. i 2011 r. (po jednym naborze). Od początku realizacji działania (według danych na dzień 31 grudnia 2012 r.) złożono

ogółem 31 252 wnioski, zawarto 10 351 umów, zrealizowano 5 806 płatności. Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich oraz rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji - wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających m.in. w zakresie usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem. Budżet działania na cały okres programowania wynosi ponad 1 mld euro.

Wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich jest wspierany także w ramach:

- działania osi 3 *Odnowa i rozwój wsi*. Terminy naboru wniosków są różne w zależności od województw. Limit środków dla działania na lata 2007-2013 wynosi ponad 589 mln euro (w tym EFRROW ponad 442 mln euro). Od początku realizacji działania (według danych na dzień 31 grudnia 2012 r.) złożono ogółem 7 738 wniosków, zawarto 5 780 umów, zrealizowano 4 670 płatności. W ramach działania najczęściej realizowane są projekty dotyczące budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów infrastruktury publicznej, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki, zachowania dziedzictwa kulturowego, zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie sportu i rekreacji.
- działania osi 4 *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*. Całkowity limit środków dla działania na okres programowania 2007-2013 wynosi ponad 620 mln euro (w tym EFRROW ponad 496 mln euro). Od początku realizacji działania (według danych na dzień 31 grudnia 2012 r.) złożono ogółem 43 015 wniosków, zawarto 18 193 umowy, zrealizowano 11 237 płatności. W ramach działania realizowane są w/w działania osi 3 oraz inne projekty zwane „małymi projektami”, które przyczyniają się do poprawy jakości życia lub różnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD. Działanie ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego lokalną strategią rozwoju (LSR) realizacji projektów w ramach tej strategii.

Działania Leader są realizowane przez samorządy województw i te podmioty są dysponentami środków, tak więc samorządy województw mogą kreować politykę rozwoju turystyki wiejskiej i ją wspierać.

W dniach 20-22 kwietnia 2012 r., już po raz czwarty, odbyły się w Kielcach Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGRORTAVEL. W wydarzenie zaangażowane są liczne podmioty, w tym niemal wszystkie regionalne sekretariaty Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. W ramach IV Międzynarodowych Targów Turystyki Wiejskiej i Agroturystyki AGROTRAVEL, odbyła się konferencja „Perspektywy rozwoju turystyki wiejskiej w Europie” oraz liczne imprezy towarzyszące targom.

W 2012 roku na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- zlecono wykonanie ekspertyzy w zakresie potencjału produktów turystyki wiejskiej w Polsce i ich konkurencyjności na regionalnym, krajowym i zagranicznym rynku usług turystycznych. Ekspertyza miała na celu przeprowadzenie syntetycznej charakterystyki i oceny znaczenia potencjału produktów turystyki wiejskiej dla

rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich oraz inwentaryzację produktów turystyki wiejskiej,

- zlecono wykonanie badania pn. „Turystyka wiejska, w tym agroturystyka, jako element zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich”. Głównym celem badania było wskazanie kierunków długofalowego rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki, w kontekście wypracowania wizji przyszłej Wspólnej Polityki Rolnej, uwzględniając model zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,
- zorganizowano konferencję pn. „*Wykorzystanie możliwości PROW 2007-2013 w kształtowaniu i komercjalizacji produktów turystyki wiejskiej*”. Głównym celem przedsięwzięcia było wskazanie możliwości wsparcia osób i podmiotów turystyki wiejskiej jakie tworzy PROW 2007-2013 w zakresie rozwoju usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem,
- rozstrzygnięto konkurs „Pamiętniki agroturystyki”, którego celem było zgromadzenie materiału poznawczego dotyczącego dorobku 20 lat rozwoju agroturystyki w Polsce. Zwieńczeniem konkursu jest publikacja pt. „Pamiętniki agroturystyki”.

Minister właściwy do spraw środowiska, do spraw gospodarki wodnej

1. Prowadzenie spraw z zakresu trwale zrównoważonego wykorzystania złóż kopalin.

W 2012 r. prace dotyczące georóżnorodności i geoturystyki będące w zakresie geologii były realizowane przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy oraz inne jednostki naukowe badawcze takie jak Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej czy Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, a także przedsiębiorstwa geologiczne (POLGEOLOG S.A.).

W 2012 r. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB) wykonał następujące prace z zakresu georóżnorodności i geoturystyki:

- ✓ Opracowanie mapy geologiczno-turystycznej gminy Strzegowo,
- ✓ Opracowanie mapy geologiczno - turystycznej gminy Kłodawa,
- ✓ Opracowanie treści folderu na temat georóżnorodności województwa warmińsko-mazurskiego,
- ✓ Opracowanie folderu popularno-naukowego pod tytułem "Życie zapisane w kamieniu. Skamieniałości w osadach polodowcowych na Warmii i Mazurach",
- ✓ „Góra Św. Anny – geostanowiska” – folder,
- ✓ „Góra Św. Anny – geopark krajowy” – folder.

W roku 2013 i w latach następnych PIG-PIB będzie wykonywał następujące prace:

- ✓ Mapy geoturystyczne parków narodowych: Drawieńskiego Parku Narodowego, Gorceńskiego Parku Narodowego, Ojcowskiego Parku Narodowego, Pienińskiego Parku Narodowego, Parku Narodowego „Ujście Warty”,
- ✓ Mapy geologiczno-turystyczne parków krajobrazowych Polski północnej: Nadmorski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana, Mazurski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Puszczy Romnickiej, Welski Park Krajobrazowy,
- ✓ Wprowadzanie do Centralnego Rejestru Geostanowisk Polski (CRGP) informacji o nowych geostanowiskach na terenie całej Polski i modernizacja aplikacji,
- ✓ Opracowanie Plejstoceńskiego Parku Lodowcowego „Strzegowo” (przewodnik, tablice, lapidarium, ekspozycja „Czas mamuta”),
- ✓ Jezioro Hańcza – pierwsze w Polsce podwodne geostanowisko,
- ✓ Geologiczno-środowiskowe warunki utworzenia Geoparku „Kanał Augustowski – Augustowskie Sandry”,
- ✓ Geologiczno-środowiskowe warunki utworzenia Geoparku "Dolina Wisłoka - Polski Teksas",
- ✓ Geostrada sudecka - przewodnik geologiczno-turystyczny,
- ✓ Program edukacyjny „Zrozumieć Ziemię”,

- ✓ Koncepcja funkcjonowania Geoparku Łysogórskiego w Górach Świętokrzyskich,
- ✓ „Geoturystyka: robimy pierwszy krok” – opracowanie projektu transgranicznego Geoparku Niecki Śródsudeckiej,
- ✓ Przygotowanie i opracowanie wystaw geoedukacyjnych (tektonicznej i mineralogicznej) na bazie materiałów z Gór Świętokrzyskich,
- ✓ Popularyzacja wiedzy w zakresie nauk o Ziemi i promocja badań PIG-PIB, podtemat „Geoturystyka i ochrona georóżnorodności”,

Charakterystyka wybranych przedsięwzięć:

W 2012 roku: wykonano projekty robót geologicznych i uzyskano Decyzję Ministra Środowiska; zrealizowano prace informatyczne, w tym: strukturę bazy danych wejściowych, wektoryzację i wprowadzenie do numerycznej bazy danych podkładów topograficznych i modeli terenu; opracowano założenia techniczne; przygotowano podkłady topograficzne i modele terenu; opracowano liniowe warstwy wyrobisk geologicznych i poligonowe warstwy wydzielen geologicznych; opracowano powierzchnię mapę geologiczną wraz z wektoryzacją warstwy geologicznej; opracowano części tekstu objaśniającego do map, przeprowadzono konsultacje merytoryczne; zebrano i zestawiono dostępne materiały archiwalne i dane z poszczególnych parków; opracowano podstawową treść mapy geologiczno-turystycznej i wydzielenia geologiczne dla 5 parków; opracowano legendę wydzielen geologicznych do mapy; przeprowadzono wizje terenowe, w tym: kartowanie geologiczne wraz z wykonaniem sond ręcznych i czyszczeniem ścian odsłonień, wyznaczanie stanowisk geologicznych, inwentaryzację infrastruktury turystycznej, wykonanie zdjęć; wykonano dokumentacje fotograficzne; wytypowano stanowiska geologiczne do opracowania na rewersach map, zweryfikowano treść map SmgP; zebrano informacje dotyczące turystyki.

✓ Geostrada sudecka - przewodnik geologiczno-turystyczny

Projekt jest realizowany we współpracy PIG-PIB i ČGS (Česká Geologická Služba) w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej na lata 2007-2013. Geostrada sudecka to licząca ponad 600 km trasa geoturystyczna biegnąca głównymi grzbietami polskich i czeskich Sudetów od Bogatyni do Opawy i przekraczająca granicę państwową w siedmiu przejściach granicznych. Celem projektu jest wydanie przewodnika geologiczno-turystycznego w językach polskim, czeskim i angielskim, wykonanie i zamontowanie w terenie 21 tablic informacyjnych (10 po stronie polskiej i 11 po stronie czeskiej), wydanie 21 folderów w języku polskim i czeskim oraz stworzenie strony internetowej. Projekt jest finansowany w 85% z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

✓ Geologiczno-środowiskowe warunki utworzenia Geoparku „Kanał Augustowski – Augustowskie Sandry”

W roku 2012 w ramach przedsięwzięcia wykonano następujące prace: ustalono i scyfrowano granice geoparku; przygotowano podkład topograficzny w układzie 92; wygenerowano model

dla terenu geoparku; pobrano próby do badań laboratoryjnych; zestawiono dane do podkładów map geologicznych i geomorfologicznych oraz modelu terenu; wykonano dokumentację fotograficzną geostanowisk; rozpoczęto prace przygotowawcze do projektów popularyzacyjnych; wybrano operatora filmu; wykonano inwentaryzację 44 geostanowisk; sporządzono zdjęcia i rysunki, wykonano pomiary GPS; wyznaczono trasy ścieżek geoturystycznych; wykonano uzupełniające kartowanie na obszarze ok. 44 km².

✓ **Geologiczno-środowiskowe warunki utworzenia Geoparku "Dolina Wisłoka - Polski Teksas"**

W roku 2012 w ramach przedsięwzięcia wykonano następujące prace: wykonano analizę materiałów archiwalnych, w tym materiały do 11 map SMGP; zgromadzono materiały dotyczące ochrony przyrody, rejestry pomników przyrody, zabytków, ewidencję stanowisk archeologicznych, wykazy infrastruktury przyrodniczo – edukacyjno - turystycznej z 3 nadleśnictw i 6 gmin; wykonano tematyczne warstwy informacyjne (warstwa topograficzna, hydrograficzna, geologiczna, kulturowo-historyczna, turystyczna, ochrony przyrody) w systemie GIS z dokładnością odpowiadającą skali 1:50 000 w utworzonej do tego celu bazie danych (geobazie); skalibrowano i przetransformowano na układ '92 9 arkuszy SmgP; zwektoryzowano w stopniu podstawowym 6 arkuszy na warstwie tematycznej geologia; utworzono bazę danych geoparku w środowisku GIS; wykonano 6 geobaz cząstkowych wraz z założeniami; wykonano założenia generalizacji warstwy geologicznej i założenia wizualizacji; zweryfikowano 11 istniejących geostanowisk; przygotowano materiały autorskie 29 geostanowisk; wykonano dokumentację i inwentaryzację 70 geostanowisk; opracowano założenia merytoryczne i graficzne treści projektów; wykonano uzupełniające kartowania geologiczne na obszarze ok. 50 km².

2. Inicjowanie, opracowywanie i monitorowanie rozwiązań planistycznych i techniczno-technologicznych, kształtujących i wspomagających ochronę środowiska w Polsce

W 2012 r. rozpoczęto realizację 5-ciu nowych projektów, w ramach których prowadzone są działania mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój turystyki w Polsce. Niniejsze przedsięwzięcia służą przede wszystkim modernizacji istniejącej infrastruktury turystycznej, a także przewidują przeprowadzenie akcji informacyjnych mających na celu promocję walorów przyrodniczych danych obszarów. Warto podkreślić, że projekty realizowane są przez różne podmioty (jednostki samorządu terytorialnego, parki narodowe, czy organizacje pozarządowe) na obszarze aż 5-ciu województw (lubelskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie i podlaskie), łączna ich wartość wynosi ponad 10,3 mln złotych (w tym dofinansowanie z UE w wysokości 8,7 mln zł). Szczegółowe informacja na temat wdrażanych przedsięwzięć znajduje się w poniższym zestawieniu.

Lp.	Działanie	Tytuł projektu	Beneficjent	Data podpisania umowy o dof. (link)	Koszt całkowity projektu (w zł)	Kwota dofinansowania z UE (w zł)	Województwo
1	5.1	Modernizacja małej infrastruktury turystycznej KPN - ograniczenie antropopresji na ekosystemy	Kampinoski Park Narodowy	2012-12-19	3 885 473,08	3 302 652,11	mazowieckie
2	5.1	Budowa parkingu przy rezerwacie Niebieskie Źródła - elementem ograniczającym presję turystów	Gmina Miasto Tomaszów Mazowiecki	2012-02-09	3 191 955,06	2 713 161,80	łódzkie
3	5.1	Wdrażanie zadań ochronnych na obszarach sieci Natura 2000 i rezerwach przyrody w woj. lubelskim	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie	2012-11-23	1 498 253,00	1 273 515,05	lubelskie
4	5.1	Ochrona obszarów Natura 2000 poprzez przekierowanie ruchu turystycznego na tereny mniej wrażliwe	Nadleśnictwo Karwin	2012-12-31	610 386,79	422 288,84	lubuskie
5	5.1	Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w rezerwach przyrody na Mazowszu i Podlasiu	Centrum Ochrony Mokradeł	2012-12-11	1 193 134,00	1 014 163,90	mazowieckie, podlaskie
suma					10 379 201,93	8 725 781,70	

3. Prowadzenie spraw z zakresu organizowania i funkcjonowania sieci Natura 2000

W dniu 1 czerwca 2012 r. w Ujściu Warty odbyły się obchody 20-lecia Dyrektywy Siedliskowej. W ramach obchodów 20-lecia Dyrektywy ... na terenie gminy Słońsk równolegle odbywał się festyn dla dzieci pn. "Piknik z Naturą", popularyzujący europejskie działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, w tym funkcjonowanie sieci Natura 2000.

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska przeprowadziła w 2012 r. opiniowanie dokumentów z właściwymi miejscowo radami gmin dot. powstania nowych obszarów Natura 2000. Tym samym przedstawiciele samorządów lokalnych zostali poinformowani o planowanych nowych obszarach Natura 2000, które mogą być promowane jako miejsca o wysokich walorach turystycznych, co z kolei może wpłynąć na rozwój turystyki na tych terenach.

✓ Koordynowanie spraw związanych z dokumentami programowymi w zakresie ochrony środowiska.

Ocena oddziaływania na środowisko umożliwia wszechstronną analizę dokumentów programowych, określenie ich wpływu na środowisko oraz wprowadzenie rozwiązań, dzięki którym możliwe będzie utrzymanie walorów turystycznych określonych obszarów i jednoczesny rozwój infrastruktury niezbędnej do sprawnego funkcjonowania tego sektora gospodarki.

W roku 2012 Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska dokonał oceny następujących projektów dokumentów programowych, których realizacja w sposób bezpośredni lub pośredni mogła wpłynąć na rozwój turystyki:

Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Program ochrony brzegów morskich, Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej, Program zagospodarowania turystycznego szlaku kajakowego Baryczy, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Wisły, Warunki korzystania z regionów wodnych: Górnej Wisły, Czarnej Orawy i Dniestru, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Wisły, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Warty, Warunki korzystania z wód zlewni rzeki Czarnej Malenieckiej, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, Warunki korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Odry, Oszczędność energii i promocja źródeł energii odnawialnej, Krajowy Plan Wdrażania Konwencji Sztokholmskiej, Program Rozwoju Energetyki Wodnej, Plan działań służących realizacji Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

✓ Działania na obszarach chronionych.

Mając na uwadze, iż wysoka wartość przyrodnicza obszarów chronionych przekłada się na atrakcyjność turystyczną danego terenu, regionalne dyrekcje ochrony środowiska, poprzez wykorzystywanie podstawowych środków przekazu jakimi są internet, materiały drukowane czy spotkania z lokalną społecznością, propagują walory przyrodnicze i krajobrazowe swoich obszarów.

Do działań mających wpływ na rozwój turystyki podejmowanych w parkach krajobrazowych w 2012 r. zaliczyć można, m. in.: wyznaczanie oraz modernizację ścieżek dydaktycznych (przyrodniczo-edukacyjnych), prace związane z bieżącym oznakowaniem ścieżek turystycznych i rowerowych oraz bieżący remont infrastruktury turystycznej.

Działania mające wpływ na rozwój turystyki podejmowane są również w granicach wybranych rezerwatów przyrody, których cele ochrony nie wykluczają z góry udostępnienia edukacyjnego, rekreacyjnego, turystycznego oraz sportowego danego obiektu. Działania te polegają w głównej mierze na wyznaczaniu tras oraz ścieżek udostępnionych do ruchu, znakowaniu tych tras i ścieżek, czy też ustawianiu tablic edukacyjnych.

W niektórych rezerwach lokalizowane są ponadto wieże widokowe dla turystów, obserwatorów ptaków itp. Wyznaczanie w granicach rezerwatów przyrody szlaków udostępnionych ma na celu w głównej mierze ukierunkowanie ruchu turystycznego, a co za tym idzie ograniczenie antropopresji na obszarach szczególnie cennych pod względem przyrodniczym.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach uruchomiła serwis System Informacji Geograficznej (Geoportal). Podstawowym założeniem podczas tworzenia serwisu było przygotowanie przejrzystej, łatwej w obsłudze platformy dostępu do informacji o środowisku przyrodniczym województwa śląskiego. W 2010 r. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wdrożyła rozwiązanie umożliwiające wyszukiwanie i przeglądanie danych przestrzennych dotyczących obszarów chronionych – geoserwis.gdos.gov.pl.

Geoserwis jest projektem open source, co gwarantuje jego szybki rozwój, a użytkownikowi - dostosowanie do osobistych potrzeb. Geoserwis to system bazujący na różnych źródłach danych. Przy jego pomocy możliwe jest przeszukiwanie baz i rejestrów.

W 2012 r. narzędzie zostało rozbudowane i obecna funkcjonalność stanowi rozwiązanie przydatne dla każdego – poczynając od profesjonalistów z zakresu Systemu Informacji Geograficznej (GIS) i różnych organizacji i instytucji oraz przedsiębiorców i inwestorów, a kończąc na ciekawych świata, podróżnikach, planujących wycieczki krajoznawcze w miejsca o dużych walorach przyrodniczych.

W niedalekiej przyszłości w Geoserwisie aktywowana zostanie warstwa z „atrakcjami leśnymi”, dzięki której będzie można zapoznać się z rozmieszczeniem zlokalizowanych w rezerwach przyrody leśnych ścieżek i ośrodków edukacyjnych oraz parkingów leśnych.

Nowatorskim pomysłem jest projekt dodania funkcji społecznościowych. Mają one umożliwić m.in. przesyłanie do zasobów Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska zdjęć i innych plików multimedialnych, które zostaną wykorzystane do weryfikacji baz danych. Już dzisiaj za pomocą Geoserwisu można przeglądać ogromną bazę zdjęć przyrodniczą z globalnej foto-witryny Panoramio. Do Geoserwisu będą również sukcesywnie podłączane inne rejestry związane z ochroną środowiska, w tym m.in. Bank Danych o Inwentaryzacjach Przyrodniczych.

4. Prowadzenie spraw z zakresu nadzoru nad parkami narodowymi i Lasami Państwowymi

Jednym z zadań parków narodowych jest udostępnianie jego obszarów. Wszystkie parki narodowe w Polsce są udostępnione turystycznie, zgodnie z zasadami uwzględniającymi zróżnicowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, nasilenie ruchu turystycznego i jego oddziaływanie na przyrodę. Zasady udostępniania parków narodowych zawarte są w wewnętrznych zarządzeniach dyrektorów parków narodowych w zależności od specyfiki i atrakcyjności parków.

W 2012 r. podjęto następujące działania mające wpływ na rozwój turystyki w parkach narodowych:

- ✓ utrzymanie i rozbudowa infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, tablic informacyjnych, punktów widokowych, ścieżek edukacyjnych, plansz przyrodniczych, słupków informacyjnych, pomostów, ogrodzeń, deszczochronów, ławek, stołów (w Świętokrzyskim PN, Babogórskim PN, w Wolińskim PN, w Bieszczadzkim PN, Poleskim PN, Kampinoskim PN, Wigierskim PN, Roztoczańskim PN, PN Ujście Warty, PN Bory Tucholskie, Białowieskim PN, Pienińskim PN, Wielkopolskim PN, Narwiańskim PN, Ojcowskim PN, Słowińskim PN, Drawieńskim PN, Karkonoskim PN),
- ✓ prowadzono różne formy edukacji ekologicznej, w tym przygotowano wydawnictwa o charakterze edukacyjno-turystycznym (w PN Bory Tucholskie, Wigierskim PN, Pienińskim PN, Słowińskim PN, Drawieńskim PN),
- ✓ wykonano nowe ścieżki edukacyjne: „Tropem przyrody” w Poleskim PN, „Wokół Palmir” w Kampinoskim PN, „Folusz” i „Kamień” w Magurskim PN, wykonano Ogród Dydaktyczny przy Ośrodku Edukacyjnym wraz z Muzeum w Krempnej w Magurskim PN, otwarto dwie nowe trasy spacerowe w Ojcowskim PN, wytyczono trasę narciarstwa biegowego w Białowieskim PN,
- ✓ zrealizowano projekt: „Ochrona zasobów przyrodniczych Ostoi Magurskiej przed niekontrolowaną presją turystów w Magurskim PN oraz zainicjowano akcję „Bezpieczny turysta” w Drawieńskim PN,
- ✓ uzupełniono istniejące ekspozycje w ośrodkach muzealnych w Roztoczańskim PN, Ojcowskim PN i Poleskim PN,
- ✓ dbano o zapewnienie bezpieczeństwa na szlakach turystycznych poprzez bieżącą kontrolę stanu infrastruktury turystycznej – we wszystkich parkach,
- ✓ zorganizowano cykl wykładów dla osób obsługujących ruch turystyczny na terenie Pienińskiego PN mających na celu podniesienie kompetencji i poprawienie jakości świadczonych usług turystycznych.

Wszystkie podejmowane działania miały na celu ograniczenie antropopresji na terenie parków narodowych oraz zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa odwiedzających parki narodowe.

Działania podejmowane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe wpływające na rozwój turystyki na terenach leśnych:

- ✓ W 2012 r. prowadzona była i nadal trwa kampania „Lasy Państwowe. Zapraszamy”, która ma pokazać, jak leśnicy przygotowali polskie lasy do aktywnego i atrakcyjnego wypoczynku. W ramach kampanii odbywają się liczne wydarzenia promujące m.in. turystykę na terenach leśnych.
- ✓ Na terenie Lasów Państwowych znajduje się 2522 szlaków pieszych, w tym 387 wykonanych z inicjatywy wyłącznie Lasów Państwowych. Pozostałe utworzone zostały przez Lasy Państwowe we współpracy z samorządami i PTTK oraz samodzielnie przez PTTK. Do dyspozycji turystów pozostaje 1956 szlaków rowerowych, w tym 260 wykonanych przez jednostki LP. Ponadto udostępniane są 532 trasy konne o łącznej długości 7380 km. Ww. obiektom towarzyszy infrastruktura w postaci platform i tarasów widokowych, czy też miejsc do odpoczynku.
- ✓ Lasy Państwowe posiadają 14 narciarskich tras zjazdowych (o łącznej długości 63 km) i udostępniają 32 narciarskie trasy biegowe o całkowitej długości 223 km. Dodatkowo nadleśnictwa oferują odwiedzającym specjalne trasy do uprawiania nordic-walking (ok. 30 tras).
- ✓ Wychodząc na przeciw oczekiwaniom społecznym, przy zachowaniu realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej i ochrony przyrody jednostki LP współpracują przy promowaniu nowych form aktywności tj. survival, czy też questing.
- ✓ W 2012 roku Lasy Państwowe zadeklarowały gotowość udostępniania lasu dla uprawiania orienteeringu. Koncepcja nosi nazwę „Zielony Punkt Kontrolny”
- ✓ Na terenie Lasów Państwowych funkcjonuje około 4,5 tys. miejsc noclegowych w ośrodkach wypoczynkowych, szkoleniowo-wypoczynkowych, ośrodkach edukacji ekologicznej (z noclegiem), pokojach gościnnych i kwaterach myśliwskich oraz domkach kempingowych. Oferta turystyczna, w tym noclegowa jest umieszczana i aktualizowana w Leśnym Przewodniku Turystycznym (www.czaswlas.pl).
- ✓ W 2012 r. w ramach programu własnego pod nazwą „Aktywne udostępnianie lasu” Lasy Państwowe wybudowały 6 parkingów leśnych oraz 25 miejsc postoju pojazdów wyposażonych w infrastrukturę turystyczną tj. wiaty, ścieżki zdrowia, tablice informacyjne, stoły, ławki oraz kontenery na śmieci.
- ✓ Ponadto organizowane przez Lasy Państwowe liczne festyny, pikniki, dni otwarte w nadleśnictwach są okazją do przekazywania wiedzy leśnej, zasad zachowania się w lesie oraz kwestii związanych z bezpieczeństwem przebywania w lesie.

5. Podejmowane działania na rzecz rozwoju i promowania turystyki na obszarach wód śródlądowych

Jednostki organizacyjne podległe ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej administrują śródlądowymi drogami wodnymi o łącznej długości 3660 km. Wśród utrzymywanych

szlaków żeglownych jest około 30% dróg wodnych klasy Ia, przeznaczonych wyłącznie do uprawiania turystyki wodnej oraz przewozów pasażerskich. Wynika to z parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych oraz innych przesłanek naturalnych i technicznych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, drogi wodne o znaczeniu turystycznym, podobnie jak inne, które są przystosowane do transportu wodnego, są oznakowane znakami żeglugowymi i utrzymywane w sposób zapewniający bezpieczeństwo żeglugowe.

Prace wykonywane w 2012 r. były zaplanowane i ujęte w stosownych programach jako projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej, budżetu państwa oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka realizowany jest projekt „Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach: Jezioro Drużno-Miłomłyn, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki”. W ramach całego projektu, realizowanego przez RZGW w Gdańsku, który obejmuje: przebudowę i automatyzację śluz, odmulenie szlaku żeglownego, zabezpieczenie brzegów Kanału, odbudowę pięciu pochylni i zagospodarowanie nabrzeży oraz infrastrukturę informacyjną, w 2012 roku wykonano dokumentację projektową oraz projekty budowlane i ich aktualizację na część robót objętych tym zadaniem.

W ramach tego samego Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka zrealizowano projekt pt.: „Wykorzystanie walorów rzeki Wisły w celu budowy wspólnego produktu turystycznego przez Kazimierz Dolny, Puławy i Janowiec”. Projekt ten był realizowany przez RZGW w Warszawie wspólnie z miastem Puławy, a finansowany ze środków finansowych UE, budżetu państwa i województwa lubelskiego. Na jego realizację w 2012 r. wydatkowano z budżetu państwa kwotę 1,32 mln zł. Projekt ma ponadregionalny charakter. Przebiega ponad granicami administracyjnymi kilku gmin, które łączy rzeka Wisła.

W ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego jest realizowany projekt: „Modernizacja Kanału Ślesińskiego (od km 0.0 do km 32.0)”, obejmujący remont śluz w Koszewie, Gawronach, Pątnowie i Morzysławiu oraz roboty pogłębiarskie w kanale. Projekt realizowany jest przez RZGW w Poznaniu. W 2012 roku prowadzono prace przy modernizacji śluzy w Morzysławiu wraz z przebudową jej zamknięć oraz wrót przeciwpowodziowych. Podobne prace prowadzono przy śluzie Koszewo i jednocześnie podjęto prace przy modernizacji śluzy i jazu Gawrony. Przy wartości projektu ogółem określonej na kwotę 18,3 mln zł wydatki poniesione w 2012 r. wyniosły 9,34 mln zł. Kontynuacja prac objętych projektem będzie prowadzona w 2013 r.

Ze środków finansowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizowano prace na drogach wodnych o dużym znaczeniu dla turystyki wodnej, w ramach Programu Priorytetowego NFOŚiGW: „Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych (w latach 2012-2015)”. Programem tym w szczególności objęto zadania związane z funkcjonowaniem budowli na zabytkowym Kanale Augustowskim, w celu ich niezawodnej eksploatacji.

Na powyższe zadania wydatkowano w 2012 roku kwotę ogółem 12,255 mln zł. Nadmienić należy, że realizacja prac budowlanych, a szczególnie prowadzonych na śluzach żeglugowych, wymagała wyłączenia ich z eksploatacji w czasie trwania sezonu turystycznego. Stanowiło to utrudnienie dla uprawiających pływanie po Kanale, które minimalizowano przez wykonawców robót przez

podstawienie wózków do przewożenia kajaków i innego sprzętu pływającego w rejonie prowadzonych prac budowlanych. Informacje o planowanych pracach i okresowym wyłączeniu śluz z eksploatacji były podawane wyprzedzająco przed sezonem turystycznym w różnych środkach przekazu.

Dla uprawiania turystyki wodnej na rzece Odrze znaczenie na przyszłość mają zakończone w 2012 roku prace związane z modernizacją śluz żeglugowych, które zostały zrealizowane przez RZGW we Wrocławiu. Wykonano modernizację następujących śluz żeglugowych: Bartoszewice, Rogów, Janowice i Dobrzeń, które zlokalizowane są na górnej Odrze skanalizowanej. Projekt ten był realizowany w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, oś VII, na który wydatkowano łącznie 25,949 mln zł. Wymienione śluzy żeglugowe służą nie tylko jednostkom pływającym zajmującym się przewozem towarów, ale także każdej jednostce pływającej sportowej i turystycznej.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych

W roku 2012 Minister Spraw Wewnętrznych realizował zadania wynikające z przepisów ustawy o działach administracji rządowej, w tym zwłaszcza powierzających ministrowi właściwemu ds. wewnętrznych m.in. nadzór nad ratownictwem górskim i wodnym, a także nałożone przepisami szczególnymi tj. ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich* (Dz.U. Nr 208, poz. 1241) oraz ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych* (Dz.U. Nr 208, poz. 1240).

Działania ministra koncentrowały się na przygotowaniu i wydaniu rozporządzeń wykonawczych do ww. ustaw, mających istotny wpływ na bezpieczeństwo osób uprawiających turystykę, sporty górskie i wodne oraz szeroko pojętą rekreację na obszarach wodnych i górskich. Są to następujące rozporządzenia:

- z dnia 19 stycznia 2012 roku w sprawie *dopuszczalnego obciążenia narciarskiej trasy zjazdowej, sposobu jego obliczania oraz szczegółowych warunków oświetlenia zorganizowanych terenów narciarskich,*
- z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie *szkoleń w ratownictwie wodnym,*
- z dnia 6 marca 2012 r. w sprawie *sposobu oznakowania i zabezpieczania obszarów wodnych oraz wzorów znaków zakazu, nakazu oraz znaków informacyjnych i flag,*
- z dnia 27 lutego 2012 r. w sprawie *wymagań dotyczących wyposażenia wyznaczonych obszarów wodnych w sprzęt ratunkowy i pomocniczy, urządzenia sygnalizacyjne i ostrzegawcze oraz sprzęt medyczny, leki i artykuły sanitarne,*
- z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie *minimalnych wymagań dotyczących liczby ratowników wodnych zapewniających stałą kontrolę wyznaczonego obszaru wodnego.*

Mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach, pływającym, kąpiącym się lub uprawiającym sporty wodne, w 2012 roku podobnie jak w latach ubiegłych, minister właściwy ds. wewnętrznych zlecił do realizacji zadania z zakresu ratownictwa górskiego i wodnego organizacjom pozarządowym, do których statutowych celów należy organizowanie pomocy i ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia w górach lub na obszarach wodnych.

Na ten cel wykorzystano środki finansowe zarezerwowane w ustawie budżetowej na ratownictwo górskie i wodne. Wielkość przekazanych środków finansowych poszczególnym organizacjom obrazuje poniższa tabela:

Organizacja	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe	Suma
GOPR	6 350 000		6 350 000
TOPR	4 320 000		4 320 000
Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	351 000	85 000	436 000
Suwalskie WOPR	40 000		40 000

Legionowskie WOPR	50 000		50 000
ZGWOPR	624 470	1 275 000	1 899 470
WOPR „WOPR-OS” w Ostrołęce		30 000	30 000
Żyrardowskie Powiatowe WOPR	4 400	8 700	13 100
Mazurska Służba Ratownicza	150 430	100 000	250 430
Szczecińskie WOPR	3 000	69 000	72 000
Suma	11 893 300	1 567 700	13 461 000

Ponadto minister właściwy ds. wewnętrznych wydał dziewięć decyzji administracyjnych umożliwiających wnioskodawcom wykonywanie ratownictwa wodnego na mocy art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 roku *o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych*. Są to następujące podmioty:

- Ratownictwo Wodne Rzeczypospolitej, ul. H. Sawickiej 20, 62-800 Kalisz,
- Wiesław Borowski Wibor – Ratownictwo Morskie, ul. Słoneczna 3, 72-420 Dziwnów,
- Romuald Kowalski Zakład Handlowo-Uslugowy „Romulus”, Świerczewo 26, 72-200 Nowogard,
- Ratownictwo Wodne Asekuracja Sp. z .o. o., ul. Modrzejowska 20, 41-200 Sosnowiec,
- „ARTO” s. c., ul. Starokunowska 1/7/19, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski Tomasz Sułkowski, ul. Starokunowska 1/7/19, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski; Artur Tokarski, ul. Polna 82/69, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski,
- Legionowskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, ul. Gen. W. Sikorskiego 11, 05-119 Legionowo,
- Jarocki Tomasz Multi Grupa, ul. Chłopska 18, Smolec, 55-080 Kąty Wrocławskie,
- „Wodniak” s.c. Biskupski Marek, Dudka Zbigniew, Kina Grzegorz, Rzeźnik Zbigniew z siedzibą w Słoku, 97 – 400 Bełchatów,
- Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, ul. Nadbrzeżna 15, 11-500 Giżycko.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa turystom w 2012 roku prowadzili również funkcjonariusze pionów kontrolno – rozpoznawczych Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, komend wojewódzkich PSP oraz komend powiatowych PSP.

Polegały one na:

- ✓ prowadzeniu czynności kontrolno-rozpoznawczych pod względem funkcjonowania zabezpieczeń przeciwpożarowych oraz występowania miejscowych zagrożeń w ośrodkach, bazach wypoczynkowych, w szczególności w miejscach pobytu dzieci i młodzieży,
- ✓ podejmowaniu działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom imprez masowych przez prowadzenie czynności kontrolno – rozpoznawczych,
- ✓ prowadzeniu czynności kontrolno-rozpoznawczych w obiektach, w których świadczone są usługi turystyczne, wykorzystywanych m.in. na potrzeby zaszeregowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju,

- ✓ kontroli uzgadniania projektów budowlanych obiektów służących turystyce pod względem ochrony przeciwpożarowej oraz czynności odbiorowych przed przystąpieniem do użytkowania tych obiektów - w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1997 r. - *Prawo budowlane*,
- ✓ sprawdzaniu stanu przestrzegania przepisów przeciwpożarowych na terenach leśnych.

Wykonywanie zadań związanych z ochroną granicy państwowej na lądzie, na morzu i w powietrzu oraz kontrola ruchu granicznego powierzone zostały Straży Granicznej.

Jednocześnie w kompetencji przedmiotowej formacji znajduje się prowadzenie czynności w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, ochrony szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym, a także zapewnienia bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego.

Przystąpienie Polski do pełnej realizacji postanowień Układu z Schengen dało możliwość swobodnego podróżowania po terytorium Schengen zarówno obywatelom Państw Członkowskich UE, jak też obywatelom krajów trzecich, bez konieczności poddawania się kontroli granicznej podczas przekraczania granic wewnętrznych UE/Schengen. Sytuacja ta wpłynęła zasadniczo na sposób realizacji zadań przez Straż Graniczną na wszystkich odcinkach granicy państwowej, a zwłaszcza stanowiących granicę wewnętrzną UE/Schengen, jak też na terytorium kraju. Podstawową różnicą jest zaprzestanie fizycznej ochrony granicy wewnętrznej oraz kontroli granicznej we wszystkich przejściach granicznych na wewnętrznej granicy UE.

Wcześniej polskie służby graniczne przeciwdziałały tym zagrożeniom poprzez kontrole w przejściach granicznych. Dotyczy to w szczególności przeciwdziałania nielegalnej migracji, wwozowi niebezpiecznych substancji, odpadów, a także przemytowi papierosów, alkoholu oraz samochodów.

Do czasu wejścia do strefy Schengen problem ten dotyczył głównie terenów przygranicznych, w obecnym układzie zagrożenia te objęły praktycznie cały kraj. Przeciwdziałanie wymienionym zagrożeniom wymaga szybkich działań służb granicznych i innych organów państwowych, odpowiadających za bezpieczeństwo obywateli, ład i porządek w poszczególnych państwach, jak również lepszego niż dotychczas współdziałania w zagrożonych przestępczością obszarach.

Działania kompensacyjne we współdziałaniu z funkcjonariuszami służb państw sąsiednich strefy Schengen polegają w szczególności na stworzeniu punktów kontaktowych (centrów współpracy, wspólnych placówek) oraz na prowadzeniu wspólnych patroli.

Konsekwencją jest zwiększenie aktywności działań mobilnych Straży Granicznej w strefie nadgranicznej. W szerszym niż dotychczas zakresie prowadzone jest rozpoznawanie, przeciwdziałanie i wykrywanie przestępstw o charakterze migracyjnym. Intensyfikacja działań operacyjno-rozpoznawczych, wobec zjawiska nielegalnej migracji jest jednym z priorytetów Straży Granicznej i stanowi element całościowej profilaktyki i rozpoznawania zagrożeń.

Wszystkie działania Straży Granicznej skupiające się na zwalczaniu przestępczości, a co za tym idzie poprawie stanu bezpieczeństwa, uwzględniają specyficzną sytuację funkcjonowania formacji na granicy zewnętrznej, a także wewnątrz kraju. Nasilenie działań, również tych o charakterze operacyjno-rozpoznawczym oraz koordynacja przedsięwzięć z jednocześnie sprawowanym

nadzorem stają się priorytetem warunkującym skuteczne zwalczanie przestępczości zarówno pospolitej, jak i zorganizowanej.

W całokształt działań państwa na rzecz rozwoju turystyki wpisuje się m. in. rozbudowa infrastruktury przejść granicznych. Kwestie dotyczące utworzenia nowych przejść granicznych, modernizacji i rozbudowy infrastruktury funkcjonujących przejść granicznych, rozszerzania zakresu ruchu, jak również opracowywanie rozwiązań służących usprawnieniu przekraczania granicy państwowej rozpatrywane są na forum Komisji ds. Przejść Granicznych Polsko - Rosyjskiej Rady ds. Współpracy Regionów Rzeczypospolitej Polskiej z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Grupy Eksperckiej ds. rozwoju przejść granicznych i infrastruktury przygranicznej Polsko - Rosyjskiej Komisji ds. Współpracy Międzyregionalnej, Podkomisji ds. Przejść Granicznych i Infrastruktury posiedzenia Polsko – Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej ds. Współpracy Transgranicznej, Komisji ds. Przejść Granicznych i Infrastruktury Polsko-Ukraińskiej Międzyrządowej Rady Koordynacyjnej ds. Współpracy Międzyregionalnej.

Należy podkreślić, że współpraca ze stroną białoruską w ramach ww. Podkomisji nie jest realizowana od ostatniego posiedzenia, które odbyło się w dniach 16 – 17 października 2008 roku w Kobylanach. Strona białoruska z uwagi na fakt, iż ostatnie spotkanie odbyło się w Polsce, powinna zorganizować kolejne na swoim terytorium.

W ramach prac ww. Komisji na polsko-ukraińskiej granicy w drodze wymiany not dyplomatycznych zawarto *Porozumienie o utworzeniu nowych drogowych przejść granicznych Budomierz-Hruszew i Dołhobyczów-Uhrynów*. Otwarcie ww. przejść nastąpi po zakończeniu stosownych prac budowlanych.

Na czas Turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 tymczasowo otwarto drogowe przejścia graniczne Dołhobyczów-Uhrynów (koncepcja funkcjonowania granicy polsko-ukraińskiej podczas Turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, przyjęta przez Zespół do Spraw Zagospodarowania Granicy Państwowej w dniu 17 maja 2011 roku, przewidywała, że część infrastruktury nowych przejść granicznych w Dołhobyczowie zostanie oddana do użytku w terminie umożliwiającym przekraczanie granicy i dokonywanie kontroli granicznej wyłącznie w okresie organizacji UEFA EURO 2012). Po zakończeniu ww. imprezy przejścia graniczne Dołhobyczów-Uhrynów zostały ponownie zamknięte, celem kontynuacji stosownych prac budowlanych.

W październiku 2012 r. strona ukraińska w nocy dyplomatycznej skierowanej do Ambasady RP w Kijowie wyraziła zgodę na otwarcie drogowego przejścia granicznego Malhowice-Niżankowice dla ruchu osób i przewozu towarów pojazdami o maksymalnej dopuszczalnej masie 3,5 ton z wyłączeniem ruchu osób pieszych.

Otwarcie przedmiotowego przejścia nastąpi po zawarciu odrębnego porozumienia pomiędzy rządami obu państw wraz z zakończeniem budowy infrastruktury dla realizacji kontroli osób i pojazdów.

W 2012 roku w drogowym przejściu granicznym Korczowa-Krakowiec prowadzono prace zmierzające do rozdzielenia ruchu towarowego od osobowego i wybudowanie stałej infrastruktury do odpraw samochodów osobowych i autobusów po obu stronach autostrady. Konieczne jest także

wybudowanie po stronie ukraińskiej odpowiedniej infrastruktury drogowej niezbędnej m.in. do dokonywania odpraw.

Ponadto, w ubiegłym roku zakończono kolejny etap modernizacji drogowego przejścia granicznego w Medyce, będący częścią zadania inwestycyjnego pt.: *„Rozbudowa i przebudowa Drogowego Przejścia Granicznego w Medyce - przebudowa budynku kontroli szczegółowej na wjeździe, budowa budynku kontenerowego kontroli szczegółowej na wyjeździe, rozbudowa wiaty nad pasami TAX FREE, budowa budek odpraw granicznych oraz kompleksowa modernizacja gospodarki cieplnej”*.

Polską część przejścia przebudowano w tzw. systemie odprawy ukośnej, dzięki któremu na dotychczasowych pasach ruchu usytuowane jest po kilka stanowisk kontroli. Ponadto w Medyce planowana jest budowa lądowiska dla helikopterów Straży Granicznej i Lotniczego Ratownictwa Medycznego.

Na polsko-rosyjskim odcinku granicy państwowej, w drogowym przejściu granicznym Bezledy-Bagratiowski w 2012 r. zbudowano pawilony kontrolerskie oraz zmodernizowano plac odpraw.

W ramach trzeciego etapu rozbudowy drogowego przejścia granicznego Gołdap-Gusiew postawiono budynek administracji technicznej, budynek ogólny odpraw celnych i szczegółowych, wykonano częściowo infrastrukturę techniczną oraz ogrodzenie zewnętrznej części towarowej przejścia.

W dniu 12 lipca 2012 roku zakończono prace budowlane związane z przebudową ronda i dróg dojazdowych do granicy państwa. Obecnie trwa wyposażanie wybudowanych budynków. Planuje się również budowę dodatkowego ronda na terenie przejścia od strony polskiej.

W 2012 roku zakończono prace budowlane związane z dostosowaniem elementów infrastruktury drogowego przejścia granicznego Grzechotki-Mamonowo do osiągnięcia właściwego poziomu zabezpieczeń przed ominięciem kontroli granicznej oraz podnoszące bezpieczeństwo osób przekraczających granicę w ruchu drogowym. W dniu 27 grudnia 2012 roku zadano wagi dynamiczne na kierunku wjazdowym.

Do końca kwietnia 2013 roku ma być gotowa dokumentacja projektowa dotycząca koncepcji technologiczno – architektonicznej kolejowych przejść granicznych w Braniewie i Skandawie-Żeleznodorożnym.

Szereg działań Straży Granicznej w rejonach przygranicznych służy ułatwieniom i promocji turystyki w obszarach wartościowych przyrodniczo i bogatych w zabytki i atrakcje. Wykonywanie działań patrolowych, realizacja wspólnych patroli ze służbą państwa sąsiadującego przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa w nadzorowanych regionach. Poczucie bezpieczeństwa wynikające między innymi z obecności formacji powołanej do zapewnienia porządku i ładu publicznego zachęca turystów do powrotu w odwiedzone strony. Do podniesienia poziomu bezpieczeństwa przyczynia się również wymiana informacji istotnych dla bezpieczeństwa wewnętrznego we wspomnianych centrach współpracy i punktach kontaktowych. Jednostki te, usytuowane na granicy,

umożliwiają ścisłe współdziałanie służb policyjnych, granicznych oraz celnych Polski i sąsiadujących państw.

Na granicach zewnętrznych, gdzie zgodnie z Kodeksem Granicznym Schengen w sposób ciągły dokonywane są kontrole graniczne, Straż Graniczna stosuje wobec uczestników rajdów, wycieczek, wyścigów kolarskich i innych imprez transgranicznych specjalne procedury ułatwiające przekraczanie granicy. Jako przykłady takich okoliczności można wskazać *Dni Dobrosąsiedztwa*, spływy kajakowe odbywające się również po wodach granicznych, święta religijne. W dniach związanych z różnego rodzaju świętami nasila się zwykle ruch graniczny, w związku z potrzebą odwiedzenia krewnych, znajomych czy cmentarzy. W niektórych przypadkach, zgodnie z umowami bilateralnymi, wydawane są zezwolenia na przekraczanie granicy poza wyznaczonymi przejściami granicznymi.

Po uzyskaniu informacji z Morskiego Oddziału Straży Granicznej oraz od Konsula Generalnego RP w Kaliningradzie, Przewodniczący polskiej delegacji (przedstawiciel Straży Granicznej) podczas I posiedzenia Grupy Eksperckiej ds. rozwoju przejść granicznych i infrastruktury przygranicznej (8-9.02.2012 r., Kaliningrad) wskazał na utrudnienia, jakie napotkały polskie jachty w 2011 roku podczas przekraczania granicy polsko – rosyjskiej na Zalewie Wiślanym oraz zwrócił się do strony rosyjskiej z prośbą o przekazanie drogą dyplomatyczną informacji na temat aktualnych zasad i przepisów prawnych Federacji Rosyjskiej, do jakich powinny stosować się polskie jachty prowadzące żeglugę po wodach rosyjskiej części Zalewu Wiślanego.

W odpowiedzi strona rosyjska poinformowała, iż zasady dostępu statków pod banderą RP do rosyjskiej części Zalewu Wiślanego uregulowane są w „*Zasadach przepływu jednostek pływających Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez Zalew Kaliningradzki i Bałtycki Kanał Morski*”, przesłanych do Ambasady Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w formie noty Ministerstwa Spraw Zagranicznych ZSRR z dnia 9 listopada 1960 r.

Jednakże podczas posiedzenia Polsko – Rosyjskiej Komisji ds. Współpracy Międzyregionalnej (05.09.2012 r., Psków) Przewodnicząca rosyjskiej części Grupy Eksperckiej poinformowała, iż po ponownym rozpatrzeniu przedmiotowej sprawy, ww. akt prawny został oceniony jako wymagający zmiany. W związku z powyższym, skierowane zostało pismo do Rządu Federacji Rosyjskiej z propozycją zmiany omawianego dokumentu. W odpowiedzi, Ministerstwo Obrony Narodowej oraz Ministerstwo Transportu Federacji Rosyjskiej podtrzymały wyżej przedstawioną opinię. Dalsze kroki i decyzje w sprawie wprowadzenia stosownych zmian należą do Rządu Federacji Rosyjskiej.

Podczas II posiedzenia Grupy Eksperckiej ds. rozwoju przejść granicznych i infrastruktury przygranicznej (6-7.11.2012 r., Warszawa) strona rosyjska poinformowała, iż Rząd Federacji Rosyjskiej podjął decyzję o opracowaniu nowych zasad żeglugi tranzytowej statków pod banderą RP przez rosyjską część Zalewu Wiślanego i wyjścia na Morze Bałtyckie. W dalszym ciągu oczekuje się na postęp prac strony rosyjskiej w przedmiotowej sprawie.

Należy podkreślić, że funkcjonariusze Morskiego Oddziału Straży Granicznej regularnie biorą udział w uroczystościach lokalnych społeczności, związanych z Morzem Bałtyckim, a także

w spotkaniach z uczestnikami kolonii i obozów wypoczynkowych. Zwykle podczas takich spotkań organizowane są prelekcje dotyczące zagrożeń na terenach rekreacyjnych w sezonie letnim. Nie można w tym obszarze pominąć bezpośrednich działań Straży Granicznej na rzecz bezpieczeństwa w miejscowościach i rejonach nadmorskich w okresie wypoczynkowym.

Dodatkowo ożywienie ruchu turystycznego na polskiej granicy morskiej jest stymulowane przez regularne połączenia promowe z unijnymi państwami bałtyckimi w ramach ruchu wewnątrz unijnego. Jednocześnie wzrasta ruch turystyczny realizowany na statkach wycieczkowych z Polski do Rosji.

Według stanu na dzień 31.12.2012 roku ruch graniczny odbywał się w 69 przejściach granicznych, w tym: 17 drogowych, 14 kolejowych, 18 morskich, 1 rzeczny i 19 lotniczych. Na granicy z Rosją działało 7 przejść, z Białorusią - 13, z Ukrainą - 12, na morskiej - 18 i na lotniczej - 19.

W 2012 roku odnotowano wzrost ruchu granicznego osób o **12,8%** w porównaniu do roku 2011. Na odcinku granicy zewnętrznej granicę państwa przekroczyło **37 566 958** osób. Największy wzrost ruchu granicznego na granicy lądowej odnotowano na odcinku granicy państwowej z Rosją (o **71,6%**), a najmniejszy z Białorusią (o **6,7%**).

Również w ruchu lotniczym i morskim odnotowano wzrost przepływu osób odpowiednio o **9,4%** w ruchu lotniczym oraz **4,35%** w ruchu morskim.

W szczególności należy wskazać, iż w okresie od 4 czerwca do 1 lipca 2012 r. w ramach tymczasowego przywrócenia kontroli granicznej w Polsce i na Ukrainie, odnotowano zwiększony przepływ osób na granicy wewnętrznej. Ponadto w związku z organizacją Turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 na granicy wewnętrznej skontrolowano **26 661** osób na odcinkach lądowych oraz ok. **2 000** osób w portach lotniczych i morskich stanowiących granicę wewnętrzną.

Struktura ruchu granicznego cudzoziemców według dominujących obywatelstw w przekroczeniach granicy państwowej RP na kierunku wjazdowym w 2012 roku nie uległa zasadniczym zmianom. Tak jak w poprzednich okresach statystycznych najczęściej granicę państwową przekraczali obywatele państw bezpośrednio sąsiadujących z RP tj. Ukrainy, Białorusi, Rosji. Jednocześnie w związku z ruchem kibiców udających się na rozgrywki swoich drużyn podczas UEFA EURO 2012, stwierdzono nieznaczny wzrost liczby przekroczeń granicy wśród obywateli Wielkiej Brytanii i Niemiec.

W 2012 roku na polsko-ukraińskiej granicy państwowej zaobserwowano wzrost ruchu osób w ramach małego ruchu granicznego o **18,4%** w porównaniu do 2011 r.

Analiza danych za rok 2012 pokazuje, że w dalszym ciągu przekraczanie granicy państwowej w oparciu o zezwolenia małego ruchu granicznego cieszy się dużym zainteresowaniem wśród ludności pogranicza, mieszkającej po stronie ukraińskiej. Czynnikiem decydującym o takim stanie rzeczy jest to, że posiadacze ww. zezwoleń nie muszą ubiegać się o uzyskanie wizy w celu przekroczenia granicy, co stanowi istotne ułatwienie. Natomiast ścisłe procedury administracyjne

(systemowe) oraz koszty związane z uzyskaniem wiz, uprawniających obywateli państw trzecich do wjazdu na terytorium RP/Schengen, zniechęcają obywateli Ukrainy do korzystania ze standardowych możliwości przekroczenia granicy.

Liczba wydanych przez Konsulaty RP na Ukrainie przedmiotowych zezwoleń systematycznie rośnie (od II połowy 2009 roku do końca 2012 roku wydano **157 795** zezwoleń, z czego w 2012 roku – **59 738**). Z prowadzonych analiz wynika, że wraz ze wzrostem liczby wydanych zezwoleń, wzrosła liczba osób, które na podstawie tego dokumentu kilkakrotnie w ciągu doby przekraczały granicę, co w efekcie spowodowało zwiększenie odnotowywanego ruchu granicznego na odcinku z Ukrainą. Powyższe zjawisko po części jest wynikiem wykorzystywania ww. formy ułatwienia do przekraczania granicy m.in. w celach handlowych.

W kolejnych latach można spodziewać się dalszego ożywienia ruchu granicznego w ramach małego ruchu granicznego, także z uwagi na fakt podpisania stosownej umowy z Białorusią (umowa ratyfikowana przez stronę polską, oczekuje na potwierdzenie dokonania ratyfikacji przez stronę białoruską) oraz podpisania Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o zasadach małego ruchu granicznego w dniu 14 grudnia 2011 roku w Moskwie. Podpisanie powyższej umowy stało się możliwe dzięki zmianie rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kaliningradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną, które weszło w życie z dniem 19 stycznia 2012 roku.

W dniu 27 czerwca 2012 roku dokonano ze stroną rosyjską wymiany not dyplomatycznych o zakończeniu procesów ratyfikacyjnych Umowy między Rządem RP a Rządem FR o zasadach małego ruchu granicznego z dnia 14 grudnia 2011 roku. Wobec powyższego, na podstawie art. 16 ust. 1 ww. dokumentu, weszła ona w życie z dniem 27 lipca 2012 roku.

Wprowadzenie małego ruchu granicznego przyczyniło się do ożywienia ruchu granicznego głównie wśród obywateli RP zamieszkujących polską strefę. Jednocześnie w okresie od 27 lipca 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku Konsulat Generalny RP w Kaliningradzie wydał **7 067** zezwoleń na **19 540** przyjętych wniosków obywateli Federacji Rosyjskiej.

Ponadto, w 2012 roku odnotowano wzrost ruchu granicznego środków transportu przemieszczających się lądowymi odcinkami granicy o ponad **5,3%** w porównaniu z rokiem 2011.

Tendencje w liczbie odprawionych środków transportu w roku 2012 w porównaniu z rokiem 2011 przedstawiają się następująco:

- ✓ na granicy państwowej z Federacją Rosyjską **wzrost o 82,4%**,
- ✓ na granicy państwowej z Republiką Białorusi **spadek o 5,5%**,
- ✓ na granicy państwowej z Ukrainą **wzrost o 7,3%**.

Podstawowym zadaniem Policji, wynikającym z art. 1 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 z późn. zm.) jest ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra oraz ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych.

Spośród wszystkich działań podejmowanych przez Policję, na rzecz realizacji ww. zadań na rozwój turystyki mogą wywierać wpływ czynności prowadzone na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa

i porządku publicznego na zorganizowanych terenach narciarskich, na wodach i terenach przywodnych oraz na obszarach kolejowych.

Działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na zorganizowanych terenach narciarskich policjanci realizują zgodnie z postanowieniami *Zarządzenia nr 1834 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową na zorganizowanych terenach narciarskich* (Dz. Urz. KGP Nr 12, poz. 74).

Podkreślić należy także, iż w tym przypadku znaczenie ma również treść *Zarządzenia nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym* (Dz. Urz. KGP Nr 15, poz. 119, z późn. zm). Przepis ten określa m. in. formy i metody wykonywania zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego przez policjantów pełniących służbę patrolową, które mają również zastosowanie na zorganizowanych terenach narciarskich.

Głównym celem działań podejmowanych przez Policję na terenach górskich jest ochrona życia i zdrowia osób oraz ich mienia. Cel ten realizowany jest m. in. poprzez:

- pełnienie służby patrolowej na zorganizowanych terenach narciarskich (w minionym sezonie na tych terenach służbę patrolową pełniło 166 policjantów). Nasilenie służby występowało w okresie wzmożonego ruchu turystyczno – narciarskiego (weekendy i ferie zimowe),
- zabezpieczenie tras dojazdu do ośrodków rekreacyjno – wypoczynkowych (bezpieczeństwo w ruchu drogowym),
- zabezpieczenie prewencyjne rejonów ośrodków wypoczynkowych, hoteli, parkingów (ochrona mienia),
- prowadzenie działań profilaktyczno – informacyjnych, również z innymi podmiotami (władze samorządowe, GOPR, TOPR, gestorzy stoków narciarskich).

Służba patrolowa na zorganizowanych terenach narciarskich w sezonie zimowym 2011/2012 była organizowana w pięciu województwach tj.:

- małopolskim – Jaworzyna Krynicka, Słotwiny, „Dwie Doliny” w Piwnicznej –Zdroju, Ryterski Raj, Kasprowy Wierch, Szymoszkowa, Białka Tatrzańska, Jurgów, Harenda, Witów – Ski, Nosal, Bukowina Tatrzańska, Małe Ciche, Koziniec, Zarabie – Sport, Laskowo – Kamionna, Limanowa – Ski, Śnieżnica, Lubomierz – Ski, Czorsztyn – Ski w Kluszkowcach, Palenica w Szczawnicy, Zadział, Jastrzębia – Ski w Jastrzębi, Jurasówka w Siemiechowie, Lubinka w Janowicach,
- śląskim – Szczyrk, Korbielów, Istebna, Wisła, Ustroń,
- podkarpackim – Stacja Narciarska – Przemyśl, Stacja Narciarska – Kiczera w Puławach,
- dolnośląskim – Jelenia Góra, Karpacz, Szklarska Poręba, Dziwiszów, Dzierżoniów, Wielka Sowa, Jugów Park, Czarna Góra, Zieleniec, Stóg Izerski, Lubawka,

- łódzkim – Kamieńsk „Góra Kamieńsk”.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Policję na zorganizowanych terenach narciarskich należy w szczególności:

- zapobieganie zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób korzystających ze zorganizowanych terenów narciarskich lub mienia oraz innym zachowaniom naruszającym porządek publiczny,
- ujawnianie i zatrzymywanie na gorącym uczynku sprawców przestępstw i wykroczeń, w tym naruszających przepisy o:
 - bezpieczeństwie osób uprawiających narciarstwo lub snowboard,
 - ochronie przyrody lub środowiska.
- udzielanie pomocy specjalistycznym organizacjom ratowniczym (GOPR, TOPR) podczas ratowania życia i zdrowia ofiarom wypadków na stokach narciarskich.

Do służby kierowani byli policjanci posiadający dobre umiejętności jazdy na nartach, nierzadko legitymujący się uprawnieniami instruktora narciarstwa, przeszkoleni przez Stowarzyszenie Instruktorów i Trenerów Narciarstwa – Polskiego Związku Narciarskiego (SITN-PZN), GOPR lub TOPR, a także będący uczestnikami szkolenia w CAA Moena we Włoszech. W większości patroli narciarskie rekrutowane były na zasadzie dobrowolności. Warto podkreślić, że zgodnie z § 17 Zarządzenia nr 1834/2010 KGP od dnia 23 grudnia 2012 r. do pełnienia służby patrolowej na zorganizowanych terenach narciarskich kieruje się policjantów, którzy ukończyli lokalne doskonalenie zawodowe z zakresu metod i form pełnienia służby patrolowej na zorganizowanych terenach narciarskich.

Pełnienie służby patrolowej na zorganizowanych terenach narciarskich w sezonie zimowym 2011/2012, zostało zakończone przez wszystkie garnizony z końcem marca 2012 roku.

Wybrane dane statystyczne dotyczące efektów działań podejmowanych przez patroli Policji na zorganizowanych terenach narciarskich w sezonie 2011/2012 przedstawione zostały w poniższej tabeli:

	Komenda Wojewódzka Policji Kraków	KWP Katowice	KWP Łódź	KWP Rzeszów	KWP Wrocław	RAZEM
Liczba funkcjonariuszy skierowanych do służby	66	42	6	8	44	166
Liczba wykonanych służb	509	408	3	12	143	1075
Liczba interwencji	101	102	6	14	28	251
Liczba nałożonych mandatów karnych/pouczeń*	5/1690	89/305	0/36	2/0	1/67	97/2098
Liczba ujawnionych przestępstw	5	2	—	5	1	13

* Uwzględnia również przypadki zwracania uwagi osobom, które nie stosowały się do zasad bezpieczeństwa określonych w Kodeksie FIS.

Zaznaczyć należy, iż policjanci pełniąc służbę na zorganizowanych terenach narciarskich ujawnili szereg wykroczeń, głównie z ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich. W większości dotyczyły one nie przestrzegania obowiązku jazdy na nartach zjazdowych lub uprawiania snowboardingu, przez osoby poniżej 16 roku życia, w kasku konstrukcyjnie do tego przeznaczonym, jak też uprawiania tej formy rekreacji w stanie nietrzeźwości.

Ponadto, policjanci podejmowali interwencje w stosunku do sprawców zakłóceń spokoju i porządku publicznego, jak też spożywania napojów alkoholowych wbrew zakazom, nakładając grzywny w drodze mandatu karnego.

Realizując postanowienia *Porozumienia zawartego w dniu 19 października 2011 r. między Komendantem Głównym Policji a Stowarzyszeniem Instruktorów i Trenerów Narciarstwa Polskiego Związku Narciarskiego oraz Polskim Związkiem Narciarskim w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na zorganizowanych terenach narciarskich*, w dniach 11 – 19 grudnia 2012 roku oraz 4 – 10 stycznia 2013 r. przeprowadzony został przez instruktorów SITN – PZN kolejny kurs szkoleniowy dla policjantów, kończący się nadaniem uprawnień instruktora lub pomocnika instruktora PZN. Obecnie, w ramach ww. Porozumienia uprawnienia instruktora narciarstwa PZN uzyskało 20 funkcjonariuszy, a uprawnienia pomocnika instruktora narciarstwa PZN 16 policjantów. Organizacja kolejnych edycji kursów szkoleniowych uzależniona będzie od zgłaszanych potrzeb przez jednostki/komórki organizacyjne Policji.

W sezonie zimowym 2011/2012 poszczególne garnizony w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na zorganizowanych terenach narciarskich realizowały także szereg przedsięwzięć prewencyjnych, w tym o charakterze profilaktyczno – edukacyjnym.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Policję na wodach i terenach przywodnych należy, w szczególności:

- ✓ zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń,
- ✓ zapobieganie zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia lub naruszających porządek publiczny na wodach i terenach przywodnych,
- ✓ wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie i zatrzymywanie sprawców, w tym w szczególności naruszających przepisy w zakresie:
 - ochrony przyrody,
 - środowiska naturalnego i ekologii, bezpieczeństwa w żegludze,
 - bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne.
- ✓ zapobieganie wypadkom utonięć i ratowanie ludzi,
- ✓ poszukiwanie osób zaginionych, przedmiotów pochodzących z przestępstw lub użytych do ich popełnienia oraz których posiadanie jest zabronione,
- ✓ zabezpieczenie porządku w miejscach skażenia substancjami trującymi i innymi powodującymi zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego, a także w miejscach usuwania jego skutków,

- ✓ zapewnienie porządku publicznego w miejscach katastrof i klęsk żywiołowych,
- ✓ szczególna ochrona zbiorników wody pitnej i rzek wpływających do tych zbiorników,
- ✓ kontrolowanie organizatorów imprez na wodach i terenach przywodnych, w zakresie spełnienia warunków bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas ich trwania,
- ✓ współdziałanie z podmiotami pozapolicyjnymi mającymi w zakresie swoich właściwości podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w przedmiotowym zakresie, ratownictwa na wodach oraz ekologii,
- ✓ w miarę posiadanych uprawnień wykonywanie prac podwodnych w zakresie czynności procesowych.

Zadania określone w przywołanych przepisach w 2012 roku na terenie całej Polski realizowane były przez Policję na wodach i terenach przywodnych w ramach 3 komisariatów specjalistycznych Policji w: Warszawie, Krakowie, Poznaniu i 7 komórek wodnych, działających na terenie województw: kujawsko - pomorskiego w: Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku; pomorskiego w Gdańsku; warmińsko – mazurskiego w Olsztynie; zachodniopomorskiego w Szczecinie oraz dolnośląskiego we Wrocławiu.

W 2012 roku na wodach i terenach przywodnych na terenie Polski, w formie stałej, pełniło służbę 136 funkcjonariuszy Policji.

Jednocześnie, na mocy § 7 Zarządzenia nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 roku w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji służbę na wspomnianych obszarach pełnili policjanci wyznaczeni z innych komórek organizacyjnych Policji, w tzw. „sezonowych komórkach” (nieetatowe zespoły). Ponadto, funkcjonariusze komórek patrolowych lub oddziałów prewencji Policji pełnili służbę w tzw. „patrolach rajdujących” (patrole przemieszczające się w rejonach zbiorników wodnych, wyposażone w pojazdy terenowe ciągnące przyczepy z jednostkami pływającymi). Przedmiotowa forma pełnienia służby stosowana była głównie w tych jednostkach, gdzie komendant wojewódzki Policji nie powołał etatowych jednostek/komórek wodnych, czy tzw. „komórek sezonowych”. Łącznie w tzw. „sezonowych komórkach” pełniło służbę 334 funkcjonariuszy Policji.

Podstawowym i szczególnie istotnym zadaniem Policji na wodach jest ratowanie życia ludzkiego przed utonięciem. Zestawienie liczby wypadków tonięć, utonięć osób oraz osób uratowanych w 2012 roku w porównaniu do lat ubiegłych, w poszczególnych garnizonach prezentuje tabela, która została opracowana na podstawie danych zawartych w policyjnym systemie „TEMIDA”.

Lp.	JEDNOSTKA Komendy Wojewódzkiej Policji/Komendy Stołecznej Policji	WYPADKI TONIĘĆ W LATACH 2010/2011/2012			URATOWANO OSÓB W LATACH 2010/2011/2012			UTONIĘCIA OSÓB W LATACH 2010/2011/2012		
1.	BYDGOSZCZ	28	45	44	14	11	5	21	39	43
2.	BIAŁYSTOK	61	34	31	39	8	18	39	32	25
3.	GDAŃSK	32	34	36	2	2	1	33	37	36
4.	GORZÓW WLKP.	15	13	21	6	1	4	12	13	19
5.	KATOWICE	22	44	35	4	20	6	21	35	30
6.	KIELCE	26	25	28	26	0	1	12	25	27
7.	KRAKÓW	19	31	21	18	23	7	12	21	17
8.	ŁÓDŹ	19	20	33	13	7	5	16	18	30
9.	LUBLIN	42	38	38	2	4	1	41	38	37
10.	OLSZTYN	35	32	37	19	20	15	26	23	32
11.	OPOLE	11	7	10	0	0	0	13	7	10
12.	POZNAŃ	53	32	27	63	27	17	20	23	21
13.	RZESZÓW	13	18	14	0	1	2	13	18	12
14.	SZCZECIN	15	16	28	10	2	4	15	16	27
15.	WARSZAWA	35	22	40	9	8	6	27	15	37
16.	RADOM	35	31	36	0	0	2	37	31	34
17.	WROCŁAW	11	22	30	0	28	22	11	5	12
	RAZEM	472	464	509	225	162	116	369	396	449

Zgodnie z Porozumieniem w zakresie strategii zmierzającej do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych, które zostało zawarte w dniu 6 lipca 2004 roku w Warszawie pomiędzy Komendantem Głównym Policji, Komendantem Głównym Straży Granicznej, Komendantem Głównym Żandarmerii Wojskowej a Spółką Polskie Koleje Państwowe S.A., jednostki Policji realizowały zadania wynikające ze Strategii działań zmierzających do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarach kolejowych.

W ramach prowadzonych działań poszczególne KWP/KSP realizowały następujące przedsięwzięcia:

- organizacja patroli operacyjno – prewencyjnych w wytypowanych, najbardziej zagrożonych przestępczością pociągach pasażerskich oraz na dworcach kolejowych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- organizacja wspólnych patroli ze Strażą Ochrony Kolei, Strażą Graniczną i Żandarmerią Wojskową,

- zabezpieczanie przejazdu pociągami uczestników imprez masowych w tym kibiców sportowych,
- kierowanie patroli operacyjno – prewencyjnych w miejsca zagrożone przestępczością, w celu eliminowania przypadków kradzieży infrastruktury kolejowej,
- analizowanie stanu zagrożenia przestępczością, pozwalające na modyfikowanie przedsięwzięć w ramach opracowywanych planów działań,
- organizowanie przedsięwzięć o charakterze profilaktyczno – zapobiegawczym, ukierunkowanych na charakter zagrożeń występujących na obszarach kolejowych.

Na terenie województw, w myśl postanowień Porozumienia, działalność prowadziły Wojewódzkie/Stołeczny Zespoły ds. Bezpieczeństwa na obszarach kolejowych, kierowane przez przedstawicieli komendantów wojewódzkich/Stołecznego Policji. Prace kontynuował również Centralny Zespół ds. Bezpieczeństwa na obszarach kolejowych kierowany przez przedstawiciela Komendanta Głównego Policji, w skład którego wchodzi reprezentanci stron Porozumienia szczebla centralnego, w tym przedstawiciele spółek Grupy PKP, a także przedstawiciele pasażerskich przewoźników kolejowych nie wchodzących w skład Grupy PKP (spółki: „Przewozy Regionalne” sp. z o.o. oraz „Koleje Mazowieckie - KM” sp. z o.o.). W 2012 r. odbyły się cztery posiedzenia Centralnego Zespołu w trakcie których m. in. podejmowano prace w zakresie przygotowania zarządców infrastruktury kolejowej i przewoźników kolejowych do zapewnienia bezpieczeństwa podróżnym i uczestnikom w trakcie Turnieju Finałowego Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012, szczególnie w miastach - gospodarzach.

W 2012 roku, wzorem lat ubiegłych, jednostki organizacyjne Policji realizowały programy prewencyjne, które dotyczyły następujących obszarów tematycznych: bezpieczeństwo ogólne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, patologie społeczne, ofiary przestępstw oraz ochrona osób i mienia.

Wśród 423 programów realizowanych w 2012 roku przez jednostki organizacyjne Policji, 229 związanych było z obszarem dotyczącym bezpieczeństwa ogólnego, 43 wiązało się z obszarem patologii społecznych, 70 wiązało się z zagadnieniem ochrony osób i mienia, 63 dotyczyło bezpieczeństwa w ruchu drogowym, a 18 adresowanych było do ofiar przestępstw.

Wdrażanym działaniom policyjnym towarzyszyły kampanie medialne. Nagłaśniane były ww. działania m.in. w odniesieniu do obszaru bezpiecznego miejsca wypoczynku lub miejsca zamieszkania, jak również w rejonach zbiorników wodnych, ze szczególnym uwzględnieniem działań ukierunkowanych na podniesienie poziomu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży uczestniczących w różnorodnych zorganizowanych formach wypoczynku.

W związku z „Kierunkami rozwoju turystyki do 2015 roku” kontynuowano wdrożony w 2011 roku ogólnopolski program edukacyjno-alternatywny kształtujący pozytywne zachowania dzieci i młodzieży, jako uczestników imprez sportowych „Jestem Kibicem przez duże K”. Do realizacji projektu zgłosiły się łącznie 174 podmioty, w formie placówek oświatowych, a także jednostek organizacyjnych Policji, urzędów miast oraz gmin z 15 województw.

Ponadto, w ramach programu „Bezpieczne wakacje” na szczeblu wojewódzkim przeprowadzono w okresie letniego wypoczynku działania o charakterze profilaktyczno – prewencyjnym. Polegały one głównie na:

- kontroli stanu technicznego autobusów, autokarów oraz pojazdów przewożących dzieci i młodzież,
- kontroli trzeźwości, stanu psychofizycznego, uprawnień, kwalifikacji itp. zawodowych kierowców wykonujących przewozy wakacyjne,
- monitoringu odpowiedniego oznakowania akwenów oraz kontrola kąpielisk, placów i miejsc do zabawy znajdujących się w ich pobliżu, a także monitoring tzw. „dzikich kąpielisk”,
- kontroli zabezpieczeń przeciwpożarowych w bazach wypoczynkowych, w szczególności w miejscach pobytu dzieci i młodzieży,
- organizowaniu pogadanek, spotkań, prelekcji na temat bezpieczeństwa zarówno przed wakacjami i w trakcie wakacji,
- przeprowadzeniu kontroli placówek, miejsc wypoczynku dzieci i młodzieży, placów zabaw, boisk, miejsc masowej rozrywki, obiektów użyteczności publicznej itp., w tym patrole oraz kontrole dworców, przystanków PKP, PKS oraz pociągów,
- kontrolowaniu miejsc sprzedaży alkoholu pod kątem ujawniania i eliminowania zjawiska sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom niepełnoletnim,
- kontrolowaniu miejsc zagrożonych zjawiskiem prostytucji lub seksualnego wykorzystywania osób małoletnich (parki, dworce PKS i PKP, tereny przydrożne),
- organizacji sezonowych posterunków Policji.

W okresie wakacji w 2012 roku resort spraw wewnętrznych podejmował we współpracy z partnerami (służbami, podmiotami prywatnymi, organizacjami pozarządowymi) działania profilaktyczne o charakterze ogólnopolskim.

W ramach realizacji rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań pn. „Razem bezpieczniej”, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Komenda Główna Policji, w 2012 roku realizowało, wzorem lat ubiegłych, ogólnopolską policyjną kampanię profilaktyczną pn. „Rowerem bezpiecznie do celu”. Inauguracja tej akcji odbyła się 3 czerwca 2012 roku.

Wiodącym założeniem kampanii "Rowerem bezpiecznie do celu" jest promowanie bezpieczeństwa w ruchu drogowym rowerzystów, a w szczególności dzieci i młodzieży. Biorąc pod uwagę nasilenie w okresie wiosenno-letnim negatywnych zjawisk związanych z pojawieniem się na drogach rowerzystów, kampania przeprowadzana jest corocznie od 5 lat na terenie całego kraju od czerwca do końca sierpnia. W perspektywie oddziaływanie edukacyjne kampanii przyczynić się ma do podniesienia świadomości rowerzystów na temat zagrożeń, z którymi spotykają się na drogach oraz wyrobienia nawyku poszanowania przepisów prawa o ruchu drogowym.

Działania policyjne polegały m.in. na nasileniu kontroli kierujących pojazdami silnikowymi, którzy nie przestrzegają przepisów ruchu drogowego w stosunku do rowerzystów, egzekwowaniu przestrzegania przepisów ruchu drogowego przez osoby kierujące rowerami ze zwróceniem

szczególnej uwagi na stan techniczny pojazdów i ich obowiązkowe wyposażenie, nasileniu kontroli drogowych w zakresie posiadania karty rowerowej przez dzieci i młodzież, jak również obowiązku zapewnienia opieki dzieciom poniżej 7 roku życia, które korzystają z drogi publicznej.

W celu upowszechnienia idei kampanii oraz zwrócenia uwagi na problem bezpieczeństwa niechronionych użytkowników dróg publicznych, w szczególności rowerzystów, zorganizowano i przeprowadzono, cieszący się dużym zainteresowaniem w latach ubiegłych, przejazd ulicami Warszawy na rowerach, spod siedziby Centrum Nauki Kopernik do Parku Agrykola.

W 2012 roku w okresie letnim, było realizowane przedsięwzięcie pn. „Telefon Bezpieczeństwa”. Inicjatywa podejmowana jest cyklicznie od 2002 roku w okresie wakacyjnym, kiedy znacząco wzrasta natężenie ruchu turystycznego.

W dniu 15 maja 2012 roku uruchomiona została kolejna edycja akcji informacyjnej „Telefon Bezpieczeństwa” adresowanej do turystów zagranicznych. Głównym celem „Telefonu Bezpieczeństwa” była poprawa bezpieczeństwa turystów zagranicznych odwiedzających Polskę, poprzez zapewnienie informacji i pomocy w nagłych sytuacjach kryzysowych, takich jak kłopoty ze zdrowiem, zaginięcie dokumentów, kradzieże itp. „Telefon Bezpieczeństwa” został włączony do systemu bezpieczeństwa uruchomionego na czas trwania UEFA EURO 2012.

Turyści mogli skorzystać z bezpłatnej infolinii 800 200 300 dla telefonów stacjonarnych, a także z płatnego (wg cenników operatorów sieci) numeru telefonu komórkowego: +48 608 599 999.

Infolinia „Telefon Bezpieczeństwa” od 15 maja do 31 maja 2012 roku funkcjonowała w godzinach od 10:00 do 22:00. W tym okresie obsługiwana była przez operatorów w trzech językach: angielskim, niemieckim i rosyjskim.

W okresie bezpośrednio poprzedzającym oraz w trakcie rozgrywek UEFA EURO 2012 tj. od 1 czerwca do 3 lipca 2012 roku wprowadzone zostały całodobowe dyżury operatorów „Telefonu Bezpieczeństwa”, a zgłoszenia były przyjmowane dodatkowo w językach hiszpańskim i włoskim.

Po zakończeniu Mistrzostw został przywrócony standardowy tryb funkcjonowania infolinii. Od 4 lipca do 30 września 2012 roku operatorzy dyżurowali w godzinach od 10:00 do 22:00, udzielając informacji w językach angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Podstawową formą promocji „Telefonu Bezpieczeństwa” w kraju i za granicą były ulotki oraz plakaty uwzględniające 5 wersji językowych – angielską, niemiecką, rosyjską, hiszpańską i włoską.

Ponadto, informacja o działaniu infolinii umieszczana była na stronach internetowych Komendy Głównej Policji, współorganizatorów akcji oraz stronach organizatorów UEFA EURO 2012.

W czasie trwania projektu udzielono **590** porad telefonicznych.

Rozmowy były prowadzone w języku: polskim - 298, angielskim - 151, niemieckim - 59, rosyjskim - 51, włoskim - 12, hiszpańskim - 11, ukraińskim - 5, czeskim - 1, francuskim - 1, węgierskim - 1.

Głównie prosili o pomoc lub poradę obywatele Niemiec – **65**, Wielkiej Brytanii -**28**, Rosji -**26**, Ukrainy -**19**, Włoch -**16**, a także obywatele Polski -**272**. Telefonowali również obywatele Algierii, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Arabii Saudyjskiej, Armenii, Australii, Austrii, Belgii,

Białorusi, Bułgarii, Chin, Chorwacji, Czeczenii, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Gruzji, Hiszpanii, Holandii, Indii, Irlandii, Izraela, Kanady, Kazachstanu, Kolumbii, Litwy, Łotwy, Luksemburga, Meksyku, Nigerii, Norwegii, Hong Kongu, Portugalii, Rumunii, Senegalu, Słowacji, Słowenii, Syrii, Szwajcarii, Szwecji, Turcji oraz Węgier.

Kilkuletnie doświadczenia pokazują, że działanie „Telefonu Bezpieczeństwa” dla turystów zagranicznych niesie nieocenioną pomoc zarówno obcokrajowcom, jak i obywatelom Polski, którzy znaleźli się w sytuacji wymagającej interwencji ze strony Policji. Infolinia w okresie wzmożonego ruchu turystycznego stanowi również wsparcie dla terenowych jednostek Policji, szczególnie w sytuacjach konieczności kontaktu lub udzielenia pomocy osobom, z którymi ze względu na barierę językową dialog jest utrudniony.

Minister właściwy do spraw zagranicznych

1. Założenia i cele promocji Polski za granicą

Celem promocji zagranicznej Polski, w najbardziej ogólnym ujęciu, jest wzmocnienie jej międzynarodowej pozycji oraz poprawa wizerunku. Konsekwencją działań promocyjnych jest poprawa rozpoznawalności i wzrost zainteresowania Polską oraz przeciągnięcie większej liczby turystów i inwestorów. Promocja zagraniczna Polski realizowana jest w sposób ciągły i planowy w następujących dziedzinach:

- dyplomacji publicznej rozumianej jako systematyczna komunikacja i dialog ze społeczeństwami i środowiskami opiniotwórczymi innych państw, pozyskiwanie ich zainteresowania, sympatii i zrozumienia dla polskiej racji stanu oraz polskich interesów, a także wywieranie „miękkiego nacisku” na instytucje i kręgi decyzyjne w duchu korzystnych dla Polski rozwiązań;
- dyplomacji kulturalnej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie upowszechniania wiedzy o polskiej tradycji, historii i języku;
- dyplomacji ekonomicznej rozumianej jako działania promocyjno-marketingowe w zakresie zwiększenia rozpoznawalności polskich produktów, wzrostu zainteresowania Polską jako kraju atrakcyjnego dla inwestorów oraz poprawy warunków rozwoju współpracy gospodarczej.

W związku z tym, iż MSZ nie posiada wyłącznych kompetencji w zakresie promocji Polski za granicą, zadania resortu mają charakter koordynacyjny i wspomagający pozostałe podmioty uprawnione do aktywności w tej dziedzinie. Jedynym obszarem, w którym działania resortu nie krzyżują się lub nie są zbieżne z kompetencjami innych ministerstw, jest sfera dyplomacji publicznej ukierunkowana na uzyskiwanie zrozumienia i poparcia dla polskiej racji stanu, w tym polityki zagranicznej.

2. Instrumenty realizacji zadań w zakresie promocji Polski za granicą

Podstawowymi instrumentami realizacji zadań promocyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach polityki informacyjnej są:

- ✓ organizowanie wizyt studyjnych przedstawicieli zagranicznych środowisk opiniotwórczych, w tym dziennikarzy, publicystów i naukowców,
- ✓ organizacja bądź współorganizacja wydarzeń przyczyniających się do budowy pozytywnego wizerunku Polski (seminaria, konferencje, kursy akademickie, wystawy, koncerty, konkursy wiedzy o Polsce, zagraniczne wykłady i prezentacje polskich ekspertów z różnych dziedzin),
- ✓ włączanie się z polskimi elementami w zagraniczne imprezy kulturalne i naukowe,
- ✓ promocja literatury polskiej poprzez udział w targach książki,
- ✓ promocja języka polskiego oraz edukacji,
- ✓ konkursy dla organizacji pozarządowych,

- ✓ negocjowanie dwustronnych umów o współpracy kulturalnej i naukowej wraz z ich programami wykonawczymi,
- ✓ rozwój promocji Polski w internecie.

Wśród narzędzi promocyjnych nacisk zostaje położony na:

- ✓ media relations,
- ✓ współpracę z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, samorządami terytorialnymi, think tankami i biznesem,
- ✓ wspieranie zagranicznych promotorów Polski,
- ✓ organizację synergicznych wydarzeń, łączących promocję gospodarki, kultury, turystyki (w ramach kompetencji resortu),
- ✓ współpraca naukowo-oświatowa (w ramach kompetencji resortu),
- ✓ narzędzia internetowe, w tym strony www oraz portale społecznościowe.

3. Aktywizacja systemu Promocji Polski

- Wzmocniono rolę MSZ jako ośrodka koordynującego działania z zakresu dyplomacji publicznej, łączącej obszary dyplomacji kulturalnej, ekonomicznej, pomocy rozwojowej, z zaangażowaniem we współpracę z Polonią.
- Zwiększono aktywność w strukturach europejskich i regionalnych – zwłaszcza poprzez działania i realizacje projektów w ramach Grupy Wyszehradzkiej, Platformy Kultury Europy Środkowej (PCCE) oraz EUNIC (European Union National Institutes of Culture).

W celu zwiększenia skuteczności systemu promocji interesów i wizerunku Polski za granicą, działania podejmowała także Rada Promocji Polski, ciało opiniotwórcze i doradcze Rady Ministrów, któremu przewodniczy Minister Spraw Zagranicznych. W jej skład wchodzi wiceministrowie wszystkich resortów podejmujących działania promocyjne za granicą.

4. Wybrane projekty promocyjne w 2012 roku

Priorytetowym wydarzeniem w 2012 r. była organizacja w Polsce Mistrzostw Europy w piłce nożnej UEFA EURO 2012™. Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej (DDPK) MSZ podejmował szereg działań, za pośrednictwem polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych, promujących wydarzenie za granicą. W 2011 r. oraz przed organizacją Turnieju w roku 2012 polskie placówki zorganizowały 24 projekty oraz 16 wizyt studyjnych dziennikarzy zainteresowanych tematyką Mistrzostw.

Priorytetowymi zadaniami w powyższym zakresie były działania w obszarach:

1. public relations poświęcone UEFA EURO 2012™ – mające na celu propagowanie wiedzy o Polsce współczesnej, między innymi poprzez organizację:

- ✓ wizyt studyjnych (w okresie od stycznia do końca maja 2012 r. DDPK zorganizował we współpracy z polskimi placówkami za granicą 13 wizyt studyjnych całkowicie

poświęconych UEFA EURO 2012™. Uczestnikami było ok. 110 dziennikarzy z 22 krajów);

- ✓ konferencji prasowych, zamieszczania artykułów prasowych w prasie lokalnej i promocji w Internecie poprzez zamieszczenie informacji na stronach placówek i portalach społecznościowych, w strefach kibica.

2. dyplomacji publicznej i kulturalnej – mające na celu informowanie o Polsce, kraju gospodarzu UEFA EURO 2012™, między innymi poprzez:

- ✓ organizację mini turniejów piłki nożnej dla dzieci i młodzieży oraz meczów drużyn juniorów, spotkania z drużynami piłkarskimi oraz z piłkarzami polskimi i miejscowymi,
- ✓ udział w konferencjach naukowych i targach książki, organizację koncertów, wykładów, wystaw (w tym promocja miast gospodarzy), projekcji multimedialnych, pokazów filmowych, organizację wieczorów kibica;
- ✓ przygotowanie bądź zakup wydawnictw dedykowanych UEFA EURO 2012™.

W lutym 2012 r. DDPK MSZ współorganizował w Warszawie naradę poświęconą realizacji wspólnych zadań ujętych w *Programie budowy wizerunku i promocji Polski w kontekście Turnieju UEFA EURO 2012™* dla Ambasadorów RP, Dyrektorów Instytutów Polskich, akredytowanych w krajach biorących udział w Turnieju, jak również Konsulów Generalnych RP z ukraińskich miast gospodarzy oraz Prezesów i Dyrektorów instytucji zaangażowanych w przygotowania do Mistrzostw. Obecni byli również przedstawiciele polskich miast gospodarzy UEFA EURO 2012™.

Prowadzono stałą współpracę ze spółką PL.2012 w zakresie przekazywania placówkom najnowszych informacji o przygotowaniach do Turnieju, a kierownictwo departamentu brało udział w spotkaniach oraz w posiedzeniach Grupy roboczej ds. współpracy w sferze wizerunku, reklamy, turystyki i rekreacji.

Ponadto DDPK MSZ zrealizował kampanię medialną w Eurosport (wspólne finansowanie z POT) obejmującą ok. 260 emisji spotu promocyjnego *Feel Invited* w 59 krajach oraz ponad 200 elementów sponsorskich emitowanych we Francji i Hiszpanii.

5. Promocja nauczania języka polskiego za granicą

Promocja Polski poprzez język i edukację jest jednym z najbardziej skutecznych narzędzi dyplomacji publicznej. MSZ wspiera działania promujące Polskę jako atrakcyjne miejsce do studiowania oraz upowszechnia nauczanie języka polskiego jako obcego za granicą. Resort spraw zagranicznych współpracuje z zagranicznymi polonistami, inicjując również powstawanie nowych lektoratów czy tzw. Polish studies. Ważnym elementem promocji języka polskiego jest również popularyzowanie idei oraz zachęcanie do przystąpienia do egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego, organizowanych przez państwową Komisję Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

6. Współpraca w sektorze turystyki

Ministerstwo Spraw Zagranicznych wspiera merytorycznie, w zakresie swoich kompetencji, starania polskiego ruchu sportowego do organizacji światowych imprez sportowych w Polsce. Współpracowało z MSiT oraz spółką celową PL.2012 w zakresie promocji Polski za granicą przed organizacją oraz w trakcie Mistrzostw Europy w piłce nożnej UEFA EURO 2012™.

Biorąc pod uwagę funkcjonowanie i realizację zadań w zakresie promocji turystyki istotną formę w tym obszarze stanowi współpraca polskich placówek z Polskimi Ośrodkami Informacji Turystycznej w zakresie organizacji przedsięwzięć interdyscyplinarnych prezentujących i promujących zarówno walory turystyczne, jak również ofertę inwestycyjną, kulturalną oraz możliwości współpracy w różnych dziedzinach gospodarki.

W realizacji zadań statutowych MSZ współpracuje z Polską Organizacją Turystyczną, Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Narodowym Centrum Kultury, Instytutem Adama Mickiewicza, Polską Agencją Prasową, Polskimi Liniami Lotniczymi LOT, Polską Izbą Turystyki, resortami, regionami i innymi.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako „Prezes UOKiK”) podejmował w odniesieniu do przedsiębiorców działających w branży turystycznej następujące działania w ramach swoich ustawowych kompetencji.

- ✓ Prowadził 32 postępowania wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy przedsiębiorca w ramach prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu usług turystycznych dopuścił się naruszenia chronionych prawem interesów konsumentów, uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów lub podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach.
- ✓ Prowadził 11 postępowań w sprawie naruszenia przez przedsiębiorców zbiorowych interesów konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.). Zdecydowana większość spraw dotyczyła stosowania przez organizatorów turystyki postanowień, które wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „SOKiK”) zostały uznane za niedozwolone postanowienia umowne, a następnie wpisane do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Ponadto, zakwestionowane przez Prezesa UOKiK praktyki polegały na stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych, np. reklama wprowadzająca w błąd, oraz na działaniach sprzecznych z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.), np. brak w umowach o świadczenie usług turystycznych wymaganych prawem informacji. W wyniku ww. postępowań Prezes UOKiK wydał w 2012 r. 5 decyzji uznających stosowane przez organizatorów turystyki praktyki za naruszające zbiorowe interesy konsumentów.
- ✓ Prowadził 2 postępowania w sprawie egzekucji nałożonej na organizatora turystyki kary pieniężnej.
- ✓ Wniósł 2 powództwa do SOKiK o uznanie postanowień wzorca umowy stosowanego przez przedsiębiorcę za niedozwolone.
- ✓ Wystosował 1 wezwanie o dobrowolne zaniechanie przez organizatora turystyki stosowania we wzorcu umowy postanowień, które w jego ocenie mogły nosić cechy niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.
- ✓ Brał aktywny udział w organizowanej przez Izbę Turystyki RP konferencji „Klauzule niedozwolone barierą w ochronie konsumenta – niezbędna współpraca z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów”, która miała miejsce podczas Poznańskich Międzynarodowych Targów Turystycznych TOUR SALON 2012 r.” W trakcie konferencji poruszono problematykę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stosowanych przez organizatorów turystyki zarówno w zakresie naruszenia postanowień ustawy o usługach turystycznych, jak i stosowania we wzorcach umów niedozwolonych postanowień umownych. Omówiono również procedurę wpisywania i publikowania klauzul

niedozwolonych w prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK. Ponadto, przedstawiono podstawy i zasady prowadzenia tego rejestru, praktyczne problemy związane z jego funkcjonowaniem, wpisane do niego klauzule dotyczące branży turystycznej, a także proponowane zmiany legislacyjne.

- ✓ Na bieżąco śledzi prace związane z rewizją Dyrektywy 90/314/EWG w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek. W czerwcu 2012 r. przedstawiciel UOKiK brał udział w organizowanych przez Komisję Europejską warsztatach i konferencji poświęconych tej tematyce.
- ✓ W grudniu 2012 r., w związku z realizacją dokumentu rządowego – „*Polityka Konsumencka na lata 2010 - 2013*”, Prezes UOKiK zorganizował spotkanie przy okrągłym stole, którego przedmiotem była dyskusja na temat kierunków oraz zakresu podejmowania działań zmierzających do skutecznego i efektywnego wykonania celów przedmiotowego dokumentu w sektorze usług turystycznych. Na spotkaniu dyskutowano na temat propozycji włączenia branży turystycznej do systemu polubownego rozstrzygania sporów konsumenckich ADR (*Alternative Dispute Resolution*). Poruszono również kwestię realizacji przez branżę turystyczną idei samoregulacji, oraz współpracy branży turystycznej z Prezesem UOKiK w celu zapewnienia odpowiedniego standardu ochrony konsumentów i w efekcie podniesienia jakości polskiego produktu turystycznego. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele: samorządów zawodowych organizatorów turystyki i agentów turystycznych, Ministerstwa Sportu i Turystyki, Krajowej Rady Rzeczników Konsumentów, Stowarzyszenia Rzeczników Konsumentów,
- ✓ Opracowuje liczne opinie i stanowiska w zakresie stosowania prawa turystycznego oraz udziela odpowiedzi na skargi konsumentów dotyczące działań organizatorów turystyki.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego

Zgodnie z Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej (PBSSP) na kolejne lata, Główny Urząd Statystyczny realizuje zadania, których celem jest m. in. gromadzenie danych niezbędnych do oceny realizacji strategii rozwoju turystyki w kraju. GUS dostarcza informacji z zakresu statystyki turystyki stanowiących podstawę oceny skali zjawiska oraz ważny punkt odniesienia dla podejmowania działań promocyjnych. Zapewnia dane na potrzeby analiz zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i regionalnym. W zakresie realizowanych badań zaspokaja potrzeby odbiorców krajowych, zagranicznych jak również międzynarodowe zobowiązania Polski wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej.

Prowadzone w 2012 r. prace statystyczne dotyczyły zadań z zakresu:

1. bazy noclegowej turystyki i jej wykorzystania,
2. statystyki ruchu granicznego,
3. turystyki i wypoczynku w gospodarstwach domowych,
4. obrotu towarów i usług w ruchu granicznym,
5. działalności wybranych organizacji powiązanych z turystyką (PTTK, GOPR, TOPR, WOPR),
6. statystyki krótkookresowej,
7. integracji badań statystycznych dotyczących podróży,
8. automatyzacji i gromadzenia danych,
9. udostępniania danych.

Zapewnienie kompleksowej i spójnej informacji o różnych aspektach turystyki związane jest z ustawicznymi działaniami mającymi na celu doskonalenie prowadzonych badań. Kluczowe znaczenie ma ich jakość, tzn. aktualność, kompletność i rzetelność.

1. Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie

Badanie bazy noclegowej i jej wykorzystania dostarcza kluczowych informacji o sektorze usług hotelarskich w Polsce, a w szczególności o podaży miejsc oraz popycie na usługi noclegowe. Jest to badanie miesięczne (formularz KT-1), które obejmuje zarejestrowane podmioty świadczące usługi noclegowe posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych.

Od 2012 r. kraje Unii Europejskiej obowiązują Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki i uchylające Dyrektywę Rady 95/57/WE. Nowy akt prawny ma zagwarantować lepsze odzwierciedlenie aktualnego stanu gospodarki turystycznej w Unii Europejskiej. Uzasadniając konieczność wejścia w życie nowego aktu prawnego podkreślano, że niezbędna jest poprawa dostępności, kompletności i rozszerzenie zakresu podstawowej statystyki dotyczącej turystyki, albowiem stanowi ona wkład w opracowywanie rachunków satelitarnych turystyki. Wdrożenie przez wszystkie kraje UE wspólnej, bardziej porównywalnej metodologii ma uczynić międzynarodową statystykę turystyki bardziej porównywalną.

Polska statystyka zastosowała działania dostosowujące badania statystyczne prowadzone w obszarze turystyki do nowego aktu prawnego. Przygotowania do zmian, zawartych początkowo w projekcie a następnie w rozporządzeniu, prowadzono pilotażowo od 2010 r. Zgodnie z wymogami unijnego rozporządzenia od 2012 r. miesięczną sprawozdawczością objęto oprócz turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania również pozostałe obiekty świadczące usługi noclegowe (tj. pokoje gościnne, kwatery prywatne i agroturystyczne) posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych (formularz KT-1). Comiesięczne dane są niezbędne w celu pomiaru wpływu sezonowości popytu na liczbę miejsc zakwaterowania turystycznego, a przez to wspieranie władz publicznych i podmiotów gospodarczych w opracowywaniu lepszych strategii i polityki lepszego sezonowego rozkładu wakacji oraz aktywności turystycznej. Dodatkowo rocznym badaniem reprezentacyjnym (ankieta KT-2) objęto obiekty o liczbie miejsc noclegowych 9 i mniej. Dane pozyskane z badania tzw. *małych jednostek* stanowią podstawę szacunku liczby turystów i udzielonych im noclegów w tego rodzaju obiektach, który po raz pierwszy zgodnie z rozporządzeniem 692/2011 zostanie przekazany do Eurostatu z danymi za 2012 r.

Warunkiem niezbędnym do realizacji badania bazy noclegowej oraz stopnia jej wykorzystania było skonstruowanie operatu obejmującego nie tylko obiekty skategoryzowane, ale również przedsiębiorstwa agroturystyczne i pokoje gościnne. Stało się to możliwe dzięki aplikacji „Ewidencja Obiektów Turystycznych” (EOT) opracowanej przez statystykę dla potrzeb rejestrowania przez urzędy gmin, zgodnie z ustawą o usługach turystycznych, obiektów świadczących usługi noclegowe innych niż te, które objęte są kategoryzacją i ewidencją prowadzoną przez marszałków województw. Prace wdrożeniowe rozpoczęto w 2009 r., kiedy to udostępniono gminom aplikację wraz z informacją o obowiązku korzystania z niej. W 2010 r. baza EOT liczyła 26,6 tys. obiektów z 654,3 tys. miejscami noclegowymi. W 2011 r. było ich odpowiednio 27,3 tys. i 665,6 tys., a w 2012 r. już 28,7 tys. oraz 706,6 tys. W ciągu 2 lat nastąpił wzrost o 7,6% liczby obiektów i o 8% liczby miejsc noclegowych. Nadal są prowadzone prace mające na celu poprawę jakości zbiorów zapisanych w bazie EOT poprzez współpracę z MSiT oraz marszałkami województw w wyniku czego gminy ponownie analizują zapisy w EOT.

Główny Urząd Statystyczny współpracuje z urzędami marszałkowskimi również w zakresie weryfikacji wykazów nowopowstałych i zlikwidowanych skategoryzowanych obiektów noclegowych pozyskując co kwartał wykazy z poszczególnych województw.

Wyniki badania dotyczącego wykorzystania bazy noclegowej dla jednostek posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych dostępne są dla szerokiego grona odbiorców poprzez systematyczne zamieszczanie, co miesiąc, bieżących danych w Banku Danych Lokalnych. Ponadto GUS opracowuje i udostępnia na swojej stronie internetowej miesięczne informacje dotyczące liczby turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej oraz udzielonych im noclegów.

2. Statystyka ruchu granicznego

Dane dotyczące wielkości i struktury ruchu granicznego GUS pozyskuje z Centralnej Bazy Danych Straży Granicznej. Jednakże wobec włączenia Polski do strefy Schengen (21 grudnia 2007 r.) ustała rejestracja ruchu na wewnętrznej granicy UE. Poszukiwane są nowe, alternatywne, źródła informacji mających znaczenie przy opracowywaniu szacunków rozmiarów ruchu granicznego. W tym kontekście na uwagę zasługują potencjalne źródła, jakimi w naszej opinii mogą być dane:

- ✓ Urzędu Lotnictwa Cywilnego - pozyskanie za pośrednictwem ULC od przewoźników lub portów lotniczych danych dotyczących kraju zamieszkania (względnie obywatelstwa) pasażerów podróżujących samolotami:
 - liczba Polaków podróżujących za granicę,
 - liczba Polaków podróżujących w kraju,
 - liczba cudzoziemców odwiedzających Polskę i ich struktura wg kraju zamieszkania;
- ✓ Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – dane z liczników natężenia ruchu w ujęciu dobowym w podziale na kierunki wraz z informacją o kraju rejestracji pojazdu;
- ✓ Inspekcji Transportu Drogowego – dane ze stacjonarnych urządzeń rejestrujących zdjęcia pojazdów oraz systemu viaToll do identyfikacji kraju rejestracji pojazdu;
- ✓ Urzędu Komunikacji Elektronicznej:
 - liczba numerów telefonów komórkowych, wg krajów, w których te telefony zarejestrowano, korzystających z roamingu na terenie Polski,
 - liczba numerów komórkowych użytkowników zarejestrowanych w Polsce, korzystających z roamingu za granicą, wg krajów.

Prowadzone są prace nad określeniem zadań możliwych do realizacji w dłuższej perspektywie czasowej, a z nich wyłonienie tych, które są możliwe do przygotowania w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej 2015.

3. Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych

Badania ankietowe popytu turystycznego w gospodarstwach domowych są prowadzone cyklicznie co 3-4 lata. Ostatnie badanie modułowe „Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych” zostało zrealizowane w 2009 r. W 2012 r. opracowano założenia kolejnej edycji badania zaplanowanego do realizacji w październiku 2013 r. Dotyczyć ono będzie wyjazdów zrealizowanych w okresie 1 X 2012 r. – 30 IX 2013 r.

4. Obrót towarów i usług w ruchu granicznym

W 2012 roku GUS kontynuował badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski (badanie stałe, symbol PBSSP – 1.51.10.). Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, m.in. na towary żywnościowe i nieżywnościowe, noclegi i inne usługi. Badanie dotyczy obrotu nierejestrowanego na zgłoszeniach celnych. Badane są również: cel podróży, odległość miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów od granicy, częstotliwość przekraczania granicy, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badany jest także mały ruch graniczny. Badaniem są objęci cudzoziemcy wyjeżdżający z Polski (mieszkający na stałe za granicą) i Polacy (mieszkający na stałe w Polsce) powracający do kraju samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Jednocześnie prowadzone są prace nad opracowaniem koncepcji tego badania w sposób zintegrowany z innymi badaniami dotyczącymi

turystyki popytowej w ramach pracy metodologicznej integrującej badania statystyczne w zakresie podróży na potrzeby statystyki turystyki.

5. Działalność wybranych organizacji powiązanych z turystyką (PTTK, GOPR, TOPR, WOPR),

Wybrane organizacje powiązane z turystyką (PTTK, GOPR, TOPR, WOPR) dostarczają informacji o ich stanie i działalności. Pozyskane dane służą do oceny rozwoju krajoznawstwa i turystyki kwalifikowanej, a także do oceny realizacji zadań wynikających z określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających i kąpiących się.

6. Statystyka krótkookresowa

W 2012 r. Główny Urząd Statystyczny kontynuował badanie działalności i wyników przedsiębiorstw niefinansowych na ogólnych zasadach, które w zakresie określonym założeniami metodycznymi dotyczą również podmiotów związanych z turystyką tj. sklasyfikowanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji I: *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* – dział 55 *Zakwaterowanie* oraz sekcji N: *Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca* – dział 79 *Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane*. Wskaźniki krótkookresowe z tego zakresu przekazywane są do Eurostatu na podstawie rozporządzenia (EC) nr 1165/98 oraz nr 1158/2005 dotyczącego statystyk krótkookresowych.

7. Integracja badań statystycznych dotyczących podróży

Mając na uwadze, że turystyka wpływa na wiele dziedzin polityki, począwszy od polityki regionalnej poprzez różnicowanie gospodarki terenów wiejskich, politykę morską, stwarzanie miejsc pracy, równowagę i konkurencyjność, planowane jest prowadzenie dalszych prac mających na celu integrację badań statystycznych oraz innych źródeł informacji, w tym administracyjnych.

W 2012 r. rozpoczęto realizację pracy metodologicznej **„Integracja badań statystycznych w zakresie podróży na potrzeby statystyki turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego”**. Podstawowym celem pracy jest wypracowanie spójnego systemu badań w zakresie podróży Polaków oraz cudzoziemców przyjeżdżających do Polski na potrzeby statystyki turystyki, rachunków narodowych i bilansu płatniczego. Koncepcja zakłada kompilację prowadzonych obecnie przez statystykę publiczną badań z zakresu podróży tak, aby było możliwe uzyskanie spójnych pod względem metodologicznym informacji dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb odbiorców. Zbierane dane uwzględniałyby zmienne, które mają być przekazywane do Eurostatu zgodnie z rozporządzeniem 692/2011 dotyczącym europejskiej statystyki turystyki oraz po wejściu w życie Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6).

W 2012 r. we współpracy z NBP i MSiT opracowano założenia do badania pilotażowego.

8. Automatyzacja i gromadzenie danych

W ramach programu badań statystyki publicznej prowadzone były działania na rzecz doskonalenia systemu gromadzenia danych z wykorzystaniem formularzy elektronicznych. W tym zakresie, przedstawiciele GUS wzięli udział w projekcie dotyczącym automatycznego zbierania danych i sprawozdawczości z zakresu statystyki zakwaterowania. Jego celem było zaprojektowanie struktury pliku XML generowanego automatycznie z systemów zarządzania/rezerwacji obiektów hotelowych. Miałby on zawierać wszystkie dane statystyczne zawarte dotąd na formularzach sprawozdawczych, które przekazywane byłyby do GUS automatycznie. Taka forma składania sprawozdań ma usprawnić prace oraz ograniczyć czas respondentów poświęcany na przygotowanie danych. Przewiduje się, że obiekty wykorzystujące taką metodę przekazywania danych będą dodatkowo otrzymywały informację zwrotną w postaci raportów statystycznych pozwalających na analizę własnej sytuacji na tle obiektów z regionu/kraju.

Oczekuje się, że dzięki temu projektowi nastąpi:

1. redukcja obciążenia sprawozdawców w turystycznych obiektach zakwaterowania i obciążenia instytucji statystycznych w zakresie zbierania danych dotyczących statystyki zakwaterowania,
2. poprawa terminowości przekazywania danych,
3. poprawa międzynarodowej porównywalności i jakości danych z turystycznych obiektów noclegowych,

Ponadto projekt ma na celu dostarczanie automatycznie generowanej analizy statystycznej jako informacji zwrotnej do jednostek sprawozdawczych. Prace nad wdrożeniem projektu do bieżącej sprawozdawczości nadal trwają.

9. Udostępnianie danych

Polska statystyka publiczna w pełni realizuje zobowiązania związane z przekazywaniem niezbędnych informacji do organizacji międzynarodowych – Eurostat, UNWTO, OECD.

Wyniki badań z zakresu statystyki turystyki wraz z metodologią zawarte są w opracowaniach zbiorczych GUS, publikacjach branżowych pt. *Turystyka w roku...*, *Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych*, Banku Danych Lokalnych oraz na stronie internetowej (www.stat.gov.pl). Z badania obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej UE na terenie Polski opracowywane są kwartalne raporty zamieszczane na stronie internetowej GUS. Co roku przygotowywana jest publikacja, w której zestawione są dane kwartalne i roczne. Bezpłatny dostęp do danych zawartych na stronie internetowej GUS umożliwia dogodne korzystanie z informacji (BDL i publikacje). Ponadto GUS udostępnia na bieżąco informacje z zakresu statystyki zakwaterowania na indywidualne zapotrzebowanie odbiorców.

Dodatkowo na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego zostało udostępnione **Statystyczne Vademecum Samorządowca - portrety terytorium** - czyli profilowane dane o poszczególnych gminach, powiatach, województwach.

Portrety terytorium zawierają podstawowe informacje z zakresu finansów publicznych, rynku pracy, pomocy społecznej, infrastruktury, bezpieczeństwa publicznego, gospodarki przestrzennej,

a także turystyki oraz pozwalają na porównanie jednostek tego samego szczebla. Projekt ten jest odpowiedzią na rosnące potrzeby informacyjne jednostek samorządu terytorialnego. Stanowi ukierunkowanie oferty statystycznej na wsparcie radnych i przedstawicieli samorządów terytorialnych w zarządzaniu regionem, w tym realizację zadań bieżących jak i długofalowych, takich jak tworzenie strategii i polityk o zasięgu regionalnym i lokalnym. Dostarcza aktualnych materiałów informacyjnych o poszczególnych jednostkach terytorialnych: miejscowościach, gminach, powiatach, obszarach metropolitalnych i województwach. Bezpośrednim celem Statystycznego Vademecum Samorządowca jest dostarczenie radnym oraz członkom organów wykonawczych samorządów informacji kompleksowych, jednolitych metodologicznie i jakościowo oraz odpowiadających, w możliwym do uzyskania zakresie, zadaniom określonym w ustawach kompetencyjnych samorządu terytorialnego. Materiały te pozwolą na szybką i sprawną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej w regionach.

Informację zbiorczą sporządzono w Departamencie Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki z materiałów otrzymanych od Członków Międzyresortowego Zespołu do spraw koordynacji Zadań Rządu określonych w „Kierunkach rozwoju turystyki do 2015 roku”